

پروگرامی په روهرده هی مندان

به رنامه هی په روهرده هی

نه وجه وانان

ناماده کردنی : محمد سینه موکی

قوناغی سییه م

۱۴۱۷ ک ۱۹۹۷ز



پروگرامی پهروهردهیی مندالان، پیک هاتووه له  
زنجیرهیه کی چوار تهلقهیی، بهناوی (بهرنامهی  
پهروهردهیی مندالان) و، دابهش کراوه ته سهر چوار  
قوناغ: قوناغی یه کهم: بو قوتاییانی پولی (یه کهم و  
دووهم و سی یهم) ی سهره تایی ئاماده کراوه. قوناغی  
دووهم: بو قوتاییانی (چوارهم و پینجهم و شه شه م) ی  
سهره تایی ئاماده کراوه. قوناغی سی یهم و چوارهم: بو  
نهوجه وانان و لاوانی دواي (۱۲) سالی ئاماده کراوه.

# پیشہ کی

## بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله وعلى آله وصحبه

الكرام

مادام لاوان رولی سمره کی دہینن لہ گور انکار بیہ رامیاری و کومہ لایہ تی بہ کاند او جلموی  
کومہ لگہ بہ دہستیانہ وہیہ بہرہ و ہر مہ نزل کی بہرن بہ ختہ و ہری بیت یان ترسناکی ، وہ نہوان  
لہ نیو کومہ لدا نالیہ تیکی بہرچاون لہ جی بہ جی کردنی نہم نایہ تہ پیروزہ دا ﴿ان الله لا یغیر ما  
بقوم حتی یغیروا ما بانفسہم﴾ نیتر گور انکار یہ کہ سلبی بیت یان شیجابی .

کہواتہ دہ بیت بایہ خیکی زیاد بہ نہوجہوان ولاوہ کانمان بدہین و بہرہ نامہی دروستیان ہو  
دابرٹین ، رینگہ نہ دہین ہی نامانج لہ ژیاناندا بسورینہوہ یاخود خہ لکیکی دہروون نہ خوش  
بہ بیرو ہوچوونی خوار بہرہ و ہہ لدیریان بہات .

ہہروہا دہ بیت نہو نہوجہوانانہ فیری نیسلام بکہین بہ جورنک دلنیابن لہوہی کیشہی  
تاک و کومہ لی گہ لہ کہمان لای نیسلام چارہ سہر دہ کریت ، بہرادہیہ کیش ہوشیاریان کہینہوہ  
بہ دہوروبہرو واقعہ کہیان ناشنا بین تا خویان بہ ہاوہ لانی ناو نہ شکہوتہ کہ نہزانن . جا نہ گہر  
نہو دوو خالہمان لہ گہ لیاندا نہ نجان دا ، نہو کاتہ باشتر لہ واقع و دینہ کہیان حالی دہین و  
بہ گویرہی واقع حوکہ لہ قورنان و سوننہ تی پیغہ مہرہوہ ﴿وہر دہ گرن . وہ کو خوی گہورہ  
دہ فہر موت : ﴿قل هذه سبيلي ادعو الى الله على بصيرة انا ومن اتبعني﴾ یوسف / ۱۰۷ . بویہ  
دہ بینین دہ بارہی واقع زانایانمان دہ فہر مون فہتوا بہ گویرہی شوین و کات و کہس دہ گوریت .  
لیرہ دا مہ بہ ستمان نہوہ نی بہ دہ بیت سہر جہم لاوہ کانمان (مجتہد) بن بہ لکو دہ لینین : با  
ہر کہس بہرادہی ناستی تہ مہن و واقعہ کہی خوئی تیگہ شتنی لہ نیسلام ہہ بیت ، تاوہ کو

ههنگاوه كانمان دروست بن و نه كه وينه هه له وه، وه كو چۆن ئيمامي عمر كه ته وجيهي ده نارد  
بو نه بو موساي نه شعهرى - خويان لى رازى بيت - پى ده فهرموو: ((الفهم الفهم فيما ادلى  
اليك)).

له كاتيكدا منيش چاوم به قوناغى سى يه مى پهروه ردهى نهوجه وانان كهوت دلخوش بووم  
وياوه رپم كرد نه گهر نه م بهرنامه يه پياده بكرت به شيكى فراوانى نهو باسانه ي سه ره وه مان  
ههنگاو بو ناوه بويه به پتويستم زانى نهو ههول و بوچوونانه هان بدرت و دهست خوشى له  
خاوه نه كانيان بكرت، تاوه كو به پهروشتتر له كاره كانياندا قال ببن.

نه وه شى زياتر جينگه ي دلخوشيه نه م بهرنامه يه ماموستا محمد سينه موكى نوسيوه تى به  
يارمه تى دهسته يه ك هاوكارى دلسوز كه هه موويان لاون و بيرو بوچونه كانيان هه لقولاوى  
واقيعى نه مرؤى كوردستانى خوشه ويسته و ره چاوى ناستى نهو ته مه نه ي تيا دا كراوه كه  
بهرنامه كه ي بو دارپژراوه.

له خواى گه وره ده خوازين پاداشتى خيى كاك محمدو هاوكارائى بداته وه و سه ركه وتوو يان  
بكات له پرژه به پتزه كه ياندا.

﴿والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا وان الله لمع المحسنين﴾ العنكبوت/ ٦٨.

وصلى الله على محمد وعلى آله وصحبه وسلم

ناظم عبدا لله

هه ولير

١٤١٧ ك ١٩٩٧ ز



## بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ان الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره ونعوذ بالله من شرور أنفسنا ومن سيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضل له، ومن يضلل فلا هادي له، وأشهد أن لا اله الا الله وحده لا شريك له وأشهد أن محمداً عبده ورسوله.

﴿يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله حق تقاته ولا تموتن الا وأنتم مسلمون﴾ آل عمران/ ١٠٣.

﴿يا أيها الناس اتقوا ربكم الذي خلقكم من نفس واحدة وخلق منها زوجها وبث منهما رجالاً كثيراً ونساءً واتقوا الله الذي تساءلون به والأرحام ان الله كان عليكم رقيباً﴾ النساء/ ١.

﴿يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله وقولوا قولاً سديداً يصلح لكم أعمالكم ويغفر لكم ذنوبكم ومن يطع الله ورسوله فقد فاز فوزاً عظيماً﴾ الأحزاب/ ٧١.

أما بعد: فان اصدق الحديث كتاب الله وخير الهدي هدي محمد ﷺ وشر الامور محدثاتها فان كل محدثة بدعة وكل بدعة ضلالة وكل ضلالة في النار.

بسم الله الرحمن الرحيم

به شی (۱)

چه ند سه رنجیک بو

ماموستای بانگخواز



# چه ند سه رنجیک بو ماموستای بانگخواز

بانگخوازان پیویسته خاوه نی کومه له رهوشتیکی تایبه تی بن یه کم بو وه دست هینانی  
رهزامندی خوی خویان و پاشان بو گهشتنیان به نامانجه کانیان له رهوشتانه:

۱- پیویسته بانگخواز هست به گرنگی و گهوره بی کاره کھی بکات و یه کم ههنگاوی  
دامه زاندنی عه قیده و بیرو باوره ریکی راسته قینه بیت له دلی قوتایاندا.

۲- پیویسته ماموستای بانگخواز بزانی که کاری بانگهوازی چاکترین هوکاره بو گه یاندنی  
نورو روشنایی حق و راستی به دلان.

۳- پیویسته بزانی که گهوره ترین پاداشت که دهستی ده کوهی به هوی نه نجام دانی کاری  
بانگهوازی کردنه وهیه.

۴- پیویسته بزانی که گهوره ترین بنچینه یه ک که یارمه تی خوی بو کیش ده کات و  
سه رکه وتنی خوی بو نریک ده کاته وه بریتی یه له دلسوزی راسته قینه بو خوی گهوره وه دوور  
بوون له هه موو سیفته به دو خراپه کان له رووپامایی و غرورو عجب و حب الظهور... هتد.

۵- ده بیت چاکترین شیوازی گه یاندن به کار بینی له بانگهوازه کهیدا وه بو سه رکه وتنی شی  
ده بی به تهواوی مانای (حکمه ت) ره چاو بکات له چۆنیه تی بانگهوازی کردنه کهیدا.

۶- وه بزانی چون ده چیتته ناو دلان و ده رگا داخراوه کان ده کاته وه، وه ده بی له گهل دل و  
ویژدانی شدا ژیری عه قلیشی بجولینی تاوه کو شوینه واری قسه کانی زیاتر بمینیتته وه له  
سه ریان.

۷- ده بیت قسه کانی له قولایی دله وه هه لقولیت چونکه بی گومان نه وه ی له دله وه  
دهرچی ده گاته دل به لام نه وه ی له زمانه وه دهرچی له گوینچه تته پر ناکات.

۸- سروشت و ته بیعه تی خه لک و ناوچه که بزانی تا کو قسه کانی گونجاوو واقعی بن  
له گه لیانداو به پی ناستی ژیری زانیاری نه وان بدوی له گه لیاندا.

۹- باسه کانی بابه تی بن ههز تیره ی له که ندالینکی نه دات وه نهو باسانه ی که دهیه ویت به  
خه لکیان بگه یه نیت دیاریان بکات و زیاتر روونیان بکاته وه و دا کوکیان له سه ر بکات نجا هه ول

بدات له کۆتایی باسه کانیدا پوختهی شو شتانهی باسی کردوو به کورتی دووباره بکاتهوه تاوه کو باسه که به جوانی بخاته ناو دل و میتشکی قوتایانوه.

۱۰- ده بیت زۆر جار ان بابته گرنه کان دووباره بکاتهوه بو قوتایان به لام به شتواری جیاجیا چونکه هه موو دووباره کردنه وه یه ک سوودو که لکی تایه تی خۆی هه یه.

۱۱- وه پنیسته له سه ر بانگخواز به هیزترین و راستترین به لگه هه لبتیریت بو پالپشتی قسه کانی چونکه مهیدانی به لگه هینانه وه زۆر فراوانه ، نینجا چاکتر وایه به م شیوه یه به لگه کان بهینیتته وه : (قورسانی پیروز - فه رمووده ی صه حیح - ژیان و سیره ی پیغه مبه ری نازیز رحمته الله علیه - نینجا میژووی نیسلامی... هتد).

۱۲- هه میسه هه ولی خۆپر چه ک کردن به زانیاری و علم بدات و تویشووی رینگاکه ی به له بهر کردنی قورنان و فه رمووده و ووته ی صحابه و علماء... تا زیاتر له کاری بانگه وازه کهیدا سه ر که و توو بیت.

۱۳- پیش نه وه ی به گوفتاره کانی خه لکی بانگ بکات به ره فتاره کانی خه لکی کیش بکات و سه رمه شق و ماموستایه کی ره وشت به رزو خوو په سه ندو ناکارو ره فتار جوان بیت.

۱۴- هه ول بدات هه موو گوفتارو ره فتاره کانی هه لینجرای قورنان و سونه تی صه حیح بن تا بیرو بوچوونی خه لکیش راست و دروست ده رچیت.

۱۵- هه ستی خه لکی بریندار نه کات و راسته و خۆ هیش نه کاته سه ر شه پوچه لانه ی که لای قوتایی گه لاله بووه ، به لکو پنیسته به (تدرج) هه نگاو به هه نگاو شه کاره نه نجام بدات و به شتواریکی ناراسته و خۆ که م و کورپی به کانی چاره سه ر بکات.

۱۶- هه میسه باس له ئیجاییات بکات وه کو برایه تی و یه کپیزی موسلمانان و خۆش ویستنی موسلمانان له بهر خواو یارمه تی دانی موسلمانان له سه ر چاکه ، نه ک باسی په رته وازه یی و جیاوازی و کیشه کان... بکات به لکو قوتایان هه ر له سه ره تاوه رابینیت له سه ر نه وه ی که کاری موسلمانان بریتی به له کو کردنه وه ی هه موو توانا کان بو روو به روو بوونه وه ی دوژمنانی خواو پیغه مبه رو موسلمانان.

۱۷- ده بیت زۆر به سوژ بیت له بهروا مبه ر خه لکیداو سوور بیت له سه ر رژگار کردنیان و ده رهینانیان له زه لکاو ی نه فامی به وه بو سه ر شارینگه و راسته شه قامی نیسلام و هه موو



نابرههتی و نازاره کانی نهو رنگهیه ههلبگریت و بهردهوام و لیبراو بیت.

۱۸- وه کاتی گونجاوو لهبار ههلبژیریت بۆ قوتابیه کانی له گهل بابتهتی گونجاو بهو کاتهوه وه خۆی رابینتی که بههیچ جوړی دوا نه کهوئ له (موعدای خۆی چونکه متمانهی کهم ده بیتتهوه له ذلی قوتابیانیدا.

۱۹- زیاتر بایهخ به چۆنیتی (نوعیه) بدات نهک به چهندیتی (کمیه) چونکه زۆر جار کهمی پوخت زیاتر سوودی لی ده بیهیژی تاوه کو زۆری بۆر، ننجنا نابی بانگخواز چاوه پرتی خه لکیکی زۆر بکات تا قسهیان بۆ بکات به لکو ده بی له که مهوه دهست پی بکات پاشان ورده ورده ده گاته زۆر (ان الجبال من الحصى).

۲۰- پیوسته له میانهی قسه کانیدا مه دخی خۆی نه کات و ووشهی (من، من) به کار نه هیتی و ده بیت هموو کاره چاکه کانی خۆی بگیریتتهوه بۆ چاکه و (فضلی) خوی گهوره.

۲۱- ههروهها قوتابیه کانی فیتری عیبادهت و خووره وشتیکی پهسه ند بکات و رایان بیتی له سه ره موو سیفاتیکی جوان و مهردانهی وه کو خوگری و نه پسان و به نه مهک و وه فاو لی بووردهیی و گوئ گرتن و به گوئ کردن و سه خاوهت و (جیهاد) .... هتد.

۲۲- پیوسته له سه ری موراعاتی نهو پهردهی شهرم و ریزه ی که هیه تهی بکات له لای بانگ کراوه که.

۲۳- ده بیت بانگ کراوه که و لی بکات که کهسانی تریش له گهل خویدا بیتی و رینمونیان بکات.

۲۴- پیوسته ماموستا بهردهوام قوتابی را بیتیت له سه ره خوتندنه وهی کتیب و نامیلکه ی به سوودو گوئ گرتن له شریت و کاسیتی به که لکن، وه چاکتر وایه بۆ خۆی بویان دیاری و ناماده بکات.

۲۵- پیوسته ماموستای بانگخواز قوتابیانی رابینتی که خویان پپاریزن له به کار هینانی نهو ووشه هه لانه ی که بلاون له سه ره زمانی خه لکی و به کار هینانیان شهرعی نی سه یان پیچه وانهی بنه مایه کی نیسلامی ره له وانه:

(یهزدان) که ووشه یه کی فارسی بهو به مانا خوی چاکه (اله الخیر) دیت چونکه ناگر په رسته کان بهروایان و ابو که دوو خوا هیه (خوی چاکه = اله الخیر = یهزدان) وه خوی خراپه و

شهر (اهرمن) کهواته به کارهینانی (یەزدان) شهرعی نیریە.

۲۶- پیویسته لهسەری هەول بەدات ئەو کەسانە بناستی کە دەیانەوت قوتاییه کان لاری بکەن و گومان و دوودلی بخەنە ناویانەو و بەرەو خۆیان کیشیان دەکەن.

۲۷- پیویسته مامۆستای بانگخواز قوتاییه کانی لەگەڵ خۆیدا بگێرێ بۆ بانگ کردنی کەسیکی تازه تا ئەوانیش لەمەو فیری کاری بانگەوازی و چۆنیەتە کەمی ببین.

۲۸- پیویسته هەموو ئەو هۆکارانە بە کار بێنی کە خۆشەویستی دروست دەکات و گەشەیی پێ دەدات لەگەڵ دەربڕینی سۆزو خۆشەویستی و بەزەیی. کەواتە: پیویسته مامۆستایه کەم دلسۆز بیت لە زانستدا و باوکیکی بەبەزەیبیت لە تعاملدا و بەرێهێنەر بیت لە یارمەتی دانا.

۲۹- گۆی گرتن لە هەموو راو بۆچوون و پیشنیازیکی با لەگەڵ بۆچوونی خۆشیدا نەگونجی.

۳۰- دوور کەوتنەو لە شتوازی (تعلیق) دان و گالته پێ کردن و سوک سەیرکردن و هێرش کردنە سەر کەسانی دیاری کراو.

۳۱- پیویسته نامادە و پابەندیی بەو پەیمان و وەعدانە کە دەیدات و راست گوتن لە هەموو حالەتیکدا. کەواتە: با بیر لەو نەکاتەو خەلکی عوزرو بیانوی بۆ بێننەو بەلکو بیر لەو بکاتەو چۆن وەعدو بەلێنە کەمی جی بە جی بکات.

۳۲- پیویسته مامۆستای بانگخواز قوتاییه کانی لەسەر نەینسی (اسرار) پێندان پەروەردە نەکات و بە پێی پیویست و ناستیان نەبیت نەینسیان لا باس نەکات چونکە کورد گوتەنی: (پرازت لای یه‌کی و پرست لای هەزار).

۳۳- قوتاییه کانی حالی بکات کە هیوایهت و ناواته کان و نامانجه کان له‌دوای ناره‌سه‌تی و نەشکەنجەو نازاردا دینه دی، چونکە هیوایه‌ته‌کانی (مدینه) نەهاتنە دی تەنها له‌دوای نازاره‌کانی (مەکه‌وه) نەبیت (لم تتحقق آمال المدينة الا بعد آلام مكة).

۳۴- قوتاییه کانی رابیننی لەسەر رەخنەو تیبینی و پیشنیاز دەربڕین چونکە بەگۆی گرتن لە شتەکانیان زیاتر هەست بە بوونی خۆیان دەکەن.

۳۵- پیویسته کاتی هەستی کرد کە قوتاییه کان لەسەر دەستی ئەم بەرەو پێش ناچن یا ئەرکه‌کان جی بە جی ناکەن بە پەله‌ سه‌روی خۆی ناگادار بکاتەو لەم کاره تا قوتاییه کان لای



نهم بگوئزرنهوه لای که سیتیکی تر به لکو لهسه دهستی نهو گهشه بکهن چونکه بهرد هوام بوون لهسه نهم حاله متمانه ناهیتلی لهنیوان ماموستای بانگخوازو قوتابیه کاندای.

۳۶- چاوپوشی بکات له ههندی له هلهوه کهم و کوری قوتابیان و به شیوهیه کی راسته و خو سه زهنشتیان نهکات و سزایان نهکات به لکو به شیوهیه کی ناراسته و خو له ریگهی په ندو چیرۆک و به سه رهاتی پیانو چاکان و خواناسانهوه ناموژگاریان بکات و هله کانیان راست بکاتهوه.

۳۷- پیوسته خو بیاریزیت و خو دوور بگریت له گالتو گپ و پیکه نینی زور چونکه نه مه سام و هه بیه تی لاده بات و ریزی کهم ده کاتهوه و په یوه ندی له گهل قوتابیاندا لاواز ده بیت و په رده ی شهرم و شکو نامینیت له نیوانیاندا.

۳۸- پیوسته ماموستای بانگخواز و وشه ی پاروو جوان و گونجاو به کار بیتنی به بی په نا بردنه بهر زور له خو کردن و (تکلف و تصنع!!).

۳۹- خو به کهم گرو (متواضع) بیت و هه میسه نمونه به خه لکی تر بهینیتتهوه نهک به خو چونکه خو هه لنان و باس کردنی خو ریز کهم ده کاتهوه و مروف سوک ده کات به لکو زیاتر بچوکت ده بیتتهوه له بهر چاوی قوتابیان چونکه خو بهزل زان وه کو بالنده وایه تا زیاتر بهرز بیتتهوه به ناسماندا له چاوی خه لکیدا بچوکت ده بیتتهوه، هر وه کو نابیت له بهر چاوی قوتابیان خو بشکیننی و زه می خو بکات چونکه زه می خو خو هه لنانه.

۴۰- پیوسته ماموستای بانگخواز ناگاداری کات و شوین و هه لی ره خساو بیت بو وانه

وتنهوه به قوتابیه کانی!!

بده گشتی قیصر کردن : ( (تصویر التعلیم ) )

کتابهای تاریخی و جغرافیایی و علمی و ادبی و فقهی و حقوقی و پزشکی و هنری و ورزشی و تفریحی و ...  
در این کتابخانه موجود است و در صورت لزوم می توان از آن بهره گیری نمود.

# قَوْنَاغی سِیَّیَه م

که قوتابیانی پۆلی یه کم و دووهم و سی یه می ناوهندی ده گریته خوی یان هر لاونک که له  
همان ناستدا بیت.

۱- بده گشتی قیصر کردن : ( (تصویر التعلیم ) )  
کتابخانه تاریخی و جغرافیایی و علمی و ادبی و فقهی و حقوقی و پزشکی و هنری و ورزشی و تفریحی و ...  
در این کتابخانه موجود است و در صورت لزوم می توان از آن بهره گیری نمود.



به شی (۲)

# فیّر کردن (( قسم التعلیم ))

## به شی فیّرکردن : (( قسم التعليم ))

دوای نهوہی ماموستا له بهشی فیّرکردنی قوناغی دووهمدا قوتابی فیّری خالہ دیاری  
کراوهکانی نمو قوناغه کرد ، هه لدهستیت به فیّرکردنی قوتابییان و لاوان لهم قوناغه دا بهم  
شیوهیهی خواره وه :

### ۱- خویندنه وهی قورنانی پیروژ:

پتویسته ماموستا لهم قوناغه دا قوتابی به لایهنی که مهوه فیّری خویندنه وهی جزمی  
(۲۴ - ۲۵ - ۲۶ - ۲۷) بکات چونکه قورنان له رۆژی دوایسی دا ده بیتته تکاکاری خاوه نه کهی  
هروه کو پیغه مبر ﷺ ده فرموت: ((اقرأ القرآن فانه يجيء يوم القيامة شفيعاً لصاحبه)).

### ۲- چاک خویندنه وه (( تجوید )) ی قورنانی پیروژ:

پتویسته له سهر ماموستا هه موو یاساکانی ((تجوید)) فیّری قوتابی بکات به چاکی.

### ۳- له به رکردنی قورنانی پیروژ:

أ- پتویسته ماموستا قورنانی پیروژ به قوتابی له بهر بکات به پیّی ناستی قوتابییان به  
مه رجینک له جزمی ((عم)) هه ((تبارک)) که متر نه بیت.

عن ابن عباس (رض) عن النبي ﷺ قال: ((ان الذي ليس في جوفه شيء من القرآن  
كالبیت الخرب)). واته بی گومان نهو که سهی که هیچ له قورنان له سنگیدا نی به وه کو  
که لاوهیه کی ویران وایه.

ب- پتویسته ماموستا به بهرده وامی له قوتابییان بهر سیته وه بو نه وهی نهو به شهی

رواه مسلم.

رواه احمد والحاكم والترمذي وصححه.

لهبهریان کردوو لهبیریان نهچیتتهوه چونکه لهبیر چونهوهی قورئانی پیروژ گوناھیتیکی گهورهیه  
هروه کو پیغه مبهري ﷺ دهفهر مویت که نههس لی ی دهگیرتتهوه:

((عرضت علي ذنوب أمي فلم أر ذنباً أعظم من سورة من القرآن أو آية أوتيتها رجل  
ثم نسيتها))<sup>۲</sup>.

واته / گوناھه کانی نوممه ته کهم پیشان درا ئنجا نه م دیت لهوه گهوره تر که پیاوئیک  
سوره تیک یان نایه تیک له قورئان له بهر بکات پاشان لهبیر خوی بهر تتهوه.

#### ۴- شاره زابوون له واتلی ووشه کانی قورئانی پیروژ:

پتویسته ماموستا ههول بدات که قوتابی شاره زابکات له مانای ووشه کانی قورئانی پیروژ  
نه مهش بهوه ده بیت که ماموستا ههه جارهی چه ند ووشه یه کی عه ره بی شی بکاته وه به  
قوتابی له بهر بکات تا کو له داهاتوودا قوتابی له قورئانی پیروژ تی بگات و شاره زای بیت.

#### ۵- رازاندنه وهی قورئانی پیروژ به دهنگی خوش:

پتویسته ماموستا قوتابی را بهینیت له سهه خوتندنه وهی قورئانی پیروژ به دهنگی خوش  
به پی ی توانا ههروه کو ((ابو هريرة)) دهگیرتتهوه که پیغه مبهري ﷺ دهفهر مویت: ((لیس  
من من لم يتغن بالقرآن))<sup>۱</sup>.

واته / له ئیمه نه یه ههه که سیک که قورئان نارازینیتتهوه به دهنگی خوش.

#### ۶- شاره زابوون له رینوسی قورئانی پیروژ:

پتویسته ماموستا قوتابی فیتری شیوازی نووسینی ووشه کانی قورئانی پیروژ بکات تاوه کو  
قوتابی بتوانیت رینوسی ((املاء)) ووشه کانی قورئانی پیروژو نایه ته کانی له کاتی پتویستدا  
بکات.

<sup>۲</sup> رواه الترمذي و هو دود

<sup>۱</sup> أخرجه البخاري



بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

# اعمال حسنة ما دعيتكم اليه

به شی (۲)

## باو هرو عه قیده

(( قسم الايمان والعقيدة ))

## وانه‌ی یه که م:

# گرنگی باوه‌رو عه‌قیده له ئیسلامدا

خوای گه‌وره له ناردنی یه که م پیغه‌مبه‌روهه تا کو دوایین پیغه‌مبه‌ر یه که م فرمان که پی‌تی سپاردوون بریتی بووه له بواری بیروباوه‌رو عه‌قیده هه‌ر بۆیه سه‌رجه‌م پیغه‌مبه‌ران بنچینه‌ی نایینیان یه‌ک بووه و خۆی له‌م بواره‌دا دیتۆته‌وه.

هه‌روه‌کو خوای گه‌وره ده‌فرمویت: ﴿وما أرسلنا من رسول الا نوحی الیه انه لا اله الا انا فاعبدون﴾.

واته / هه‌ر پیغه‌مبه‌ر تکمان ناردییت وه‌حی و نیگامان بۆ کردووه که هیچ په‌رستراو و خوایه‌کی به‌راستی نییه جگه له خۆم که‌واته بم په‌رستن. وه هه‌روه‌ها ده‌فرمویت: ﴿وان هذه امةکم امة واحده وانا ربکم فاتقون﴾.

باوه‌رو عه‌قیده له ئیسلامدا به‌رزترین پله‌و پایه‌ی هه‌یه‌و گرنگترین به‌شیه‌تی چونکه بنچینه‌ی هه‌موو به‌شه‌کانی تره‌و نه‌گه‌ر ئیسلام به‌ خاویزه‌ک<sup>خاویزه‌کی</sup> دابنیتین باوه‌رو عه‌قیده بناغه‌که‌یه‌تی و نه‌گه‌ر وه‌ک دره‌ختیک ته‌ماشای بکه‌ین نه‌وا باوه‌رو عه‌قیده ره‌گ و ریشه‌یه‌تی و نه‌گه‌ر به‌ جه‌سته‌یه‌کی دابنیتین باوه‌رو عه‌قیده په‌بکه‌ری ئیسکیه‌تی<sup>ی</sup> هه‌ر بۆیه‌ش نزیکه‌ی سی له‌سه‌ر چواری (۴/۳) ی قورئانی پیروزی که له‌شاری مه‌که‌دا هاتووه‌ته خوار زۆربه‌ی ده‌راره‌ی باوه‌رو عه‌قیده و بنچینه‌ی گرنگه‌کانیه‌تی له‌شاری مه‌دینه‌شدا جار له‌دوای جار دووپاتی به‌رده‌وامی له‌سه‌ر روونکردنه‌وه و چه‌سپاندنی باوه‌ر کراوه هه‌ر بۆیه‌ش ته‌مه‌نی پیروزی ۲۳ ساله‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تی پیغه‌مبه‌ر (۱۳) ساله‌ی ته‌واوی بۆ چه‌سپاندن و روونکردنه‌وه‌ی نه‌و مه‌سه‌له‌ گرنگ و مه‌زنه‌ ته‌رخان کرا بوو. که‌واته پتیوسته‌ دلنیا‌بین که دامه‌زراندنی باوه‌ر له

\* الأبناء/ ۲۵

† المؤمنون/ ۵۲

‡ ئیسکیه‌تی: واته: ئیسقانیه‌تی.

دل و دەر وون و ژیری کۆمه لیکدا که دهوستریت کۆمه لگایه کی نیسلامی و کیان و قهواره یه کی نیسلامی یان لی پینک بهینریت یه که مین و گرنگترین ههنگاوه و پیش شهه نابیت هیچ ههنگاونکی دیکه بنریت نه گینا کاره که پووچهل و بی ناوه پوک ده بیت و بی بهرهم و بی که لک دهرده چیت.

وه ده بیت دلنیابین که ههتا باوه رو عه قیده قولترو پتهوترو دامه زراوتر بیت پابهندی موسلمانه تیش چاکترو تهواترو هه مه لایه ن تر ده بیت.

### \* تاک و ته نیایی خوی گه وره (( وهدانیه الله تعالی )) :-

پتویسته باوه رمان وابی که خوی گه وره تاک و ته نیایه و هاوه ل و هاوبه شی نی یه نه له زات و سیفه تداو نه له پهروه ردگاریه تیداو نه له خویسه تی و په رستندا. هه ر بویه یه که م بانگه وازی سه رجه م پیغه مبه ران (علیهم الصلاة والسلام) بو خوا به یه ک زانین و یه ک خواناسین بووه.

### \* جو ره کانی یه ک خواناسین (انواع التوحید)

یه که م / یه کتاپه رستی خوا له پهروه ردگاریه تیدا ((توحید الله فی الربوبیه)):

مه به ست له م جو ره یه کتاپه رستی یه شه وه یه بروامان و ابیت که ته نها خوی گه وره دروست که رو به دی هینهری شه بوونه وه ره یه به ناسمان و زهوی گیاندارو بی گیانه وه وه ته نها خوی گه وره به رتوه به ری یاساکانی شه بوونه وه ره یه وه هر خوی ده مان ژینینی و ده مان مرینینی و رۆزیمان ده دات و هه ره شه ژارو ده وله مه ندمان ده کات و... هتد. ههروه ک خوی گه وره ده فه رمویت:

﴿الله خالق کل شیء وهو علی کل شیء وکیل﴾<sup>۱</sup>.

واته / خوی گه وره دروست که رو داهینهری هه موو شتی که وه هه ر خوی به سه ر هه موو شتی که به ده ستله اته. وه ههروه ها ده فه رمویت: ((قُلْ اَغَيْرَ اللّٰهِ اَبْغِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ))<sup>۲</sup>.

الزمر/ ۶۲.  
الانعام/ ۱۶۴.



واته بلی نایا جگه له (الله) پهروه ردگازیکې ترم بویت؟ نهو خویه پهروه ردگاری هه موو شتیکه.

وه هیچ که سیک له کون و تازه دا نکولی لهم جوړه یه کتابه رستی یه ی نه کردووه جگه له کومه لانیکی زور کم نه بییت.

دوهم / یه کتابه رستی خوا له خویه تی ((اللو هیة)) و پرستندا (العبادة)

مه بهست لهم جوړه یه کتابه رستی یه نهو یه که باوه فرمان وا بییت ته نها خوی گه ووه مافی پرستن (العبادة) و دادو فرمان ره وایی (الحاکمیه) هیه هه ووه کو خوی گه ووه ده فمویت: ﴿وما أمروا الا لیعبدوا الها واحدا لا اله الا هو سبحانه عما یشرکون﴾.

واته / فرمانیان پی نه کرابوو ته نها بو نهو نه بییت که یه ک خوا بپرستن و به ندایه تی بو بکهن هیچ خویه کی تری به راستی نی یه جگه له خوی وه پاکو بی گهردی بو خویه لهو هاوبه شی پرستی یه که نه وان ده یکه ن.. هه ووه ها ده فمویت: ﴿ولا یشرک فی حکمه احدا﴾.

واته / خوی گه ووه هیچ شتی که ناکاته هاوه ل و هاوبه شی له بریاری خویدا که واته جگه له خوا هیچ پرستراو (معبود) یکی به راستی نی یه که مافی حرام و حلال کردنی هه بییت نجا بزانه که نهم جوړه یه کتابه رستی یه زور گرنگه چونگه زور که س لیره دا گومرا ده بییت و وا ده زانیت که جگه له خوا که سی تر هیه مافی پرستن و دادو فرمان ره وایی (حاکمیه) ی هه بییت و نه توانیت یاسای حرام کردن و حلال کردن دابنیت بی گومان نه مهش گومرا بوونیکې ناشکرایه.

سی یه م / یه کتابه رستی خوا له ناوو سیفه ته کانی ((توحید الله فی الاسماء والصفات)):

مه بهست لهم جوړه یه کتابه رستی یه نهو یه بروامان وا بییت و دان بنیین به ووه دا که ته نها خوی گه ووه خاوه نی هه موو ناوو سیفه تیکې به رزو ته ووه له هه موو هه لهو که م و کوری یه ک دووره وه چه سپاندنی نه مهش به کردار، نه مهش به ووه ده بییت که هه ناوو سیفه تیک خوی گه ووه بو خوی دیاری کردووه یان پیغه مبه ر ﷺ دانی پیدا ناوه له قورنان و سوننه تی

'' التوبة / ۳۱.

'' الکهف / ۲۶.

صحيح دا هاتووه بۆ خوا بربار بدریت به بی گۆرین (التحریر) و له کارخستن (التعطیل) و لی چواندن (التشبهه) و دیاری کردنی چۆنیه تی (التکییف) ههروه کو خوی گهوره ده فهرموئ: ﴿و لله الأسماء الحسنی فادعوه بها﴾<sup>۱۲</sup>.

واته / هه بۆ خویه ناوه جوانه کان و ئنجا ئیوهش بپارێنهوه له خوا به ناوه جوانه کانی خۆی.

وه ههروه ها ده فهرموئیت ﴿لیس کمثله شیء وهو السميع البصیر﴾<sup>۱۳</sup>.

واته / هیچ کس و هیچ شتیگ وه ک وینهی خوا ناچیت و له هه موو روویه که وه: زات، ناو، سیفته.... وه خوی گهوره زۆر بیسه رو بینهره.

### \* هه ندیک له سوود ه کانی یه کتاپه رستی:

۱- هه که سینگ به ته وای یه کتاپه رست بیت و پتیوستیه کانی نه نجام بدات و له هاوبه شی برباردان خۆی رزگار بکات خوی گهوره له رۆژی دواییدا ده پارتزیت و سزای نادات ههروه کو پیغه مبهری خوا ﷺ ده فهرموئیت: ((... و حق العباد علی الله ان لا یعذب من لا یشرك به شیئا))<sup>۱۴</sup>.

واته / مافی بهنده کانیش به سه ر خواوه نه ویه سزای که سینگ نه دات که هاوبه شی بۆ بربار نه دات.

۲- یه کتاپه رستی مایه ی به خته وه ری و ناسوده یی و دل نارامیه له دنیا و دواړوژدا ههروه کو خوی گهوره ده فهرموئیت: ﴿الذین آمنوا ولم یلبسوا ایمانهم بظلم اولئک لهم الامن وهم مهتدون﴾<sup>۱۵</sup>.

واته / نه و که سانه ی برباریان هیناوه و هاوه ل و هاوبه شیان بۆ خوا بربار نه داوه نه وانه هیمنی و ناسایشیان ده ست که وتوووه و وه ریتو مایی کران بۆ ریتگای راست.

<sup>۱۲</sup> الأعراف/ ۱۸۰.

<sup>۱۳</sup> الشوری/ ۱۱.

<sup>۱۴</sup> رواه البخاری و مسلم.

<sup>۱۵</sup> الأنعام/ ۸۲.

۳- خوی گهوره په یمانی داوه به یه کتاپه رستان که سه ریان بخات و زالیان بکات به سه ر  
دوژمنانیانداو ترس و له رزیان له سه ر نه هیلو له زه ویدا سه قام گپرو جی نشینیان بکات  
هه روه کو خوی گهوره ده فهر مویت: ﴿وعد الله الذین آمنوا منکم و عملوا الصالحات  
لیستخلفنهم فی الارض کما استخلف الذین من قبلهم ولیمکنن لهم الذی ارتضی لهم  
ولیدلنهم من بعد خوفهم أمناً یعدوننی لا یشرکون بی شیئاً ومن کفر بعد ذلك فاولئک هم  
الفاسقون﴾. واته / خوی گهوره به لینی به وانته تان داوه که باوه ریان هیناوه و کرده وهی  
چاکیان کردووه که ده یانکاته ده سه لاتداری سه رزه وی وهک چوڼ پیشینه کانی نهوانی کرده  
ده سه لاتداری زهوی، وه دینه که بیان بو سه رده خات نهو دینهی که خوا رازی بووه له سه ری بن، وه  
له دوی ترس و نار ه حه تی هیمن و ناسایش یان پی ده به خشیت، ده م په رستن و هیچ هاوه لیکم  
بو دانننن وه هه ر که سیک دوی نهوه بی باوه ر بی نهوانه لاده رن له ری خوی گهروه.

۴- یه کتاپه رستی گهوره ترین هویه بو رزگار بسوون له نهفس و ناره زوو په رستی و هه موو  
جوړه به ندو باویکی ناراست و نه فامی.

۵- یه کتاپه رستی بنچینه و بناغه یه کی سه ره کی یه بو یه کبوون و یه ک هه لو رستی و برایه تی.



## وانه‌ی دووهم:

# هاوبه‌شی دانان بوّ خوا‌ی گه‌وره (الإشراك بالله)

گه‌وره‌ترین تاوان بریتی‌یه له دانانی هاوبه‌ش بوّ خوا‌ی گه‌وره چ له‌زاتی خوا‌دا بیّت یان له ناوو سیفاته‌کانیدا بیّت یان له په‌رستن و به‌ندایه‌تی‌دا بیّت یان له خوا‌ه‌نی‌تی و به‌دی هی‌نان و به‌ریتوه‌بردندا بیّت هه‌روه‌کو خوا‌ی گه‌وره له‌سه‌ر زمانی لقمان پی‌غه‌مبه‌ر (علیه‌السلام) ده‌فه‌رمو‌یت: ﴿یا بنی لا تشرك بالله ان الشرك لظلم عظیم﴾<sup>۱۷</sup>.

واته / نه‌ی کوره شیرینه‌که‌م هاوبه‌ش دامه‌نی بوّ خوا‌ی گه‌وره چونکه بی گومان هاوبه‌ش دانان سته‌میکی زۆر گه‌وره‌یه.

هه‌روه‌ها ابن مسعود ده‌فه‌رمو‌یت: سألت النبي ﷺ أي الذنب أعظم؟ قال: (ان تجعل لله نداً وهو خلقك)<sup>۱۸</sup>.

واته / پرسیارم کرد له پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ که گه‌وره‌ترین تاوان چی‌یه؟ فه‌رمو‌وی نه‌ویه هاوه‌ل و هاوبه‌ش بوّ خوا‌ بریار به‌دیت له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا که هه‌ر نه‌و دروستی کردو‌وی.

هه‌ر بۆیه‌ش خوا‌ی گه‌وره چاوپۆشی له هاوبه‌شی دانان ناکات و له خوا‌ه‌نه‌که‌ی خو‌ش نابی‌ت و هه‌ک ده‌فه‌رمو‌یت: ﴿ان الله لا يغفر أن يشرك به ويغفر ما دون ذلك لمن يشاء ومن يشرك بالله فقد افترى إثماً عظيماً﴾<sup>۱۹</sup>.

واته / بی گومان خوا‌ی گه‌وره له‌وه‌ خو‌ش نابی‌ت هاوبه‌شی بوّ دابنریت به‌لام جگه له هاوبه‌شی دانان بۆی، خو‌ش ده‌بی‌ت له هه‌موو تاوانی‌کی دیکه بوّ هه‌ر که‌سی‌کن که خو‌ی

<sup>۱۷</sup> لقمان/۹۳.

<sup>۱۸</sup> رواه البخاري ومسلم.

<sup>۱۹</sup> النساء/۴۸.

بیهویت.. وه هر که سیټک هاوبهش دابنیت بو خوی گهوره نهوه بی گومان گهوره ترین تاوانی کردووه که بووختانه بهدهم خوی گهوره وه.

## \* جوړه کانی هاوبه شی دانان بو خوی گه وره (( انواع الشرك ))

یه کهم / هاوبه شی دانانی گه وره (الشرك الاکبر):

بریتی یه له نه نجام دانی جوړتک له جوړه کانی په رستن بو غهیری خوا به هر نیازو مه به سټیکه وه بیت بو هر که سیټک یان هر شتیک، چونکه دامالینی سیفه تیکه له سیفه ته کانی خوی ته خواو به خشینی ته به غهیری نهوه، وه ده بیته مایه ی دهرچوونی له نیسلام و هله وه شاننده وهی هموو کاره چاکه کانی. که نه مانهش هندیکن لهم جوړه هاوبه شی دانانه:

أ- گوی رایه لی کردنی که سیټک که حرام حلال بکات و حلال حرام بکات. کاتیک که عدی کوری حاتم هات بو لای پیغه مبه ﷺ خاچ (صلیب) یکی له ملدا بوو پیغه مبه ﷺ نه م نایه ته ی بو خوینده وه که خوا ده فرموت: ﴿اتخذوا احبارهم و رهبانهم ارباباً من دون الله و المسيح ابن مريم و ما امروا الا ليعبدوا الهاً واحداً لا اله الا هو سبحانه عما يشركون﴾.

واته / گاوره کان زانو (احبار) و خواپه رست (رهبان) ه کانیان کردبووه په روه ردگاری خوینان جگه له خواوه (عیسی کوری مریم) ایشیان کردبووه به په روه ردگاری خوینان وه فرمانیان پی نه کرابوو تنها بو نهوه نه بی که یه ک تاکه خوا بپه رستن که (الله) یه و هیچ په رستراویکی به راستی نی یه جگه له خوی پاک و بی گهردو دووره له هموو نهو شتانه ی که ده یانکه نه هاوبه شی خوا.

((دخل عدی علی رسول الله ﷺ و قال ﷺ وهو يتلو هذه الآية ﴿اتخذوا احبارهم و رهبانهم ارباباً...﴾ فقال يا رسول الله ما عبدوهم. فقال ﷺ بلى: انهم اهلواهم الحرام و حرموا عليهم الحلال فاتبعوهم، فذلك عبادتهم اياهم)) واته: (عدی) گوتی نهی

<sup>۱</sup> التوبة/ ۳۱.

<sup>۲</sup> رواه الترمذی فی صحیحہ.

پیغمبهری خوا نه‌یان ده‌پهرستن، فهرمووی با‌ه‌لالیان بۆ‌ه‌رام ده‌کردن ه‌رامیان بۆ‌ه‌لال  
ده‌کردن نه‌وه‌ په‌رستنیان بوو بۆیان.

ب- هاوبه‌شی دانان له‌ یاسا (حکم) دا:

که‌ بریتی‌یه‌ له‌ به‌ره‌وا زانینی یاسایه‌ک و کار پێ‌کردنی و به‌چاکتر زانینی له‌ یاسای خ‌وای  
گه‌وره‌ یان پێ‌ی و ابیت که‌ نی‌سلام به‌ که‌لکی چاره‌سه‌رکردنی کیشه‌و گه‌روگرفته‌کانی سه‌رده‌م  
نایه‌ت و روو بکاته‌ ده‌ستورو یاسایه‌کی تر جا ه‌هرچییه‌ک بیت ه‌ه‌روه‌کو خ‌وای گه‌وره  
ده‌فهرموت: ﴿ان‌الحکم‌ الا‌ لله‌ امر‌ الا‌ تعبدوا‌ الا‌ اياه‌﴾<sup>۲۲</sup>.

واته‌ / یاساو به‌ریاردان ته‌نها بۆ‌خ‌وای گه‌وره‌یه‌ که‌ فهرمانی داوه‌ هی‌چ شتی‌ک نه‌په‌رستن  
ته‌نها خ‌وی نه‌بیت.

ج- خ‌وش وستی که‌ستی‌ک یان ه‌هر گرووه‌ (حزب) و لایه‌نی‌ک وه‌ک خ‌وش وستی خ‌وا  
واته‌ خ‌وش وستی‌ک که‌ به‌گه‌وره‌ دانان و مل که‌چی کردنی تیدا بیت.

ه‌ه‌روه‌کو خ‌وای گه‌وره‌ ده‌فهرموت: ﴿ومن‌الناس‌ من‌ يتخذ‌ من‌ دون‌ الله‌ انداداً‌ یحبونهم‌  
کحب‌ الله‌ والذین‌ آمنوا‌ اشد‌ حباً‌ لله‌﴾<sup>۲۳</sup>.

واته‌ / ه‌ه‌ندی له‌ خ‌ه‌لکی جگه‌ له‌ خ‌وا چه‌ند شتی‌ک ده‌که‌ن به‌ هاوتاو هاوبه‌شی خ‌وا خ‌وشیان  
ده‌وین وه‌کو خ‌وش وستی خ‌وا به‌لام باوه‌رداران نه‌و په‌ری خ‌وش وستی‌ان ه‌یه‌ بۆ‌خ‌وای  
گه‌وره‌.

د- پارانه‌وه‌ له‌ غه‌یری خ‌وا بۆ‌داواکردنی رزق و روژی‌یان چاره‌سه‌ری نه‌خ‌وشی و یان به‌دی  
ه‌ینانی ناوات و رزگار بوون له‌ ناخ‌وشی و ده‌ردو به‌لا... ه‌ه‌روه‌کو خ‌وای گه‌وره‌ ده‌فهرموت:  
﴿ولا‌ تدع‌ من‌ دون‌ الله‌ ما‌ لا‌ ینفعک‌ ولا‌ یضرك‌ فان‌ فعلت‌ فانک‌ اذا‌ من‌ الظالمین‌﴾<sup>۲۴</sup>.

واته‌ / جگه‌ له‌ خ‌وا هاوار مه‌که‌و مه‌پارپوه‌ له‌ شتی‌ک که‌ نه‌ سوودو نه‌ زیانت پێ‌ ناگه‌یه‌نیت  
ئنجانه‌گه‌ر تو نه‌مه‌ت کرد نه‌وه‌ بێ‌ گومان ده‌چیته‌ ریزی سته‌م کاران و هاوبه‌شی  
په‌یداکه‌رانه‌وه‌.

ه- به‌روابوون به‌وه‌ی که‌ له‌گه‌ل خ‌وادا که‌سانی‌ک ه‌ن له‌: پیغمبهران و پیاوچاکان و

<sup>۲۲</sup> یوسف / ۴۰.

<sup>۲۳</sup> البقرة / ۱۶۵.

<sup>۲۴</sup> یونس / ۱۰۶.

خوشه‌ویستانی- خوا... هتد. یارمه‌تی ده‌دهن له به‌پتوه‌بردنی بوونه‌وه‌رداو ده‌سه‌لاتی سوود  
گه‌یاندن و زیان گه‌یاندنیان هه‌یه. هه‌روه‌کو خوی گه‌وره ده‌فرمویت: ﴿إِلَّا لَهُ الْخَلْقُ  
وَالْأَمْرُ﴾<sup>(۲۵)</sup>.

واته / ناگادارین که ته‌نھا دروست کردن و به‌دی هینان و به‌پتوه‌بردن هه‌ر بۆ خوی گه‌وره‌یه.  
و- بریاردان و نه‌نجام دانی هه‌ر یه‌کینک له: هانا‌بردن (الاستغاثة) و ترس و بیم (الخوف)  
وه له‌خوگرتن (النذر) و تکاو ناره‌زووکردن (الرجاء والرغبة) و گه‌رانه‌وه و په‌شیمان بوونه‌وه  
(الانابة والتوبة) و سه‌ربرین و قوربانی کردن (الذبح والقربان) و سوپان و خولانه‌وه (الطواف) و  
پشت به‌ستن (للتوکل) چه‌مانه‌وه و کپنۆش بردن (الركوع والسجود) و په‌نا پی گرتن  
(الاستعاذة)، بۆ‌غه‌یری خوا چونکه هه‌ر که‌سیک یه‌کینک له‌م شتانه‌ی سه‌روه‌وه بۆ‌غه‌یری خوا  
نه‌نجام بدات و زلفیاری پی هه‌بیت نه‌وه بی گومان گه‌وره‌ترین هاوبه‌شی بۆ خوا بریار داوه.

### دووهم / هاوبه‌شی دانانی بچووک ((الشرك الأصغر)):

بریتی‌یه له هه‌موو وته‌وه‌یه‌ک (القول والفعل) که مرۆف به‌ره‌وه‌وه‌هاوبه‌شی گه‌وره  
(الشرك الاكبر) ده‌بات بی گومان نه‌م جوړه‌هاوبه‌شی دانانه‌ش له گه‌وره‌ترین تاوانه‌گه‌وره‌کان  
دژمی‌دریت، به‌لام مرۆف پی‌ی کافر نابیت وه‌ک هاوبه‌شی دانانی گه‌وره.  
- که نه‌مانه‌ش هه‌ندی‌کن له‌وه‌ جوړه‌هاوبه‌شی دانانه‌ بۆ خوی گه‌وره:

أ- رووپامایی (الرياء) کردنیکی که‌م یان نه‌بوونی دلسۆزی له په‌رسته‌کاندا هه‌روه‌کو  
په‌غه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرمویت ((ان اخوف ما اخاف عليكم الشرك الأصغر قالوا وما الشرك  
الأصغر يا رسول الله؟ قال: الرياء...))<sup>(۲۶)</sup>.

واته / بی گومان ترسناکترین شتی که ده‌ترسم له سه‌رتان توشتان بیت هاوبه‌شی دانانی  
بچووکه بۆ خوا، وتیان. هاوبه‌شی دانانی بچووک چی‌یه؟ فه‌رمووی رووپامایی کردنه (الرياء).  
ب- سویند خواردن به‌غه‌یری خوا هه‌روه‌کو په‌غه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموویه‌تی: ((من حلف بغير

<sup>۲۵</sup> الأعراف/ ۵۴.

<sup>۲۶</sup> رواه احمد باسناد جيد.



اللّٰهُ فَقَدْ اَشْرَكَ) (۲۷).

واته / هەر کەسێک سوتێند بخوا بە غەیری خوا (اللّٰهُ) ئەوا بێ گومان هاوبەشی بوو خوا داناو.

ج- هەلواسینی (نال و موروه شیمکەو کوژەکە) بوو چاووزارو لە دەست کردنی دەزوو پەرۆلە لەمەل کردن بەناوی موفەرکەو یان هەلواسینی هەموو جوۆرە نوشتەیهک کە بە غەیری قورنان و ناوو سیفاتەکانی خۆی گەورەو بەکریت و هاوارکردن و پارانەو هی تیدا بیت لە غەیری خوا. بێ گومان ئەم جوۆرە کارانەش هاوبەشی دانانە بوو خۆی گەورە وەک پێغەمبەر ﷺ دەفەر مویت: ((من علق تيممة فقد اشرك)) (۲۸).

واته / هەر کەسێک موورو یان پارچە پەرۆ هەلبواسیت بوو لا بردنی دەردو بە لاو چاوشەو بێ گومان هاوبەشی بریار داو.

یان دەفەر مویت: ((ان الرقي والتمائم والتولة شرك)) (۲۹).

واته / نوشتەو کوژەکەو چەوری و شیرینی کردن هاوێل دانانە.

۲۷ صحیح رواه احمد.

۲۸ رواه احمد.

۲۹ رواه احمد و ابو داود.

## وانه ن سئيه م :

### مه رجه كانى لا اله الا الله :

يه كتاپه رستى بنچينه نى سلامه و بناغويه كه بو گشت ياساكانى نى سلام وه همر له مه وه ره وشته پاكه نى سلاميه كان لق و پوپ ده رده كه ن.

زور له فهرمووده كانى پيغه مبه ر عليه السلام نه وه ده سه لميئن كه شه هاده تى يه كتاپه رستى تا كه هويه كه بوچوونه ناو به ههشت و دوور كه وتنه وه له ناگرى دوزه خ له روژى دواييدا.

بو نمو مه / نه وه تا پيغه مبه رى خوا عليه السلام ده فهرمويت: ((ما من عبد قال لا اله الا الله ثم مات على ذلك الا دخل الجنة))<sup>(۳۰)</sup>.

نه وه هويه ش نايه ته دى تا هه موو مه رجه كانى نه نجام نه دريت و نه وه كو سپ و ته گه رانه ش كه ده بنه هوى رى گرتن بو نه نجام دانى واتاى و وشه يه كتاپه رستى لانه برين.

له (حسن البصري) يان پرسى گوتيان: هه ندئ كه س نه لين هه ر يه كيتك بلى: ((لا اله الا الله دخل الجنة)) واته نه وا ده چيته به ههشت نايا راسته؟

له وه لامدا گوتى هه ر كه سيك بليت: ((لا اله الا الله)) وه پيداويستيه كانى و نه ركه كانى به ته واوى جى به جى بكات ده چيته به ههشت ●

له (وهبى كورى منبه) يان پرسى گوتيان ((لا اله الا الله)) كليلى به ههشته؟ گوتى به لى...! به لام ده بى نه وه بزانيين كه هه موو كليلىك ددانى هه مه وه ده رگاي پى ده كرته وه وه نه گه ر ددانى نه بوو سوودى نابيت و پى ناكريته وه.

كه واته ددانى كليله كه ش برى تيه له مه رجه كانى ((لا اله الا الله)) كه برى تين له نه مانه ي

خواره وه :

مه رجی یه که م / ( العلم بمعناها نفيًا واثباتًا ) شاره زایی به

ته واوی مه به سته که ی له بواری نفي و اثبات :

پتویسته موسلمان به تهواوی خوی شاره زای بکات له واتاو مه به سته دروشمی یه کتاپه رستی وه له هموو بواریکی نم ووشه میمه، بو نهوهی خوی بیاریتیت له تاوان و گوناوو کرداری ناپه سهندو حرام و سیفاتی بی باوه ری و هاویه شی بریاردان و سیفاتی دوو رووه کان. خوی گوره ش ده فرموت: ﴿فاعلم انه لا اله الا الله﴾<sup>(۳۱)</sup>.

واته / بزانه هیچ که سیتک نیه شیواوی پرستن بیت تهنها خوی گوره نه بیت.

مه رجی دووه م / (( اليقين المنافي للشك )) :

دلنیایی تهواو له باوه رداو دوور له گومان: مه به ست نهوه یه دلنیاییت که هیچ رچه و ریبازیتک نیه به که لکی پهیره و کردن و چاره سرکردنی گیرو گرفته کانی ژیان بیت تهنها پروگرام و بهرنامه ی خوا نه بیت.

خوی گوره ش له م باره میمه ده فرموت: ﴿انما المؤمنون الذين آمنوا بالله ورسوله ثم لم يرتابوا وجاهدوا بأموالهم وأنفسهم في سبيل الله اولئك هم الصادقون﴾<sup>(۳۲)</sup>.

واته / به راستی برواداران نهوانن که باوه ریان به خواو پیغه مبه ره که ی هیناوه و هیچ گومانیکیان نیه لهو باوه ره ساغی هه یانه به خواو پیغه مبه ره<sup>(۳۳)</sup> وه شوین ریبازه که ی که وتوون و ده جنگن و تی ده کوشن به سهروهت و سامان و لاشه یانه وه له پیناوی بهرز کردنه وه دروشم و نالای یه کتاپه رستی، به راستی نهوانه برواداری راسته قینه ی راست گون.

مه رجی سیه ه م / (( القبول المنافي للرد )) :

قایل بوون و رازی بوون بهو واتاو دروشمی که یه کتاپه رستی ده یگه یه نیت و مه به سته تی به دل و به زمان.

<sup>۳۱</sup> محمد / ۱۹.

<sup>۳۲</sup> المحرات / ۱۵.

به لئی موسلمان ده بیټ ناماده بئی به دل و به گیان و زمان بو بریاره کانی خوای پهروه ردگار  
به بئی هیچ نار هزایی ده برینیتک نه بهروو کفش و نه به دلش. به لکو ده بئی مل که چ و گهر دن  
که چ بیټ بو فه رمانه کانی خودا به بئی چهن دو چون.

خوای گه ورهش ده فرمویټ: ﴿انهم كانوا اذا قيل لهم لا اله الا الله يستكبرون ويقولون  
اٰننا لنتارکوا آلهتنا لشاعر مجنون﴾<sup>(۳۳)</sup>.

واته / نهوانه بئی گومان نه گهر پټیان بگوترايه که خودا تاک و ته نیایمو هر نهو شیایو  
په رسته نهوا خویمان لئی بایی ده بوو لووت بهرز ده بوون جا به سهر سورمانه وه ده یان گوت نیمه  
واز لهو هه موو داب و نه ریت و خویانه به یتین بو شاعیریکي شیت.

## مه رچی چواره م / (( الانقیاد بحقوقها )) / مل که چی و گه ر دن که چی و خوبه ده سته وه دان و گوئی رایه لئی کردنی نه وهی که نه م ووشه یه ی (( لا اله الا الله )) ده یخوازیت و مه به ستیه تی:

نابیت موسلمان مل که چی هیچ رچهو ری بازو بهرنامه یه کی ده ست کردی مرؤف بیټ،  
به لکو گوئی رایه ل و مل دانه و یتیت بو یاساو بریاره کانی خوای گه وره به بئی چهن دو چون...  
خوای پهروه ردگار مان ده فرمویټ: ﴿وانیبوا الی ربکم وأسلموا له...﴾<sup>(۳۴)</sup>.

واته / بگه رینه وه بو لای پهروه ردگار تان، په شیمان بنه وه له گونا هو تاوانه کانتان. وه مل  
که چ و گوئی رایه لئی بریارو فه رمانه کانی خوا بن به پاک و خاوتنی.  
ههروه ها ده فرمویټ: ((ومن احسن دیناً من أسلم وجهه لله وهو محسن))<sup>(۳۵)</sup>.

واته / کی لهو کهسه بهر یترو شیاو ترو پرواداری راسته قینه تره؟ که له ژیر فه رمان و گوئی  
رایه لئی خودا ده جولیتته وه مل که چیتی وچاکه خوازیشه.

وه ههروه ها خوای گه وره ده فرمویټ: ﴿ومن یسلم وجهه الی الله وهو محسن فقد

<sup>۳۳</sup> الصافات / ۳۵-۳۶.

<sup>۳۴</sup> الزمر / ۵۴.

<sup>۳۵</sup> الانبیاء / ۱۲۵.



واته / هەر كەس مل كەچ و كرنۆش بەر بێت بۆ فەرمانەكانی خودا وە چاكە خوازیش بێت ئەو بەراستی دەستی گرتوو بە رچەو پرۆگرامی خوداوە كە بەهێزو نەپچراوە.  
 وە هەر وەها لە شوێنێکی تردا خۆی گەورە دەفەرمووت: ﴿ولا تتبع الهوى فيضلك عن سبيل الله﴾ ﴿٣٧﴾.

واته / ئەو پێغه مەبەر ﷺ نەكەى شوێن نارەزوو بۆچوونی خۆت و رێبازی تر بکەویت چونکە ئەم کارە گومرآت دەکات لەسەر راستە شەقامی پرۆگرامی خۆی داناو پەر وەردگار.

### مەرجی پێنجەم / (( الصدق المنافي للكذب )) / راست گۆیو

#### دزایە تی کردنی هەموو درۆیه ک:

بروا هەر ئەو نەو نەو بە زمان بگوتریت بە لکو دەبیت راستەوخۆ لە ناخی دڵەو هەلبقولیت و بچەسپینریت وە بنەخشینریت بە کارو کردەو.

و هەموو کەسێک بەو ناسانییە خوا باوەری لێ وەرنagrیت بە لکو بە هەموو جۆرێک تاقی دەکاتەو بە پێی بەرزو نزمی باوەرە کە... بۆ ئەو ی بیسە لمینیت کە مەرج نەو بەس بە زمان بگوتریت من بروادارم.

خۆی پەر وەردگار دەفەرمووت: ﴿الم. أحسب الناس أن يتركوا أن يقولوا آمنا وهم لا يفتنون ولقد فتنا الذين من قبلهم فليعلمن الله الذين صدقوا وليعلمن الكاذبين﴾ ﴿٣٨﴾.

واته / نایا!؟ ئەوانە وا هەست دەکەن و گومان دەبەن کە وازیان لێ بهینریت کە وای دادەنن باوەریان هەبو تاقی ناکرێنەو، نەخیر، بەراستی گەلێکمان لەو کۆرۆ کۆمەل و گەلانەى کە رابورد تاقی کردەو بە هەموو شیوەیەک، بۆ ئەو ی پەر وەردگارت برواداری راستەقینەو چاکە خوازو خۆگرو راست گۆ جیا بکاتەو لە وانەى کە دوور و درۆزن لەو باوەرەى کە هیناویانە کە تەنها بۆ بەرژەو وەندى مەبەست و نیازێکی دنیاییە.

٣٦ لقمان/٢٢.

٣٧ ص/٢٦.

٣٨ العنکبوت/١-٢-٣.

﴿ومن الناس من يقول آمنا بالله وباليوم الآخر وما هم بمؤمنين﴾ \* يخادعون الله والذين آمنوا وما يخدعون إلا أنفسهم وما يشعرون \* في قلوبهم مرض فزادهم الله مرضاً ولهم عذاب اليم بما كانوا يكذبون﴾ \* (٣٩).

واته / هندی کهس هن ده لین باوه رمان به خواو به روژی دواپی و زیندووبونوه هییه. نه خیر نهوانه پرواداری راسته قینه نین به لکو نه مه تهنها به زمان دهیلین به بی چه سپاندنی له دل و کرداری پی کردنی، نهوانه وا ههست ده کمن به بوچون و تیروانینی خوین که خوداش و نهوانهش که پروادارن هه لده خه له تینن. جا بی گومانیشه که بهم رهوشته فرو فیلاویهیان ناتوانن هه لیان بخه له تینن به لکو نهوانه خوشیان و دهرونیشیان هه لخه له تینراون و ههستیشی پی ناکمن دله کانیان پره له نه خوشی و دوو دلی و گومان و دروژنی خوداش نهوندهی دیکه نه خوشی دهروونی و دوو دلی و ناوه کی و گومرایی بو زیاد کردوون، نهوانه سزاو نازاریکی توندو تیژیان بو هییه و ناماده کراوه بهرامبر بهو پرو پاگهنده و دروژنی بهی که دهیان کرد.

وه ههروه ها پیغه مبهری خواش ﷺ ده فرموت: ((ما من أحد يشهد أن لا اله الا الله وأن محمداً رسول الله صدقاً من قلبه الا حرم الله عليه النار)) (٤٠).

واته / هه که سیکن شاهیدی بدات که خودا تاک و تهنهایه و پیغه مبه ریش بهنده و نیردرای خوییه وه بهو شتویه بریار بدات به راست گوئی و راسته قینه بی و تهواوه تی و که نارگیربیت له هه موو دروژیه ک نهوه خودا دوزه خی لی یاساغ ده کات.

### مه رجی شه شه م / (( الا خلاص المنافي للشرك )) :

خوا پی مه بهست بوون له نیش و کاره کانماندا بو خودای گهوره: ده بیت هه کارو کرده وه رهفتارو قسه و خوا په رستی به کمان تهنها بو مه بهستی ره زامه ندی خوی گهوره بیت، وه هیچ مه بهستیکی دنیا ییمان نه بیت که چنگمان کهوتت.. وه ده بیت هه ولی پاک و خاوین کردنه وهی کارو کرده وه کانمان به دین، که نه مهش پابهنده به نییهت و نیازی چاکه وه که دوور بیت له هه موو خلتو بهرچاوی به ک و پروپامایی به ک وه که نارگیربوون له

٣٩ القرآءة / ٨-٩.

٤٠ رواه الشيخان.

بهشداربوونی هاوبه شیتی له کاره کانماندا وه مه بهست و ویست تهنها خوای گهوره پی پی ناگاداره بگره فریشته کانی شانی راست و چه پیش بی ناگان له نیه تی دل.. وه تهنها کرداره روو که شیه کان تو مار ده کهن. خوای گهورهش ده فرموت: ﴿وما أمروا الا لیعبدوا الله مخلصین له الدین حنفاء﴾<sup>(۱۱)</sup>.

واته / هیچ فرمانیکیان پی نه کراوه مه گهر نه وه نه بیت که خودا به تاك و تهنها بپهرستن و هم موو کارو کرده وه یه کیان به دلسوزی و پاک یه تی بنوینن بو خودا. وه که نارگیر بن له هم موو هاوبه شی بریار دانیتک بوی.

### مه رچی حه وته م: (( المحبة )) / نه و په ری خوشه ویستی نواندن بو خودا و پیغه مبه ری خودا ﷺ پاشان بو کومه لانی موسلمانان:

ده بیت موسلمان که نارگیر بیت و خوی دوور بخاته وه له هم موو خوشه ویستی به ک بهرام بهر هم موو (( بهرنامه و ریبازو پروگرام و یاساو ده ستوورو بریارو فرمان ره وایه تی)) یه کی هم موو پارت وستم کاریتک که دژی بهرنامه و بریاره کانی خودان...!! که واته هم موو خوشه ویستی به ک ده بیت بگره پته وه بو خوا و پیغه مبه رو فرمانه کانی.

پاشان نه و خوشه ویستیانهش که خوارسکیتن نابیت ببنه هوی کهم کردنه وه ی خوشه ویستیت بهرام بهر به خوای گهوره.

وه خوای گهوره ده فرموت: ﴿والذین آمنوا أشد حبا لله﴾<sup>(۱۲)</sup>.

واته / نه وانهی باوه ری راسته قینه یان هیناوه نه و په ری خوشه ویستیان هیه بو خوا.

ههروه ها ده فرموت: ﴿قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحبکم الله ویغفر لکم ذنوبکم﴾<sup>(۱۳)</sup>.

واته / نه ی پیغه مبه ر ﷺ پشیان رابگه یه نه و بلی نه گهر نیوه راست ده کهن و خواو بهرنامه ی خواتان خوش ده وی ده ی نیوه شوینم بکه ون بو نه وه ی خوا خوشتانی بویت و پشت گیریتان لی

<sup>۱۱</sup> البینه/ ۵.

<sup>۱۲</sup> البقرة/ ۱۶۵.

<sup>۱۳</sup> آل عمران/ ۳۱.

بکات وه خوشهويستی به که تان بیته هوی لی خوش بوون له گوناھو تاوانه کانتان.

پیغه مبهری خواش علیه السلام ده فہرموت: ((ثلاث من کن فیہ وجد بہن حلاوة الایمان... أن یكون الله ورسوله أحبّ الیہ لما سواھما، وأن یحب المرء لا یحبہ الاّ الله، ویکرہ أن یعود فی الکفر بعد أن أنقذہ الله منه كما یکرہ أن یقذف فی النار))<sup>(۱)</sup>.

واته / هەر که سیتک سی شتی له خوی دا بهدی هینا شهوا خوشهويستی و شیرینی باوهر ده چیتیت که بریتین له:

۱- خواو پیغه مبهری خوی گورهی له هه موو شتیک له لا خوشهويستتر بیت.

۲- خوشهويستیت بو ههر که سیتکی پروادار هه بیت له بهر خاتری خوا بیت.

۳- چهندی پی ناخوشه که بخیرته دۆزه خهوه، ههر بهو شیوهیهش پی ناخوش بیت که

بگه پیتهوه ناو کوپو کومه لی بی باوهری کاتیک که خوا رینمایی داو رزگاری کردوه لیتی.



## وانه‌ی چواره‌م:

### هه‌لوه‌شیننه‌ره‌وه‌کانی

#### نیسلام یان شایه‌تمان (۱)

ئهو کارانه‌ی که هۆن بۆ هه‌لوه‌شانده‌وه‌ی ((لا اله الا الله)) له هه‌مان کاتدا کاریگهرن بۆ هه‌لوه‌شانده‌وه‌ی یه‌کتاپه‌رستی په‌روه‌ردگاری ((توحید الربوبیة)) و یه‌کتاپه‌رستی خوایی ((توحید الالهیة)) و یه‌کتاپه‌رستی ناوو سیفاته‌کانی خوای گه‌وره (جل جلاله) ((التوحید فی الاسماء والصفات)).

زانایانی پیتشوو (خوایان لی رازی بیت) ئهم کارانه‌یان بۆ ئیمه‌ روون کردۆته‌وه‌و ئیمه‌یان ناگادار کردۆته‌وه‌و بۆ ئه‌وه‌ی نه‌که‌ویینه‌ ناو ئهم گیتراوه‌و توشی سه‌ر لیشیواوی و گومرایی نه‌بین لیره‌دا زانایان حوکمی ده‌رچوون له نیسلامیان ((حکم المرتد)) له‌سه‌ر ئهو که‌سانه‌ داوه‌ که ده‌که‌ونه‌ ناو ئهو هه‌لانه‌وه‌ که مرۆڤ له نیسلام ده‌رده‌کات بۆیه‌ زانایان ده‌لێن (۱۰) کار هه‌ن مرۆڤ له نیسلامه‌تی ده‌رده‌که‌ن. ئهم کارانه‌ش ئه‌مانه‌ی خواره‌وه‌ن:

#### (۱) هاوه‌ل و هاوبه‌شی په‌یدا کردن بۆ خوای په‌روه‌ردگار ((الشرك

بالله)):

هه‌ر که‌سیک هاوبه‌ش بریار بدات بۆ خوا له‌هه‌ر شتی‌کدا که تایبه‌تی خوا بیت له به‌ندایه‌تی و غه‌یری به‌ندایه‌تی ئه‌وه‌ بی گومان هاوبه‌ش په‌یدا که‌ر (مشرک) و بی باوه‌ر (کافر) ه به‌لام گه‌وره‌ترین هاوبه‌ش بریاردان بۆ خوا به‌ندایه‌تی کردنه‌ بۆ غه‌یری خوا یا له‌گه‌ل خوادا، یان هاوبه‌ش بریار بدات بۆ خوا له‌ کاردا که پێی وا بیت جگه‌ له‌خوا کاری به‌ده‌سته‌.

خوای گه‌وره‌ش ده‌فه‌رمووت: ﴿انه من يشرك بالله فقد حرم الله عليه الجنة ومأواه النار

وما للظالمين من انصار ﴿٤٥﴾.

واته / ههركه سیتک هاوهل بۆ خوای تاک و تهنها پهیدا بکات بههشتی لی حهرام ده بیت و ده چیتته دۆزه خهوه. هیچ هیتزیکیش نییه بههانای بیت و رزگاری بکات.

- لهو شتانهی که بههاوهل ((الشرك)) پهیدا کردن داده نرین:

\* پارانهوهو هانا بردنه بهر غهیری خوای پهروه ردگار.

\* داوای فریا کهوتن له مردوو گۆره کانیان.

\* نهزر کردن و سه برین بۆ غهیری خوا.

\* ترسان له هیزی غهیبی غهیری خوا، و.... هتد.

خوا نه فهرموت: ﴿ان الله لا يغفر ان يشرك به ويغفر ما دون ذلك لمن يشاء﴾ ﴿٤٦﴾.

واته / خوای ((جل جلاله)) بههیچ کلوجیتک لهو موشریکانه خوش نابیت که هاوه لیان بۆ خوا پهیدا کردوو تا مردن تۆبه یان نه کردوو. وه خوای گهوره لهههمر گونا هیتکی تر خوش ده بیت له بهنده کانی به پیی و بست و ئیرادهی خۆی تهنها له شرک نه بیت.

**(٢) من جعل بينه وبين الله تعالى وسائط يدعوهم او يستغيث بهم،**

**فقد كفر او اشرك:**

ههركه سیتک له نیتوان خۆی و خوادا هۆ دابنی و داوای شه فاعهتی لی بکات و پشتی پیی ببهستی و واتتی بگات نهو هۆ (وسيلة) یه پیی ده کړی خوای لی رازی بکات، نهوه کافره و له نیسلام ده رچوو به گوفتاری هه موو زانایانی نیسلام.

خوای گهوره ده فهرموت: ﴿واذا سألك عبادي عني فاني قريب اجيب دعوة الداعي اذا

دعاني﴾ ﴿٤٧﴾.

واته / نهی پیغه مبهر ﷺ نه گهر بهنده کانم هه والی منیان پرسی لیت نهوا بی گومان من نزیکم و به ده نگ نهو که سانهوه دیم کهوا تهنها داوا له من ده کهن.

<sup>٤٥</sup> المائدة/ ٧٢.

<sup>٤٦</sup> النساء/ ٤٨.

<sup>٤٧</sup> البقرة/ ١٨٦.

## ( ٢ ) عدم تکفیر المشرکین أو تصدیقهم : به کافر دانه نانی

### موشریکان یان به راست زانینیان :-

هەر کەسیک کافرو موشریکی پێ کافر نەبیت و زێبازو باوەریانی پێ دروست بێت و بۆیان راست بکاتەوه ئەمەش کوفرهو له ئیسلام دەرحوونه. خوای گهوره دهفهرمووت: ((قد كانت لكم أسوة حسنة في ابراهيم والذين معه اذ قالوا لقومهم انا براء منكم ومما تعبدون من دون الله كفرنا بكم وبدا بيننا وبينكم العداوة والبغضاء ابدأ حتى تؤمنوا بالله وحده))<sup>(٤٨)</sup>.

واته / بێ گومان سهرمهشقی جوان ههیه بۆتان له ئیبراهیم و هاوه له کانیدا کاتیکی به گه له کهیان گوت بێ گومان ئیتمه بهرین له ئیوهو لهو شتانهی که دهیان په رستن جگه له خوا، بروامان نه ما پیتان وه بهرپابوو له نیوان ئیمه و ئیوه دا دوژمنایه تی و رق و کینه هه تا هه تایه. مه گهر برۆا بینن به خوای تاک و ته نه ا.

که واته / هه موو کات هه لوستی ئیمه له گه ل بێ باوه ران و هاوبه شی پهیدا که ران بریتی به له دوژمنایه تی ((المعاداة)) نه ک دوستانه نی ((الموالاة)) و یارمه تی دان، مه گهر خوای گهوره به تاقه خواو په رستراو بزائن و هه یج هاوبه شیکی بۆ بریار نه ده ن، نه و کاته هه لوستان له دوژمنایه تی به وه - البراء او المعاداة - ده گۆریت بۆ دوستانه تی و خوش ویستن - الولاة والمحبّة - چونکه نه و کاته ده بینه برا له سه ر نه ساس و بنچینه ی برۆا ﴿انما المؤمنون اخوة﴾<sup>(٤٩)</sup>.

## ( ٤ ) الاعتقاد باکتمال غیر الاسلام أو قبول حکم غیره :

به تیرو ته و او زانینی بهرنامه یه ک جگه له ئیسلام یا وه رگرتنی حوکمی غهیری خوا: هەر کەسیک تیۆرو دهستوو رو ریبازه دروست کراوه کانی دهست کردی مرۆقی پێ راست بێت و به باشتی بزانیته له دهستوو رو ریبازی ئیسلام. یان وه ها تی بگات ئیسلام به که لکی چه رخی ئیستا نایه ت یان وا بزانی ئیسلام هۆی دو اکه وتن و نه زانی به ههروه ها وا تی بگات ئیسلام نایینی که ته نه ا په یوه ندی به خواوه هه یه و دووره له کاروباری مرۆف و ژیان. یان بلیت

<sup>٤٨</sup> المتحنة/٤.

<sup>٤٩</sup> المحرات/١١.

دهست برینی دزو ره جم کردنی زیناکار شتیکی ناشرینهو له گهل زه مانهدا ناگونجی وهیان باوهری وا بیت هیج شتیگ ریگای ناگری حکم بکات بههر دهستوورو رتبازیکی تری دروست کراو له لایمن مرؤقهوه، نم کهسانهش له سنووری نیسلام دهرچوون و په یوهندیان به نیسلامهتی نه ماوه بهرای هموو زانایانی نیسلام خوی گورهش دهفرموت: ﴿الم تر الی الذین یزعمون انهم آمنوا بما أنزل الیک وما أنزل من قبلک یریدون أن یتحاکموا الی الطاغوت وقد أمروا أن یکفروا به یرید الشیطان أن یضلهم ضلالاً بعیداً﴾<sup>(۱)</sup>.

واته / تایا سهیری نمو کهسانه ناکهی کهوا گومان دهبن که بروایان هیناوه بهوهی که ناردراوته لای تو - که قورثانه - وه نهوش که له پیش قورثاندا ناردراوه، دهیانیهوت کیشهو بهرهی خویان بهرنه لای طاغوتان، له گهل نهوشدا فرمانیان پی کراوه که بی باوهر بن به طاغوتان وه شهیتانیش دهیهوت که گومرایان بکات به گومرا کردنیکی وا که زور دووریان بخاتهوه له ری راست.

### ه) من أبيض شیئاً مما جاء به النبی ﷺ فقد کفر ولو عمل به ظاهراً:

هر که سینک رق و قینی هه بیت بهرامبه به فرمانیک له فرمانه کانی خوی گوره یان نهو شتانهی که پیغه مبهری خوا ﷺ هیناویهتی نهوه بی گومان کوفره با هر چه ند بهرواله تیش کاری پی بکات.

نهو دوورووی - نفاق - ه بیرو باوهری (الاعتقادی) بهی که خاوه نه کهی پی کافر ده بیت شهش جورن:

- ۱- به درو خستنهوهی پیغه مبهر ﷺ.
- ۲- به درو زانینی هندیک لهو شتانهی که پیغه مبهر ﷺ هیناویهتی.
- ۳- رق لی بوونهوه له پیغه مبهری نازیزو خوشهویست ﷺ.
- ۴- دلخوش بوون به لاواز بوونی دینی پیغه مبهر ﷺ.
- ۵- رق بوون له هندی لهو شتانهی که پیغه مبهر ﷺ هیناویهتی.



۶- رِق بوون و دل ناره حمت بوون و پی ناخوش بوون به سهر کهوتنی دینی پیغه مبر صلى الله عليه وسلم.  
 نهو تا خوی گهوره ده فرموت: ﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اتَّبَعُوا مَا أَسْخَطَ اللَّهُ وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ  
 فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ﴾<sup>۶۱</sup>.

واته / نهوانه نهو کافرو تاوانبارانه به ناروزوی خویان به دوای ریگای لاده ریکی نیسلامی  
 پیروز کهوتون له نیفاق و گوناهاکاری و خیانهت و خوفروشی بو دوژمنانی خوی گهوره ((جل  
 جلاله)) وه هؤگری ریبازی کوفر بوون. رِق و قینیان هه بوو بهرامبر به ره زامندی خوی  
 بالادهست و نارازی بوون به ریگای قورسانی پیروز وه به پیچه وانهی نه مهش هه موو هیزو  
 توانای خویان به کارهینا بو دژایه تی خوی گهوره. وه نهو کارو کرده وانهی که شانازیان پیوه  
 ده کرد وه لای خویان به گرنگیان ده زانی هه موویان لی پوچ ده بیته وهو ریسوا دهن له روژی  
 دوا پیدا.

۶۱) الا فتقناه فی امکان الخروج عن الشریعة:

۷) ...

## وانه ای پینجه م:

### هه لوه شینه ره وه کانسی

#### نیسلام یان شایه تمان (۲)

(۶) الاستهزاء بشيء من دین الله: گالته کردن به شتیك له

دینی خواهی گه وره:

هه کسیتک گالته به ریبازی نیسلام بکات وه یان گالته به سزادان و پاداشتی روژی دواپی بکات له نیسلام دهرده چیت.

خوا ده فرمویت: ﴿قل أبا لله وآياته ورسوله كنتم تستهزؤن، لا تعتذروا قد كفرتم بعد

ایمانکم﴾<sup>۶۲</sup>.

واته / نهی محمد ﷺ تو بلی پییان: نایا به خواو به نایه ته کانسی خواو به پیغه مبه ره که ی

گالته ده کهن، بروبیانو مه هیننه وه بی باوهر بوون دواپی نه وه ی پرواتان هه بوو.

#### (۷) ممارسه انواع السحر:

واته / خو خهریک کردن و ههول دان بو هه جوریکن له جو ره کانسی سیحرو جادوو.

هه کسیتک بروای به سیحرو جادوو گه ری هه بیته و خو ی ماندوو بکات و ههول و تهقه لای

بو بدات بی گومان نه م کاره ی ده بیته هوی هه لته کاندن و هه لوه شاننده وه ی تیمان و باوهره که ی

ههروه کو پیغه مبه ری خواهش ﷺ فرمانمان پی ده کات به خو پاراستن و خو دوور گرتن له

جادوو که ده فرمویت: ((اجتنبوا السبع الموبقات، قالوا یا رسول الله وما هن؟ قال: الشرك

<sup>۶۲</sup> التوبة/ ۶۵-۶۶.

بالله والسحر وقتل النفس التي حرم الله الا بالحق...))<sup>۴۲</sup>.

واته / خۆتان له چهوت شته له ناو بهره کان بپاریزن گوتیان شهی پیغه مبهری خوا شهوانه چین؟ فهرمووی: هاوهل دانان بو خوا، سیحر، کوشتنی شهو نه فسهی که خوا چهرامی کردوو به حهق نه بی.

تیبینی: - لای هندی زانایان وایه که جادوو شایه تمان ده هلناوه شینیتته وه.

### ۸) مظاهره المشركين ومعاونتهم على المسلمين:

واته / پشتگیری کردنی - هاوبهش بریار دهره کان - مشرک - و یارمهتی دانیان دژی موسلمانان که شه مهش یه کیکه لهو شتانهی ئیمان هه لده وه شیننه وه له شه نجام دا مروث کافر ده کات. له بهر شه وهی پشتگیری کردن و یارمهتی دانیان به لگهیه له سهر شه وهی که شه مه دوستایه تییه - ولاء - بو شه وان و پشت هه لکردن و بهری بوونه - براء - له موسلمانان ههروه کو خوی گهوره ده فهرمویت: ﴿ومن يتولهم منكم فانه منهم ان الله لا يهدي القوم الظالمين﴾<sup>۴۳</sup>.

واته / هه که سیٹک بی باوه ران و جوله کهو گاوران بکاته دوستی خوی شه وه بی گومان شه ویش هه له وان، بی گومان خوی گهوره رینمایی گهلی سته م کار ناکات.

### ۹) الاعتقاد في إمكان الخروج عن الشريعة:

واته، برابوون به گونجانی دهرچوون له یاسای نیسلام: هه که سیٹک بروای وا بیت که دروسته بو هه ندیک له خه لکی که له دین دهریچن یان بیرو باوه ری وایت که سانیٹک هه ن ده گه نه پلهو پایه یه ک که خوا په رستنیان له سهر نامیتنی به رای خویان چونکه گه شتوونه ته به رزترین پلهی ئیمان، شه وه بی گومان شه که سه له ئیمان و ئایینی نیسلام دهرده چیت و بی باوه ر ده بیت.

هه وه کو خوی گهوره ده فهرمویت: ﴿ومن يتبع غير الاسلام ديناً فلن يقبل منه وهو في

<sup>۴۲</sup> من حديث ابي هريرة في الصحيحين وغيرهما.

<sup>۴۳</sup> المائدة/ ۵۱.

الآخرة من الخاسرين ﴿٥٥﴾.

واته / هەر کهسێک جگه له ئیسلام رێبازیکی تر بکاته ئاینی خۆی بێ گومان لێ وەرناگیری له دواڕۆژدا له ریزو تا قمی دۆراوو زهره رهنه ندو زیان لێ کهوتوانه.

وه ههروهها دهفهرمویت: ﴿ان الدين عند الله الاسلام﴾<sup>٥٦</sup>.

واته / بێ گومان دین له لای خوای گهوره تهنها ئیسلامه.

### (١٠) الاعراض عن دين الله:

واته / پشت هه لکردن له ئیسلام و بهر هه لستی کردنی: هەر کهسێک بهر هه لستی ئیسلام بکات و بیتزاری ده برێ، یان به تهواوی ئیسلامی نهویت و کاری بێ نهکات نهوه بهم کردهوهی بێ باوهرو کافر ده بیت.

خوای گهوره دهفهرمویت: ﴿ومن اظلم ممن ذكر بآيات ربه ثم اعرض عنها انا من المجرمين

منتقمون﴾<sup>٥٧</sup>.

واته / زالمترین و سته مکارترین کهسانیک نهوانه ن که ئایاتی خوای گهوره یان بو روون ده کرێتهوه پاشان پشتی تی ده کهن و پرووی لێ وهرده گێرن و له یادی خۆیانی ده به نهوه ههروهک له پیشهوه گوێیان لێ نه بوو بیت. خوا تۆ له یان لێ ده ستینیتتهوه به هۆی نه م کاره یان.

\* لێره دا ههچ جیاوازییهک بهدی ناکریت له نێوان نهوه کهسانه ی به گالته بهر هه لستی ئیسلام ده کهن و نهوانه ی به راستی ((جدی)) وه نهوانه ی له ترسی خه لک نه م کاره ده کهن، تهنها نهوه کهسانه نه بیت که له دلهوه نارازین و پێیان خۆش نیه بهر هه لستی ئیسلام بکه ن به لام له ترسی کوشتن به زۆره ملی چه ند شتی که ده لێن.

﴿الا من اكره وقلبه مطمئن بالايمان﴾<sup>٥٨</sup>.

واته / تهنها نهوه کهسانه نه بیت که دلنیا ن له ئیمان هه یان به لام به زۆره ملی کوفریان بێ

ده کهن.

<sup>٥٥</sup> آل عمران/ ٨٥.

<sup>٥٦</sup> آل عمران/ ١٩.

<sup>٥٧</sup> السجدة/ ٢٢.

<sup>٥٨</sup> النحل/ ١٠٦.



## وانهس شه شه م:

### الكفر (( بن باوه پری ))

كوفر دوو جوړه كوفرى گه وړه و كوفرى بچووك:

۱) كوفرى گه وړه: نه م جوړه كوفرو بى باوه پری په خاوه نه كهمى له نيسلام دهرده كات و

ته و او بى باوه پری ده بى ته كه چند جوړى كى هميه:

أ- كوفرى باوه پری عمقیده بى ((اعتقادي))

ب- كوفرى كرداری ((عملي))

ج- كوفرى گوفتارى ((قولي))

۱) كوفرى باوه پری ((اعتقادي)) جوړو هوكانى زورن كه نه مانه ههنديكيانن:

۱- كوفرى به دروزانين ((التكذيب)):

واته به دروزانينى قورشان يان فورمووده كانى پيغه مبر عليه السلام يان هر به شيك له قورشان و  
فهرمووده كان به لگه ش:

((ومن أظلم ممن افترى على الله كذباً أو كذب بالحق لما جاءه \* أليس في جهنم مثوى  
لللكافرين))<sup>۵۹</sup>.

واته: كى لهو كهسه سته مكارتره كه درو به سمر خواوه هه لبه ستي يان كاتييك نايه ته

راسته كانى خوى بو هات به درويان بزاني؟! مه گهر دوزه خ جیگای نهو بى باوه پری نه بیه؟

يان ﴿أفتؤمنون ببعض الكتاب وتكفرون ببعض﴾<sup>۶۰</sup>.

واته:-- نایا باوه پری دينن به ههنديك له په راوى خود او بى باوه پری ده بى به ههنديكى ديكه.

<sup>۵۹</sup> العنكبوت/۶۸.

<sup>۶۰</sup> البقرة/۸۵.

۲- کوفری پشت لیّ هه لکردن و لووت بهرزی ((الاباء والاستكبار))

له گه ل دان پیدانسان و بهراست زانینی حهق و راستی به لام ملی بو که چ ناکات وه کو سهرکشی و بی باوه ر بوونی شهیتان (ابلیس).

به لگهش ههروه کو خوی گهوره فهرموویهتی: ﴿واذ قلنا للملائكة اسجدوا لآدم فسجدوا الا ابليس ابي واستكبر وكان من الكافرين﴾<sup>۶۱</sup>.

واته: کاتی که فرمانمان دا به فریشتهکان که کپنوشی ریز بهرن بو شادهم، دهست به جی کپنوشیان بو برد تنها شهیتان نه بیت لوت بهرزی نواندو پستی له فرمانه که هه لکرد هه ر به هوی نهوهوه بوو چوهه ریزی بی باوه رانهوه.

۳- کوفری راپایی و گومان بوون ((الظن والشك)) بهرامبه ر به خواو پیغه مبه ران و روژی دوایی یان باوه ر نه بوون پییان و بهراست نه زانینیان.

به لگهش: ﴿وما أظن الساعة قائمة... أكفرت بالذي خلقك من تراب﴾<sup>۶۲</sup>.

واته: گوتی (خاوه نی باخه که) گومانم وایه قیامت نهیه ت... (هاوه له که ی پی ی گوت: نایا بی باوه ر بووی بهوه ی که دروستی کردووی له گل؟

بو نمونه / باوه ری به به ههشت و دوزه خ یان پاداشت و سزا نه بیت.

۴- کوفری سه ریچی کردن ((الاعراض)):

بریتی به له وه لام نه دانه وه ی داواکاری به کانی ثانی پیروزی نیسلام و واز لی هینانیان.

به لگهش: ﴿والذين كفروا عما أنذروا معرضون﴾<sup>۶۳</sup>.

واته / نهوانه ی که بی باوه ر بوون بهوه ی که ناگادارمان کردوونه تهوه لی ی سه ریچی یان لی کرد. بو نمونه / نوئز یان زه کات دان به پیوست و واجب نه زانن له سه ر خویان.

۲) کوفری کرداری ((الکفر الفعلي)):

نمونه ی نه م جو ره بی باوه ری بهش وه کو:

<sup>۶۱</sup> البقرة/۳۴.

<sup>۶۲</sup> الکهف/۳۶-۳۷.

<sup>۶۳</sup> الأحقاف/۳.

۱- کړنوش بردن بو غهیری خوا.

۲- فری دانی قورثانی پیروژ بو ناو پیسایي.

۳- سوورانهوه ((طواف)) به دهوری گوری نهولیاو پیاو چاکاندا.

### ۳) کوفری گوفتاری ((الکفر القولي))

نمونه‌ی نهم جوړه‌ش وه‌کو:

۱- جنیودان به په‌روه‌ردگار یان به په‌کینک له پیغه‌مبه‌ران سه‌لامی خویان لی بیت،

یان به‌ناینی پیروزی نیسلام.

۲- هاناو لالانهوه بو نهولیاو پیاوچاکان له کاتی نارپه‌حتی و چه‌رمه‌سه‌ریدا.

۳- گالته کردن و سوکایه‌تی به قورثانی پیروژ یان به نایه‌تیکی قورثان یان پیغه‌مبه‌ران

یان به ناویک له ناوه‌کانی خوی گه‌وره یان به به‌هشت و دوزه‌خ یان به هه‌ره‌شه‌و به‌لینه‌کانی

خوی گه‌وره...

### ۲) کوفری بچوک ((الکفر الأصغر)):

نهم جوړه کوفره بریتی‌یه له‌و جوړه‌گونا‌هو تاوانانه‌ی که په‌روه‌ردگار ناوی کوفری لیناون و له‌گه‌ل مانه‌وه‌ی ناوی باوهر (ایمان) به‌خواه‌نی گونا‌هه‌که‌و، وه نابیته هوی ده‌رچوونی له بازنه‌ی نیسلام.

بو نمونه / ۱) کوفری نازو نیعمه‌ت به‌لگه‌ش نه‌وه‌یه کاتی خوی گه‌وره گوفتار له‌گه‌ل باوهر‌دارانی گه‌لی موسا ده‌کات و ده‌فرموت: ﴿واذ تأذن ربکم لئن شکرتم لأزیدنکم ولن کفرتم ان عذابی لشدید﴾<sup>۶۴</sup>.

واته / په‌روه‌ردگار که‌تان بانگه‌وازی کرد نه‌گه‌ر شوکرانه بژیرین نیعمه‌تی زیاترتان ده‌ده‌می، وه نه‌گه‌ر بی باوهر بن سزای من زور سه‌خته.

ب) کردنی هندی گونا‌هی گه‌وره‌و له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا مروقی پی له‌دین ده‌رناچیت و هه‌ر

<sup>۶۴</sup> ابراهیم/۷.

نیمان داری پی ده گوتیت.

وه کو / پیغه مبهری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ده فهرمویت: ((سباب المسلم فسوق وقتاله كفر))<sup>۶۵</sup>.

واته / جنیودان به موسلمانان ((فاسق)) بوونه و کوشتنیشی کوفره.

یان ده فهرمویت: ((لا یزنی الزانی حین یزنی وهو مؤمن، ولا یسرق السارق حین یسرق

وهو مؤمن، ولا یشرب الخمر حین یشربها وهو مؤمن))<sup>۶۶</sup>.

واته / هیچ زیناکهریک نییه کاتی زینا ده کات باوه پی هه بی وه هیچ دزیک نییه کاتیک

دزی ده کات باوه پی هه بی، وه هیچ ناروق خوریک نییه له کاتی ناروق خواردنه کهیدا باوه پی

هه بیته.

لیره دا نهم جوړه کوفرانه خاوه نه که پی بیان له دین ده رناچیت به لام گونا هو تاوانی گه وره و

پیوسته مروث به زووترین کات ده ستیان لی هه لبرگرت.

<sup>۶۵</sup> رواه البخاري.

<sup>۶۶</sup> رواه مسلم.



# وانه‌ی جه وتهم:

## دوو پووویی (( النفاق ))

دوو پووویی دوو جوړی همیه:

- ۱- دوو پووویی له باوهر ((اعتقاد)) دا یان دوو پووویی گهوره.
- ۲- دوو پووویی کرداری ((عملي)) یان دوو پووویی بچووک.

### ۱) دوو پووویی گهوره (( النفاق الاكبر ))

بریتی‌یه له‌وه که به زمان باوهر و نیسلام بوونی خوئی ناشکرا بکات و وه‌ک دیارده‌یه کی پروکاری کار به شریعتی نیسلام بکات به لام له دل و ناوه‌وهیدا بی پروایه و راست ناکات، له‌بهر نه‌وه نه‌م جوړه که‌سانه بی باوهرن.

وه هم‌روه‌ها زور جار دوو پرووان (المنافقون) نانسرتین چونکه بی باوهریه که‌یان ده‌شارنه‌وه له‌بهر نه‌وه نه‌و دوو پووویی‌یه‌یان له کوفره که زور خراپتره، هر له‌بهر نه‌وه شه سزایان له سزای بی باوهران توندترو خراپتره، نه‌وه تا خوی گهوره ده‌فهرمویت: ﴿ان المنافقين في الدرك الاسفل من النار﴾<sup>۶۷</sup>.

واته / بی گومان دوو پرووان له‌ناو هم‌ره قولایی دوزه‌خ دان.

### ۲) دوو پووویی بچووک (( النفاق الأصغر )):

نه‌مه‌ش جوړیکی تی دوو پووویی و نفاقه په‌یوه‌سته به هلس و کهوت و کرداره‌وه، وه لیتره‌دا باوهر ده‌می‌نیته‌وه و جیلوازی همیه له‌گه‌ل ((دوو پووویی گهوره‌دا)) به لام لیتره‌دا نه‌وه که‌سه ده‌بیته‌هه‌لگری سیفاتی دوو پرووان و له نه‌وان ده‌چیت و لییان نریک ده‌بیته‌وه.

وینهی نه مانهش وه کو له فهرموودهی پیغه مبهری پیشه و اماندا عليه السلام هاتوووه ده فهرمویت:

((آية المنافق ثلاث: اذا حدث كذب واذا وعد اخلف واذا اؤتمن خان))<sup>٦٨</sup>.

واته / نیشانه کانی دوو پروو سئ شتن: نه گهر قسهی کرد درۆ ده کات، نه گهر به لیتنی دا نایگه یه نیتته جئ، نه گهر نه مانه تی لا دانرا خیانه تی لی ده کا.

وه له فهرمووده یه کی تریشدا که ده فهرمویت: ((اربع من کن فيه کان منافقاً خالصاً ومن كانت فيه خصلة منهن كانت فيه خصلة من النفاق حتی يدعها اذا اؤتمن خان واذا حدث كذب واذا عاهد غدر واذا خاصم فجر))<sup>٦٩</sup>.

لیره دا مه بهسته که له (کان منافقاً خالصاً) واته زۆر له دوو پرووان ده چیت نه ک بوو یته دوو پروویه کی یه کجاری وه زیاتر بۆ به هۆش هیتانه وه ترساندننی موسلمانه له و کاره ناپه سندانه نه وه ک له کو تاییدا به هۆیانه وه بینه دوو پرووی ته واو.

## طاغوت چی یه؟

طاغوت ووشه یه کی زۆر فراوانه وه گه لیک شت ده گریته خۆی به کورتی به هه موو په رستراویک ده گوتریت جگه له خوای پهروه ردگار، کهوا بوو ههر شتی که ناده میزاد بیپه رستیت یا خود به شتی وه یه ک په یوه ست بیت پیوهی که نه توانی له فهرمانی ده رچیت یا خود شوین کهوتنی به پیویست بزانیته یا خود گوئی رایه لی فهرمانه کانی بگریته نه و شته شی دژی قورشان و سوننه ت بیت جا به ههر شتی که وه ناو بگریته بۆ نموونه / پیی بگوتریت ماموستایان شیخ یان حیزب یان مه زهه ب یان قانون... هتد له راستیدا نه وه ده بیت به طاغوت.

\* خوای گهوره فهرمانی چی پی کردووین؟

فهرمانی پی کردووین به وهی که به ته نها بیپه رستین و له طاغوت په رستی دوور که وینه وه: ﴿ولقد بعثنا في كل امة رسولا ان اعبدوا الله واجتنبوا الطاغوت﴾<sup>٧٠</sup>.

واته / ئیمه بۆ هه موو گهل و چینیک پیغه مبهرو نیراویکمان بۆ ناردوون تاوه کو پیتیان

<sup>٦٨</sup> اخرجه البخاري ومسلم والترمذي.

<sup>٦٩</sup> رواه البخاري ومسلم.

<sup>٧٠</sup> النحل/٣٦.

رابطه‌ی بین آن که به تنها همر خوی په‌رو‌ردگار (الله) په‌رستن و نه‌نجا له طاغوتیش دوور که‌نم‌وه.

\* طاغوت و جزیره‌کانی:

\* طاغوت‌ه‌کان چند جوری سه‌ره‌کین؟

و / ده‌کرین به پینج جوری سه‌ره‌کی‌یه‌وه:

یه‌که‌م / شه‌یتان: که گه‌وره‌ترین پالنه‌رو هانده‌ری ناده‌میزاده بو دوور که‌وتنه‌وه له په‌رستنی خوا به تنهاو گه‌وره‌ترین دوژمنی ناده‌میزاده ﴿الم أعهد الیکم یا بنی آدم ان لا تعبدوا الشیطان انه لکم عدو مبین﴾<sup>۷۱</sup>. واته / مه‌گر به‌لینم لی وهرنه‌گرتبوون نه‌ی نه‌وه‌کانی ناده‌م که شه‌یتان نه‌په‌رستن چونکه دوژمنی‌کی ناشکرای نی‌تویه‌!!

دووه‌م / هه‌موو کار به‌ده‌ستی‌کی ستم کار که پیچ‌ه‌وانه‌ی یاسای نی‌سلام بجولیتنه‌وه و حوکم و یاسایه‌کی تر به‌سه‌ر خه‌ل‌کی‌دا به‌پین‌ی یاخود یاسا‌کانی نی‌سلام بگوری و ده‌ست کاریان بکات ﴿الم تر الی الذین یزعمون أنهم آمنوا بما انزل من قبلک یریدون ان یتحاکموا الی الطاغوت وقد امروا ان یکفروا به ویرید الشیطان ان یضلهم ضلالاً بعیداً﴾<sup>۷۲</sup>.

زور جاری واهیه ناده‌میزاد له‌به‌ر نه‌زانی و نه‌فامی خوی ده‌که‌وتنه‌ ناو بازنه‌ی طاغوت په‌رستی‌یه‌وه به خوشی نازانی به‌نمونه / گوی رایه‌لی کردنی نه‌وه که‌سانه‌ی که به ناوی دینه‌وه سه‌ر له خه‌لک ده‌شی‌وتینن و به‌بی زانیاری فتوایان بو ده‌ده‌ن و حه‌لال حه‌رام ده‌که‌ن و حه‌رام حه‌لال ده‌که‌ن.

سی‌یه‌م / همر که‌سینک خوی و نیشانی خه‌لکی بدات که غه‌یب ده‌زانی و توانای ده‌رک کردنی شته شاردراره‌کانی هه‌یه نه‌ویش هه‌ر طاغوت‌ه، چونکه زانی‌نی غه‌یب تایبه‌ته به‌خوای په‌رو‌ردگار هوه ﴿و‌عنده مفاتیح الغیب لا یعلمها الا هو﴾<sup>۷۳</sup>.

<sup>۷۱</sup> یس / ۶۰.

<sup>۷۲</sup> النساء / ۶۰.

<sup>۷۳</sup> الأنعام / ۵۹.

وه فرموويه تي: ﴿قل لا يعلم من في السموات والارض الغيب الا الله﴾<sup>٧٤</sup>.

واته / پييان بلي هيچ كاميگ لهوانه ي له ناسمانه كان و زهوي دان شتي په نهان نازانن جگه له خوا.

چوارهم / نهو كه سه ي له غه يري خوا ده پهرستري و رازي به و بي دهنگه له ناستي ديارده كاني  
﴿ومن يقل منهم اني اله من دونه فذلك نجزيه جهنم كذلك نجزي الظالمين﴾<sup>٧٥</sup>.

واته / هر كه سيگ بلي من په رستراوم له جيگه ي خوا نهوه پاداشتي به دوزخ ده دهينه وه،  
به م شيوه پاداشتي سته مكاران ده دهينه وه.

پينجهم / نهو كه سه ي كار به قورشان و سوننه ت ناكاو به رنامه ي خوا ناكاته پيشر ه وو  
پيشهنگ له ژيانيدا ﴿ومن لم يحكم بما انزل الله فاولئك هم الكافرون﴾<sup>٧٦</sup>.

واته / هر كه سيگ يا هر كومه ليگ حوكم نه كات به و به رنامه ي كه خوانار دوويه تي نهوه  
نهوانه بي باوه رو كافر ن.

<sup>٧٤</sup> النمل/٦٥.

<sup>٧٥</sup> الانبياء/٢٩.

<sup>٧٦</sup> المائدة/٤٤.



## وانه‌ی هه شته م:

# پیناسه‌ی چه‌ند زاراوه‌یه‌ک له بواری

## بیرو باوه‌پر‌دا

### (١) اللوح والقلم:

((لوح)) یان ((اللوح المحفوظ)) یان ((ام الكتاب)).

ئهو ته‌خته‌یه که خوای په‌روه‌رد‌گار نه‌ندازه‌ی هه‌موو شتیکی تیدا نووسیوه پیش شه‌وه‌ی ناسمان و زه‌مین دروست بکات.

به‌لگه / ((عن عبد الله بن عمرو - رضي الله عنهما - عنهما عن النبي ﷺ قال: كتب الله مقادير الخلاق قبل ان يخلق السموات والارض بخمسين الف سنة))<sup>٧٧</sup>.

واته / خوای گه‌وره نه‌ندازه‌ی هه‌موو بوونه‌وه‌ریکی له ((لوح)) دا نووسیوه پیش شه‌وه‌ی ناسمان و، زه‌وی دروست بکات به په‌نجا هه‌زار سال.

((القلم)): ئهو پینووسه‌یه که خوای گه‌وره هه‌موو شتیکی له ((اللوح المحفوظ)) دا پی نووسیوه.

((عن عبادة بن الصامت (رضي الله عنه)) قال: سمعت رسول الله ﷺ يقول: أول ما خلق الله تعالى القلم، فقال له: اكتب قال: يا رب وما أكتب؟ قال: اكتب مقادير كل شيء حتى تقوم الساعة))<sup>٧٨</sup>.

### (٢) الكوثر: رووبارێکه له به‌هه‌شت خوای گه‌وره په‌یمانی داوه که بیدات به

<sup>٧٧</sup> رواه مسلم.

<sup>٧٨</sup> حديث صحيح رواه ابو داود.

پیغمبره‌ری نازیزمان ﷺ زور به‌پیتو نهم رووباره ده‌رژتته ناو هموزیک و نوممه‌تی  
 پیغمبره‌ری ﷺ ده‌چیتته سمر نهو هموزهو ناو ده‌خواته‌وه، جامی ناو خواردنه‌وه‌ک‌هی به‌قه‌ده  
 نه‌ستیره‌کانه.

عن عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما قال: قال النبي ﷺ ((حوضي مسيرة شهر  
 وزواياها سواء وماؤه ابيض من الورق وريحه أطيب من المسك وكيزانه كنجوم السماء فمن  
 شرب منه فلا يظمأ بعده ابدأ))<sup>٧٩</sup>.

واته / هموزه‌ک‌هی من به‌نه‌ندازه‌ی مانگه ریته‌ک گه‌وره‌یه دریتژی پانی یه‌کسانه ناوه‌ک‌هی له  
 زیو سپی تره بونه‌ک‌هی له میسک خوشتره گوزه‌ی ناو خواردنه‌وه‌ی به‌قه‌ده نه‌ستیره‌ک‌انی ناسمانه  
 هه‌ر که‌سیتک جارینک لی‌ی بخواته‌وه هه‌تا هه‌تایه تینو نایتته‌وه.

## (٢) الاسراء والمعراج:

بریتی‌یه له شه‌ورژی کردنی پیغمبره‌ری ﷺ به‌لاشه‌وه به‌گیان له مه‌ک‌ک‌هی پیروژه‌وه بو  
 ((المسجد الاقصى)) له یه‌ک شه‌ودا وه سهرکه‌وتنی له ((المسجد الاقصى)) وه بو سهره‌وه‌ی  
 جه‌وت ناسمانه‌کان له هه‌مان شه‌ودا نهم رووداوه گرنگ‌هی پیغمبره‌ری ﷺ له (٢٧) ی مانگی  
 (ره‌جه‌ب) بوو به‌سالتیک و دوومانگ پیش کوچ کردن.

﴿سبحان الذي أسرى بعبده ليلاً من المسجد الحرام الى المسجد الاقصى﴾<sup>٨٠</sup>.

واته / پاک و بی‌عمیبی بو نهو خواجه‌ی شه‌وره‌وی به‌به‌نده‌ی خوی (محمد) ﷺ کرد له  
 (المسجد الحرام) وه بو (المسجد الاقصى) به‌یه‌ک شه‌وه (له‌یه‌ک شه‌ودا).

## (٤) الولاة والبراء:

= دوستایه‌تی ((الولاة)) : نه‌وه‌یه موسلمان له پیناوی خوادا، خواو پیغمبره‌ری ﷺ

<sup>٧٩</sup> رواه البخاري ومسلم والنفظ له.

<sup>٨٠</sup> الاسراء: ١.

موسلمانانی خوش بویت و، پشتگیریان بکات و کومه کیان زور بکات و دژایه تی دوژمنی  
نایینیان بکات.

= دوژمنایه تی ((البراء)): نهویه موسلمان له پیناوی خوادا دژایه تی دوژمنانی خواو  
پیغه مبه رضی الله عنہم و موسلمانان بکات وه پشتگیریان نه کات، ههر چند شو دوژمنانهش خزم و  
کسی خوی بن وه کومه لگه یان زورنه کان.  
خوای گهوره ده فمرمویت: ﴿انما وليکم الله ورسوله والذین آمنوا الذین یقیمون الصلاة  
ویؤتون الزکاة وهم راکعون﴾<sup>۸۱</sup>.

واته / بی گومان دوستی نیوه تهنها خواو پیغه مبه ری خواو رضی الله عنہم و نیمانداره کانن، شو جوړه  
نیماندارانه ی نویژ ده کمن و زه کات ددهن و مل که چی فمرمانی خواو پیغه مبه رن رضی الله عنہم.  
وه خوای گهوره ده فمرمویت: ﴿ان الکافرین کانوا لکم عدواً مبیناً﴾<sup>۸۲</sup>.  
واته / به راستی کافرو بی پرواکان دوژمنی ناشکراو راسته قینه ی نیوه ن.  
وه ده فمرمویت: ﴿ولا ترکنوا الی الذین ظلموا فتمسکم النار﴾<sup>۸۳</sup>.  
واته / دلتان به لای ستم کارانه وه نه پوات، نه وه کو ناگری دوزخ بتانگریته وه.

## (ه) صف اعمال:

له دواي وهستان له بهر ده ست خوای گهوره و پرسیار لی کردن هه موو که سیکن له روژی  
دوايي دا ده فته ری کرده وه کانی که له دنیا دا فریشته کانی راست و چه پی نووسیویان  
وهرده گریته وه خوای گهوره فمرمانی پی ده کات ﴿اقرا کتابک﴾<sup>۸۴</sup> ده فته ری کرده وه کانت  
بخوینه وه، شو کاته هه موو کهس خوینده واری بووبی یان نا هه رخوی ده فته ری کرده وه کانی  
ده خوینیتته وه، شو کاته نیماندار به دهستی راست وهری ده گریته وه وه کافیش به دهستی چه پ.

<sup>۸۱</sup> المائدة/ ۵۵.

<sup>۸۲</sup> النساء/ ۱۰۱.

<sup>۸۳</sup> هود/ ۱۱۳.

<sup>۸۴</sup> الاسراء/ ۱۴.

﴿فاما من أوتي كتابه بيمينه فسوف يحاسب حسابا يسيرا وينقلب الى اهله مسرورا واما

من أوتي كتابه وراء ظهره فسوف يدعو ثبورا ويصلى سعيراً﴾<sup>٨٥</sup>.

واته / هەر که سیکن دهفتەری کردەووەکانی بە دەستی راست بدزیتەوه، ئەمە لیکۆلینەووەیەکی که می له گەل دەکری و بە دلخۆشی یەوه دەچیتە بەهەشت، بەلام هەر که سیکن لەلای پشتەوهی دەفتەره کهی بدزیتەوه یان بە دەستی چەپ وەری بگری ئەوه هاواری قوربەسەری ئەکات و دەچیتە دۆزەخ.

### ( ٦ ) پرنی (( الصراط )) :

که قوناغه کانی گۆرەپانی مه حشر کوتایی هات پردیکن لەسەر دۆزەخ دادەنریت تاکو ئەم خەلکه لەسەر پرده کهدا را ببریت بو بەهەشت نینجا بەر له پرده که تاریکایی یەک هەیه که نیماندارو دوورپووه کان لیکن جیا دەبنەوه تەنها نیمانداره کان به ئەندازە ی کردەوه باشەکانیان پرووناکی یان دەدریتتی بەسەر پرده کهدا تی دەپەرن.

﴿وان منکم الا واردها کان علی ربک حتماً مقضیاً ثم ننجی الذین اتقوا ونذر الظالمین

فیها جثیاً﴾<sup>٨٦</sup>.

واته / هەموو که سیکتان دەبی بەسەر دۆزەخدا را ببری خوا بزیری داوه و براوه تەوه ئەنجا ئەوانە ی خۆیان له تاوان پاراستوووە رزگاریان دەکەین و ستمکارانیش لەناو دۆزەخدا دەهێلینەوه.

((عن ابي سعيد الخدري رضي الله عنه في حديثه الطويل: قال النبي ﷺ... ثم يضرب الجسر على جهنم وتحلّ الشفاعة، فيقولون: اللهم سلّم سلّم قيل يا رسول الله وما الجسر؟ قال دَحْض مَزَلّة فيه خطاطيف وكلايب وحسل، فيمر المؤمنون كطرف العين وكالبرق وكالريح وكالطير وكأجاويد الخيل والركاب فجاج مسلم ومخدوش ومكدوس في نار جهنم))<sup>٨٧</sup>.

<sup>٨٥</sup> الانشقاق/٧-١٠.

<sup>٨٦</sup> مريم/٧١-٧٢.

<sup>٨٧</sup> رواه البخاري ومسلم.



واته / نینجا پرد لهسهر دۆزهخ داده نریت و کاتی شهفاعةت دیو ده لیتن: خویسه سهلامهت بکه سهلامهت بکه گوترا: نهی پیغه مبهری خوا ﷺ نم پرده چیه؟ فهرمووی پردیکی لووسه و قاج لی یی راده خزیو لهم لاو لهولا قولاپ و درکی پیوهیه نیمانداران بهسهریدا راده بوورن: ههنديک وهک چاو نوقانديک وهک بروسک وهک با وهک بالنده وهک سوار نهسپی چاک نه نجا نم خه لکه سی به شه: ههیه به سهلامهتی رزگاری ده بیت هیچ قولاپینک نایگریت، ههیه: قولاپهیکان دهیگرن و برینداری ده کمن و بهری ده دن و راده بووی ههیه به کومه ل بهسهر یه کدا فری ده درینه ناو دۆزهخ.

## (۷) الکاهن والعراف:

نیمه موسلمان و خاوهن پروا به خوی کار به جی و زانا به هه موو شتی ههرگیز باوهر به (فالچی و کاهن) ناکهین نهوانه ی که ده لیتن: نیمه به هو ی فال گرتنه وه شوینی دزیو (دزراو) وون بوو و به ختموه ری و به ده ختی... هتد ده زانین یان نهوانه ی که ده لیتن: نیمه به زانستی نادیار (علم الغیب) ده زانین. چونکه نهوانه گشتیان نادیارن و تایبه تن به خوی گهوره وه کهس نی به ده میان لی بکوتی و خوی به شاره زا لییان بداته قه لم.

﴿عالم الغیب فلا یظهر علی غیبه احداً الا من ارتضى من رسول﴾<sup>۸۸</sup>.

واته / خوی گهوره زانای زانستی نادیاره وه هیچ کهس شاره زایی نادیار ی خوی ناکات ته نها نهو پیغه مبه ره نه بیت که خوی هه لی ده بژیرو پی ی رازی به زانستی نادیار ی بداتی. پیغه مبه ر ﷺ ده فهرمو ی: ((من أتى عرافاً فسأله عن شيء لم تقبل له صلاة اربعین ليلة))<sup>۸۹</sup>.  
واته / ههر که سینک بجیته لای فالچی و پرسیار ی لی بکات له شتی ک نه وه خیری نو تری چل شهوی بو نانسرت.

وفي رواية الامام احمد ((من أتى عرافاً او كاهناً فصدقه بما يقول فقد كفر بما انزل علی

محمد ﷺ))<sup>۹۰</sup>.

<sup>۸۸</sup> الحن/ ۲۶.

<sup>۸۹</sup> رواه مسلم.

<sup>۹۰</sup> صحیح رواه احمد.

واته / هر كه سينك بچيته لاي فالچي يان لاي نهو كه سهي زانستي ناديار ده لسي و باوه ريشي پي كرد به راستي نهو كه كوفري كردووه بهو قورنانهي بو پينغه مبهري عليه السلام هاتوته خواري.

### \* راهيناني گشتي:

بو نهوي ماموستا بتوانيت نهو قوتاييهي كه پهروه ردهي ده كات بير روژن ولي هاتوو ده رچيت وه نهو وانانهي بوي باس ده كات هميشه به تاسه و چيژه وه گوئي بو بگريت پيوسته هر جاره پرسياريك يان چند پرسياريك ليو باره وه كو خوتندوويستي لي بكات بو نهوي بگريت به شوتين وه لامه كهيداو بوي بهينيتته وه، وه ماموستا خوشي دوايي به تيرو ته سلهي وه لامه كهي بو باس بكا، بهم شيويه قوتايي هميشه گورج و گول ده رده چيت و هست بهوه ده كات كه روژ به روژ فيري زانباري تازه ده بيت و وه نهو وانانهي كه ده خوتنيت پر سوود ده بيت بوي.

نيستاش بو نمونه چند پرسياريك دياري ده كه مين لهم باره وه بو نهوي ماموستا ناراسته قوتايياني بكات.

۱) جبريل داواي كرد له پينغه مبهري عليه السلام هه والم بدهيه ده باره ي (ايمان)؟ نايا پينغه مبهري عليه السلام چي وه لام دايمه وه؟ وه نايا ده زاني نهو فرموده يه كي گيراويه تي به وه واته (راوي حديث) ه كه كي به؟

۲) مه رجه كاني موسلمانان راسته قينه چي به؟ ((شروط المسلم)).

۳) نايا ده تواني مه رجه كاني وه رگرتني ته وه به پشهيماني ده ست نيشان بكيه؟ ((شروط قبول التوبه)).

۴) خواي گهوره نيمه ي بوچي دروست كردووه؟ نايا ده تواني به به لگه ي ثابته و فرموده بيسه لميني؟

۵) مه رجه كاني وه رگرتن و دروستي كارو كرده وه چي به؟ ((شروط قبول العسل)).

۶) نايا له نيوان (حق) و (باطل) دا رينگه يه كي مام ناوه ندي هه يه كه خه لك لهو بهينه دا بوه ستيت؟ به به لگه بيسه لمينه؟

- ٧) گهوره‌ترین گوناھ لای خوی گهوره چی‌یه؟ به نایهت یان فەر مووده بیسه لمینه.
- ٨) نایا دو عاو نزا به عیبادهت داده نری؟ به لگهت چی‌یه؟
- ٩) نایا دروسته ١- نه زر (النذر) کردن بو غهیری خوا؟ ٢- سه برین بو غهیری خوا؟
- ١٠) حوکی کار کردن به یاسایهک پیچه وانه ی نیسلام بیت چی‌یه روونی بکه ره وه به به لگه وه؟
- ١١) نایا دروسته سویند خواردن به غهیری خوی گهوره؟ به به لگه وه.
- ١٢) بوچی خوی پهروه ردگار جهادو تیکوشانی فهران پی داوه له نایینی پیروزی نیسلامدا؟
- ١٣) نایا دروسته خوشیستنی بی باوه ران و سه رختنیان؟
- ١٤) احسان له (عیباده) دا کامیهه پیناسه ی بکه؟
- ١٥) خوی گهوره پیغه مه رانی بوچی ناردووه روونی بکه ره وه؟
- ١٦) سووده کانی یه کتاپه رستی ((التوحید)) چی‌یه؟
- ١٧) نیهت چی‌یه و دهوری چی‌یه له کاری نیسلامی و بیرو باوه ردا؟
- ١٨) مانای (الولاء والبراء) چی‌یه؟
- ١٩) پیناسه ی (الشرك الاکبر) و (الشرك الاصغر) بکه وه جیاوازی یان چی‌یه؟
- ٢٠) (اولیاء الرحمن) به کی ده گو تریت؟
- ٢١) حوکی (سیحر) چی‌یه له نیسلامدا؟
- ٢٢) نایا دروسته نه لقهو ملیوان له بهر کردن بو نه وه ی شیفای نه خوش بدات و رزگاری بکا له به لاو نار هه تی؟

### \* وه لای هه ندیک له پرسیاره کان:

- ١) قال رسول الله ﷺ: الايمان ان تؤمن بالله وملائكته وكتبه ورسوله واليوم الآخر وتؤمن بالقدر خيره وشره. فەر مووده کەش (مسلم) گیتراویه ته وه.
- ٢) خوی گهوره بو نه وه دروستی کردوین که بیپه رستین و هاوه لی بو بریار نه دهین. به لگهش به نایهت / ﴿وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون﴾ الذاریات/ ٥٦.

به لگش به فہر مووودہ / ((حق اللہ علی العباد ان یعبدوہ ولا یشرکوا بہ شیئا)) متفق علیہ.

۳) مروّف نابیتہ موسلمانہ راستہ قینہ تاوہ کو نہم مہرجانہی تیدا نہیہ تہ دی:  
ا) پیوستہ لہ عیبادہت و پہرستندا یہ کتاپہرست و تہنہا خواپہرست بیت و ہ کار بہ واجبہ کانی خواپہرستی بکات.

ب) بہراست زانینی پیغہ مبہر ﷺ و ہ نہوہی کہ بوی ہاتوہ لہ گہل نہوہ شدا بہ گوی کردنی فہرمانہ کانی و دوور کہوتنہوہ لہو شتانہی کہ نہہی لی کردوہ.

ج) دژایہتی کردنی کافران و ہاوبہشی پیدایا کہران بو خواہ گہورہ.

د) ہہستان بہ واجبی ناموژگاری کردن.

﴿ادع الی سبیل ربک بالحکمۃ والموعظۃ الحسنۃ وجادلہم بالتی ہی احسن﴾ النمل/ ۱۲۵.

۴) مہرجہ کانی و ہرگرتنی تہوبہ کردن نہمانہن:

ا) اخلاص: دہبیت گوناہبار بہ پاکی و دلسوزی تہوبہ بکات بو لای خواہ گہورہ نہک بو کہسیکی تر.

ب) پہشیمانہی (الندم): دہبیت پہشیمانہی بیت لہو کردہوہیہی کہ کردوویہتی.

ج) ریشہ کیش کردن و واژہینانی یہ کجاری (الإقلاع).

د) دہبیت ہول بدات کہ ہہرگیز جارتیکی تر نہ گہریتہوہ سہر نہو گوناہہ.

و) مافی خہلکی بداتہوہ کہ لہ لایہتی یان گہردنی خوی پی نازاد بکات.

ز) پیوستہ نہو تہوبہو پہشمانیہی لہ ژیاندا بیت و پیش ہاتنی سہرہ مہرگی بیت.

پیغہ مبہری خواہ ﷺ دہ فہر مویت: ((ان اللہ یقبل توبۃ عبده ما لم یغرغر)) ((حسن رواہ

الترمذی)).

۵) مہرجہ کانی و ہرگرتنی کردہوہ:

ا) باوہر بہ یہ کتایی خواہ گہورہ:

﴿ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات کانت لہم جنات الفردوس نزلاً﴾ الکہف/ ۱۰۷.

ب) الاخلاص: کار کردن بو خواہ گہورہ بہ بی ریوا بہ پاکی.

ج) نہو کردہوہیہ پیوستہ گونجاو بیت لہ گہل نہوہی کہ پیغہ مبہری خواہ ﷺ ہیناویہتی



﴿وما آتاكم الرسول فخذوه وما نهاكم عنه فانتهوا﴾ الحشر/ ٧.

١) ده بیت خاوه نی کرده وه که باوهره که هی هله نه وه شینیتته وه به کافر بوونی یان هاوه ل بریاردان بو خوی گهوره.

٢) نه خیر هیچ ریگاو شتیک نی ره له نیوان حق و (باطل) دا تاوه کو که سیک هه لبرتیت چونکه خوی گهوره دیاری کردوه بو مان که دوی حق و راستی نه وه گومرایسی و سه رلی شیوانه.

به لگه / خوی گهوره ده فرموت: ﴿فماذا بعد الحق الا الضلال﴾ یونس/ ٣٢.

٣) گهوره ترین گونا ه بریتی ره له:

هاوه ل بریاردان بو خوی گهوره.

به لگه ش / ﴿يا بني لا تشرك بالله ان الشرك لظلم عظيم﴾ لقمان/ ١٢.

به لگه به فرموده / پرسیا ز کرا له پیغه مبه ر علیه السلام چ گونا هیک زور گهوره یه نه ویش فرموی: ((ان تجعل لله نداً وهو خلقك)) متفق علیه.

واته / نه وه یه که شهریک و هاوه ل بو خوا دیاری بکه ی کاتیک که هر نه ویش دروستی کردوی.

٤) به لی دوعا و نزا به عبادت کردن بو خوا داده نریت.

﴿وقال ربکم ادعونی استجب لکم ان الذین یستکبرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین﴾ غافر/ ٦٠.

وه پیغه مبه ری خوا علیه السلام ده فرموت: ((الدعاء هو العبادة)). رواه الترمذی وقال حسن صحیح.

٥) ١- نه ز کردن دروست نی ره بکریت بو خوی گهوره نه بیت واته ته نها ده بیت بو خوا بیت یان بو گوی رایه لی و خوا په رستی بیت.

وه ک قورنان به سه ره اته که ی نافرته ته که ی ((عمران)) مان بو ده گیتته وه ده فرموت: ﴿رب انی نذرت لک ما فی بطنی محرراً﴾ آل عمران/ ٣٥.

پیغه مبه ری خواش علیه السلام ده فرموت: ((من نذر ان یطیع الله فلیطعه، ومن نذر ان یعصیه فلا یعصیه)) رواه البخاری.

واته / نهو کهسهی نهزر دهکات بو شهوی گوی رایهلی خوا بکات شهوه با بیکات وه شهوه  
 کهسهی نهزر دهکات بو شهوی سهپریتیچی له فهرمانی خوا بکات شهوه با سهپریتیچی نهکات.  
 ب) وه شهروهها سهپرینیش ((الذبح)) تنها بو خوا دروسته.  
 خوی گهوره دهفهرموت: ﴿فصل لربك وانحر﴾ الکوتر/۲.  
 (نحر) = سهپرین.

وه پیغه مبهری خوا ﷺ دهفهرموت: ((لعن الله من ذبح لغير الله)) رواه مسلم. واته خوا  
 لهعنهتی لهو کهسه کردوه که بو غهیری خوا حیوان سه دهپریت.

۱۰) کارکردن به یاسایهک پیچهوانهی یاساو شهریعتی نیسلام بیت شهوه کوفرو بی  
 پرواییه یان بهچاکی بزانت و بیکاته هاوتای شهریعتی نیسلام یان پروای وایت له نیسلام  
 چاکتره شهوانه هه مووی دهبیته هوی بی باوه پر بوونی خاوه نه کهی.

خوی گهوره دهفهرموت: ﴿ومن لم يحکم بما انزل الله فأولئك هم الکافرون﴾ المائدة/۴۴.  
 واته: هه کهسیک حوکم بهوه نهکات که خوا ناردوویه خواره شهوه له بی باوه پرانه.

﴿ومن یتغ غیر الاسلام دیناً فلن یقبل منه﴾ آل عمران/۸۵.

واته / هه کهسیک جگه له نیسلام بهرنامهیه کی تر هه لبریت شهوه لی وه رناگیری.  
 ۱۱) سویند خواردن به غهیری خوا دروست نیه.

به لگهش / قال رسول الله ﷺ: ((من حلف بغير الله فقد أشرك)) صحیح رواه احمد.  
 شهروهها دهفهرموت: ((من کان حالفاً فلیحلف بالله او لیصمت)) متفق علیه.

واته / هه کهسه سویند دهخوات با تنها به خوا سویند بخوات یان بی دهنگ بیت.

۱۲) خوی گهوره جیهادو تی کوشانی له بهر کومه لی خال به شهوع داناه بو نیهی  
 موسلمان بو نمونه:

أ) بو بهرگری کردن له نه هیشتنی ((شرك)) (ومشركین) چونکه خوی گهوره هه رگیز  
 شهزیک بریاردان قبول ناکات و پی رازی نیه.

ب) بو لبردنی شهو رینگرانهی دهبنه کوسپ له بهردهم بانگهواز کردن بو لای خوی گهوره.

ج) بو پاراستنی عهقیده و بیروباوه له هه موو خه م و ترسیک که هه ره شهی لبردنی  
 بکات.

۱۵) بۆ بەرگری و پاراستنی موسلمانان و خاک و ناوی موسلمانان.

۱۳) سەرخستەن و خۆش و سستی بى باوەران دروست نىرە.

خوای گەورە دەفەرمویت: ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّمْ مِنْكُمْ فَانَهُ مِنْهُمْ﴾ المائدة/ ۵۱.

واتە / هەر كەسێ لە ئیوە بى باوەرانی خۆش بویت و كۆمە كیان بكات ئەو ئەویش لەوانە.

وہ پیغمبەری خوا ﷺ دەفەرمویت: ((ان آبي فلان ليسوا لي بأولياء))<sup>۹۱</sup>.

واتە: ئال و خزمە كانی باوكی فلانە كەسە دۆست و یارمەتی دەرو والی من نین.

پلە و پیاوی نوێز ئە ئیسلامدا

بە گۆمان نوێز پلە و پیاوی ئیسلامدا درۆم پلە و پیاوی ئیسلامدا

ئیسلامدا ((قەلبەدا)) ((سەختەدا))

ئیسلام و غەزەبە الصلوة و لزومە مائە الجهاد

واتە / سەختە و غەزەبە گەر ئیسلامدا كۆمە كەسێ نوێز پلە و پیاوی ئیسلامدا

ان اولادە دەفەرمویت: ((ان آبي فلان ليسوا لي بأولياء))

واتە / ئەو كەسێ نوێز پلە و پیاوی ئیسلامدا درۆم پلە و پیاوی ئیسلامدا

ئەو كەسێ نوێز پلە و پیاوی ئیسلامدا درۆم پلە و پیاوی ئیسلامدا

واتە / سەختە و غەزەبە گەر ئیسلامدا كۆمە كەسێ نوێز پلە و پیاوی ئیسلامدا

ئەو كەسێ نوێز پلە و پیاوی ئیسلامدا درۆم پلە و پیاوی ئیسلامدا

واتە / سەختە و غەزەبە گەر ئیسلامدا كۆمە كەسێ نوێز پلە و پیاوی ئیسلامدا

ئەو كەسێ نوێز پلە و پیاوی ئیسلامدا درۆم پلە و پیاوی ئیسلامدا

واتە / سەختە و غەزەبە گەر ئیسلامدا كۆمە كەسێ نوێز پلە و پیاوی ئیسلامدا

ئەو كەسێ نوێز پلە و پیاوی ئیسلامدا درۆم پلە و پیاوی ئیسلامدا

واتە / سەختە و غەزەبە گەر ئیسلامدا كۆمە كەسێ نوێز پلە و پیاوی ئیسلامدا

ئەو كەسێ نوێز پلە و پیاوی ئیسلامدا درۆم پلە و پیاوی ئیسلامدا

<sup>۹۱</sup> متفق عليه

## به شی (۴)

# خواپه رستی (( العبادة ))

له دواى نهوهى ماموستا له قوناغى يه كه م و دووه مى (پروگرامى په روه ردهى مندالان)  
ده بيتهوه له بهشى خوا په رستيدا، نجا پتويسته وانه كانى شم قوناغش بيهستيتهوه به  
ههردوو قوناغى يه كه م و دووه مهوه.



وانه ی به که م :

## نوویژ ( الصلاة ) ( ۱ )

\* پله و پایه ی نوویژ له نیسلامدا :

بی گویمان نوویژ پله و پایه یه کی زور بهرزی هیه له نیسلامدا دووهم پایه و کۆله که ی نیسلامه له دوای شایه تمان ((الشهادتین)) ههروه کو پیغه مبهه ﷺ فهرموویه تی : ((رأس الأمر الاسلام وعموده الصلاة وذروة سنامه الجهاد))<sup>۹۲</sup>.

واته / سهری هه موو کارو فهرمانیکن نیسلامه و کۆله که و پایه که شی نوویژه و پۆیه ی هه ره بهرزی شی جیهاد و تی کۆشانه له ری خوادا.

وه ههروه ها یه که م خواپه رستی به که خوی گهوره پیوستی کردوو له سه ره بهنده کانی به قسه کردن و وه حی راسته و خو له گه ل پیغه مبهه ﷺ له شهوی بهرز بوونه وه ((المعراج)) دا بو ناسمان.

وه ههروه ها یه که م شتیکیشه که بهنده کان لی پرسینه وه یان له سه ری ده کریت له روژی دواییدا وه کو پیغه مبهه ری خوا ﷺ ده فهرمویت : ((اول ما يحاسب عليه العبد يوم القيامة الصلاة فان صلحت صلح سائر عمله وان فسدت فسدت سائر عمله))<sup>۹۳</sup>.

واته / یه که م شتیکن که بهنده لی پرسینه وه ی له سه ره ده کریت له روژی دوایی دا نوویژه ئینجا نه گه ر نوویژه که ی راست و دروست بوو نهوا سه ره می کرده وه کانی دیکه ی باش ده بیته وه نه گه ر نوویژه که ی نا دروست و خراب بوو نهوا سه ره می کرده وه کانی دیکه شی خراب ده بیته.

وه ههروه ها نوویژ دواترین شتیکه که پیغه مبهه ﷺ له کاتی سه ره مه رگ و گیان ده رچوونیدا ناموژگاری نوممه ته که ی پی کردوو که ده ی فه رموو : ((الصلاة الصلاة وما ملکت

<sup>۹۲</sup> رواه مسلم.

<sup>۹۳</sup> رواه الطبرانی صحیح الجامع للالبانی / ۲۵۷۰.

واته / ناگاداری نویره کانتان بن، نویره کانتان وه ناگاداری نمو که نيزه ک و نافره تانه بن که له ژیر دهستی نيوه دان.

### \* حوکمی نویره که ر: هموو زانایان هاوده ننگن له سهر نموه که هر که سینک

نویره نه کات و نکولی لی بکات و بروای پی نه بیت نموه بی گومان بهم کارهی له دین دهرده چیت و کافر ده بیت به لام نمو که سهای بروای پیته تی و له بهر ته مبه لی یان به هوئی نیش و کاری دنیا بیه وه ده یه فوتینی و نایکات نمو زانایان دوو بوچوونیان هیه:

أ) کۆمه لیکیان ده فهرموون هر که سینک نویره نه کات هر چه نده برواشی پی هیه بیت نموه کافر ده بیت وه به لگهش ده هیننه وه به قورنان و به فهرمووده ی پیغه مبه ر ﷺ خوی گه و ره ده فهرمویت: ﴿فویل للمصلین الذین هم عن صلاتهم ساهون﴾<sup>۹۵</sup>.

واته: سزاو له ناوچوون بو نمو نویره که رانه ی که بی ناگان له نویره کانیا و له کاتی خویان دویان ده خمن.

وه ﴿فخلف من بعدهم خلف اضعوا الصلاة واتبعوا الشهوات فسوف یلقون غیا﴾<sup>۹۶</sup>.  
واته: نجا هات له دویان نه وان پاشماوه ی خراب و مندالی نار هسن که نویره کانیا و ده فهرمویتان دو شوینی نار هزووه کان ده که وتن نجا نه مانه له مه و لا تووشی سزا یان شیوتکی دۆزه خ ده بن.

وه پیغه مبه ریش ﷺ ده فهرمویت: ((بین الرجل و بین الکفر ترک الصلاة))<sup>۹۷</sup>.  
واته / له نیوان مرۆف و کوفردا وازهیتان له نویره هیه.

وه ((العهد الذی بیننا و بینهم الصلاة فمن ترکها فقد کفر))<sup>۹۸</sup>.

<sup>۹۵</sup> صحیح سنن الترمذی للألبانی.

<sup>۹۶</sup> الماعون/ ۴.

<sup>۹۷</sup> مریمه/ ۵۹.

<sup>۹۸</sup> روه مسلمه عن جابر.

<sup>۹۹</sup> روه احمد و أهل السنن.

واته: نمو په یمانې که له نیوان نیمه و بې باوه ران دایه نویژه ننجا هر که سیټک وازی لى  
بیټی و نه یکات کافر ده بیټ.

له و که سانه ش که خاوه نى نم بوچوونه ن ((عمرى کورى خطاب))، ((عبدا لله ی کورى  
مه سعود))، ((عبدا لله ی کورى عباس))، ((جابر کورى عبدا لله)) و ((ابو دردا)) و ((احمدى  
کورى حنبل)) و ((عبدا لله ی کورى مبارک))... هتد.

ب) کومه لى دوو هم بوچوونيان وایه نمو که سى نویژ ناکات به لام بروای پى هیه نموه  
پى کافر نابیت و له دین ناچیتته دهره وه به لکو پى گونا هبار ده بیټ وه داواى ته و به کردن و  
په شیمان بوونه وه لى ده کریت، نه گمر ته و بهى نه کرد نموا ده ستلآت و فرمان ره وایى  
نیسلامى ده یکوژیت ((حدا)) نه ممش بوچوونى پیشه و مالیک و شافعی و... هتد به لام لای  
پیشه و ابو حنیفه ده لیت: ده بى هره شه لى بکریت و زیندانى بکریت تا وه کو نویژ ده کات.

### \* نادابى نویژ کردن:

۱) زور به نه ده به وه بچیتته ناو نویژه که و له به رده ستى په روه ر دگارى خویدا بو وه ستیت و  
جموچول نه کات.

۲- جى به جى کردنى نویژه کان له کاتى خویندا و دوا نه خستیان.

۳) تنها بو به رده م خوى و جیگای کرنوش برده که ی پروانیت، سهیری ناسمان و ده ورو  
پشتى خوى نه کات.

۴) پیوسته همول بدات له کاتى نویژ کردندا نه وه نده ده نگ به رز بکاته وه که تنها خوى  
گوټى لى بیټ و وه ده میشى دانه خات و ووشه کان ده ربیریت.

۵) په له نه کردن و له سه ر خوى له هه موو روکنه کانى نویژه که دا.

۶) ده ست نویژ تازه کردنه وه بو نویژ له کاتى ته نگه تا ویدا.

۷) نه نجام دانى نویژه که ت له شوټینیکى بى ده نگ و نارامدا.

۸) به ستنه وه لى دل و میشکت به نویژ و اتا که یه وه.

۹) دوا خستنى نویژ له کاتى ناماده بوونى خوار دندا مه گمر ترسى به سه رچوونى کاته که ی  
هه بیټ.

۱۰) دیاری نه کردنی شوینتیکی تایبەت بو نوژده کانی.

۱۱) دواى تەواو بوونی نوژو سەلام دانەووە جینگاکەت بە جەن مەهیتلەو هەول بەدە ویردە کانی

دواى نوژ بەخوینی.

۱۲) چاو نەنوقاندن لە نوژدا بەبێ پیتیست.

۱۳) هەول بەریت هەمیشە لە نوژدا بەر بەستیتک (سزە) لە بەردەم خۆیدا دابنیت بو

دیاری کردنی سنووری نوژدە کەى.

۱۴) نوژ نەکردن لەسەر گۆرستان و بەرەو پرووی گۆرو پرووبە پرووی ناگر.

۱۵) وابەستە بوون بە سوننەتی پیغەمبەرەو <sup>ﷺ</sup> لە چۆنیەتی نوژ کردنداو دوورکەوتنەو لە

هەموو داھینراوو (بدعة) یەکن.



## وانه‌ی دووه‌م:

### نوێژ ( الصلاة ) ( ٢ )

#### \* نه و شتانه‌ی نوێژ به تال ده که نه وه ( مبطلات الصلاة ) :

- ١- خواردن و خواردنه‌وه به نه‌نقه‌ست.
- ٢- قسه‌کردن به نه‌نقه‌ست.
- ٣- وازه‌ینان و پشت گوی خستنی روکنیکی نوێژ به نه‌نقه‌ست و به‌بی بیانوی شه‌رعی و دروست وه‌کو نیه‌ت گۆرین و نه‌خویندنی (فاتیحه) ... هتد.
- ٤- نه‌نجام دانی هه‌لس و کهوتیکی زۆرو له‌دوای یه‌ک که شیوازی نوێژه‌که تیک بدات به‌بی هیچ بیانویه‌کی شه‌رعی.
- ٥- پیکه‌نین و ده‌نگ به‌رز کردنه‌وه له نوێژدا به‌لام زه‌رده‌خه‌نه نوێژ به‌تال ناکاته‌وه.
- ٦- جی به‌جی نه‌کردنی یه‌کێک له مه‌رجه‌کان (شروط) ی نوێژ به نه‌نقه‌ست وه‌ک بی ده‌ست نوێژ بوون یان خۆدانه‌پۆشین و روونه‌کردنه‌ قیبله.

#### \* نه و شتانه‌ی ریگه‌ی پی دراوه له‌ناو نوێژدا ( ما یباح فی

الصلاة ) :

- ١- جموجۆلی که‌م وه‌ک خۆخوراندن یان روانینی به‌م لاو نه‌ولادا له‌کاتی پتویست دا.
- ٢- به‌رگری کردن له‌و که‌سه‌ی ده‌یه‌وێت به به‌رده‌م نوێژه‌که‌تدا به‌روات.
- ٣- کوشتنی مارو دوو‌پشک یاخود دوور خستنه‌وه‌ی نه‌و شتانه‌ی زیانت پی ده‌گه‌یه‌نیت.
- ٤- رویشتن به‌ چند هه‌نگاوێک له‌کاتی پتویستدا.
- ٥- وتنی (سبحان الله) بو‌ پیاوان وه‌ چه‌پله‌ لیدان به‌ پشتی ده‌ست بو‌ نافرته‌تان له‌کاتی پتویستیدا وه‌ک ناگادار کردنه‌وه‌ی (امام) که سه‌هو بکات.

۶- دانانی پشتی دهست له سهر دهه له کاتی باوئشک داندا.

۷- ((التنحیح)) واته (نحیح) کردن له نوئژدا بو کاتی پیوست.

## \* نه و کاتانهی که نوئژکردن تیایاندا باش نیه ((الأوقات

### التي یکره فیها الصلاة)):

۱- دواي نوئژی بهیانی تا خۆر به ئەندازهی رمیتک بهرز ده بیتمهوه.

۲- له کاتیگدا خۆر له ناوه راستی ناسماندایه تا لاده دات و نوئژی نیوه پۆ ده بیت.

۳- دواي نوئژی عهسرا تا خۆر ناوابوون وهک پیغه مبهری خوا ﷺ له م باره وه فهرموستهتی:

((ثلاث ساعات كان رسول الله ﷺ ينهانا ان نصلي فيهن، أو ان نقبر فيهن موتانا، حين

تطلع الشمس بازغة حتى ترتفع وحين يقوم قائم الظهيرة حتى تميل الشمس وحين تضيف

الشمس للغروب))<sup>۹۹</sup>.

وه ههروهه ده فهرموست: ((لا صلاة بعد صلاة العصر حتى تغرب الشمس ولا صلاة بعد

صلاة الفجر حتى تطلع الشمس))<sup>۱۰۰</sup>.

تی بینی: مه بهست بهو کاتانه که نوئژ تیایاندا باش نیه تایبه ته بهو نوئژه سونه تانه وه که

هۆکاری نیه. وهک سونه تهی رووت (مطلق) به لام سونه تیکی وهک ((تحیة المسجد)) یان

سونه تهی دهست نوئژ لهو کاتانه شدا مکروه نیه.

## \* کرنووش بردنی لی تیک چوون ((سجدة السهو)):

بریتی به لهو دوو سه جده بهی ده بریت دواي ته حیاتی کوتایی له پیش یان له پاش سه لام دانعه وه

نه گهر له ناو نوئژه که دا لی تیک چوو یان سه هوی کرد، به هوی نه مانه وه:

۱- نه نجام دانی روکنیکی زیاده له نوئژدا به سه هوو.

۲- کهم کردنه وهی روکنیکی له نوئژ به سه هوو.

۳- دروست بوونی گومان له کردن و نه کردنی روکنیکی دا بهم شیوه بهی خواره وه:

<sup>۹۹</sup> رواه مسلم.

<sup>۱۰۰</sup> رواه البخاري ومسلم.

ا- نه گهر روکنیکی له بیر چوو وه بیرى نه کهوتتهوه تا گهیشتهوه هه مان روکن له رکاتیکی دیکه دا نهوا نهو رکاتهی سههوه کهی تیدا کردوو وه وازی لی دههینی و نهو رکاتهی دیکه له جیاتی نهودا له پاشاندا سوچهی سههوو دهبات دواى سهلام دانهوه.

خۆ نه گهر پیش نهوهی بگاتهوه هه مان روکن بیرى کهوتتهوه ده بییت بگهرتتهوه بو نهو روکنهی که له بیرى چوو وه لهو شوینه وه دهست پی بکاتهوه له پاشاندا دواى سهلام دانهوه سوچهی سههوو دهبات.

ب- نه گهر نوژخوین ته جیاتی یه که می له بیر چوو به لام پیش نهوهی هه لبستیتهوه بیرى کهوتتهوه نهوا پتویست به سوچهی سههوو ناکات، به لام نه گهر ته جیاتی له بیر چوو وه له کاتی بهرز بوونهوه بو رکعاتی سییم بیرى کهوتتهوه پیش نهوهی به تهواوی راست بیتهوه نهوا ده بییت بگهرتتهوه بو ته حیاته کهی و دوایش سوچهی سههوو دهبات دواى سهلام دانهوه. به لام نه گهر بیرى نه کهوتتهوه تا به تهواوی راست بووه بو رکعاتی سییم نهوا تازه ناییت بگهرتتهوه بو خویندنی نهو ته حیاته به لام ده بییت دواى سوچهی سههوو بهریت پیش سهلام دانهوه.

ج- نه گهر نوژخوین کهوته گومان له نوژته کهیدا ده بییت ههول بدات دلی خوی ساغ بکاتهوه به لایه کدا. نینجا نه گهر دلی ساغ بووه به لایه کدا نهوا له سهر شهوه وه نوژته کهی تهواو دهکات و له دوایدا سوچهی سههوو دهبات دواى سهلام دانهوه، به لام نه گهر ههرد دوودل بوو، نهوا ده بییت لا که مه کهی دابنیت و نوژته کهی له دواى نهوه وه تهواو بکات وه دواى سوچهی سههوو ببات پیش سهلام دانهوه.

د- نه گهر که سینک رکاتی زیادهی کرد له نوژدا سوچهی سههوو دهبات دواى سهلام دانهوه.

ه- نه گهر که سینک به سههوو سهلامی دایهوه پیش تهواو کردنی نوژته کهی نهوه نه گهر ماوهیه کی زوری خایاند نوژته کهی دووباره دهکاتهوه به لام نه گهر ماوهیه کی که می خایاند به نهاندازهی چند دهقیقهیه ک نهوا ده گهرتتهوه سهر نوژته کهی و تهواوی دهکات، نینجا دواى سهلام دانهوه سوچهی سههوو دهبات.

به لگهش بو نه مانه ی پیشهوه:

۱- عن عبد الله بن مسعود (رضي الله عنه) ان رسول الله ﷺ: صلى الظهر خمساً فقيل له أزيد في الصلاة؟ فقال وما ذاك؟ قال صليت خمساً. فسجد سجدتين بعد ما سلم))<sup>۱۰۱</sup>.

واته / جاريکیان پیغهمبر ﷺ نوژی نیوه روی پینج رکات کرد، پیمان گوت ثایا نوژی زیاد کراوه؟ فهرمووی بوچی بووه؟ گوتیان پینج رکاتت کرد، نهویش دوو سوجهی برد دوای سهلام دانهوه.

۲- عن عبد الله بن عینة (رضي الله عنه) انه قال: ان رسول الله ﷺ: قام من اثنتين من الظهر لم يجلس بينهما فلما قضى صلاته سجد سجدتين ثم سلم بعد ذلك))<sup>۱۰۲</sup>.

۳- ((عن عبد الله بن مسعود (رضي الله عنه) ان رسول الله ﷺ قال: ((واذا شك أحدكم في صلاته فليتحر الصواب فليتم عليه ثم ليسلم ثم يسجد سجدتين))<sup>۱۰۳</sup>.

واته / هر کاتیک یه کیکتان کهوته گومانهوه له نوژی کهیدا با بهدوای راستیه کهیدا بگه پیت و نجا له سهر راستیه که نوژی کهیدا تهواو بکات و پاشان با سهلام بداتهوه و پاشان دوو سوجه ده بات.

<sup>۱۰۱</sup> أخرجه البخاري ومسلم.

<sup>۱۰۲</sup> أخرجه البخاري ومسلم (۳-۹۲).

<sup>۱۰۳</sup> أخرجه البخاري ومسلم.



## وانه ن سس هه م :

### نوئز ( الصلاة ) ( ١ )

#### \* نوئزى به كومه ل ( صلاة الجماعة ) :

نوئزى به كومه ل سوننه تيكي گهوره به تهنات هندی له زانايان ده لئين واجبه ، هه ره له بهر گرنكى و گهوره به نوئزى به كومه له ، پيغه مبهري ﷺ ده فرموت : (( تفضل صلاة الجميع صلاة احدكم وحده بخمسة وعشرين جزءاً وتجتمع ملائكة الليل وملائكة النهار في صلاة الفجر ))<sup>١٠٤</sup>.

واته / نوئزى به كومه ل چاكتره له نوئزى هه ره كاميكتان به تهنه به ( ٢٥ ) نه وهنده زياتر ، وه فرشته كاني شهوو فرشته كاني روژ هه ردووكيان كو ده بنه وه له كاتى نوئزى به يانيدا . ههروه ها ده فرموت : (( صلاة الجماعة تفضل صلاة الفذ بسبع وعشرين درجة ))<sup>١٠٥</sup> . واته / نوئزى به كومه ل گهوره ترو چاكتره له نوئزى به تهنه به ( ٢٧ ) پله .

#### \* چونه تى نوئزى به كومه ل :

نوئزى به كومه ل به دوو كه شيش داده مه زريت به لام تا ژماره ي نوئزكه ران زياتر بيت پاداشتيان زياتر ده بيت وه ك پيغه مبهري ﷺ فرموت : (( صلاة الرجل مع الرجل أزكى من صلاته وحده ، وصلاته مع الرجلين أزكى من صلاته مع الرجل وما كان أكثر فهو أحسن الى الله تعالى ))<sup>١٠٦</sup>.

واته / نوئزى پياو له گه ل پياوتكى تر دا خيري زياتره له نوئزى پياوتك به تهنه بيت ، وه

<sup>١٠٤</sup> رواه البخاري ومسلم.

<sup>١٠٥</sup> رواه البخاري ومسلم.

<sup>١٠٦</sup> رواه احمد وابو داود والنسائي وصححه ابن السكن والحاكم.

نوژی له گه‌ل دوو پیاو‌دا پاداشتی زیاتره تا له گه‌ل یه‌ک پیاو، وه تا ژماره‌یان زیاتر بیت خوی  
گه‌وره زیاتری پی خۆشه.

وه هه‌روه‌ها نوژی به‌کۆمه‌ل له مزگه‌وت‌دا خێرو پاداشتی زیاتره وه‌ک له ده‌روه‌ی مزگه‌وت  
وه‌تا مزگه‌وته‌که دوورتر بیت پاداشتی زیاتره، هه‌روه‌ک پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ده‌فه‌رمو‌یت:  
(اعظم الناس اجراً في الصلاة ابعدهم فابعدهم فمشي والذي ينتظر الصلاة حتى يصلیها  
مع الامام اعظم اجراً من الذي یصلی ثم ینام))<sup>١٠٧</sup>.

واته / گه‌وره‌ترین پاداشتی نوژی بۆ ئەو که‌سانه‌یه که له دوورترین شو‌ننه‌وه دین بۆ مزگه‌وت  
و ئەو که‌سانه‌ی که زۆرتر هه‌نگاو ده‌نین به‌ره‌و مزگه‌وت وه ئەو که‌سه‌ی که چاوه‌ڕینی نوژی  
داهاتوو ده‌کات تاوه‌کو له گه‌ل نیما‌مدا نوژه‌که‌ی بکات ئەوه پاداشتی زیاتره له‌و که‌سه‌ی که  
نوژی به‌ته‌نها ده‌کات و چاوه‌ڕینی نوژی به‌کۆمه‌ل ناکات پاشان ده‌خه‌و‌یت.

### \* هه‌ندی‌ک له مه‌رجه‌کانی پیشه‌وای نوژی ( ( شروط الإمام ) ) :

- ١- شایسته‌ترین که‌س به‌ نیما‌مه‌تی ئەو که‌سه‌یه که که زیاتر قورشان زان و خۆینه‌وه‌وارو  
شاره‌زابیت پی‌ی وه‌زیاتر شاره‌زای فه‌رمو‌وده‌کانی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ بیت.
- ٢- پیو‌سته‌ نیرینه پیش نوژی بکات بۆ پیاوان و ئافه‌ه‌تان به‌لام دروست نیه‌ ئافه‌ه‌ت  
پیش نوژی پیاوان بکات ته‌نها بۆ خۆیان نه‌بیت.
- ٣- ئەو که‌سه‌ی که پیش نوژی ده‌کات نابیت که‌ستیک بیت نوژکه‌ران رقیان لی بیت و  
پی‌ی رازی نه‌بن، هه‌روه‌ک پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ده‌فه‌رمو‌یت: ((ثلاثة لا ترتفع صلاتهم فوق  
رؤوسهم شيراً: رجل أم قوماً وهم له کارهون وامراءة باتت وزوجها عليها ساخط واخوان  
متصارمان))<sup>١٠٨</sup>.

واته / سێ که‌س نوژه‌که‌یان بستیک له‌سه‌ر سه‌ریانه‌وه به‌رز نابیتسه‌وه: پیاو‌یک نیما‌مه‌تی  
قه‌ومی‌ک بکات و ئەوانیش رقیان لی بیت، ئافه‌ه‌تیک شه‌و بکاته‌وه‌و می‌رده‌که‌شی له‌سه‌ری

<sup>١٠٧</sup> رواه البخاري ومسلم.

<sup>١٠٨</sup> رواه ابن ماجه.

لئی توہرہ بی، وہ دوو برا کہ رق بہرقیان بیت۔

## نوٹزہ سوننہ تہ کان (الصلوات المسنونة):

\* یہ کہم / الرواتب:

کہ بریتین لہو نوٹزہ سوننہ تانہی کہ لہ پیش یان لہ پاش نوٹزہ فہرزہ کانہوہ دہ کرتین وہ دہ بنہ دوو بہ شموہ۔

(۱) مؤکدہ / واتہ نمو سوننہ تانہی کہ پیغہ مبہر ﷺ بہردہ وام بووہ لہ سہر کردنیان کہ بریتین لہ:

ا- ۲ رکات پیش نوٹزی نیوہرؤ

ب- ۲ رکات لہدوای نوٹزی نیوہرؤ.

ج- ۲ رکات لہدوای نوٹزی شیوان (المغرب) لہ مالہوہ.

د- ۲ رکات لہدوای نوٹزی خموتنان (العشاء) لہ مالہوہ.

ه- ۲ رکات لہ پیش نوٹزی بہیانہی.

ہر وہ کو عبداللہی کوری عمر دہ فہرموت ((حفظت من النبی ﷺ عشر رکعات: رکعتین قبل الظهر ورکعتین بعدھا ورکعتین بعد المغرب فی بیتہ ورکعتین بعد العشاء فی بیتہ ورکعتین قبل صلاة الصبح))<sup>۱۰۹</sup>.

وہ لہ ہندیک ریوایہ تی تردا ہاتوہ کہ سوننہ تہ چوار رکات نوٹزہ بکرت لہ پیش وہ لہ پاش نوٹزی نیوہرؤ.

(۲) غیر مؤکدہ / کہ بریتین لہو سوننہ تانہی کہ پیغہ مبہر ﷺ بہ بردہ وامی نہی کردوون کہ بریتین لہ مانہ:

ا- ۲ رکات یان ۴ رکات پیش عہسہر.

ب- ۲ رکات پیش نوٹزی شیوان (مغرب).

ج- ۲ رکات پیش نوٹزی خموتنان (عشاء) ہوہ.

هروه کو پیغمبر ﷺ ده فرموت: ((بين كل اذانين صلاة وبين كل اذانين صلاة ثم قال

في الثالثة لمن يشاء))<sup>۱۱۰</sup>.

\* دووم / الوتر: بریتی به لهو نویره سوننه تهی که له شهودا له دواى نویره سوننه ته کانی شهودا ده کرین له دواى نویری خهوتنانه وه (عشاء).

که ژماره ی رکاته کان (۱ یان ۳ یان ۵ یان ۷ یان ۹ یان ۱۱ یان ۱۳) هروه ها پیغمبر ﷺ ده فرموت: ((اجعلوا آخر صلاتکم باللیل وتراً))<sup>۱۱۱</sup>.

\* سیه م / شهو نویره.

\* چواره م / نویری چیشته نگاو ((الضحی)).

\* پینجه م / نویری تهروایح.

\* شه شه م / نویری نیستخاره ((استخارة)).

\* جهوته م / نویری پینوستی ((الحاجة)).

وه هندیکی تر لهو نویرانه وه ک سوننه تهی چوونه مزگهوت و سوننه تهی گه رانه وه له سه فهورو کردنی له مزگهوتدا وه سوننه تهی تهوبه و سوننه تهی مانگ گیران و روژگیران و داواکردنی باران بارین و نویری جه ژنه کان (ره مهزان و قوربان) ..... هتد.

<sup>۱۱۰</sup> رواه الجماعة من حدیث عبد الله بن مغفل.

<sup>۱۱۱</sup> رواه الأربعة.



# وانه‌ی چواره‌م:

## پۆژوو ((الصيام)) (۱)

مانگی ره‌مه‌زان مانگیکی جیاوازه له هه‌موو مانگه‌کانی تر مانگیکه تیییدا قورشان هاتوته خواره‌وه، تیییدا شه‌یتانه‌کان بواری گونا‌ه‌بارکردنی خه‌لکیان لی ته‌سک ده‌کریتته‌وه، زۆر مه‌لائیکه‌ت تایبه‌ت ده‌کرین به پارانه‌وهو دو‌عاکردن بۆ رۆژوه‌وان، تیییدا بواری عییاده‌ت فراوان ده‌بیته‌ت وه‌ک (نیعتکاف کردن، قورشان خویندن، به‌خشین، جیهاد کردن، دهرس خویندن) تیییدا مرۆف رۆحی سووک ده‌بیته‌ت و نه‌فسی پاک ده‌بیته‌ت هه‌سنت به دل‌خۆشی و به‌ره‌و که‌مال چوونیتک ده‌کات و تیییدا خه‌لکی نوی موسلمان زۆر ده‌بیته‌ت...

ره‌مه‌زان ریگه‌یه‌که بۆ کردنه‌وه‌ی ده‌رگای (ته‌قوا).. ره‌مه‌زان قوتابخانه‌یه‌که بۆ ته‌مببێ کردنی نه‌فسو جه‌سته، جه‌سته له خواردن و خواردنه‌وهو کاری زایه‌ندی، نه‌فس له ئاره‌زووه غه‌ریزه‌یی‌یه‌کانی وه‌ک (خودپه‌سه‌ندی و شه‌رکردن له‌سه‌ر زات، غه‌ریزه‌ی جنس، غه‌ریزه‌ی خواردن و خواردنه‌وه، غه‌یبه‌ت کردن و خۆده‌رخستن، خۆگرتن و نه‌خزان به‌ره‌و (مه‌نلوفات)، قه‌لایی کردنه‌وه‌ی دل به خۆشو‌یستنی خواو جی پی هه‌لگرتنی پیغه‌مبه‌ر ﷺ مه‌یلی به‌هه‌شت و ره‌زامه‌ندی نه‌و په‌روه‌ردگاره پر سۆزه.

زۆر به‌کورتی باس له هه‌ندی (ئه‌حکام) ده‌که‌ین که تایبه‌ته به رۆژووی مانگی ره‌مه‌زانه‌وه:

### ۱- پیناسه‌ی رۆژوو: (وشه‌ی (صام) له زمانی عه‌ره‌بییدا یانی توخن نه‌که‌وتنه‌وه‌و

وازه‌یتان له شتی‌ک، خوا ده‌فه‌رمو‌یت له‌سه‌ر زمانی (مه‌ریه‌می دایکی عیسا) ﴿انی نذرت للرحمن صوما﴾ واته / من بریارم داوه توخنی قسه نه‌که‌ومه‌وه‌و نه‌مپۆ واز له قسه کردن به‌یتیم... به‌لام له شه‌رعدا (صوم) یانی واز هیتان له خواردن و خواردنه‌وه‌و ئاوی خۆهیتانه‌وه‌و

خۆرپشاندموه له بهر به یانموه تا خۆر ئاوابوون به نییهتی عیبادهت کردن بۆ خوا<sup>۱۱۲</sup>.

## ۲- **حوکمی روژوو:** واجبه له سه هه موو موسلمانیکي بالغی عاقل که له توانایدا

هه بیته، نیشته جی بیته و له سه فهدا نه بیته، بۆ ئافه رته نه بیته له هه یزو زه یسانیشیدا نه بیته. نه مهش به (کتاب) و (سه نه) و (اجماع) فه رز بووه.

خوا ده فه رمویته: ﴿کتب علیکم الصیام﴾ یانی فه رز کراوه له سه رتان روژوو گرتن.

له فه رمووده ی نیمامی (بخاری دا) هاتووه: کابرایه ک هاته لای پیغه مبه ر ﷺ وتی: **أخبرني ما فرض الله علي من الصيام؟** پیغه مبه ر ﷺ فه رموی: (شهر رمضان الا ان تطوع شيئاً)<sup>۱۱۳</sup>. هه موو میله ته گه وره ی نیسه لامیش له هه رسی چه رچه شایه تی بۆ دراوه که تا نیسته کۆن له سه ر نه وه ی روژووی ره مه زان واجبه و هه رکه سه نینکاری بکات کافر ده بیته و له باز نه ی نیسه لام و (دین) ده چیه ته ده ره وه<sup>۱۱۴</sup>.

## ۳- **فه رزو کۆله که کانی روژوو:** روژوو دوو کۆله که ی گه وره ی هه یه:

یه که میان / نییه ت.

دوو هه میان / وازه ینان و توخن نه که وتنه وه له و شتانه ی روژوو ده شکینیت.

پیغه مبه ر ﷺ ده فه رمویته: ((من لم یجمع الصیام قبل الفجر فلا صیام له))<sup>۱۱۵</sup>.

واته / هه رکه سیته روژوو هه یه له پیته به ره به یانموه نه بی لی و هه رنا گیرئ.

خوای گه وره (جل جلاله) ده فه رمویته: ﴿احل لکم لیله الصیام الرفث الی نسائکم هن لباس لکم وأنتم لباس هن علم الله أنکم کنتم تختانون أنفسکم فتاب علیکم وعفا عنکم فالآن باشروهن وابتغوا ما کتب الله لکم وکلوا واشربوا حتی یتبین لکم الخیط الابيض من

<sup>۱۱۲</sup> (س ححر) / فتح الباری / ۸۱/۴.

<sup>۱۱۳</sup> فتح الباری کتاب الصیام باب وجوب صوم رمضان (۸۲/۴).

<sup>۱۱۴</sup> (فقه السنة / ۳۶۶/۱).

<sup>۱۱۵</sup> رواه احمد واصحاب السنن وصححه ابن خزيمة وابن حبان دافع عن صحته النووي في المجموع.

الخط الاسود من الفجر ثم اتوا الصيام الى الليل<sup>۱۱۶</sup>.

#### ۴- سوننه ته کانی روژوو:

أ- پارشیو کردن: نه گهر بهیه ک قوم ناویش بیت... پیغه مبهه ﷺ ده فهرموت: ((تسحروا فان في السحور بركة))<sup>۱۱۷</sup>.

نیبن چه جهر ده فهرموت: (انهم بهره که ته زور شت ده گرتسه وه له وانه: زیندوو کردنه وهی سوننه تیک، دژایه تی کردنی گاورو جووله که، گورنکی چاکیش بو عیبادهت، زیاده وزهیه ک بو چالاکو و جموجول، بیوهی بوون له خولق خراپی له کاتی زور برسیتی دا، مایه ی به خشندهی بوونه (جا نیتر داوای بکریت یان له گه لیدا نان بخوریت)، مایه ی (سه حهر) و زیندوو کردنه وهی بهر بهیانه که کاتی دو عاکردن و زیکر کردنه، فریای نیت هینان ده کهوت نه گهر پیش نوستن بیری نه بوویت<sup>۱۱۸</sup>.

نه گهر گومانی پهیدا کرد روژ بوته وه یان نا، بو هی هیه بخوات و بخواته وه تا یه قین پهیدا ده کات، نیمامی (نه وهی) ده فهرموت: (وقد اتفق اصحاب الشافعي على جواز الاكل والشرب للشك من طلوع الفجر)<sup>۱۱۹</sup>.

ب- خیرا روژوو شکاندن:

به خورما نه گهر هه بوو نه گهر نا به ناو.. نه نه سی کوری مالیک ده لیت: کان رسول الله ﷺ يفطر على رطبات قبل ان يصلي، فان لم تكن فعلى تمرات، فان لم تكن حس حسوات من ماء<sup>۱۲۰</sup>.

حسا: واته / خواردنه وه. له په سه ند دادانی سه حابه دا هاتوه که (کان اصحاب محمد ﷺ

<sup>۱۱۶</sup> البقرة/۱۸۷.

<sup>۱۱۷</sup> رواه البخاري.

<sup>۱۱۸</sup> فتح الباري ۴/۱۱۲.

<sup>۱۱۹</sup> فقه السنة ۱/۳۸۶.

<sup>۱۲۰</sup> رواه ابو داود والحاكم وصححه والترمذي وحسنه...

اسرع الناس افطاراً وابطأهم سحوراً<sup>۱۲۱</sup>.

واته / هاوه لانی پیغه مبه ر له هه موو کس زیاتر په له یان ده کرد له رۆژوو شکاندن و درهنگ پارشیویان ده کرد.

ج- زۆر دوعا کردن له رۆژوو شهودا:

به تایبته کاتی رۆژوو شکاندن و کاتی رۆژوو گرتن له (سحور) دا. پیغه مبه ر ﷺ

ده فرمویت: (ثلاثة لا ترد دعوتهم: الصائم حتى يفطر، الامام العادل، والمظلوم)<sup>۱۲۲</sup>.

- له بهر شهوهی رۆژوو دوو په یوه ندی به رۆژوه وان هه هیه: په یوه ندی یه ک به ده ره وه و جهستهی رۆژوه وان هه، په یوه ندی یه ک به دل و ناوه وهی رۆژوه وان هه.

پتویسته له سه ر رۆژوه وان په چاوی نادابی (دیوارو نادیار - ظاهر و باطن) ی خوی بکات، تا نه رۆژوه که ی بشکیت و هیچ شه جری نه میتیت و گونا هباریش بیت، نه رۆژوه که شی کم بکات و تووشی گونا هی وا بیت ته نها برسیتی و تینویه تی یه که ی بو بمیتیت هه.

پیغه مبه ر ﷺ ده فرمویت: (ليس الصيام من الاكل والشرب، انما الصيام من اللغو، والرفث، فان سابك احد او جهل عليك، فقل اني صائم، اني صائم)<sup>۱۲۳</sup>.

دوو رکوتنه وه له قسه ی خراب و دروو قسه کردن به زوری و چاوبازی غه بیه ت کردن، دوو زه ره ده دات له رۆژوه وان، زه ره ریک له خودی رۆژوه که و نه جر له سه ری کم ده کاته وه نه گه ر هه مووی به با نه دات زه ره ریک له کاریگه ری رۆژوه که به وه ی (ته قوا) دروست نابیت و کابرای رۆژوه وان شه و رۆژوه وان هه هه روا به سه ردا ده گوزه ریت.

پیغه مبه ر ﷺ ده فرمویت: (رب صائم ليس من صيامه الا الجوع، ورب قائم ليس له من قيامه الا السهر)<sup>۱۲۴</sup>.

واته / زۆر رۆژوو گر هیه به شی له رۆژوه که ی ته نها برسیتی یه، وه زۆر کس به شی له راوه ستان و نوژی شه و ته نها ماندوو بوونه.

<sup>۱۲۱</sup> فتح الباري (۱/۱۶۱).

<sup>۱۲۲</sup> رواه الترمذي بسند حسن قاله (فقه السنة ۱/۳۱۷).

<sup>۱۲۳</sup> رواه الحاكم وقال صحيح على شرط مسلم.

<sup>۱۲۴</sup> رواه الحاكم وقال صحيح على شرط البخاري.



نعتیکاف واته / وابهسته بوون به شتیکه وه دوور نه کهوتنه وه لی ی خوا ده فہرمویت ﴿ما  
ہذہ التماثل الی انتم لها عاکفون﴾ الانبیاء / ۵۱. به لام له شرعدا نعتیکاف یانی:  
وابهسته بوون و جی نہ ہیشتنی مزگہوت بو ماوہیہک و مانہ وه تییدا به نیہتی خواپہرستی  
کردن.. نعتیکاف کردن سونہ تیکی (موئہ کدہ) ی گہورہ ی پیغہ مبرہ ﷺ به تاییہتی له  
رہ مزانداو به تاییہت تریش له (۱۰) شوو روژی کو تاییدا.

مہرجہ کانی نعتیکاف سیانن:

۱- نیہت بہینی بو ماوہیہک کم یان زور له مزگہوتدا بمینیتہ وه بو خواپہرستی.  
۲- تہ نیا له مزگہوتدا دہ بیت نہک مال یان مزگہوتی مال.. خوا ی گہورہ دہ فہرمویت:  
﴿وانتم عاکفون فی المساجد﴾ البقرہ / ۱۸۷.

۳- مانہ وه جی نہ ہیشتنی مزگہوت له و ماوہیہدا بو شتی زور زہرور نہ بیت و نہ ویش  
زور نہ خایہ نیئت.

وہک / ((خو شوردن، نان خواردن، نہ سپہرہ کردنی مردوویہک، سہر ناوکردن..)).

نیمامی عہ ی دہ فہرمویت: (کہ سیک نہ گہر نعتیکافی کرد بو ی ہمیہ بچیت بو  
جومعہ کردن و سپاردنی مردوو و سہردانی نہ خووش و بچیتہ وه مالہ وه داوای پیویستی خو ی  
بکات و بگہریتہ وه.

نیمامی بوخاری له دایکمان (صفیہ) وه دہ گپریتہ وه دہ لیت: شہوتکیان صفیہ سہردانی  
پیغہ مبرہ ﷺ ی کرد له مزگہوتدا کہ نعتیکافی تییدا دہ کرد، چہند سہعاتیک لای مایہ وه و  
پاشان پیغہ مبرہ ی خوا رہوانہ ی کردہ وه تا مال، کاتیک گہیشتنہ بہر دہرگای (نوم سہلہ مہ)  
دوو پیوای نہ نصای دایان بہ لایانداو سلاویان له پیغہ مبرہ ﷺ کردو بہ پہلہ گوزہریان کرد،  
پیغہ مبرہ ﷺ فہرموی: (علی رسلکما، انما ہی صفیہ بنت حی) .. ووتیان: سبحان اللہ  
پیغہ مبرہ ی خوا - زور نارہ حمت بوون، پیغہ مبرہ فہرموی: (ان الشیطان یبلغ من الانسان  
مبلغ الدم وانی خشیت ان یقذف فی قلوبکما شیئا) ۱۲۰.

# وانه‌ی پینجه‌م:

## پۆژوو ((الصيام)) (٢)

### ٥- نه و شتانه‌ی رۆژوو ده‌شکینن:

نه و شتانه‌ی رۆژوو ده‌شکینن دوو به‌ش:ن:

أ- رۆژوو که ده‌شکینن و قه‌زای ده‌که‌وتته سه‌ر.

ب- رۆژوو که ده‌شکینن و قه‌زاو که‌فاره‌تیشی ده‌که‌وتته سه‌ر.

\* به‌شه‌کانی خالی یه‌که‌م نه‌مانه‌ن:

(أ، ب) خواردن و خواردنه‌وه به‌ وستی خۆی و بی له‌بیر چوونه‌وه، خۆ نه‌گه‌ر له‌بیری چوو، یان به‌ هه‌له‌یاخود به‌زۆری زۆرداریک خواردن و خواردنه‌وه‌ی خواردنه‌وه نه‌وه رۆژوو که‌ی ناشکیت پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رمووت: (من نسی - وهو صائم - فأکل و شرب فلیتم صومه، فانما اطعمه الله وسقاه) <sup>١٢٦</sup>.

(ج) خۆپشانده‌وه به‌زۆر، خۆ نه‌گه‌ر پشانه‌وه زۆری بو هینا، رۆژوو که‌ی ناشکیت / پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رمووت: ((من ذرعه القیء فلیس علیه قضاء، ومن استقاء عمداً فلیقض)) <sup>١٢٧</sup>.

(د، ه) چه‌یزو مندال بوون و زه‌یستانی.. (نه‌گه‌ر یه‌ک ساته وه‌ختیش بیت).

(و) ئاوی خۆهینانه‌وه (به‌هه‌ر هۆکاریک بیت - به‌ده‌ست یان یاری کردن له‌گه‌ل ژنه‌که‌ی دا-.

\* به‌شه‌کانی خالی دووه‌م ته‌نیا جیماع کردنه‌و به‌س.. که‌فاره‌ته‌که‌ش به‌م ته‌رتیبه‌یه:

١- رزگارکردنی عه‌بدیک.

٢- نه‌گه‌ر نه‌بوو دوو مانگ له‌سه‌ریه‌ک و بی شکاندنی هیچ رۆژیک رۆژوو بگریت.

<sup>١٢٦</sup> رواه الجماعة.

<sup>١٢٧</sup> رواه الحاكم وصححه.

۳- نه گهر نهیتوانی خواردنی (۶۰) شمس ژه می هزار بدات.

## ۶- نه و شتانهی روژوو ناشکینینن و جه لائن:

أ- خو شوردن و مهله کردن، (بخاری و مسلم) له عائشهوه ده گترنهوه که گوتویه تی: (ان النبي ﷺ یصبح جنباً، وهو صائم ثم یغتسل).

ب- چاورشتن و قهتره ی چاو، نیدی تامه که ی بجیته ده م یان نا، چونکه چاوکون نیه بو ناو ده م.

ج- ماچ کردن خیزان، هر چی شوینیکی بیت، جی او ازیش نیه له نیوان گهنج و پیردا مه گهر له خویان بترسن.. دایکمان عائشه ده فرموت: ((کان النبي ﷺ یقبل وهو صائم، ویبشر وهو صائم، وکان أملكکم لإربه)). عائشه گهنجیک بوو، پیغه مبه ریش ﷺ به ته مهنیک بوو لهو کاته دا..

د- هو قنمو ده رزی له خودان نیدی به کوم بیت یان به ده مار یان به ژیر پیست، جا با بشگاته لهش و ناوه وهی مرؤف، چونکه (مه نفهزی سروشتی خواردن و خواردنه وهی نیه) <sup>۱۲۸</sup>.

ه- که له شاخ گرتن یان خوین دان و خوین وه رگرتن.. نیمامی بوخاری ده لیت: (احتجم النبي ﷺ وهو صائم)، هر کهس بلیت باشه خو له فرموده که دا هاتووه که پیغه مبه ریش ﷺ ده فرموت (افطر الحاجم والمحجوم) <sup>۱۲۹</sup>.

نه لیین هه موو ریگاکانی نهو فرموده یه (ضعیفان و نابنه (حجة)).. نه گهر له (ضعف) هه کش رزگاری بیست و بجیته پلهی (حسن) یان (صحیح)، رووخست به دوایدا هاتووه چونکه هه دیسی پیشوو له (حجة الوداع) دا گوتراوه <sup>۱۳۰</sup>.

و- هه موو نهو شتانهی که له دهسه لاتتدا نیه خوئی لی پپارتیزیت. وه ک: تف قوت دان توژی ریگه، بونی خویش، توژی نارد، به لغه م.. ههروه ها نیمامی بوخاری ده فرموت: ((باب

<sup>۱۲۸</sup> فقه السنة (۱/۳۹۰).

<sup>۱۲۹</sup> رواه البيهقي وابو داود واحمد والنسائي والترمذي.

<sup>۱۳۰</sup> فتح الباري (۴/۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵).

قول النبي ﷺ: اذا توضأ فليستشق بمنخره الماء، ولم يميز بين الصائم وغيره، وقال الحسن لا بأس بالسعوط\*، للصائم، ان لم يصل الى حلقه ويكتمل وقال عطاء ان تغمض ثم افرغ ما في فيه من الماء لا يضره ان لم يزدرد ريقه وماذا بقى في فيه ولا يمضغ العلك فان ازدرد ريق العلك لا اقول انه يفطر ولكن ينهى عنه))<sup>١٣١</sup>.

شيخى نيسلام ثيبن تهيميه ده فمرمويت: (وشم الروائح الطيبة لا بأس به للصائم... وكذلك الاكتمال والتبخر والادهان وان تقوى به البدن وشربه البشارة...) <sup>١٣٢</sup>.  
ز- واجب نويه پهيدا كردنى يه قين بو خورثاوايون يان روثبونونه به لكو له همردووكياندا پهله كردن سوننه ته..

ثيمامى بوخارى به نيسنادى خوى له سهلى كورى سعه وه ده گيرتته وه كه پيغه مبر ﷺ  
فهرموويه تى (لا يزال الناس بخير ما عجلوا الفطر) <sup>١٣٣</sup>.  
ثيبن حه جهرى عه سقه لانيش ده فمرمويت:

(ومن البدع المنكرة ما احدث في هذا الزمان... لا يؤذنون الا بعد غروب الشمس بدرجة لتمكين الوقت زعموا فأخروا الفطر وعجلوا السحور وخالفوا السنة فلذلك قل عنهم الخير وكثر فيهم الشر والله المستعان) <sup>١٣٤</sup>.

ثيمامى بوخارى به سه نه دى خوى له نه سمانى كچى ابوبكره وه ده گيرتته وه كه نه سماء گوتويه تى: (افطرننا على عهد النبي ﷺ يوم غيم ثم طلعت الشمس وقال معمر سمعت هشاماً لا أدري اقضوا أم لا) <sup>١٣٥</sup>.

ثيبن حجر له (ابن المنير) وه نه قل نه كات كه فهرموويه تى (في هذا الحديث ان المكلفين انما خوطبوا بالظاهر فاذا اجتهدوا فاخطئوا فلا حرج عليهم في ذلك) <sup>١٣٦</sup>.

\* السعوط: واته: دهرمان كردنه لوت (فقه السنة ج/١ ص ٣٩٠).

<sup>١٣١</sup> فتح الباري (٤/١٢٩).

<sup>١٣٢</sup> فقه السنة بتصرف (٤/٣٩١).

<sup>١٣٣</sup> (٩٠٣). رواه البخاري عن سهل بن سعد

<sup>١٣٤</sup> فتح الباري بشرح صحيح البخاري (٤/١٦١).

<sup>١٣٥</sup> فتح الباري (٤/١٦٢).

<sup>١٣٦</sup> فتح الباري (٤/١٦٢).



شیخی نیسلام نیبنی ته یمیهش له راقه‌ی ئەم فەرموودەیدا دەفەرموێت:  
هذا يدل على شئين: الاول: انه لا يحسب مع الغيم التأخير الى ان يتيقن الغروب  
فانهم لم يفعلوا ذلك ولم يأمرهم النبي ﷺ به).

الثاني: يدل على انه لا يجب القضاء، فان النبي ﷺ لو أمرهم بالقضاء لشاع كما نقل  
فطرحهم، فلما لم ينقل دل على انه ام يأمرهم به) ١٣٧.

له (الاختيارات العلمية) دا له كتيبى (مجموعة الفتاوى ٦٤/٤) دا ده فەرموێت:  
(ومن أكل في شهر رمضان معتقداً انه ليل فبات نهاراً فلا قضاء عليه، وكذا من جامع  
جاهلاً بالرفث او ناسياً).

ح) نیهت هینان له شهودا بیت چاکتره خو نه گەر کهوتە روژیش تا پیتش نیوه رو هەر  
دروسته ...

نیمامی مسلم به سەنەدی خوێ له عایشەو دەگێڕیتەو دە فەرموویەتی: (قال لي رسول  
الله ﷺ ذات يوم: يا عائشة هل عندكم شيء قالت فقلت، يا رسول الله ما عندنا شيء.  
قال فاني صائم) ١٣٨.

جیاوازی نییه له نیتوان (روژووی فەرزو سوننەتدا وەك دەگووتریت نیبنی حەجەر له وەلامی  
نەو كەسانەدا كە دەلین: لهوانیە پیتغەمبەر ﷺ هەر له شهودا نیهتی هینا بیت بویه  
فەرموویەتی ما دامیتك هیچ نییه، بیخوین كهواته من بەروژووم دەفەرموێت: (وهو تأویل  
فاسد وتكلف بعيد) هەر وەها هەر بەم عیبارةتەش نەو هوی له (ارشاد الساري ١٤٠/٥) دا  
نەمە دەفەرموێت.

بەلكو نیمامی ئەحمەد دەفەرموێت (يجزئه نية واحدة لجميع الشهر) كە نەمە قسەى  
نیمامی مالیك و نیسحاقیشە) ١٣٩. وا لله اعلم.

١٣٧. أ.هـ. (فقه السنة ١).

١٣٨. صحيح مسلم بشرح النووي على كتاب الباري (١٣٨/٥).

١٣٩. فتح الباري (١١٤/٤).

## وانه‌ی شه شه م :

### پۆژوو (( الصيام )) ( ۳ )

#### ۷- نه و شتانه‌ی له پاداشتی رۆژوو که م ده که نه وه :

أ- موخاله‌فه‌کردنی سوننه‌ت له پارشێو کردندا یان له شکاندنی‌دا یان له رۆژدا یان له شه‌ودا..

خوای گه‌وره ده‌فرمویت: ﴿فليحذر الذين يخالفون عن امره ان تصيبهم فتنة او يصيبهم عذاب اليم﴾<sup>١٤٠</sup>.

واته / با بترسین نه‌وانه‌ی سه‌رپنچی فه‌رمانی پێغه‌مبه‌ر ده‌که‌ن له‌وه‌ی تووشی به‌لا بێن یان سزایه‌کی به‌نیشت بێته سه‌ریان.

ب- غه‌یبه‌ت کردن، چاونه‌گرتن، زۆر خه‌وتن له رۆژداو ته‌مبه‌ل بوون، درۆ کردن و به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ر نه‌فامی‌تی و قسه‌ی بێ سه‌رو به‌ر نیمامی بوخاری به‌ سه‌نه‌دی خۆی ده‌گێرتنه‌وه له نه‌بو هوره‌یره‌وه که پێغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموو‌یه‌تی: (من لم يدع قول الزور والعمل به فليس لله حاجة في ان يدع طعامه وشرابه).

واته / نه‌وه‌ی واز له قسه‌ی خراپ و کار پێ کردنی نه‌هینێ نه‌وه خوا پێویستی به‌وه نه‌یه واز له‌خواردن و خواردنه‌وه بێنی.

ج- حیه‌لی شه‌رعی وه‌ک کات کوشتن به‌ دامه‌و شه‌تره‌نج و سێ رسکێن کردنه‌وه یان به قسه‌ی به‌تال و پێکه‌نینه‌وه... نیمامی ترمذی به‌ سه‌نه‌دی خۆی له نه‌بو هوره‌یره‌وه ده‌گێرتنه‌وه که پێغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموو‌یه‌تی: (الدنيا ملعونة، ملعون ما فيها الا ذكر الله وما ولاة وعالمنا ومتعلما)<sup>١٤١</sup>.

<sup>١٤٠</sup> سورة النور/ ٦٣.

<sup>١٤١</sup> وقال حديث حسن الزعبي والزهبي للامام المنذري (٩٨/١) حديث رقم/ ١٨٠/ كتاب نعمه.

به لکو مانگی ره مهزان پیوسته هه لیک بیت بو پرکردنی که شکولی قیامت چونکه کار له ره مهزاندایا بهره که تی زوره و کاریگه ریشی له سهر نفس و دل ههر زوره و لایه ق نیسه به موسلمان پهنا به ریتته بهر نهو شتانه ی که بی خیرن با (مباح) ایش بن.

## ۸- سووده کانی روژوو بو له شی مروّف:

۱- پشویه کی باش ده دات به گه ده و له شی مروّف، (مصطفی محمد عماره خاوه نی کتیبی جواهر البخاری) که (۷۰۰) فهرمووده ی بخاری تیداراقه کراوه ده لیت:

پزیشکیکی نه لمانی بوی گیرامه وه که جارنکیان نه خوشییک دیتته لای نازاری گه ده ی ده بیت. به هه موو جوړه ده رمانیک چاره سهری ده کات ههر چاک نابیتته وه و شیفای نایه ت. پاشان ده لیت یه ک ده رمان ماوه که موسلماننه کان به کاری ده هینن نه ویش روژوو گرته نو دوور که وتنه وه یه له خواردن بو ماوه ی (۲۴) سمعات بهرنامه بو روژوو گرته که ی داده نیت و ماوه یه ک روژووی پی ده گرت سهری ده کات نه خوشی یه که ی نه ماو شیفای بو هات و چاک بو وه .. ۱۴۲

ب- راهاتنی له ش له سهر خواردن له چند کاتیک دیاری کراوداو بهرگه گرتنی له هه ل و مهرجی ناهه مواردی به تایبه تی نه گهر روژوه وان نیواران و پارشیوان له سنووری سروشتی خواردن ده رنه چیت و هه قی روژوه که ی بداته وه.

## ۹- سووده کانی روژوو بو زهین و فیکری مروّف:

۱- ساف کردن و کردنه وه ی ناسویه کی فراوان له مروّف.. زوریک له زانایان بو به هیز کردن و پالفته کردنی زه کاوه تین په نایان بردوته بهر روژوو گرتن و راهینانی گیانی (الریاضیات الروحیه).

ب- قه لغاتیک کی گهوره یه بو دوور که وتنه وه له گوناگوو بیر کردنه وه له خه تا.. نه بو هوره یه ره ده گیریتته وه که پیغه مبه ر ﷺ فهرموویه تی (والصیام جنه واذا ما کان یوم صوم احد کم فلا

یرفت ولا یجهل<sup>۱۴۳</sup>.

جنة/ واته قه لغان له (بیرکردنه هی خراب، گوناھو تاوان، ناگری جه هه نه م) نه ویش به وه هی  
ناره زووی نه فسی کز ده کات و کم مهیلی ده کات بو خراپه.

فلا یرفت/ یانی با قسه ی خراب نه کات یان جیماع نه کات.. فلا یجهل/ با هیچ شتیک  
نه کات که له خولق و خووی نه فامان بیت<sup>۱۴۴</sup>.

### ۱۰- له قازا نجه کانی روژوو بو دل و نه فسی مروّف:

أ- که فاره تی گوناھه و دلی قه لایی ده کاته وه و پاکی ده کاته وه... نیمامی موسلیم له  
(صحیح) ه کهیدا له نه بو سه عیدی خودری سه وه ده گیتیتته وه که پیغه مبه ر<sup>ﷺ</sup> ده فمرموت:  
(الصلوات الخمس والجمعة الى الجمعة ورمضان الى رمضان مکفرات لما بینهن اذا اجتنبت  
الکبائر)<sup>۱۴۵</sup>.

ب- زور سیفاتی باش له نه فسو دلیدا ده چیتیت وه ک/ به زهیی هاتنه وه به برسی و  
نه داراندا نارام گرتن و خوگرتنه وه، به خشندهیی و خیرکردن... هتد.

ج- باشترین ههل دهره خسیتیت بو روو کردنه عیباده تی زور له گهل روژوو ه کهدا که  
ههردووکیان مایه ی دروست کردنی (تهقوا) ن له دلدا.. خوا ده فمرموت: ﴿یا ایها الناس اتقوا  
ربکم الذی خلقکم والذین من قبلکم لعلکم تتقون﴾<sup>۱۴۶</sup>.

ههروه ها ده فمرموت: ﴿یا ایها الذین آمنوا کتب علیکم الصیام کما کتب علی الذین  
من قبلکم لعلکم تتقون﴾<sup>۱۴۷</sup>.

د- مانگیکه دهرگای سهرکه وتن له موسلمانان ده کریتته وه و سهرکه وتنیش له گوره پانه کانی  
ژیاندا مایه ی خوشی دله و شیفای برینه کانی دلی نیماندارانه له دنیا ی نیسلامدا.. ﴿وینصرکم

<sup>۱۴۳</sup> فتح الباری کتاب الصیام ۸۳/۴.

<sup>۱۴۴</sup> فتح الباری ۸۳/۴.

<sup>۱۴۵</sup> فقه السنة ۳۶۶/۱.

<sup>۱۴۶</sup> البقرة ۹.

<sup>۱۴۷</sup> البقرة ۱۸۳.



عليهم ويشف صدور قوم مؤمنين ﴿١٤٨﴾

همروهها ده فرموت: ﴿واخري تجونها نصر من الله وفتح قريب﴾ ﴿١٤٩﴾

ه- هیتزکی گهوره دهدات به دل بؤ پیدا بوونی حساسیهتی زیاتر بؤ گوناھو تاوان به رادهیهکن دهست بهریت بؤ ههرجی بیری بکهویتتهوه نایا زهره له عیبادهتهکانی دهدات یان نا..

١٤٨ التوبة/١٤

١٤٩ الصف/١٣

# وانه ای چه ونه م :

## پوژوو (( الصيام )) ( ٤ )

### ١١- روژوو ه سوننه ته کان

خوای گه وره ده فەرموئیت: ﴿ومن تطوع خيراً فان الله شاكر عليم﴾<sup>١٥٠</sup>.

به کورتی روژوو ه سوننه ته کان نه مانه ن و هەر که شیش زیاتری ده وئیت با کتیبه کانی فەرمووده و فیهی نیسلامی بخوئیتته وه ک (نیل الاوطار وفقه السنة وصحیح البخاری والترغیب والترهیب وجامع الاصول) وه ههروه ها...

أ- روژی (عمره فه) واته نهو روژه ی که حاجیانی مالی خوا له عمره فه دا ده وهستن و بو روژی دوا ی نهو جه ژنی قوربان ده کریت.

ثیمامی مسلم به سه نه دی خو ی له نه بی قه تاده وه ده گیتته وه که پیغه مبه ر ﷺ فەرموویه تی: (..وصیام یوم عرفه احتسب علی الله ان یکفر السنة التي قبله والسنة التي بعده)<sup>١٥١</sup> واته / به روژوو بوونی روژی عمره فه ئومینه ده کهم له خوا که رهشکه ره وه ی تاوانی سالی داها توو و رابردووبی.

ب- روژی عاشورا واته روژی (١٠) ی مانگی (موحه ره م)..

پیغه مبه ر ﷺ هەر له حه دیسی مسلم دا ده فەرموئیت:

(وصیام یوم عاشوراء احتسب علی الله ان یکفر السنة التي قبله)<sup>١٥٢</sup>.

واته / روژوو ی (عاشوراء) داوا ده کهم له خوا تاوانی سالی پیتشوو رهش بکاته وه.

ج- روژوو ی (ایام البيض) ، سی روژ له هه موو مانگی ک که له فەرمووده ی مسلم دا

<sup>١٥٠</sup> البقرة/١٥٨

<sup>١٥١</sup> ارشاد السري ٥/١٥٥

<sup>١٥٢</sup> ارشاد السري ٥/١٥٥

هاتوو به ناوی (سرة الشهر) نهوهوی ده فەرمووت: (سرة الشهر أي وسطه) <sup>١٥٣</sup>، ههروهها نهوهوی ده فەرمووت له (سنن الترمذي) دا هاتوو که شه سێ رۆژه (١٣، ١٤، ١٥) ی هه موو مانگیکه... (ئیمامی ئەبو داودو نسانی) یش ههردووکیان به سه نهدی خۆیان له عبدالملک کوری ملحانی نهویش له باوکی بهوه ده گێرتتهوه که گوتهوهتی (کان رسول الله ﷺ یامرنا ان نصوم البيض: ثلاث عشرة، واربع عشرة، وخمس عشرة.. قال: وقال: هن كهیئة الدهر) <sup>١٥٤</sup>.

بوخاریش پشتی شه سێ رۆژه ده گرت له (صحیح) هه کهیدا <sup>١٥٥</sup>.

د- شهش رۆژ له (شموال) جا هه رچۆنیک دهیگرت (١٣، ١٤، ١٥) ی تیدا بیت یان نا، پاش رۆژی یه کهمی جهژن دهست پی ده کات یان نا، به سه ریه کهوه هه ر شه شه کهمی ده گرت یان جیا جیاو به مهیلی خۆی، هه ر هه موویان دروستن و پاداشتی خۆی له سه ر وه رده گرت.. ئیمامی موسلیم به سه نهدی خۆی له نه بی نه یوبی نه نساری به وه ده یگێرتتهوه که پیغه مبه ر ﷺ فەرمووه تی: (من صام رمضان وأتبعه ستاً من شوال كان كصيام الدهر) <sup>١٥٦</sup>. شه و قسه ی ئیمامی مالیکیش که له (الموطأ) دا ده فەرمووت (ما رأیت احداً من اهل العلم يصومها، قالوا فتكره لئلا یظن وجوبها) له به ر نه وه ی موخالیفی هه دیسی (صحیح) هه که وه قسه کهش خۆی ده لیل نه یه ره ت ده کرتتهوه.. ئیمامی نه وه ی ده فەرمووت: (اذا ثبتت السنة لا تترك لتترك بعض الناس او اكثرهم او كلهم لها) <sup>١٥٧</sup>.

## ١٢- چه ند وه سه هت و نامۆزگاری:

مانگی ره مهزان وه ک گوتمان هه لیکه وه ره خساوه بو موسلمان و ده توانین ناوی بنسین (وه رزی بانگهواز)، تیدا موسلمان خۆی ساز بداته وه و ناستی گیانی و زانستی و روشنیری

<sup>١٥٣</sup> ارشاد الساري ١٥٤/٥.

<sup>١٥٤</sup> جامع الاصول من احاديث الرسول لابن الاثير، ٧-٢١٤ حديث رقمه (٤٤٧٠).

<sup>١٥٥</sup> فتح الباري ١٨٣/٤.

<sup>١٥٦</sup> ارشاد الساري محشي بشرح صحيح مسلم (١٦٢/٥).

<sup>١٥٧</sup> ارشاد الساري (١٦٣/٥).

بهرز بکاته‌وه و قولی خزمهت کردنی دینی خوی تیندا همل بکات و نهو خه‌لکه زوره‌ی پرووی له‌خوا کردووه گرییان بدات به دینه‌وه و هیزه‌کانیان بخاتسه سه‌ر هیزی موسلمانان و قه‌واره‌ی ئیسلامی گه‌وره‌تر بکات..

له‌و و هسیه‌تانه‌ی به پتویستی ده‌زانین بو مانگی ره‌مه‌زان نه‌وانه‌یان باس ده‌که‌مین:  
أ- دست به‌تال بوون (تفرغ) بو و هرگرتنی ریژه‌یه‌کی زیاتری زانسته شه‌رعی‌یه‌کان به تایبه‌تی زانسته‌کانی قورئان و سوننه‌ت..

خوای گه‌وره ده‌فرموت: ﴿و اعلم انه لا اله الا الله واستغفر لذنبك﴾<sup>۱۵۸</sup>.  
نیمامی بوخاری به سه‌نده‌ی خو‌ی له نیمامی عومه‌ره‌وه ده‌گیتته‌وه که فرمویه‌تی: کنت و جار لی من الانصار فی بنی امیه ابن زید وهي من عوالي المدینه و کنا نتناوب النزل علی رسول الله ﷺ ینزل یوماً و انزل یوماً، فاذا نزلت جتته بخیر ذلك الیوم من الوحي و غیره و اذا نزل فعل ذلك..<sup>۱۵۹</sup>.

نهم زانست و هرگرتنه باشتره دابه‌ش بکرت به‌سه‌ر دوو بواردا، بواریکی تیوری و بواریکی کرداری.. بواره تیوری‌یه‌که‌ی بریتی‌یه له خویندنه‌وه و موتالا کردن له پرووی به‌رنامه‌یه‌کی جیگیره‌وه... بواره کرداری‌یه‌که‌شی له پرووی دهرس خویندنی‌که‌وه بیت و هک نهو شیوازه‌ی نیمامی عومه‌ر له‌گه‌ل نه‌نصاری‌یه‌که (عبوتبه‌ی کوری مالیک- التجرید الصریح کتاب العلم حدیث رقم ۷۸-۷۸) دا گرتبوه به‌ر.

ب- به‌هیزکردنی سیفه‌تی (به‌خشنده‌یی)، چونکه به‌خشین له ره‌مه‌زاندا دوو خیری همیه خیری به‌خشینه‌که‌و خیری تیرکردن و به‌ربانگ کردنه‌وه به‌رؤژوه‌وان.

نیمامی بوخاری له (صحیح) ه‌که‌یدا ده‌فرموت: عبدالله‌ی کوری عه‌باس ده‌فرموت: کان النبی ﷺ اجود الناس بالخير و کان اجود ما یكون فی رمضان حین یلقاه جبریل و کان جبریل یلقاه کل لیله فی رمضان حتی ینسلخ یرض علیه النبی ﷺ القرآن، فاذا لقیه جبریل

<sup>۱۵۸</sup> عمده/۱۹.

<sup>۱۵۹</sup> کتاب العلم باب التناوب فی العلم - مختصر الصحیح البخاری المسمى التجرید الصریح لاحادیث الجامع الصحیح - للامام الربیعی حدیث

(۷۸).



(عليه السلام) كان اجود بالخير من الريح المرسلة<sup>١٦٠</sup>.

واته / پیغمبر ﷺ به خشنده ترین کس بوو له چاکه دا، به لام له ره مه زاندا له هم موو کاتیک به خشنده تر ده بوو، کاتیک جبریل ده هاته لای وه جبریل هم موو شه ویکي ره مه زان ده هاته لای تا کوتایی ده هات، قورنانی به سر دا ده خوینده وه جا کاتیک جبریل پی پی ده گیشته به شنده تر ده بوو له بای به ره هل بوو.

ج- زیاد کردنی عباداتی زیاد به تایبه تی:

- قورنات خویندن.

- ته راویح.. چونکه پیغمبر ﷺ ده فرموت: (من قام رمضان ايماناً واحتساباً غفر له ما

تقدم من ذنبه)<sup>١٦١</sup>. واته / هر کس یک ره مه زان هستیته وه به باوه پرو به ته مای پاداشتی خوابی، ده به خشرین تاوانه پیشووه کانی.

د- همول بدات زورترین کاتی له ره مه زاندا سر قالی فیتر کردنی خه لک بیت لهو زانست و ده رکعی خوا پی پی داوه..

له پیغمبر ﷺ ده گیرنه وه که فرمووه تی:

(من جاء مسجدي هذا لم يأته الا خيرا يتعلمه او يعلمه فهو بمنزلة المجاهدین في سبيل الله،

ومن جاء بغير ذلك فهو بمنزلة الرجل ينظر الى متاع غيره)<sup>١٦٢</sup>. واته / هر کس یک بیته مزگه و ته کعی من ته نها بو فیتر بوون یا فیتر کردنی چاکه هاتبی نه وه وه کو موجاهیدانی ریگهی خوا وایه وه هر کس یک بو غمیری نه وه بی وه ک نه وه وایه ته ماشای کهل و په لی خه لکی بکات.

ه- ماموستا همول بدات خشته یه ک ده ربکات بو قوتابی به کانی که لهو مانگه دا کاری پی پی

بکن.

<sup>١٦٠</sup> فتح الباري (٩٣/٤).

<sup>١٦١</sup> فتح الباري (٢٠٣/٤).

<sup>١٦٢</sup> رواه ابن ماجة والبيهقي وقال الامام المنذري في (الزعيب والزهيب) - كتاب العلم ١٠٥/١ وليس في استاده من ترك ولا جمع عنى ضعفه.

## به شی (۵)

# خوور هوشت و ئادابی ئیسلامی

## وانهس به کهم:

### نادابی قورئان خویندنه وه

- ۱- به دهست نوژنه وه ده بی و همروه ها جل و بهرگ و شوینی و لاشه ی پاک و خاوین بی و سیواکی کرد بی.
  - ۲- شوینیکی بی دهنگ و کاتیکی گونجاو هه لبرتری، چونکه بهم جوړه به جوشر ده بی و دلی سافتر ده بی و نیمت و نیازی پاکتر ده بی و دهرونی ناسوودتر ده بی.
  - ۳- به ویقارو ریزه وه دابیشی وه ک بلی قورئانی بو سهر دیته خواره وه، چونکه خوی گهوره ده فهرموی: ﴿لو انزلنا هذا القرآن علی جبل لرأیته خاشعاً متصدعاً من خشية الله وتلك الأمثال نضربها للناس لعلهم يتفكرون﴾<sup>۱۶۳</sup>.
  - واته / نه گهر نهو قورئانه مان دابه زاندا بیه سهر چیا به ک بی گومان ده تبینی به مل که چ و ترس و لمرزه وه له ترسی خوا پارچه پارچه ده بوو نیمه بویه نه م نمونه و وئانه دیتینه وه بو خه لکی تاوه کو بیر بکه نه وه و سهرنج بدن.
  - ۴- له سهره تاوه (استعاذة) بکات و بلی (اعوذ بالله من الشيطان الرجيم) چونکه خوا ده فهرموی: ﴿واذا قرأت القرآن فاستعذ بالله من الشيطان الرجيم﴾<sup>۱۶۴</sup>. پاشان ناوی خوا بیینی و بلی (بسم الله الرحمن الرحيم).
  - ۵- پهیره وی یاسا کانی (تجوید) بکات و پیته کان له مه خره جی خوینانه وه ده ربینی.
  - ۶- له کاتی قورئان خویندنه وه کهیدا دهنگی خوی خوش بکات و پیته کانیش له نه ندازه ی خوی دریزتر نه کاته وه، بهم جوړه کاریگه ری زیاتره.
- پیغه مبهر ﷺ ده فهرموی: (لیس منا من لم يتغن بالقرآن)<sup>۱۶۵</sup>.

<sup>۱۶۳</sup> الحشر / ۴۱

<sup>۱۶۴</sup> النمل / ۹۸

<sup>۱۶۵</sup> صحیح رواه ابو داود و الحاكم.

واته / نهو کهسه له نيمه نيه که به دهنگ خوشيهوه قورنان ناخوينيتهوه.

۷- له مانای نايه ته کان ورد بيتهوهو له گه لياندا بخروشي و، کاتي ده گاته نهو نايه تانه ي داخوازي يان تيدايه له خوا بپاريتتهوه و داواي به ههشت بکات، وه نهو نايه تانه ي خو په نادان (تعوذ) يان تيدايه داواي خو په نادان بکات له خواي گهوره.

۸- گوي گره کان پتيوسته له سهريان بي دهنگ بن و گوي له قورنانه که بگرن و قسه نه کهن و سه رنجي خو ياني بدهني و جگه ره کيشان و هه ر شتيکي ديش که خه ريکيان ده کات به لاهه نين و خو ياني لي بپاريزن، چونکه خوا ده فهرموي: ﴿واذا قرىء القرآن فاستمعوا له وانصتوا لعلکم ترحمون﴾<sup>۱۶۶</sup>.

۹- ناساييه قهيدى ناکات که نه گه ر کومه لينک له داواي يه ک به يه کهوه قوه رنان بخويننهوه چونکه له امام (مالک) يان پرسيوه گوتويه تي ناساييه (لا بأس به) چه مکي نه م فهرمووده يه ش که ده فهرموي: (... ما اجتمع قوم في بيت من بيوت الله يتلون كتاب الله ويتدارسونه بينهم الا نزلت عليهم السکينة وغشيتهم الرحمة وحفتهم الملائكة و ذکرهم الله فيمن عنده)<sup>۱۶۷</sup>.

به لگه يه له سه ر دروستيتي نهوه ي که به يه ک له داواي يه کي قورنان بخويننهوه له کاتي خو يندنه وهيدا.

۱۰- وا چاک (مستحب) ه که لهو جيگايه وه ده ست پي بکات که مانايه که ي له ويته ده ست پي ده کات، وه لهو جيگايه ش کوتايي پي به يني ت که ماناکه ي کوتايي پي دي ت.

۱۱- وا باشتره به به رده وامي قورنان بخويني له شهوو له روژدا له مال و له سه فهدا ته نانه ت نه گه ر به ش (جزئيک) يشي له ده ست چوو با لهو کاته دا بيخوينيتهوه که پي ده کري يان نهو کاته ي بيري ده که ويته وه، له بهر نه م فهرمووده يه ي که نيمامي عومهر (رضي الله عنه) ده فهرموي پيغه مبه ر ﷺ فهرموي: (من نام عن حزبه أو شيء منه فقرأه ما بين صلاة الفجر وصلاة الظهر كتب له كأنما قرأه من الليل)<sup>۱۶۸</sup>.

<sup>۱۶۶</sup> الاعراف/ ۱۰۴.

<sup>۱۶۷</sup> رواه مسلم و ابو داود.

<sup>۱۶۸</sup> رواه مسلم.



۱۲- لهدوای تمواو کردنی (ختمی) قورناندای داوای نزا بکات. له موجاهیده وه ریوایهت  
 کراوه که له (کاتی ختم کردنی قورناندای کو ده بوونه وه ده یانگوت: ره حمهت داده به زیت).  
 همروه ها نه بو داود ریوایهت ده کات و ده لیت: (مالکی کوری نه نهس - خوا لینی پازی بیت -  
 که قورنانی ختم ده کرد بانگی ماله وهی ده کردو دوغای ده کرد).

۸- کورن کردنی...  
 ۱- ...  
 ۲- ...  
 ۳- ...  
 ۴- ...  
 ۵- ...  
 ۶- ...  
 ۷- ...  
 ۸- ...  
 ۹- ...  
 ۱۰- ...  
 ۱۱- ...  
 ۱۲- ...  
 ۱۳- ...  
 ۱۴- ...  
 ۱۵- ...  
 ۱۶- ...  
 ۱۷- ...  
 ۱۸- ...  
 ۱۹- ...  
 ۲۰- ...

## نادابی ناخاوتن و قسه کردن

۱- نه گهر قسه ت کرد له باره ی خیرو کاری به سوود قسه بکه نه گهرنا بی دهنگ به وهک پیغه مبه ر علیه السلام ده فرموت: (من کان یؤمن بالله والیوم الآخر فلیقل خیراً او لیصمت) <sup>۱۶۹</sup>.

نیمامی نه وهوی - ره حمه تی خوی لی بی - ده فرموت: (پتیوسته موسلمان نه گهر قسه ی کرد له باره ی چاکه وه قسه بکات نه گهرنا بی دهنگ بیت، خو نه گهر شتیک نه چاکه ی هه بوو نه خراپه نه وهش ههر نه گوتری باشتره).

۲- پتیوسته له سه رخو قسه بکات و دهنگی زور بهرز نه کاته وه، به شیوه یه کی بیستراو بی له نه ندازه ی خوی زیاتر دهنگ بهرزو نزم نه کاته وه خاتوو عاشره - خوی لی رازی بی - ده فرموت: (ما کان رسول الله صلی الله علیه و آله لیسرد کسرد که هذا، ولکنه کان یتکلم بکلام بین فصل یحفظه من جلس الیه) <sup>۱۷۰</sup>.

واته / پیغه مبه ر وه کو نیوه قسه ی نه ده کرد به خیرایی، به لکو قسه کانی زور پروون و دیارو ناشکرا بوون ههر که سیک لای دانیشتابیه قسه کانی وهرده گرتن و له بهری ده کردن.

۳- پتیوسته پر به پری خوی مافی دانیشتنه که بدات و له کاتی جیددی بوندا گالته نه کات و له کاتی خهم و په ژاره دا پینه که نی و ره چاوی هست و نهستی ناماده بووان بکات.

۴- زور نه لیت و سنور نه به زنی و باس لهو بابه تانه نه کات که په یوه ندییان به وه وه نی ره وهک پیغه مبه ر علیه السلام ده فرموت: (من حسن اسلام المرء ترکه ما لا یعنیه) <sup>۱۷۱</sup>. واته / له ره وهستی جوانی نیسلامه تی ره واز هینان لهو شتانه ی په یوه ندی پتیانه وه نی ره.

۵- هه والیک بلاو نه کاته وه که سه رچاوه که ی نه زانری و دلنیا نه بی له راستی قسه که وه کو

<sup>۱۶۹</sup> متفق علیه.

<sup>۱۷۰</sup> رواه مسلم.

<sup>۱۷۱</sup> رواه الترمذی و احمد و ابن ماجه و حسنہ النووی و ابن عبد الله و صححه الالبانی.

خوای گهوره ده فەرمووت: ﴿يا أيها الذين آمنوا ان جاءكم فاسق بنبأ فتبينوا﴾<sup>۱۷۲</sup>.

۶- رازو نهینی هیچ که سێک دەر نه خات به بی پرسی خاوه نه که ی هەر چی زانی نهیدر کیتی.

پێغه مبهەر ﷺ ده فەرموئ: (کفی بالمرء کذباً ان یحدث بکل ما سمع)<sup>۱۷۳</sup>.

۷- زۆر پینه که نی چونکه پێکه نینی زۆر دل ده مرینی.

۸- له کاتی قسه کردن بو کۆمه لێک پتویسته ته ماشایان بکات و سه ر له بهر خۆی نه نی بو

نه وه ی بهرام به ره کانی بی تاقهت نه بن و ناگاداری حالیان بی.

۱۰- وا چاکه له قسه کردندا به دوای ووشه ی جوان و پرسته ی رێک و پێکدا بگه ریت و به پی ی

توانا قسه ی دل خوشکه رو هه ست بزوتن بکات وه ک پێغه مبهەر ﷺ ده فەرموئ: (اتقوا النار ولو

بشق نمره فمن لم یجد فیکلمه طیبه)<sup>۱۷۴</sup>.

واته / خۆتان له ناگر بپارێزن نه گه ره به به خشین له ته خورمایه ک بیت وه هه ر که سێک

نه وه شی نه بوو به ووته ی جوان و خوش.

۱۱- له باره ی هه ر شتی که وه قسه بکری ده بی به پی ی ناستی تێگه یشتن و روشنبیری

زانستی و نه وه نده ی پتویستیان پێیه قسه بو خه لک بکری، نه گه ی وا نه بیکه گومان ی خراب

ده بن و قسه کان به گالته و که ته ماشا ده که ن.

۱۲- نابی له باره ی شتی که وه قسه بکه ی که باش لێ شاره را نه بیت بو به له شتی که

تێیدا له گومان دا بی باس نه کردنی باشتره.

۱۳- له کاتی پتویستی دا نه بی به گشتی بی دهنگی باشتره قسه کردن وه کو خاتوو

عائشه ده فەرموئ: (کان رسول الله ﷺ طویل الضمت)<sup>۱۷۵</sup>.

واته / پێغه مبهەر ﷺ به زۆری بی دهنگ بووه.

۱۴- پتویسته له و مه جلیس و دانیشتنانه دوور بکه وینه وه که باسی شتی نار به واو

<sup>۱۷۲</sup> الحدیث / ۶.

<sup>۱۷۳</sup> رواه مسلم.

<sup>۱۷۴</sup> متفق علیه.

<sup>۱۷۵</sup> رواه احمد باسناد جيد.

بی‌هوده‌یان تیدا ده‌کرتت وه‌ک خوی گه‌وره ده‌فرموتت: ﴿قد افلح المؤمنون الذين هم في صلاتهم خاشعون والذين هم عن اللغو معرضون﴾<sup>۱۷۶</sup>.

واته / به‌راستی نهو نیماندارانه سه‌رکه‌وتوون که له نویژه‌کانیاندا مل که‌چن و نه‌وانه‌ی دوورن له قسه‌ی به‌تال و بی‌ماناو زیاده.

۱۵- پیش نه‌وه‌ی قسه بکه‌مین پیوسته بیر له ماناکه‌ی بکه‌ینه‌وه‌و لی‌ی بکولینه‌وه که نه‌و قسه‌یه چی لی‌ی ده‌فامرتته‌وه وه خوی گه‌وره ده‌فرموتت: ﴿ما یلفظ من قول الا لیدیه رقیب عتید﴾<sup>۱۷۷</sup>.

واته / هیچ قسه‌یه‌ک له ده‌میان‌وه‌ه ده‌رناچیت نیللا چاودتیرتکی وردی وا به سه‌ره‌وه‌یه یان فریشته‌ی پاریزه‌ری ناماده ناگای لییه‌تی.

پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ده‌فرموتت: (ان العبد لیتلکم بالکلمة ما یتین فیها یزل بها فی النار ابعدها بین المشرق والمغرب)<sup>۱۷۸</sup>.

واته / بی‌گومان به‌دنه قسه‌ی وا ده‌کات که لی‌ی روون نی‌سه‌و تیی ناگات ده‌یخاته ناو ناگه‌وه دوورتر له‌نیتوان روژه‌ه‌لات و روژناوا.

۱۶- گوی له قسه‌ی هه‌موو که‌س بگره به‌تایبه‌ت که‌سانی له‌خوت گه‌وره‌ترو ریزدارترو زاناترو به‌ت‌مه‌ن تر وه چی چاکه بوو له قسه‌کانیان وه‌ری بگره وه‌ی تریان واز لی‌ی یینه وه‌ک خوی گه‌وره ده‌فرموتت: ﴿الذین یستمعون القول فیتبعون احسنه﴾<sup>۱۷۹</sup>.

واته / نه‌وانه‌ی گوی له قسه ده‌گرن و شوین چاکترینیان ده‌که‌ون نه‌وانه نه‌و که‌سانه‌ن که خوا رینموونی کردوون و نه‌وانه خاوه‌ن ژیری و عه‌قلن.

۱۷- قسه به هیچ که‌س مه‌بره‌و له‌کاتی قسه کردنی که‌سیتکدا بوت سه‌یری بکه‌و گالت‌ه‌و لاقرتیی به‌که‌س مه‌که، وه دوور بکه‌وه له‌ناره‌حه‌ت کردن و دل شکاندنی خه‌لکی و راست کردنه‌وه‌ی هه‌له‌و ناته‌واویان له‌ناو کۆرو کۆمه‌لدا چونکه خوی گه‌وره ده‌فرموتت: ﴿وقولوا

<sup>۱۷۶</sup> المؤمنون/۳.

<sup>۱۷۷</sup> ق/۱۸.

<sup>۱۷۸</sup> رواه الحارثي ۱۱/۲۶۶/الرقاق ومسند ۱۸/۱۱۷/الرهف.

<sup>۱۷۹</sup> الزمر/۱۸.



واته / ووتهی باش به خه لکی بلیتن.

١٨- نه گهر وای ده خواست قسه کانی بهرامبهره که ت یان بیرو بوچوونه کانی راست کریته وه با به دانایی و لیزانی و خوشی و خوشیستنه وه کاره که نه نجام بدریت.

١٩- موسلمان وه لاهی خه لکی نه زان و نه فام ناداته وه وه له گه لیان ده بریتک راناچیت ﴿وإذا خاطبهم الجاهلون قالوا سلاماً﴾ ١٨١.

واته: بهنده کانی خوی به به زهیی که سانیکن که نه فامه کان دوان له گه لیانداو نه فامیی یان بهرامبهر کردن نه وان وه لاهی قسه ناشیرینه کانیان ناده نه وه به لکو وازیان لی دینن.

٢٠- زیاد له نه ندازهی پیویست ده نگ بهرز مه که وه وه دوور بکه وه له هه لچوون و قیژاندن خوی گه وره ده فهرموت: ﴿واقصد في مشيك وأغضض من صوتك﴾ ١٨٢.

واته / له رژیشتندا هیواش و مام ناوهندی بهو ده نگیشت بهرز مه که وه.

٢١- پیویسته هیمن و ده م به زه رده خه نه بیت له کاتی قسه کردندا.

٢٢- خوت دوور بگره له گوتنی ووشه ی ناشیرین و نزم چونکه موسلمان ده م شرو جنیووتژ

نییه: (ليس المؤمن بالطعان ولا اللعان ولا الفاحش والبذيء) ١٨٣.

واته: بروادار تانه دهرو نه فرین که رو توانج هاویژو جنیووده ر نییه.

٢٣- خوت له سویند خواردن بیاریزه (واحفظوا ایمانکم) ١٨٤.

واته / سوینده کانتان بیاریزن و به جییان بهینن.

٢٤- نه گهر سویندت خوارد سویند به خوا بخو نه ک به پیغه مبه ر یان که عبه یان فریشته

یان سه ری باوک و شه ره فی کهس و کارو یان قه برو گوری فلان پیواچاک و فلان ئیماندار. ابن

عمر ده گپرتته وه که پیغه مبه ر ﷺ فهرموویه تی: (ان الله تعالى ينهاکم ان تحلفوا بأبائکم فمن

١٨٠ البقرة/٨٣.

١٨١ الفرقان/٦٣.

١٨٢ لقمان/١٩.

١٨٣ رواه الترمذي.

١٨٤ المائدة/٧٩.

كان حالفاً فليحلف بالله او ليصمت) <sup>١٨٥</sup>.

واته / خواى گهوره قهدهغهتان دهکات که سویند بهباوک و باپیرتان بخون، نینجا  
هرکهسیک سویند دهخوات با سویند بهخوا بخوات و یان با بی دهنگ بیت.

٢٥- هر کاتیک ههلهیهک یان وتهیهکی نادرست لهدهمت دهچوو زوو پهشیمان بهوه  
لیی و داوای لی خوش بوون لهخوای گهوره بکه.

٢٦- زمانت بیارتزه له وتهی حرام و نهو شتانهی ناشوب و پشتوی دهخهنهوه لهوانه:

أ- درۆکردن هر چهنده بو گالتهو گهپیش بیت.

ب- باسکردن (غیبه)ی یهکیک لهپاش ملهو بهو سیفهتانهی پی ناخوشهو دهیشکینی و  
نرخى کهم دهکاتهوهو عهیهکانی و ناتهووای دهردهخات.

ج- بوختان و قسههلهبهستن به درۆ لهسهه خهلکی.

د- دووزمانی و گواستنهوهی قسهی خهلکی بو ناژاوه نانهوه لهنیوانیاندا.

ه- گفت و گۆو قسهکردنی پاش برآوو بی بهرههم (الجدل العقیم) و وت و ویت لهو بابهتانهی  
بی سههه نجامن.

و- پاکانه بوخو کردن و خوهره لکیشان و گهوره کردنی نیش و ههلس و کهوتهکان و شانازی

کردن بهرابردوهوه: ﴿فلا تزکوا انفسکم هو اعلم بمن اتقى﴾ <sup>١٨٦</sup>.

ز- جنیودان و قسهی ناشیرین و تانهو تهشهه رگرتن له خهلکی.

ح- زهه کردن و بهکهه زانینی هر دروست گراویک یاخود نزا کردن لییان.

ط- زۆر پیداگوتن و مهده کردن تا دهگاته ناستی خویردنه پیشهوهو دوورویسی و (نفاق) و

رووپامایی (الریاء) کردن.

ی- پهیههندی جینسی نیوان خوئی و خیزانهکهی.

تی بینی: لهکاتی قسهکردندا دهست لهدهم و ددان و لووت وهرمهدهو نهدهبی مهجلیس

پهچاو بکه.

<sup>١٨٥</sup> متفق علیه.

<sup>١٨٦</sup> النجم/٣٣.

## نادابی نوستن

۱- زوو بخموت تاوه کو بتوانی به ناسانی له درهنگی شهودا به خه بهر بیت و به گورج و گۆلی و چالاکیه وه عیباده ته کانی نه نجام بدات، خاتوو عائشه ده فهرمویت: پیغه مبهر ﷺ له سه ره تای شه وه وه ده نوست و له کوتایی شه ویشه وه هه لده ستا نوژی ده کرد، واته شه ونوژی ده کرد.

۲- سوننه ته پیش نوستن ده ست نوژ بگری و نجا بکه ویت به سه ر لای راستدا نهم دو عایه بخوینی، که ده ری ده بری بو خوی گه وه که خوی ته سلیم کردوو وه رووی تی کردوو وه هه موو کاریکی خوی پی سپاردوو وه پالی پیوه داوه، له لایه که وه له خوشی نهو نازو نیعمه ته ی که بو خواناسانی ناماده کردوو، له لایه کی دیکه شه وه له ترسی نهو سزاو نازاره ی که بو یاخی بوانی ناماده کردوو، وه ده ری ده بری که هیچ په ناو رزگاری به ک نی به له ده ستی خوا جگه له په نای خوی، وه ده لی: بروام هینا بهو په راوو کتیبه ت که نارندوو ته خواره وه که قورنانی پیروزه وه به پیغه مبه ره که ت که ره وانته کردوو - که محمد - ﷺ .

پیغه مبهر ﷺ به لیتن ده دات نه گه ر موسلمان نهم دو عایه بخوینی و نهو شه وه به بری نهوا له سه ر فیطره و ناینی نیسلام مردوو، وه فه رمانی داوه نهم دو عایه دوا و ته ی نهم شه وه بیت.

- به پرائی کوری عازب - خوا لیتی رازی بیت - ده فه رموی: پیغه مبهر ﷺ فه رموی به تی: (اذا اخذت مضجعك فتوضأ وضوءك للصلاة ثم اضطجع على شقك الايمن ثم قل: اللهم اسلمت نفسي اليك ووجهت وجهي اليك، وفوضت امري اليك، وألجأت ظهري اليك، رغبة ورهبة اليك، لا ملجأ ولا منجى منك الا اليك، آمنت بكتابك الذي انزلت ونبيك الذي ارسلت فاذا مت مت على الفطرة واجعلهن آخر ما تقول) ۱۸۷.

۱۸۷ البحاري رقم ۱۹۸۰ مع الفتح ۱۱۳/۱۱ و مسلم ۲۰۸۱/۴/۲۷۱۰.

۳- سوننه ته پیش نوستن ثم نایهت و سوره تانه بخوتنری چونکه پیغه مبهراً ﷺ وای کردوو و فرمانیشی داوه به نیمه:

أ- آية الكرسي (الله لا اله الا هو الحي القيوم...) البقرة/ ۲۵۵ هر وه کو پیغه مبهراً ﷺ ده فرموی ((اذا آويت الى فراشك فاقرا آية الكرسي (الله لا اله الا هو الحي القيوم) حتى تختمها فانه لا يزال عليك من الله حافظ ولا يقربك شيطان حتى تصبح...))<sup>۱۸۸</sup>.

ب- دوو نایه ته کانی کوتابی سوره تی (البقرة)، ﴿آمن الرسول...﴾ واته نایه تی (۲۸۵- ۲۸۶) هر وه کو پیغه مبهراً ﷺ ده فرموی: (من قرأ آيتين من آخر سورة البقرة في ليلة كفتاه)<sup>۱۸۹</sup>.

ج- ﴿قل هو الله احد﴾ و ﴿قل اعوذ برب الفلق﴾ و ﴿قل اعوذ برب الناس﴾ سی جار هر وه کو پیغه مبهراً ﷺ هه موو شهوی که ده چوو ه جیگاوه هه ردوو له پی دهستی کو ده کرده وه فوی پیدا ده کردن و نعم سی سوره ته ی ده خوتند پیاندا دوا ی نه وه هه چهن دی توانی پای دهستی ده هیئا به لاشهیدا، له پیشه وه به سه ری و دم و چاوی دهستی پی ده کرد وه پیشه وه ی لاشه پی، نه مه ی سی جار ه ده کرده وه.

((كان اذا اوى الى فراشه كل ليلة جمع كفيه ثم نفث فيهما فقرأ فيهما (قل هو الله احد) و (قل اعوذ برب الفلق) و (قل اعوذ برب الناس) ثم مسح بهما ما استطاع من جسده يبدأ بهما على رأسه ووجهه وما أقبل من جسده ويفعل ذلك ثلاث مرات))<sup>۱۹۰</sup>.

۴- له حوذ ه یفه ی کوری یه مانه وه - خوا لیتی رازی بی- ده گیترنه وه که فرموویسه تی پیغه مبهری خوا ﷺ نه گهر بچوایه بو سه ر جیگای نوستن ده ی فرموو: (باسمك اللهم أموت وأحيا)<sup>۱۹۱</sup>.

واته / به ناوی تو خوایه ده مرم و زیندوو ده بمه وه.

وه پیغه مبهراً ﷺ زور نایهت و ویردوو دوعای دیکه شی خوتندوو ه.

<sup>۱۸۸</sup> البخاري مع الفتح/ ۴/ ۴۸۷.

<sup>۱۸۹</sup> البخاري مع الفتح/ ۹/ ۹۴، و مسلم/ ۱/ ۵۴.

<sup>۱۹۰</sup> البخاري مع الفتح/ ۹/ ۶۲، و مسلم/ ۴/ ۱۷۲۳.

<sup>۱۹۱</sup> البخاري مع الفتح/ ۱۱/ ۱۱۳ و مسلم/ ۴/ ۲۰۸۳.



۵- چاک وایه موسلمان بهر له نوستنی پرسیارو وه لامیکی ورد له گهل خویدا بکات له بهرام بهر سهر له بهری کرده وه کانی که لهو روزه دا نه نجامی داو، نجا که به چاکیه کی خوی راده بوزی سوپاسی خوا بکات وه که تاوان و گونا هینکی کردبی با داوای لی خوش بوون بکات و تویه لی بکات، نیمامی عومهریش - خوا لینی رازی بی- گوتویه تی: (حاسبوا أنفسکم قبل ان تحاسبوا وزنوا اعمالکم قبل ان توزنوا وتزینوا للعرض الاکبر).

واته / لیپرسینه وه له گهل خوتان بکهن پیش نه وه لی پرسینه وه تان له گهل بکری وه کرده وه کانتان بکیشن پیش نه وه له سهرتان بکیشترین وه خوتان ناماده بکهن بو رانواندنی گهوره.

۶- وا چاکه جیگاکه ی پیش پالکهوتن هه لته کینی تاوه کو دلنیابیت له وه ی زینده وه ری زیان به خش و زهررداری تیدا نی به، نجا پالداته وه بنویت، به تایبه تی له گوندو دیهات ویستان وشوینه کشت و کالیه کان که زینده وه ری زورتره له شاره کان.

۷- مه گروهه له سهر روو بخهویت چونکه زیانی لاشهیی و دهروونی و تندرستی هیه، نیمامی بوخاری ده گپرتته وه که (یه عشی کوری طه حفه ی غیفاری) گوتویه تی: (باو کم گوتی: جاریکیان له مزگه وتدا له سهر زگ پاکشا بووم، پیاویتک به پی منی هوشیار ده کرده وه ده ی گوت: نهو جوړه نوستنه خوا رقی لی ده بیته وه که ته ماشام کرد دیتم پیغه مبهری خوا بوو ﷺ) ۱۹۲.

۸- جیگایه کی فراوان هه لبریری بو نوستنی خوی منداله کانی و جیگای کوران له نی کچان جیا بکاته وه ههر یه کهو لیغه یه کی (پیخه فیکی) تایبه تی هه بی وه وه جلکی نهرم و فراوان و داپوشهر له بهر بکات تاوه کو لاشه ی دهر نه کهویت.

۹- له پیش نوستندا په نجه ره و ده رگا کان دابخات و ناگر بکوژتینیتسه وه و سهری مه نجه ل و قاپ و قاچاخ دابخات، ههروه کو جابر - خوا لینی رازی بی- ده فرمویت پیغه مبهر ﷺ فرموویه تی: (اطفوا المصابیح باللیل اذا رقدتم واغلقوا الابواب وأوکنوا الاسقیة وخرروا الطعام والشراب) ۱۹۳.

۱۹۲ رواه ابو داود.

۱۹۳ متفق علیه.

واته / که نوشتن چراکان بکوژتنبهوه و ده‌رگاگان دابخمن و قاپه‌کان بیاریزن و خواردن و  
خواردنوه داپوشن.

۱۰- نه‌گهر خهونیتیکی خوئی دیت با ستایشی خوا بکات و بو براده‌ره‌کانی بگیترتتهوه وه  
نه‌گهر خهونیتیکی ناخوئیشی دیت با (استعاذه) بکات و بو که‌سیش نه‌یگیترتتهوه.

((فقد روي عن ابي سعيد الخدري انه سمع رسول الله ﷺ يقول: (اذا رأى احدكم رؤيا  
يجبها فانما هي من الله تعالى فليحمد الله عليها وليحدث بها وفي رواية (فلا يحدث بها الا  
من يحب) واذا رأى غير ذلك مما يكره فانما هي من الشيطان فليستعد من شرها ولا يذكرها  
لاحد فانها لا تضره))<sup>۱۹۴</sup>.

## وانه‌ی چواره‌م :

### نادابی له‌خه‌و هه‌ستان

۱- به‌یانیان زوو له‌خه‌و هه‌ستی تا‌کو ده‌روونی ناسووده‌و له‌ش ساغ بی‌ت له‌و کاته پاک و بی‌گه‌رده‌دا با سوود و ه‌ربگی بۆ خوا په‌رستی و قورشان خو‌تندنه‌وه. هه‌روه‌ک خ‌وای گه‌وره ده‌فه‌رمو‌یت له‌ باسی بر‌واداراندا: ﴿کانوا قلیلاً من اللیل ما یهجعون وبالاسحار هم یستغفرون﴾<sup>۱۹۵</sup>.

واته / بر‌واداران که‌می‌تک له‌ شه‌و ده‌حه‌سانه‌وه وه له‌ به‌ره‌به‌یاناندا دا‌وای لی‌ خو‌شیوونیان ده‌کرد.

۲- یه‌که‌م شت که‌ ده‌بی به‌سه‌ر دل و زوبانی دا‌بی‌ت یادی خوداو یه‌کتا‌په‌رستی و پارانه‌وه بی‌ت به‌و دو‌عیایانه که‌ له‌ پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ وه هاتوون له‌وانه گوتنی:

أ- (الحمد لله الذي أحيانا بعدما أماتنا وإليه النشور)<sup>۱۹۶</sup>.

واته / سو‌پاس بۆ شه‌و خ‌وایه‌ی که‌ له‌ دا‌وای مران‌دن زین‌دووی کردینه‌وه و پاشه‌په‌رژو زین‌دو‌بوونه‌وه‌ی قیامه‌تیش هه‌ر بۆ لای شه‌و ده‌گه‌ر‌تته‌وه.

ب- قال رسول الله ﷺ: (من تعار من اللیل فقال حین یستیقظ: [لا اله الا الله وحده لا شریک له، له الملك وله الحمد وهو على کل شیء قدير، سبحان الله، والحمد لله، ولا اله الا الله والله اکبر ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم ثم دعا رب اغفر لي غفر له] قال الولید: او قال: ((دعا استحیاب له. فان قام وتوضاً ثم صلی قبلت صلاته))<sup>۱۹۷</sup>.

واته / هه‌ر که‌می‌تک شه‌و به‌ خه‌به‌ر هات و خه‌وی لی‌ نه‌که‌وته‌وه نه‌گه‌ر شه‌م زی‌که‌ره‌ی گوت وه‌یان دا‌وای پی‌ویستی کرد شه‌وا گیرا ده‌بی‌ت، وه نه‌گه‌ر ده‌ست نو‌یژی گرت و نو‌یژی کرد شه‌وا

<sup>۱۹۵</sup> الذاریات/۱۷/۱۸.

<sup>۱۹۶</sup> البخاری مع الفتح/۱۱۳/۱۱ و مسند/۴/۲۰۸۳.

<sup>۱۹۷</sup> البخاری مع الفتح/۳۹/۳ و غیره والفظ لابن ماجه انظر صحیح ابن ماجه/۲/۳۳۵.

نوٲٲه كهٲ وهرده گٲرٲ.

٣- په له بكات له خوٲ پاك كرده وه د او ده ست نوٲٲ بگرتت بو نوٲٲ، نه بو هوره ٲره ده لٲٲ ٲٲغه مبهه ﷺ فه رموٲه تٲ: (كاتٲٲك مرؤف خموٲ لٲ كهوت، شهٲتان سٲ گرتٲ له سه رٲ ده دا، ٲٲٲ ده لٲٲت: كه شهوٲكٲ دوورو درٲٲٲت له به رده م داٲه، بخه وه ..! نه گه ر هه ستاو ٲادٲ خوداٲ كرده گرتٲه ك ده كرتٲه وه، نه گه ر ده ست نوٲٲٲ هه لگرت گرتٲه كٲ دٲكه ده گرتٲه وه، نه گه ر نوٲٲٲ كرده گرتٲ سٲٲه م ده كرتٲه وه و روٲٲ ده كته وه به ده روونٲكٲ ٲاكه وه، نه گه ر وا نه بو شه وا به ته مبه لٲ و ده روونٲكٲ ٲٲسه وه روٲٲ ده كته وه.

٤- خوٲ ٲٲارتٲٲٲ له مانه وه وه نه ملا و نه ولا كرده له نا و جٲگادا.

٥- ته مبه ل نه ٲٲٲت له هه ستان بو نوٲٲه كان به تاٲٲه ت نوٲٲٲ به ٲٲٲٲٲٲٲ له به ر سه رما ٲٲٲ مانده و بوون ٲٲٲ وه نه وزه دان.

٦- كه هه ستا به رٲٲگٲه كٲ به سه وود ده م و دداناٲ ٲاك بشوات و ٲاك بكاته وه به هؤٲٲ سه واك و ده رمان، نه م ده م و ددان ٲاك كرده وه ٲه كارتٲكٲ باش و خاوٲنه وه ددانه كان ده ٲارتٲٲٲٲ، خاتوو خه دٲجه -خوا لٲٲٲ رازٲ ٲٲٲ- ده فه رموٲت كه ٲٲٲغه مبهه ﷺ هه ر كاتٲٲك له خه و هه ستا ٲٲه ده م و دداناٲ به سه واك ٲاك ده كرده وه.

٨- خوٲ ٲٲارتٲٲٲ له ٲٲٲزار كرده و نازار داناٲ كه س و كارو در او سهٲٲكانٲ له كاتٲ هاتوو چوو جم و جوٲلدا و هٲٲمنٲ و له سه رخوٲٲ ٲٲارتٲٲٲٲ.

٩- به هٲٲمنٲ و هٲٲواش خه لكاناٲ دٲ خه به ر بكاته وه بو نوٲٲه كانٲٲٲ وه ٲادٲٲٲٲ بخاته وه كه نوٲٲٲ له نوستن باشته ره.

١٠- جٲگاو بانه كهٲ رٲٲك و ٲٲٲك بكات و ٲشت به خوٲٲ ٲٲه ستٲٲ له كاره كانٲدا و هه ول بدات بو خوٲٲ ٲٲخه فه كان كوٲ بكاته وه.



## وانه ای پینجه م :

### ئادابی سەردانی نه خوۆش

۱- سوننەت وایه هەر که زانیمان موسلمانیک نه خوۆش که وتوو به زوویی سەردانی بکهین، وه نه گەر کرا دوو روژ یان سی روژ جاریک سەردانی بکهینه وه تاوه کو دلی بدریتته وه شادمان بیت. ئەوبان -خوا لیلی رازی بی- ده لی: پیغه مبهەر ﷺ فەر موویه تی: (ان المسلم اذا عاد أخاه لم یزل فی مخرفة الجنة حتی یرجع) ۱۹۸.

واته / بی گومان موسلمان کاتیک که سەردانی براکهی ده کات بهرده وام له ریگهی به ههشت ذایه تاوه کو ده گهریتته وه.

۲- وا چاکه زۆر له لای نه خوۆش نه مینیتته وه چونکه نه خوۆش پیوستی به حسانه وه نوستن هیه مه گەر نه خوۆشه که خوی داوا بکات.

۳- وا چاکه له تەندروستی و نه حوالی نه خوۆشه که بپرسین تاوه کو ههست به بایه خ پی دان و گرنگی بکات وه په یوه ندی خوۆشه ویستی موسلمانیتی زیاتر بسی و نه خوۆشه که خه می بره ویتته وه، ههروه ها نه وهش باشه که هانی کهس و کاری بدری تا ناگاداری و دیده وانی نه خوۆشه که بکهن، دلخۆشی نه خوۆشه کهش بدری بو نه وهی نارام بگری و تووشی بی هیوایی نه بیت، وه باسی پاداشت و خیری سه برو نارام گرتیشی بو بگری.

۴- چەند وتهیه کی پر له هیواو شادمان کهر بو نه خوۆشه که باس بکهن وه کو (نه مرۆ له دوینی باشتی له رهنگ و رووتدا دیاره چاکتر بووی... هتدا).

ههروه ها چاکه کانی وه بیر بینینه وه چونکه باری ده روویی نه خوۆش زۆر کار ده کاته سەر لایه نی تەندروستی به کهی.

۵- دوعا بگری بو نه خوۆشه که تاوه کو معنه ویاتی بهرز بیتته وه وه کو له صحیحی

بوخاریدا هاتووە کە پێغەمبەر ﷺ سەردانی هەر کەسێکی کردبا دەیفەرموو (لا بأس طهور ان شاء الله) ١٩٩.

واتە / چ نەخۆشێه کە ی ناسانەو مەترسیه کی تێدا نەبە کۆمەکی و یارمەتی خوا پاک کەرەوێه لێ گوناھو تاوان وە پاک کەرەوێه لاشەپەتی لێ دەردو نەخۆشی.

هەر وەھا دەتوانی بلی: (اذهب البأس رب الناس اشف وأنت الشافي لا شفاء الا شفاؤك شفاء لا يغادر سقماً) ٢٠٠.

واتە / خوایە نارەحەتی ئەم نەخۆشی بە لایبە، ئەو پەرەردگاری هەموو خەلکی، شیفای بۆ بنێرە هەر خۆت شیفادەری شیفای نەخۆشی بە لایبە، شیفایەکی بنێرە نەخۆشی بە جێ نەهێلی.

و ئەگەر نەخۆشە کە وستی خۆی بۆ خۆی دوعا بکات با بلی: (بسم الله، ثلاثاً اعوذ بالله وقدرته من شر ما اجد واحاذر، سبع مرات) ٢٠١.

چونکە پێغەمبەر ﷺ بە عوسمانی کوری ابو العاصي گوت: دەست بەخە سەر ئەو شۆتێنە ی لاشەت کە نازاری هەبەو بلی بەناوی خوا سێ جار وە حەوت جاریش ئەم زیکرە بلی کە پەناگرتنە بەخوای بە دەسلات و هێزو توانای خوا لێ شەڕ و خراپە ی ئەو نەخۆشی بە ی پێیەتی وە لەوێ کە خۆی لا دەداو نەپاریزی ئەو کە تووشی ببی.

عوسمان دەلی: چەند جارێک وام کرد بەمە هەر دەردێکم پێو بوو خوای گەرە لای دەبردو هەتا نێستاش فەرمان دەدەم بەسەر مال و مندال و کەسانی دیکەش تا بەم شێوێه بەکن.

٦- وا چاکە نەخۆشە کە دوعا بۆ غەیری خۆشی بکات چونکە نارام دەگرێ و لەبارێکی دەروونی زۆر پاکدا دەبی و لەخوا نزیک دەبیتەو کە تەمای قبول بوون و گیرا بوونی دوعای هەبە.

٧- نەخۆش نابێ بێزاری لێ نەخۆشی بە کە ی دەربیری بلی ئەو چ بوو من چاک نەبوومەو وە نابێ دوعای مردن لەخۆی بکات.

<sup>١٩٩</sup> البخاري مع الفتح / ١١٨ / ١٠ / والبخاري رقم / ١٤٤٠ / كتاب المناقب.

<sup>٢٠٠</sup> رواه البخاري كتاب المرضى رقم / ١٨٦٩ / ومسلم كتاب السلام رقم / ٢١٩١.

<sup>٢٠١</sup> رواه مسلم ٤ / ١٧٢٨.

نههس - خوالی رازی بی - دهلی پیغه مبهەر ﷺ فرمووی: (لا یتمنین احدکم الموت من ضرّ أصابه فان كان لا بد فاعلاً فليقل: (اللهم أحييني ما كانت الحياة خيراً لي وتوفني اذا كانت الوفاة خيراً لي) ۲۰۲.

واته / کهس له نیوه ناواته خوازی مردن نه کات که ناخوشی به کی تووش ده بی، نه گهر هدر واش ده لی با بلی: خویه بمریینه نه گهر زیانم باشتره، وه بمرینه نه گهر مردنم باشتره.  
۸- وا چاکه نه وهی له زیان بی هیوا ده بی و ده زانی کاتی مردنی هاتوو نه چنده شته جی به جی بکات:

\* زور یادی خوا بکات به دل و به زمان سوپاسی خوا بکات و قورئان بخوتنی.

\* نه مانهت و ههقی خه لکی که له سه ریته بی داته وه خاوه نه کانیان.

\* ناموژگاری نه وه کهسه بکات که له دوای نه ودا سه ره رشتی خاوو خیزانه کهی ده کات.

\* چاکه له خوا رابیننی (گومانی باشی - حسن الظن - ی هه بی به رامبهر به خوی

گهوره) او نه وه بینیتته وه یادی خوی که نه و دروست کراو (مخلوق) یکی بچوک و بی ده سه لاته وه خوی گهوره پیوستی به سزادانی نه و نی وه چاوه پتی چاکه و لی بوورده یی خوا بکات و تنها چاوه بپرته ره حمی نه و، نه وه ش وه بپیر خوی بینیتته وه که هه ره یه کینک له دل وه به نیخلاسه وه بلی: لا اله الا الله نه و ده چیتته به ههشت وه که گه یشته سه ره مه رگیش نه وه بلی که پیغه مبهەر ﷺ ده یه فرموو: (اللهم اغفر لي وارحمني والحقني بالرفيق الاعلى) ۲۰۳.

واته / خویه لیم خوش ببه و ره حمم له گه لدا بکه و به گه یه نه به خواناسه چاکه کان له پیغه مبهەر و صدیق و شه هیدو پیاو چاکان.

۲۰۲ رواه البخاري ومسلم.

۲۰۳ البخاري ۱۰/۷۴ ومسلم ۱۸۹۳/۴ والترمذي.

## وانه‌ی شه شه م:

### نادابی دهر و مال

#### ۱- چوونه دهر له مال:

۱- کاتینک له مال دهر چویت مؤلهت بخوازه و مال ناوایی بکه و نهو شوتنه‌یان پی بلی که به‌نیازی بوی بچی، مه‌گهر نه‌شی شوتنه که بگوتری.

۲- پیش نه‌وهی له مال دهر چیت خوت گورج و گول بکه له رنگی ناوتنه‌وه عه‌یب و کم و کوری به‌کانت چاک بکه تا شیوهی جل و به‌رگ و دیمه‌ن و دهم و چاوو سه‌رو ریششت نالوزو نارینک نه‌بیت.

۳- له کاتی چوونه دهر له مال پیوسته بلی: (بسم الله توکلت علی الله ولا حول ولا قوة الا بالله) ۲۰۴.

نه‌نس ده‌گیتته‌وه ده‌لی: پیغمبه‌ر ﷺ فرموویه‌تی:

هه‌ر که‌س له مال‌ه‌وه دهر چوو و نه‌م زیکره‌ی خویند که ده‌ریده‌خات به‌ناوی خواوه ده‌رده‌چی و پشتی به‌و به‌ستوه و هیچ هیتزینک و هه‌ولینک به‌که‌لک نایه‌ت نه‌گهر کومه‌ک و پشتیوانی خوی له‌گه‌لدا نه‌بیت نه‌وا پی‌ی ده‌گوتری: نه‌مه به‌سته و پاریزراوی و هیدایه‌ت دراوی وه نه‌و شه‌یتانه‌ش که ته‌رخان کراوه بو فریودانی لیلی ده‌کشیتته‌وه دواوه و به‌ شه‌یتانینکی تر ده‌لیت: چوون ده‌توانی که‌سینک له خسته به‌ری که هیدایه‌ت درابی و پیوستی پی درابی و پاریزرابی؟

\* له نوم سه‌له‌مه‌وه ده‌گیتته‌وه که گوتوویه‌تی: پیغه‌به‌ری خوا ﷺ هه‌ر کاتینک له مالی من چوو بیتته ده‌روه و چاوی بو ناسمان به‌رز کردوته‌وه و فرموویه‌تی (بسم الله توکلت علی الله لا حول ولا قوة الا بالله، اللهم اني اعوذ بك ان أضل أو أضل أو ازل أو ازل، أو اظلم أو

<sup>۲۰۴</sup> رواه ابو داود ۳۲۵/۴ و الترمذی ۴۹۰/۵ وانظر صحيح الترمذی ۱۵۱/۳.



اظلم، أو اجهل أو يجهل عليّ) ٢٠٥.

واته / بهناوی خوا پشتم به خوا بهستوه، هیچ ههولینک و هیزو توانایه ک که لکی نریه به کومه کی خوا نه بیت، خواجه پهنا ده گرم به تو له وهی که گومراو سهر لی شیواو به میان خه لکی گومرا کهم، میان خه لکی له خشته بهرم میان له خشته بپریم، میان ستهم بکهم میان ستهم لی بکریت، میان نه زانی و نه فامی بکهم میان نه فامی و نه زانیم له گه لدا بکریت.

٤- سهیری گیرفان و جیگاو مال بکه نه وه ک شتیکی گرنگ و پینوستت له بیر چوو بیت و لیت کهوت بیت میان ده رگاو په نجره کانت دانه خستبی و ناوه له و کراوه بن و کلیلکانیش همر له وی بن.

٥- هه موو شو شتانه ی ناگریان لی ده بیت هوه بیان کوژینه وه تاوه کو دوا ی ده رچوونت له مال ناگر مالت و تران نه کات.

### ب- چوونه ماله وه:

١- له نه بو مالکی نه شعهری - خوا لی رازی بیت - ده گیتنه وه گوتوو یه تی: پیغه مبهری خوا عليه السلام فهرموویه تی: (اذا ولج الرجل بيته فليقل: اللهم اني أسألك خير الموج وخير المخرج، باسم الله ولجنا وباسم الله خرجنا وعلى الله ربنا توكلنا) ثم يسلم على اهله ٢٠٦. واته / نه گهر که سیکن چووه ماله وه با بلی: (خواجه گیان داوای چاکه ی چوونه مال و له مال ده رچوونت لی ده کهم، به ناوی خوا چووینه ژووره وه به ناوی خوا وه له مال ده رچووین وه پشتمان ته نها به په رستراوو خوی خومان بهستوه، دوا یی با سه لام له مال و مندال و کس و کاره که ی بکات.

٢- له کاتی چوونه مالدا شو دو عایانه بکه که له پیغه مبهر عليه السلام هوه هاتوون سلاو (سلام) له نه دمانی خیزان بکه، نه نهس - خوا لی رازی بی - ده گیتنه وه ده لی: پیغه مبهر عليه السلام فهرموویه تی: (يا بني اذا دخلت على اهلك فسلم تكن بركة عليك وعلى اهل بيتك) ٢٠٧. واته / فهرمووی به نه نهس: کوره کهم که چووینه ماله وه لای کس و کارت سه لام بکه و

<sup>٢٠٥</sup> رواه اهل السن وقال الزمدي حديث حسن صحيح وانظر صحيح الزمدي ١٥٢/٣ وصحيح ابن ماجه ٣٣٦/٢.

<sup>٢٠٦</sup> اخرج ابو داود باسناد صحيح ٣٢٥/٤.

<sup>٢٠٧</sup> رواه الزمدي وقال: حديث صحيح.

دهبیته قهرو پیروزی و دهرژی بهسەر خۆت و کەس و کارتدا، بەلام نەگەر موسلمان چووێ مەالی  
خۆی کەسی تیدا نەدی یان لەمال نەبوون با بەم شتوویە سەلام بکات: (السلام علینا وعلی  
عباد الله الصالحین).

هەر وەکو خوای دەفەرمویت: ﴿فاذا دخلتم بیوتاً فسلموا علی انفسکم تحیة من الله  
مبارکة طيبة﴾<sup>٢٠٨</sup>.

واتە / نەگەر چووێ مەالی کەوێ سەلام لە خۆتان بکەن، سەلامتیکی باش و پیروزی پاک لەلای  
خوای گەورە.

٣- کت و پرۆ بێ مۆلەت وەرگرتن و ناگادارکردنەوێ دانیشتوانی مال خۆت بەژووردا  
مەکە..

٤- لەکاتی تەنیاویی و چۆلیدا هەست بە چاودیری خوای گەورە بکەو سنووری حەرام  
مەبەزێنە.

٥- خۆت بەدوور بگرە لەزۆر دەنگ بەرز کردنەوێ یاری هەراسان کەر چونکە نەمانە  
نازاری دراوسی (جیران) دەدەن.

٦- لەکاتی حەوانەوێ و خەوتندا دەنگی رادیۆ تەلەفزیۆن و.... هتد بلندو بەرز مەکەوێ.

٧- دوور بکەوێ لەسەیر کردن و گۆی گرتن لەو شتانەوێ کە دروست نین بۆ موسلمان چونکە

خوای دەفەرمویت: ﴿ان السمع والبصر والفؤاد کل اولئک کان عنه مسئولاً﴾<sup>٢٠٩</sup>.

واتە / بێ گومان گۆی و چاوو دل هەموو ئەوانە پرسینەوێ یان لەسەرە.

٨- لەکاتی خۆگۆرپین و چووێ سەر ناوو خۆشوردندا خۆت داپۆشەو شەرمگە (عەسەرەت) ت

دەرمەخە، شەرم و شکۆ لە دانیشتن و خەوتندا بپاریزەو لە شەرمگەوێ کەسانی تر مەروانە. ابن

عباس -خوای لێی رازی لێ- لە پێغەمبەرەوێ ﷺ دەگێریتەوێ کە فەرمووێت: (نهیست ان

امشی عریاناً)<sup>٢١٠</sup>.

واتە / لێم قەدەغە کراوێ بەرووتی بەرێگەدا پرۆم.

<sup>٢٠٨</sup> النور/٦١.

<sup>٢٠٩</sup> الاسراء/٣٦.

<sup>٢١٠</sup> رواه الطبرانی.

۹- به خانوو بهره و ماله که رازی ببه و ناشکوری ده رمه بره، نهوهت له یاد بیته که چهندهها خه لکی تر هیه شوتنیکیان نیه له سه رماو گهر ما بیان پاریزیته، عبداللهی کوری عومهر - خوا لییان رازی بی - ده گیتیموه پیغه مبه علیه السلام که نیواران ده گه رایه وه مال ده یفه رموو: (الحمد لله لذي كفاني وآواني والحمد لله الذي اطعمني وسقاني والحمد لله الذي من عليّ اسألك ان تجبرني من النار) <sup>۲۱۱</sup>.

واته / سوپاس بو نهو خویه ی ته منی پی رهوا دیتم و حاواندمیه وه وه سوپاس بو نهو خویه ی خواردن و خوار دنه وه ی پی به خشیم، وه سوپاس بو نهو خویه ی منه تی زوری به سه رموه هیه، خویه داوات لی ده کم بمپاریزی له ناگری دوزه خ.

۱۰- گرنگی به کهل و پهل و پاخه ری ماله که ت بده، هه رکات پیوستی به چاک کردن و ده ست لیسانی هه بوو چاکی بکه وه و پشت گوتی مه خه تا خراپتر نه بیته.

۱۱- پیس و پوخلی قبول مه که وه ماله که ت پاک و خاوین راگروه له خزمه ت کردنیدا به شداری بکه.

(عن الاسود بن يزيد النخعي - رحمه الله - قال: سألت عائشة (رضي الله عنها) ما كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يصنع في بيته؟ قالت: يكون في مهنة (حوائج أهله وخدمتهم) فاذا حضرت الصلاة يتوضأ ويخرج الى الصلاة) <sup>۲۱۲</sup>.

واته / له نه سه دی کوری به زیده وه ده لیت له خاتوو عائشه ی خیزانی پیغه مبه علیه السلام پرسی: نایا پیغه مبه صلى الله عليه وسلم له ماله وه چونه؟ چی ده کات؟ فه رموی: له ماله وه خزمه ت ده کات و به ده ممانه دیت و یارمه تیمان ده دات، وه که کاتی نوژی ش هات ده ست نوژی ده گریته و شجا ده روا ت بو مزگه وت.

۱۲- نهینی ماله که ت بپاریزه و لای که س باسی مه که چونکه موسلمان به در کاندنی نهینی ناو مالی ریزی خوی که م ده کاته وه و متمانه ی نامینیت.

<sup>۲۱۱</sup> رواه ابن السني.

<sup>۲۱۲</sup> رواه البخاري.

## وانه‌ی خه ونه م:

### نادابی ناو خواردنه وه

- ۱- له سه‌ره تادا ناوی خوا بیئنی بلی (بسم الله) <sup>۲۱۳</sup>.
- ۲- به دانیشتنه وه ناو بخواته وه، چونکه بۆ ته‌ندروستی له‌ش چاکتره وه به نه‌ده‌ب تره، شه‌بو سه‌عیدی خودری - خوا لیلی رازی بی - ده‌لی: (ان النبي ﷺ نهی عن الشرب قائماً) <sup>۲۱۴</sup>.  
واته / پیغه مبه‌ر ﷺ نه‌هی کردووه له خواردنه‌وه‌ی ناو به‌پیتوه.  
به‌لام (ابن عباس) ده‌لی: (شرب النبي ﷺ قائماً من ماء زمزم) <sup>۲۱۵</sup>.  
واته / پیغه مبه‌ر ﷺ به‌پیتوه ناوی زه‌مزه‌می خواردوته وه.  
هه‌روه‌ها ابن عمر ده‌لی: (کنا ناکل علی عهد رسول الله ﷺ ونحن نمشي ونشرب ونحن قیام) <sup>۲۱۶</sup>.  
واته / نیمه له سه‌رده‌می پیغه مبه‌ردا ﷺ به‌رؤیشتنه وه نانمان ده‌خواردو ناویشمان به‌پیتوه (هه‌لسانه وه) ده‌خوارده وه.  
جا زانایان ده‌لین: نه‌هییه که بۆ که‌راهه‌ته نه‌ک بۆ ته‌حریم، ناو خواردنه‌وه‌ی پیغه مبه‌ر ﷺ به‌پیتوه بۆ شه‌وه بووه نوممه‌ته‌که‌ی بارگران نه‌کات و کاریان له‌سه‌ر قورس نه‌کات.  
ئنجبا باشتر وایه له‌کاته ناسایی به‌کاندا به‌دانیشتنه وه ناو بخۆینه وه، به‌لام نه‌گه‌ر ناچار بووی نه‌گونجا به‌دانیشتنه وه بخۆیته وه شه‌وا ناسایی به‌ (وا لله اعلم) به‌پیتوه به‌هه‌ستانه وه ناو بخۆیته وه.  
۳- که ناوگێر بووی له‌لای پاسته وه ده‌ست پی بکه‌و به‌ده‌ستی راست ناو بده به‌میوانه‌کان

<sup>۲۱۳</sup> رواه الطبرانی باسناد حسن.

<sup>۲۱۴</sup> رواه احمد ومسلم.

<sup>۲۱۵</sup> البخاري رقم/ ۱۸۵۰ ومسنه رقم/ ۲۰۲۷.

<sup>۲۱۶</sup> رواه احمد وابن ماجه والترمذی.



خوشت به دهستی راسته جامه که بگره و بیخوره و چونکه خاتوو (حفصة) - په زای خوی لئی  
بی - ده لئی: (ان رسول الله ﷺ کان یجعل یمینه لطعامه و شرابه و ثیابه و یجعل یساره لما سوی  
ذلك) ۲۱۷.

واته / پیغمبر ﷺ دهستی راسته ی بو خورادن و خواردنه ووه جل و بهرگی به کار ده هیئاو  
دهستی چه پیش بو شتانی دی.

هروه ها که ناو گیتر بیت ده بی له کوتایی خه لکه وه ناو بخویه وه چونکه قتاده ده لئی:  
پیغمبر ﷺ فرموی (ساقی القوم آخرهم شرباً) ۲۱۸.

واته / ناو گیتر له کوتایی خه لکه وه ناو ده خواته وه.

۴ - چاکترین ریگا بو ناو خواردنه وه هه لقورانندی ناوه که یه یان هه لگوشینی نه ک رژاندنه  
ناو قورگ.

۵ - به سی جار ناوه که بخوره وه له هه جاتر نکیشدا هه ناسه یه ک له دووری جامه که بده وه.  
ابن عباس - خوا لئی رازی بی - ده لئی: پیغمبر ﷺ فرموی: (لا تشریبا نفساً واحداً  
کشر البعیر ولكن اشربوا مثنی وثلاث و سماً اذا انتم شربتم و احمداً الله اذا انتم  
رفعتهم) ۲۱۹.

واته / وه ک حوشر (وشر) ناو مه خونه وه، بینی پیوه بنین به یه کجار!! به لکو به دوو جار  
یان سی جار بیخونه وه وه ناوی خوا بینن کاتی ناو ده خونه وه، وه سوپاسی خوا بکه ن که لئی  
ده بنه وه.

سجانه وه هه ش راسته که له جاری یه که مدا (بسم الله) بکات و له جاری ناخیردا که لئی بووه  
ستایشی خوا (الحمد لله) بکات، هروه ها نه وه هه ش راسته که له گه ل هه جار نکدا بسم الله و  
پاشان الحمد لله بکات.

۶ - هه ول بده ناوه که هه به پاکی بمینیتته وه هه شتی پیس و خلتهی تی نه که ویت،

۲۱۷ رواه ابو داود و الترمذی.

۲۱۸ رواه الترمذی و قال حدیث حسن.

۲۱۹ رواه الترمذی وهو حدیث حسن.

پیغمبر ﷺ ده فہرموی: (غطوا الاناء - الطعام - واوکوا السقاء...) ۲۲۰.

واتہ / خواردن و خواردنہوہ کانتان داپوشن و سہریان بگرن.

۷- ہناسہ مہ کہ ناو جامی ناوہ کہو فووی تی مہ کہ، گہر خلتہ یہ کت دیت لہ ناو ناوہ کہ دا ناوہ کہ برژینہ تاوہ کو خلتہ کہ فری دەدات چونکہ نابی بہ ہناسہ و فوو لی کردن فری بدہی.

ابو قتادہ دہ لی: پیغمبر ﷺ فہرموی: (اذا شرب احدکم فلا یتنفس فی الاناء) ۲۲۱.

واتہ / نہ گہر ناوتان خواردنہوہ فوو و ہناسہ مہ کہ نہ ناو قاپ و جامی ناوہ کہ.

نہ بو سہ عیدی خودری دہ لی: پیغمبر ﷺ نہ ہی لہوہ کردوہ فوو بکرتتہ ناو جامی ناو

خواردنہوہ، پیاو و کیش گوتی: نہ دی نہ گہر شتیکی پیسی تیدا بوو؟ فہرموی: (أهرقها) ۲۲۲.  
واتہ: بیرژہ.

۸- لہ پەرداخ و شتی نہوادا ناو بخوہ نہ کت لہ لولہی مہ سینہ و گوزہ و کوندہ... نہوہش بو

نہوہی دلنیابین لہ پاک و خاوتنی ناوہ کہو جام و دہ فرہ کہش پیس نہ بیت، چونکہ کہسانی دیش لیتی دہ خونہوہ.

نہ بو ہورہیرہ - خوا لیتی رازی بی - دہ لی: (نہی رسول اللہ ﷺ ان یشرب من فی السقاء

او القربة) ۲۲۳.

واتہ / پیغمبر ﷺ نہ ہی لہوہ کردوہ ناو لہ دہ میلہ (لولہ) ی دہ فرو جامی ناو

بخوریتتہوہ.

۹- بہ ہتواشی و لہ سہر خوئی ناوہ کہت بخوہو پەلہی لی مہ کہو دہنگہ دہنگیش مہ کہ

لہ کاتی ناو خواردنہوہ.

۱۰- لہ دہ فرو پەرداخ زیترو زیودا ناو نہ خوہوہ چونکہ نہ مہ حہرامہو تہ کہ بورو زیندہ

نہ سرافی تیدایہ، نہ بو حوزہ یفہ - خوا لیتی رازی بی - دہ لی: (ان النبی ﷺ نہانا عن الحریر

۲۲۰ رواہ مسد.

۲۲۱ متفق علیہ.

۲۲۲ رواہ احمد و الترمذی.

۲۲۳ متفق علیہ.

والديباج والشرب في آنية الذهب والفضة وقال هي لهم في الدنيا وهي لكم في الآخرة) ٢٢٤.

واته / پتغه مبهري عليه السلام نه هی لی کردووین که ناوریشم (حریر) او دیباج بکهینه جل و بهرگمان  
وه ههروهها لهوهش که له دهفرو پهداخ و قاپی زترو زیودا ناو بخوینموه، فهرمووی:  
نومشتانه له دنیادا بو بی باوه رانهو لهدوا روژیشدا بو نیوهیه.

١١- نهو ناوهی که بو ت تی ده کری هه مووی بخووه هیچی تیدا مه هیلموه بویه ده بی هه  
له سه ره تاوه چه ندهت بو ده خوریتتهوه شه وهندهش بکهیه ناو دهفرو پهداخه که وه.

١٢- ننجا که ناوه که ت خواردهوه سوپاسی خوا بکهو بلی: (الحمد لله الذي جعله عذباً  
فراثاً برحمته، ولم يجعله ملحاً اجاجاً بذنوبنا) ٢٢٥.

واته / سوپاس بو شه خوایهی که شه ناوهی پاک و شیرین و زور به تام و تینوشکین کردووه  
به بهزهیی خوی، وه نهیگتراه به خوییه کی زور تال و سویر به هووی گونا هه کانی نیمه وه.

وه پتیوسته دوعا بو ناوگتیره که یش بکهو بلی: (اللهم اطعم من اطعمني واسق من

سقاني) ٢٢٦.

واته: خوایه خواردن بدهیته شه که سهی خواردنی ده خوارد دام، وه ناو بدهیته شه که سهی  
که ناوی ده خوارد دام.

٢٢٤ متفق علیه.

٢٢٥ اخرجه الطبرانی.

٢٢٦ رواه مسلم ١٢٦/٣.

# وانه‌ی هه‌شته‌م:

## هه‌ندیك له ئاداب و

### خووپه‌وشتی گشتی

۱- نایا له‌کاتی له‌به‌رکردنی پۆشاکدا چی ده‌لێین؟

وه‌لام / ده‌لێین: (الحمد لله الذي كساني هذا الثوب ورزقنيه من غير حول مني ولا وقوة)<sup>٢٢٧</sup>.

واته / سوپاس بۆ ئەو خواپه‌ی به‌م پۆشاکه‌ دایپۆشیوم و پێی به‌خشیوم به‌بێ هه‌ول و کۆشش و توانای خۆم.

۲- نایا له‌کاتی له‌به‌رکردنی به‌رگی تازه‌دا چی ده‌لێین؟

وه‌لام / ده‌لێین: (اللهم لك الحمد أنت كسوتنيه، أسألك من خيره وخير ما صنع له، واعوذ بك من شره وشر ما صنع له)<sup>٢٢٨</sup>.

واته / خواپه‌ سوپاس هه‌ر بۆ تۆیه، خۆت به‌م پۆشاکه‌ پۆشته‌ت کردووم ئەوه‌ داوات لێ ده‌که‌م له‌ خێرو چاکه‌ی ئەو به‌رگه‌و خێرو چاکه‌ی ئەوه‌شی که‌ بۆی دروست کراوه، وه‌ په‌نات پێی ده‌گرم له‌ شه‌رو خراپه‌ی و شه‌رو خراپه‌ی ئەوه‌شی که‌ بۆی دروست کراوه.

۳- نایا چی ده‌لێین به‌و که‌سه‌ی پۆشاکێ تازه‌و نوێی له‌به‌ر ده‌کات؟

وه‌لام / ده‌لێین: (البس جدیداً وعش حميداً، ومت شهيداً)<sup>٢٢٩</sup>.

واته / به‌رگی تازه‌و نوێی له‌به‌ر بکه‌و به‌ سوپاس کراوی بژیو به‌ شه‌هیدی و به‌ختیارێ بمره‌و

سه‌ربنێوه.

<sup>٢٢٧</sup> اخرجہ اهل السنن الا السانی انظر ارواء الغیب ٤٧/٧ وقال الحاکم صحیح علی شرط البحاری.

<sup>٢٢٨</sup> ابو داود والترمذی والبعوی وانصر مختصر شمائل الترمذی للألبانی ص ٤٧.

<sup>٢٢٩</sup> رواه ابن ماجه ١١٧٨/٢ والبعوی ٤١/١٢ انظر صحیح ابن ماجه ٢٧٥/٢.



۴- نایا له کاتی دانان و داکه ندنی بهرگن و پوښاکدا ده لیتین چی؟

وه لآم / ده لیتین: (بسم الله) ۲۳۰.

واته / به ناوی خوی پهرستراوی راسته قینه.

۵- نایا کاتیک ترساین له زالم و دوژمنان و پیتیان گه شتین ده لیتین چی؟

وه لآم / ده لیتین: (اللهم انا نجعلك في نحورهم ونعوذ بك من شرورهم) ۲۳۱.

وته / خویه نیمه تو ده کمین به گزیانداو ده تخهینه سهنگه ریان وه په نا ده گرین به تو له

شهر و خراپه یان.

۶- نایا له کاتی پرسه و سه ره خوښیدا چی ده لیتین؟

وه لآم / ده لیتین: (ان الله ما اخذ، وله ما اعطى، وکل شيء عنده باجل مسمى، فلتصبر

ولتحتسب) ۲۳۲.

ئوسامه ی کوری زهید ده گیرتته وه: که کچیکی پیغه مبه ر صلى الله عليه وسلم ده نیرتته لای پیغه مبه ر صلى الله عليه وسلم

کهوا کوریتکمان مردووه، وه ره بو لامان، نیراوتکی نارد سه لامی پی بگه یه نی و بلی: انه وه ی

خوا ده بیاته وه هی خو به تی، وه نه وه ش که ده بیه خشی هر هی خو به تی، وه هه موو شتیک

به لای نه وه وه ماو هیه کی دیاری کراوی هیه جا نارام بگره و به ته مای پاداشتی چاکه ی لای خوا

به.

تی بینی: سه رنج ده دین پیغه مبه ری خوا صلى الله عليه وسلم کوری کچیکی ده مرئ ته نها هم پرسه و

سه ره خوښی لی کردنه ی بو ده نیرئ، به راستی جیگه ی داخه نه مرؤ موسلمانان گه لیتک درتزه به م

مه سه لیه ده دن و کارو کاتی زور تیدا به فیرؤ ده دن...!! هیتوا دارین ورده ورده لیتی که م

بکرتته وه زیاتر زیاده ی نه خریتته سه ره نه مه ش کاریکی چاکه وه هر له موسلمانانی دلسوزو

به خه مه و ده وه شیتته وه و چاوه پروان ده کریت که بتوانن شتی بی سوود یان زیان به خش و

هه لبه ستراو له نیوانیاندا هه ل گرن و به لای چاکه دا بیگورن. ننجا زانایان گوتویانه: نه گهر

۲۳۰ رواه الترمذي ۵۰۵/۲ وغيره وانظر الارواء، برقه ۴۹ و صحیح الجامع ۲۰۳/۳.

۲۳۱ رواه ابو داود ۸۷/۲ وانظر صحیح ابن ماجه ۳۳۵/۲.

۲۳۲ رواه البحاري ۸۰/۲ ومسنه ۶۳۶/۲.

موسلمان سهره خوشی له موسلمان کرد بو مردنی موسلمانیک با بلی: (اعظم الله اجرک واحسن عزاءک وغفر لیتک).

واته / (خوا پاداشتی زورت بداته وه به چاکی دل خوشیت بداته وه له مردوه کشت خوش بلی).

وه نه گهر سهره خوشی له موسلمانیک کرد بو مردنی کافرک با بلی: (اعظم الله اجرک واحسن عزاءک).

وه نه گهر سهره خوشی کرد له کافرک بو مردنی موسلمانیک با بلی: (احسن الله عزاءک وغفر لیتک).

وه نه گهر سهره خوشی کرد له کافرک بو مردنی کافرک با بلی: (أخلف الله عليك).

واته / خوا شوینه کیت بو پر بکاته وه.

وه نه وهی سهره خوشی لی ده کری با بلی: (آمین) وه بهو کهسهی سهره خوشی لی ده کات با بلی: (آجرک الله) خوا پاداشت بداته وه.

۷- نایا له کاتی سردانی گورستاندا چی ده لیتین؟

وه لام / ده لیتین: (السلام علیکم أهل الدیار من المؤمنین والمسلمین وانا ان شاء الله بکم لاحقون نسأل الله لنا ولكم العافیة)<sup>۲۳۳</sup>.

واته / سه لامتان لی بیت خه لکی گورستان له پروادارو موسلمانان وه نیتمه به ویستی خوا (انشاء الله) پیتان ده گهینه وه.

وه داوای رزگاری لی خوشبوون بو خوشمان و بو نیتوهش له خوا ده کین.

۸- نایا له کاتی پیروزی و ژن هیناندا ده لیتین چی؟

وه لام / ده لیتین: (بارک الله لك وبارک عليك وجمع بینکما فی خیر)<sup>۲۳۴</sup>.

واته / خوا فیهرو پیروزی برزینتی بوگ وه فیهرو پیروزی برزینتی به سهرتاو له سهر خه یرو چاکه کوتان بکاته وه..

<sup>۲۳۳</sup> رواه مسند ۶۷۱/۲ واحمد وغیرهما.

<sup>۲۳۴</sup> أخرجه اصحاب السنن الا النسائي وانظر صحيح الرمذی ۳۱۶/۱.

۹- نایا له کاتی تورهبووندا ده لیتین چی؟

وهلام / ده لیتین (اعوذ بالله من الشيطان الرجيم) ۲۳۵.

واته / پهنا ده گرم به خوا له شهیتانی دوور خراوه له بهزه یی خواو نه فرین لی کراو.

۱۰- نایا کاتیک ترساین له هاوبهش بریاردان بو خوا ده لیتین چی؟

وهلام / ده لیتین (اللهم اني اعوذ بك ان اشرك بك وانا اعلم واستغفرك لما لا اعلم) ۲۳۶.

واته / خویه پهنا ده گرم به تو که هاوه لت بو بریار دهم و پیشی بزانه وه داوای لی

خوشبوونت لی ده کهم له وهی که پی نازانه.

۱۱- نایا کاتیک که چوونه بازار ده لیتین چی؟

وهلام / ده لیتین (لا اله الا الله وحده لا شريك له له الملك وله الحمد يحيي ويميت وهو

حي لا يموت بيده الخير وهو على كل شيء قدير) ۲۳۷.

واته / (هیچ پرستراونکی راسته قینه نریه جگه له (الله) که تاک و تنهایه هاوه لی

نریه، سهروهت و سامان و سوپاسی راسته قینه هر بو نهوه زیندوو ده کاته وهوه ده مرینی و خوی

زیندووی نه مره، خیرو چاکه تنها به دهستی نهوه وه هر خوی دهسه لاتی تهواوی به سه هر هموو

شتیکدا همیه.

۱۲- نایا (له کاتی سه فهدا) ده لیتین چی؟

وهلام / ده لیتین: (استودعکم الله الذي لا تضيع ودائعه) ۲۳۸.

واته / بهو خویه تان ده سپیرم که سپارده کهی خوی ون ناکات.

۱۳- نایا له کاتی خوا حافیز کردنی ریبواریکدا ده لیتین چی؟

وهلام / ده لیتین: (استودع الله دينك وامانتك، وخواتيم عملك) ۲۳۹.

واته / به خوا ده سپیرم دین و نه مانهت و کوتاییه کانی کرده وهت.

۱۴- نایا له کاتی پڑمیننی بی باوه ریکدا ده لیتین چی؟

۲۳۵ رواه البخاري ۹۹/۷، ومسنم ۲۰۱۵/۴.

۲۳۶ رواه احمد ۴۰۳/۴ وغيره وانظر صحيح الجامع ۲۳۳/۳ وصحيح الترمذي والزغيب للألباني ۱۹/۱.

۲۳۷ رواه الترمذي ۴۹۱/۵ والحاكم ۵۳۸/۱ وانظر صحيح الترمذي ۱۵۲/۲.

۲۳۸ رواه احمد ۴۰۳/۲ وابن ماجه ۹۴۳/۲ وانظر صحيح ابن ماجه ۱۳۳/۲.

۲۳۹ رواه احمد ۷/۲ والترمذي ۴۹۹/۵ وانظر صحيح الترمذي ۱۵۵/۲.

وهلام / (يهديكم الله ويصلح بالكم) ٢٤٠.

واته / خوا هيدايهت و رينمايستان بركات و حالتان چاك بركات.

١٥- نايا له كاتى وه لامدانه وهى سهلامى بى باوه ريكدا ده ليين چى؟

وهلام / ده ليين: (وعليكم) ٢٤١.

واته / له سمر خوتان بيت.

١٦- نايا له كوتايى هه موو كورو مه جليسيكدا ده ليين چى؟

وهلام / ده ليين / (سبحانك، وبحمدك لا اله الا انت استغفرک واتوب اليك) ٢٤٢.

واته / پاكى و بى عهيبى بو توئه خوايه، وه سوپاسيش هه ر بو توئه هه ر پهرستراوتكى بهراستى نيه جگه له تو، داواى لى خوشبونت لى ده كهه وه هه ر بو لاي تووش ده گه ريمه وه و په شيمان ده بمه وه.

١٧- نايا له برى كه فاره تى كورو مه جليسا ده ليين چى؟

وهلام / ده ليين: (سبحانك اللهم وبحمدك، اشهد ان لا اله الا انت استغفرک واتوب اليك) ٢٤٣.

واته / پاك و بى گهردى بو توئه نهى خوايه وه سوپاسيش هه ر بو توئه شايه تى ده ده م كه هه ر پهرستراوتكى راسته قينه نيه ته نها تو نه بيت داواى لى خوشبونت لى ده كهه و بو لاي تووش په شيمان ده بمه وه و ده گه ريمه وه.

١٨- نايا له كاتى سوار بووندا ده ليين چى؟

وهلام / ده ليين: [بسم الله، الحمد لله، (سبحان الذي سخر لنا هذا وما كنا له مقرنين وانا الى ربنا لمنقلبون) الحمد لله، الحمد لله، الحمد لله، الله اكبر، الله اكبر، الله اكبر، سبحانك اللهم اني ظلمت نفسي فاغفر لي فانه لا يغفر الذنوب الا انت] ٢٤٤.

<sup>٢٤٠</sup> رواه الزمدي ٨٢/٥ و احمد ٤٠٠/٤ و ابو داود ٣٠٨/٤ وانظر صحيح الزمدي ٣٥٤/٢.

<sup>٢٤١</sup> رواه البخاري مع الفتح ٤٢/١١ و مسلم ١٧٠٥/٤.

<sup>٢٤٢</sup> اخرج النسائي في عمل اليوم واللية ص ٢٧٣ والامام احمد في المستد ٧٧/٦ قال الدكتور فاروق حمادة هذا الاسناد صحيح.

<sup>٢٤٣</sup> اخرج اصحاب السنن وانظر صحيح الزمدي ١٥٣/٣.

<sup>٢٤٤</sup> رواه ابو داود ٣٤/٣ و الزمدي ٥٠١/٥ وانظر صحيح الزمدي ١٥٦/٣.



و این آیه است که می گوید هر که در راه حق است...

و این آیه است که می گوید هر که در راه حق است...

و این آیه است که می گوید هر که در راه حق است...

و این آیه است که می گوید هر که در راه حق است...

و این آیه است که می گوید هر که در راه حق است...

و این آیه است که می گوید هر که در راه حق است...

و این آیه است که می گوید هر که در راه حق است...

به شی ( ۶ )

ته فسیری قورئانی پیروژ

و این آیه است که می گوید هر که در راه حق است...

و این آیه است که می گوید هر که در راه حق است...

و این آیه است که می گوید هر که در راه حق است...

و این آیه است که می گوید هر که در راه حق است...

و این آیه است که می گوید هر که در راه حق است...

و این آیه است که می گوید هر که در راه حق است...

و این آیه است که می گوید هر که در راه حق است...

و این آیه است که می گوید هر که در راه حق است...

و این آیه است که می گوید هر که در راه حق است...

و این آیه است که می گوید هر که در راه حق است...

## وانه‌ی یه که م :

### ﴿وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون﴾ الذاریات / ۵۶

واته / (خوای گه‌وره ده‌فهرموی پهری (الجن) او مرؤثم دروست نه‌کردوو ته‌نها بو نه‌وه نه‌بیئت که بم پهرستن و عیباده‌تکاریم بو بکه‌ن، نه‌ک له‌بهر نه‌وه‌ی که ناتاجی و پیداویستیم پیتیان همیه، هم‌روه‌ها بو‌یه دروستم کردوون که دان به پهرستنی من دا بنین جا پیتیان خوش بی یان نا).

ثم ده‌قه کورته له‌ناوه‌رؤکیدا حقیقه‌تیکه گه‌وره‌ی گرتوته خوئی، که یه‌کینکه له مه‌زنترین حقیقه‌ته‌کانی بوونه‌وه‌رو به‌بی ده‌رک کردن و دلنیا‌بوون له‌م حقیقه‌تانه ژینانی مرؤف له‌سهر زه‌ویدا له‌نگهر ده‌گری، یه‌که‌مین لایه‌نیش له لایه‌نه‌ گرنه‌گه‌کانی نه‌م حقیقه‌ته‌ بوونی مه‌به‌ستیکه دیاری کراوه له بوون (وجود)ی پهری و ساده‌میزاددا. ثم لایه‌نه‌ش له نه‌رکیکدا خوئی ده‌نویننن که هر یه‌کینک به ته‌واوی پی‌ی هه‌ستا نه‌وا ده‌گاته وه‌ده‌ست هیناننن مه‌به‌ستی بوونی خوئی، نه‌وه‌ی که تییدا که‌م و کوری کرد یان پشتی تی کرد نه‌وه مه‌به‌ستی بوونی خوئی به‌تال ده‌کاته‌وه‌و بی نه‌رک و پیشه‌ده‌مینیتته‌وه‌و ژینانی له هه‌موو نامانجیک خالی ده‌بیئت و مانا بنچینه‌یی یه‌که‌ی نامیننن، نه‌مو نه‌رک و پیشه‌یه‌ی که پهری و ساده‌میزاد به‌نه‌یننن بوون (وجود) په‌به‌وست ده‌کات بریتی‌یه له عیباده‌تکاری و خواپه‌رستی و به‌ندایه‌تی کردن بو خوا، به شتیه‌یه‌ک که به‌نده (عبد) و په‌روه‌ردگار (رب) هه‌بی، به‌نده‌یه‌ک په‌رستی و په‌روه‌ردگارینک په‌رستری و ته‌واوی ژینانی به‌نده له‌سهر ثم لینکدانه‌وه‌یه له‌نگهر بگری.

چونکه هه‌رخوای گه‌وره به‌دی هیننه‌رو په‌روه‌ردگار و هه‌ر نه‌وه تاکه په‌رستراوه هه‌ر خوا خاوه‌نی بوونه‌وه‌رو رۆزی و مردن و ژینانی به‌ده‌سته زه‌ره‌رو زیان هه‌ر به پی‌ی وستی خاویه‌و هه‌ر نه‌ویش نه‌مرو نه‌هی و حوکمرانی به‌ده‌سته، حه‌لال و حه‌رام کردنیش هه‌ر بو خاویه ﴿الا له الخلق والأمر﴾ ۲۴۵.

واته / ادروست کردنی هموو بوونهوهر بهدهست خواجهو هموو فرمانهکانی دروست کردن و پیکهینان و نه حکامهکانی شهرعهتیش هر بهدهستی نهوه).

هروهها خوی گهوره باس له نهزانی هاوهل بریاردهرهکان (المشركين) دهکات کاتیک که دان به پهروهردگارتی (ربوبية) خوا دادهنیتن و بهلام پابهندبوونیان بهم دان پیداهینانه نیسهو دان به خواوهندیتی (ألوهية) خواو بهتهنیا په رستنیدا نایتن، وه نهم باسه له چه ندین ثایهتی قورنانی پیروزدا هاتوه، هروهک ده فرموی:

﴿قل لمن الارض ومن فيها ان كنتم تعلمون، سيقولون لله قل أفلا تذكرون، قل من رب السموات السبع ورب العرش العظيم، سيقولون لله قل أفلا تتقون، قل من بيده ملكوت كل شيء وهو يجير ولا يجار عليه ان كنتم تعلمون، سيقولون لله قل فأنى تسحرون﴾<sup>۲۴۶</sup>.

واته / انهى محمد ﷺ! پييان بلی: - به موشريکهکانی مهککه - پيم بلین کی زهوی هموو نهو شتانهی سهرزهوی دروست کرده؟ بهناچاری دهلین: همووی بو خواجه، پييان بلی: نهدی بوچی بیرناکه نهوهو له گهل دان پیدانانیشیان بهتهواوی خوی گهوره ناپه رستن، پييان بلی: کی پهروهردگاری هر حموت ناسمانه کانهوه پهروهردگاری عمرشی مهزنه؟ دهلین هر خوا، دهی پييان بلی نهدی بوچی خو پاریز نابن و له گهل نهم دان پیدانانمش هاوبهش بو خوا پهیدا دهکن، پييان بلی: کی (نهوه هموو مولکه پان و بهرین و گهورهیهی به دهسته)؟ وه هر نهو پهنا هری هموو کهسیکه، کهس ناتوانی کهس له نازاری خوا پهنادات، دهلین نهو مولک و مهمله کهت و دسته لاته هر بو خواجه، بلی: نهدی بوچی سپی بهر هس ده بینن و له گهل نهوهی که حهق روون و ناشکرایه نیوه جگه له خوا ده په رستن و هروهک جادوو سیحرو نه فسونتان لی کرابی).

هر خوی گهوره توانای هلس و کهوتی له بوونهوهردا ههیهو یاساو شهرع داده پرژی و دروست نییه که کهسیکی تر بکهین به هاوبهشی له یاسادانانداو نابی بهندهکان شهرعیکی جگه له شهرعی خوا قبول بکهن هروهک خوا ده فرموی: ﴿ام لهم شركاء شرعوا لهم من الدين ما لم يأذن به الله﴾<sup>۲۴۷</sup>.

<sup>۲۴۶</sup> المؤمنون/ ۸۴-۸۹.

<sup>۲۴۷</sup> الشوری/ ۲۱.

واته / هاوبه‌شيان په‌يدا كړدوون كه ياساى وايان له شيرك و گوناډه بۇ داتاشيون كه هەرگيز  
خوا پښى پى نه‌داون.

هه‌روه‌ها ده‌فرموى ﴿ما لهم من دونه من ولي ولا يشرك في حكمه احدا﴾<sup>٢٤٨</sup>.

واته / (هه‌موو نه‌هلى زه‌وى و ناسمانه‌كان جگه له خواى گه‌وره هيچ وه‌لى يه‌كى تريان نه‌يه  
و خواش هه‌ر كارىكى بيه‌وى ده‌يكات پرس و راش به كه‌س ناكات و فه‌رمانى له كه‌س  
وه‌رناگرى). نم نايه‌ته‌ى سه‌روه له هه‌نديك خويندنه‌وه (قراءة) دا به ﴿ولا تشرك في حكمه  
احدا﴾ هاتووه به ماناى نه‌وه‌ى كه وتارىكى ناراسته‌كراوه بۇ پيغه‌مبه‌ر ﷺ نوممه‌ته‌كه‌ى كه  
به‌هوىه‌وه نه‌ه‌ى نه‌ه‌يان لى ده‌كرى كه حوكمىكى جگه له حوكمى خواو شه‌رعىكى جگه له  
شه‌رعى خوا قه‌بول بكهن.

له قورناني پيروژدا دوو وټنه‌ى به‌رامبه‌رو جياواز ده‌بينين:

وټنه‌ى يه‌كه‌م:

وټنه‌ى نيماندارىكى ته‌سليم بووه بۇ په‌روه‌ردگار ه‌كه‌ى كه گوى رايه‌لى فه‌رمانه‌كاني خواو  
پيغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌كات هه‌رده‌م چاوه‌روانى حوكمىكى خوايه (جل جلاله) يان حوكمىكى  
پيغه‌مبه‌ر ﷺ تا بلئى: گويم لى بوو گوى رايه‌ليم كرد، جا خواى گه‌وره ده‌رباره‌ى نم پؤل و  
تاقمه ده‌فرموى: ﴿انما كان قول المؤمنين اذا دعوا الى الله ورسوله ليحكم بينهم ان يقولوا  
سمعنا واطعنا واولئك هم المفلحون، ومن يطع الله ورسوله ويخش الله ويتقه فاولئك هم  
الفائزون﴾<sup>٢٤٩</sup>.

واته / (پټويسته له‌سه‌ر موسلمانان كه نه‌گه‌ر داوايه‌كى خواو پيغه‌مبه‌ر ﷺ شيان گوى لى بوو  
به‌گوى رايه‌لى و مل بۇ كه‌چ كړدنه‌وه بلين: فه‌رمانى خواو پيغه‌مبه‌رى خوامان گوى لى بوو  
گوټر رايه‌لى و تاغه‌تمان بوى هه‌يه، هه‌ر چهنده فه‌رمانه‌كان له به‌رژه‌وه‌ندى تايبه‌تيشيان دانه‌بى،  
جا نه‌و كه‌سانه خيږى دونياو قيامه‌تيان بردوټه‌وه).

هه‌ر يه‌كى كيش گوټر رايه‌لى خواو پيغه‌مبه‌ر ﷺ بى و له‌خوا بترسى و پاريزگار بى نه‌وه به  
نيعمه‌تى خوښى دونياو قيامه‌ت شاد ده‌بيت نه‌ك يه‌كى تر.

<sup>٢٤٨</sup> لکهف، ٢٦.

<sup>٢٤٩</sup> البقره، ٥١-٥٢.



ههروهها خوای گهوره دهه فرموی: ﴿ما كان لمؤمن ولا مؤمنة اذا قضى الله ورسوله أمرا أن يكون لهم الخيرة من أمرهم﴾ ٢٥٠.

واته / اهل لال نیه به بۆ که سیک که نیمانیه به خوا هه بی نه گهر خوای گهوره بیان پیغه مبهه علیه السلام فرمانیکه ده رکرد نه شتیکی به دلی خوی هه لبرتری، به لکو پیوسته له سه ری نهو کاره جی به جی بکا که لیتی داوا کراوه و خوی بخاته بهر نه مرو فرمانیه خوا که بۆی هه لبرار دووه).

وینهی دووه م:

بریتیه له وینهی نهو دووروو (منافق) هی که هه وهس و بهر ژه وهندی خوی ده په رستی و به شوتن نهو شتانه ده کهوی که له گهل نار هزووه کانیدا ریکه، جا نه گهر شهرع و فرمانه کانی خوا ریک کهوتن له گهل نار هزووه کانیدا نهوا کاریان پی ده کات، نه مهش له بهر نهوهی نا که شهرعی خوی، به لکو له بهر نهوهی که گونجاوه له گهل نار هزووه وهندی به کانی هه کاتیکیش هه وهس و نار هزووه و بهر ژه وهندی به کانی له کوفریکی رووتیشدا بوون نهوا بی سی و دوو لی کردن روو له کوفره که ده کات، خوی گهوره له باره ی نه تاقم و پولهش ده فرموی: ﴿و اذا دعوا الى الله ورسوله ليحكم بينهم اذا فريق منهم معرضون، وان يكن لهم الحق ياتوا اليه مذعنين﴾ ٢٥١.

واته / نه گهر حوکه کان گهیرانه وه لای خوا و پیغه مبهه علیه السلام نهوا تیپیکیان پشت له موحا که مه که ده کهن نه گهر حه قیان له سه ری و له گهل بهر ژه وهندی بیان نه گونجی، نه مهش له بهر نهوهیه که دووروو (منافق) ان، نه گهر بشزانن که حوکه بۆ نهوان ده درو به پیی بهر ژه وهندی نهوانه، نهوا مل کهچی ده نوتنن. نایا هوی پشت تی کردنه که بیان گهیرانه وهی حوکه بۆ خوا و پیغه مبهه علیه السلام نهو نیفاق و ده غه لیه له دلیاندا دروست ده کات؟

یان شک و گومانیان ههیه له پیغه مبهه رایه تی محمد صلی الله علیه و آله! یا خود له وه ده ترسین که خوی گهوره و پیغه مبهه علیه السلام حهق لابه دن و بیگورن؟ به لکو هوی سه ره کی بریتیه له لاملی و سه مکاری و ژور داریان!!

٢٥٠ الاحزاب / ٣٦.

٢٥١ شور / ٤٨ - ٥٠.

ههروهها خواي گهوره دهفهرموئ: ﴿ومن الناس من يعبد الله على حرف فان أصابه خير اطمئن به، وان أصابته فتنة انقلب على وجهه خسر الدنيا والآخرة ذلك هو الخسران المبين﴾ ٢٥٢.

واته /: (كهسانئك ههن كه له خوا په رستيدا گومانيان ههيهو جئگيرو دل نارام نين، جا نه گهر خيرئكي دونيايي بيته ري، نمو دل نارام دهبيو بهردهوام دهبي له عيباده تكاربه كاني، به لام نه گهر به سه رهاتئكي ناخوشي به سه رهات نمو به رووي خويدا هه لده گه رپته وهو بو كوفر ده گه رپته وه. نمو كه سانه دونياو قيامه تيان له كيس چووه و هه مردوو لاي دوراندوه، نمو دوراندنهش له هه موو دوراندنيك گهوره ترو ناشكراتره).

نهمانهو چهندين ثايه تي تر له باسي هه وهس په رستان هاتووه كه به كوئري هه نگاوه كانيان ده نين و له وه لانياندا شله ژاون.

كهواته: نمو مروقه نيمانداره ي كه شارپه گه ي نيسلامه تي به سه ر كوئره رنچكه كاني كوفرو ني فاقد هه لده بژئري نابي له ناست فه رمان و نه هي لئ كردني خواي گه وردها هئچ قسه يه كي هه بيت و نابي له گه ل حوكم و فه رمايشتي خوادا هئچ حوكم و قسه يه كي تر هه لبرئري، به لكو مه سه له كه برئتي به له مل كه چ كردن و ته سليم بوونئكي ره هاو دامالراو (التسليم المطلق المجرود) له هه موو هوكارو پالنه ريك جگه له گوئ رايه لي خواو پئغه مبه ره كه ي رازي بوون به حوكمه كاني نه وان، چونكه باباي پروادارو موسلمان گه ره كي نئ به بزاني كه حيكه مت له فلانه مه سه له و فيسار كاره چئ به؟ يان خراپه ي فلانه شتي قه ده غه كراو چئ به؟ به لكو ته نها ده بي له وه بكولئته وه كه بزاني نايا حوكمي خوا له فلانه مه سه له چئ به؟ وه نيشانه و به لگه كاني نمو حوكمه چين؟ پاشان زور به دلئكي نارام و بينايئ به كي روونه وه شوئن حوكمه كه بكه وئت و پئ ي رازي بيت.

جا نه گهر نمو حه قيقه ته ناشكراو روونه بنچينه و كرؤكي نيسلام بيت ده بي پرواداري ته سليم بوو ده ركي نه وهش بكات كه هه ر بابه ت و هه ر فه رمانئكي خوا حيكه تئكي تئدايه، ننجا كه ساني وا ههن حيكه ته كه ده زانن هه شيانه نايزانن جا له وان هيه نمو حوكمه ش (واجب) بي يا (مندوب) وه يان (مستحب) و يا خود (مكروه) يان (حرام) بيت، چونكه نه حكامه كان هه ر نمو

پینجهن و هیچ مهسه له یه ک له م پینج حوکمه ده رناچی.

موسلمانان باوهر پتسه و بش هه همیشه ههول ده داو تی ده کوشی بو ده رک کردن و زانینی حوکمی خوا له ههر مهسه له و بابسه تیک بیت، نجا نه گهر زاناو شاره زا بوو نهوا پیوسته تیکوشی بو زانینی نهو نه حکامانه ی که خه لک ناتاج (محتاج) ان بو یان، تا کو دروست و نادرستیان پیشان بد او حرام و حه لالیان بو جودا بکاته وه به پی ی حوکمی خواو شه رعه که ی له گه ل هینانه دی به لگه (دلیل) ی صحیح له قورنان و سوننه ت یان به پینوان (قیاس) یکی ته و او یان کورا (الاجماع) ی زانایان و هی تریش... وه نه گهر نهو موسلمانان له ره شوک (عوام) ی خه لکی بوو یان پسپور و شاره زا نه بوو له زانسته شه رعی یه کاندان نه وه ده بی ههول بدات بو زانینی نهو به شاننه ی که خوی پیوسته یه تی له نه حکامی عیباده تکاری یه کان یان مامه له (معاملات) کردن یان لایه نیکی دیکه...

نجا نه مهش له رینگه ی توژی نه وه ی په راو - کتیب - ه ناسان کراوه کان ده کری نه گهر بو ی بره خسی، یان به هوی به دو ا گهر ان و وه رگرتن لهو زانایانه ی که خوی گه وره ده رباره یان ده فهر موت: ﴿فاسألوا أهل الذکر إن کنتم لا تعلمون﴾<sup>۲۵۳</sup>.

واته / (له زانایانی نه هلی نیمان پرسن نه گهر له شتیکتان نه زانی).

## وانه‌ی دووهم:

﴿يا أيها المدثر، قم فأنذر، وربك فكبر، وثيابك فطهر،

والرجز فاهجر ولا تمنن تستكثر، ولربك فاصبر﴾ المدثر / ۱-۷

واته / انه‌ی شهو که سه‌ی که خوت داپوشیوه، هسته بترسینه بمسزای خوا، ته‌نھا پوره‌ردگار تایبه تمه‌ند بکه به‌گه‌وره و بلندی، جل و بهرگت خاوین بکه اکینایه‌ته بو خاوینی دل و ده‌روون) له پیسی و بت په‌رستی و ازیننه کوچ بکه، چند کار بکه‌یت و همول بده‌ی منه‌ت مه‌که، با خوراگری و نارام گرتنت ته‌نھا بو پوره‌ردگار بیت).

پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ نه‌م فه‌رمانانه‌ی پی گه‌یشت، ساده و ساکار له دیارده‌دا پر ماناو مه‌به‌ست له ناوه‌رؤکدا، کاریگه‌رو جولینه‌ر له ده‌روون و واقعدا نه‌مه‌ش کورته‌ی شهو فه‌رمانانه‌یه:

۱- ﴿يا ايها المدثر﴾: سروش و نیگای خویه بو پیشه‌وای مروّقایه‌تی ده‌نگینکی به‌رزو بلنده له ناسمانه‌وه که پیغه‌مبه‌ر ﷺ له خوشی و گه‌رمی پیخه‌ف و -نوین- ده‌رده‌کاته ده‌روه بو مه‌یدانی همول و تیکوشان پالی پیوه ده‌نیت و ده‌یخاته ناو کیشه‌یه‌کی تال و دریش خایه‌ن، ناگاداری ده‌کاته‌وه و پی‌ی ده‌لیت: شه‌وی بو خوی ده‌ژی خوش حال و ناسوده‌یه، دوور له گیرو گرفت و ماندوو بوونه، به‌لام تو نه‌رکینکی گه‌وره و گرانت پی سپی‌ردراوه، فه‌رمانیکی قورست بو ناماده کراوه، کاتی شه‌وو پشوودان نه‌ماوه و به‌تالی و بی‌کاری له ژساندا کوچ ده‌کات هسته کار بکه و تی بکوشه...

۲- ﴿قم فأنذر﴾: مه‌به‌ست له راگه‌یاندن و ترساندنن شه‌مو مروّقایه‌تی‌یه له بووندا، وه دیاری کردنی پاشه‌رؤژی ره‌ش و ترسناک بو شه‌و که‌سانه‌ی که پیچمه‌وانه‌ی ره‌زامه‌ندی خوا ده‌جولیننه‌وه به‌جوریک که رایان بچله‌کینیت و بیداریان بکاته‌وه.

۳- ﴿وربك فكبر﴾: مه‌به‌ست له به‌گه‌وره‌کردنی پوره‌ردگارو له‌بن هینان و کوتایی پی هینانی شه‌مو ده‌سته‌لات دارو هیزیک که خوی به‌خوای نادامیزاد ده‌زانیت وه تیکشاندنن



هه موو شینوازی زۆرداری و مل هورپییه که، به جۆریک که تهنها گهورهیی و دهستلآت داری خوا بوونی هه بیته و تهنها نهو تاکه په رستراو بیته له پرووی زه ویدا.

۴- ﴿وَتِيَابِكِ فَطْهَرِ، وَالرَّجْزِ فَاهْجُرِ﴾: مه بهست له خاوینی جل و بهرگ و کوچ کردن له پیسی زیاتر گرنگی دانه به پاکی ناوهوه و دهرهوهی مروّف به شیوهیه ک که دهرهوه پاک بکریتموه له هه موو ناتمهواوی و کم و کورتیه ک. تا ده گاته رادهی تیربوون به جۆریک که دهرهوه و ناوهوهی مروّف بیته دوو شینوازی هاوشیوه بو یه ک کهس، بتوانیت دله ساغه کان بو لای خوی کیش بکات و دله نه خو شه کان ههست به گهورهیی و بلندی بکهن.

۶- ﴿وَلَا تَمُنْ تَسْتَكْثِرُ﴾: مه بهست له زۆر منهت نه کردن باس نه کردنی چاکه کانمانه و زۆر گهوره نه کردنی نیش و توانامانه به لکو پیویسته کار له دوای کار به ردهوام بین، به خشین و هه ولدانمان زیاتر بیته، بی وچان بین و ماندوو نه بین، به لام به جۆریک که ههست نه که بین چه ند کارمان کردوو و چاوه پتی پاداشت و چاکه ی شوین که وتوانمان نه بین، دل و چاومان په یوه ند بیته به قیامه تهوه و دهست به کار و خهبات بین.

۷- ﴿وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ﴾: له کوتاییدا خوی گهوره ناگادارمان ده کاتهوه که هه لگرانی شه بهرنامه تووشی چه ندین چه رمه سهری و گیرو گرفت دهبن و جۆره ها به ربهست و نازار دیتته رتیان، به لام پیویسته به نارام و خوگر بن، هه ناسه دریترو له سه ر خو بن، به هیترو به ردهوام بن نه پستین له ژیر هیچ زه برو زهنگ و هیترو داواکارییه کی دوژمندا، گهر هه موو شوین که وتوانیشیان تیدا بهجیت و خوشیان بینه قوچی قوربانی نابیت هیچ له بهرنامه که یان به بهر زتر بگرن.

به لئی... پیغه مبهری خوا ﷺ بو ماوهی بیست و سی سال هه ستایه سه ر پی دهستی دایه خهبات گیران و کار کردن، تامی پشو و خوشی ژبانی نه چهشت، کهم ته ر خه می و به تالی له ژبانیدا به دی نه کرا، بانگی خوی گه یانده مرو قایه تی به تیرو تهواوی، بهرام بهر زۆردار و خراپه کاران دهستی دایه جیهاد، به نارام و خوگر بوو بهرام بهر نهو چه رمه سهری و ناهه حه تیانه ی که تووشی بوون له کاروانی جیهاد و بانگه وازدا، توانی نه رک و پیویستی سه رشانی به جوانترین شیوه راپه رتیت، دلسۆزی و بهزهیی خوی بنوینی به جۆریک که له سه ره مه رگیشدا هه ر هاوار بکات: (یا رب امتی امتی). واته: پهروه ردگاره گه ل و نه تهوه و توممه ته کهم.

# وانه‌ی سس‌هه‌م:

﴿يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله وابتغوا إليه الوسيلة﴾

﴿وجاهدوا في سبيله لعلكم تفلحون﴾

المادة / ۲۵

واته / انه‌ی نه‌و که‌سانه‌ی که ئیمان‌تان هیناوه له‌خوا بترسن و رینگاکانی گه‌یشتن به‌خوا بگرن و له‌پیناوی خوادا جیهاد بکه‌ن به‌لکو رزگاری به‌ده‌ست بهینن...).

شجبا با بزانی‌ن خوای گه‌وره چیمان لی داوا ده‌کات و له‌پادا‌شتی‌دا چیمان پی ده‌به‌خشیت:

یه‌که‌م / رووی فه‌رمانه‌که‌ی له‌برواداران‌ه -چ پیاوو چ نافرته-.

دووهم / سی داواکاری تیدایه: (ته‌قوای خوا / گرتنی نه‌و رینگایانه‌ی ده‌مان گه‌یه‌نیت

به‌خوا / جیهاد کردن له‌پیناوی خوادا).

سی‌هه‌م / پادا‌شت و نه‌نجامی به‌جی هینانی نه‌م نایه‌ته رزگاری‌یه له‌گومراییی و له‌شه‌یتان و

له‌ناگری دۆزه‌خ.

یه‌که‌م / دیاره که‌سانیک ناماده‌ن نه‌رک و فه‌رمانی خوا جی به‌جی بکه‌ن که‌بروایان به‌وه

هه‌بیته نه‌و خالق و حاکمه‌و خاوه‌نی ناوو سیفاتی ته‌واوه‌و که‌م و کوری تیدا نی‌یه‌و مرؤفیش به‌

هه‌موو شیوه‌یه‌ک پینویستی به‌رینماییی و سۆزو به‌زه‌یی خوا هه‌یه زۆر هه‌ژاره پینی، بۆیه بو

هه‌موو فه‌رمانیکی خوایی پینویسته (البیک اللهم لبیک) بکات له‌پیناوی جی به‌جی کردنیدا

گویی به‌هیچی تر نه‌دات.

دووهم / نه‌و نه‌رکانه‌ی خوا له‌به‌نده‌کانی داوا ده‌کات:

\* اتقوا الله: له‌خوا بترسن... هه‌موو خوینه‌ریکی قورنان ده‌زانیت که‌خوای گه‌وره زۆر

گرنگی به‌م سیفه‌ته داوه‌و له‌چهنده‌ها نایه‌تدا داوای کردووه یان رینگاکانی گه‌یشتن به‌م سیفه‌ته

دیاری ده‌کات یان پادا‌شت و عاقیبه‌تی ته‌قواکاران ده‌رده‌خات و پله‌یان دیاری ده‌کات.

زانایانیش پیناسه‌ی زۆریان بو ته‌قوا کردووه که‌دیارت‌ترینیان بریتی‌یه له‌وه‌ی له‌هه‌موو

کاتیکدا و ابزانی که خوا ده بینی، یان بزانی خوا ده تبینی و چاودتیره به سه رتموه و توش به وه رازی بکهی که فرمانه کانی جی به جی بکهی و از له حرامه کان بهینی، بو شهوهی نهه حالته له نیمانداراندا دروست بیت ده بیت همولی به ده ست هینانی زانیاری شهواو بدن و ده باره ی ذات و سیفاتی خواو ده باره ی هلال و حرام، خوی گورهش خوی گرنگی زانیاری بو ترسان له خوا دیاری ده کات و ترسان له خوا تاییهت ده کات به زانیانموه ﴿انما یخشى الله من عباده العلماء﴾<sup>۲۵۴</sup>.

شونی (تهقوا) ش دلهو نهه سیفته له دلدا همیشه وهکن چاودتیریک به سه ر نه ندانه کانه وه ستاوه وه لیس و گهوتیان بو دیاری ده کات و فرمان به چاکه ده کات و بهرگری له خراپه ده کات. پیغه مبهری خواش علیه السلام نهوهی دیاری کردووه که چاکی کرده وه کان به ستراوه به چاکی دلهوه وهکن ده فرمویت: (... الا وان فی الجسد مضغة اذا صلحت صلح الجسد كله واذا فسدت فسد الجسد كله، الا وهي القلب) به شیکه لهو فرمووده ی بوخاری و موسلیم ریوایه تیان کردووه له شهو عبدا لله نوعمانی کوری به شیر...

دیاره هه نیمانداریک خواوهنی نهه سیفته بیت شهوا ناشکراو نهینی له ته نهایی و ناوکومه لی وهکن یهکن وایه دلی همیشه به ناگاو زیره کهو خوی له تورپی و ناره زایی خوا دوور ده خاتمه، بویه به هره داران به ته قواوه به پرتیزترین که سن لای خوی گوره: ﴿ان اکرمکم عند الله اتقاکم﴾<sup>۲۵۵</sup>.

ههروه ها له دنیا دا ده رگای رزقی لی ده کرتتموه و کاروباری بو ناسان ده کرتیت ﴿ومن یتق الله یمجعل له مخرجاً ویرزقه من حیث لا یحتسب﴾<sup>۲۵۶</sup> ﴿ومن یتق الله یمجعل له من امره یسراً﴾<sup>۲۵۷</sup>. له قیامه تیشدا لی خوشبوون و پاداشتی نه براوه ﴿ان تتقوا الله یمجعل لکم فرقاناً ویکفر عنکم سیاتکم ویغفر لکم﴾<sup>۲۵۸</sup>.

<sup>۲۵۴</sup> ناصر/ ۲۸

<sup>۲۵۵</sup> الخمرات/ ۱۳

<sup>۲۵۶</sup> الصلاق/ ۲-۳

<sup>۲۵۷</sup> الصلاق/ ۴

<sup>۲۵۸</sup> الاعمال/ ۲۹

﴿ان المتقين في جنات و عيون آخذين ما آتاهم ربهم أنهم كانوا قبل ذلك محسنين﴾<sup>٢٥٩</sup>.

خوایه نئمهش نیمانمان به تو هیناوه و دو عاکه ی پیغه مبه ریش ﷺ دووباره ده لئینه وه توش  
ثم سيفه ته له دلماندا دروست بکه (اللهم آت نفوسنا تقواها و زكها أنت خير من زكها  
أنت وليها ومولاها).

\* وابتغوا اليه الوسيلة: (وسيله) چهند و اتایه کی هیه: ابن عباس ده لی: داوای نریک  
بوونه وهیه له خوا.

قتادهش ده لئیت: بریتی به له نریک بوونه وهیه له خوا به هوی گوی رایه لی کردن له  
فرمانه کانی (وسيله) هوی به گیشتن به مبهستیکی دیاری کراو (وسيله) نالایه که دانراوه  
له بهر زترین شوینی به ههشتدا که شوینی پیغه مبه رمانه ﷺ نریکترین شوینی به ههشته له  
عمرشی خواوه له صحیحی مسلمه دا هاتووه (اذا سمعتم المؤذن فقولوا مثل ما يقول، ثم صلوا  
علي فانه من صلي علي صلاة صلي الله عليه عشرأ، ثم سلوا لي الوسيلة، فانها منزلة في  
الجنة لا تبغي الا لعبد من عباد الله وأرجو ان أكون أنا هو، فمن سأل لي الوسيلة حلت  
عليه الشفاعة).

نه گهر (وه سيله) لیره دا به و اتای گرتنی ریگایه کانی نریک بوونه وهیه بیت له خوا نهوا همر نهو  
ریگایه نیان که خوا خوی دایناون به راست و دروستی زانیون، چونکه مرؤف زور جار له ریگه لا  
دهدات و واش ده زانیت له سمر ریگه ی راسته.

نهو ریگایه نیان له خوا دایناون بو گیشتن به خوی:

١- باشتین قسمو کرده وهی چاک وهک ده فمر مویت: ﴿اليه يصعد الكلم الطيب والعمل

الصالح يرفعه﴾<sup>٢٦٠</sup>. ﴿و أدخلناه في رحمتنا انه من الصالحين﴾<sup>٢٦١</sup>.

له قسه چاکه کانیش بانگ کردنه بو لای خوا ﴿ومن أحسن قولاً ممن دعا الى الله وعمل

<sup>٢٥٩</sup> الدرر بات / ١٦

<sup>٢٦٠</sup> فاطر / ١٠٠

<sup>٢٦١</sup> الأنبياء / ٧٥



صالحاً ﴿٢٦٢﴾ یان هه لیژاردنی قسه بۆ بهران به ره کهت تا دلی گران نه بیته و شهیتان نه توانیت  
 نیوانیان تیک بدات، ﴿وقل لعبادي يقولوا التي هي حسن ان الشيطان ينزغ بينهم﴾ ﴿٢٦٣﴾ .  
 ٢- دوعاو پارانه وه له خوا وه ک ده فرمویته: ﴿اولئك الذين يدعون يبتغون الى ربهم  
 الوسيلة﴾ ﴿٢٦٤﴾ . گرتنی رینگای پارانه وهش بۆ نزیك بوونه وه له خویان به ناوه پیروژه کانی خوا  
 ده بیته وه ک ده فرمویته: ﴿و الله الاسماء الحسنی فادعوه بها﴾ ﴿٢٦٥﴾ .

پیتغه مبهری خواش ﷺ چۆنیتی کردنی دوعا کانی بۆ دیاری کردوین یان نه گهر که سیك به  
 گهوره ترین ناوی پارایته وه هانی داوه که خه لکی تریش چاوی لی بکهن وه ک فرموویته تی:  
 ﴿لقد سأل هذا باسم الله الأعظم الذي ما سئل به الا أعطى وما دعي به الا أجاب﴾ ﴿٢٦٦﴾ .  
 ٣- کرنوش و سوجه بردن: وه ک له فرمووده یه کدا هاتوه که پیتغه مبهر ﷺ ده فرمویته:  
 (أقرب ما يكون العبد من ربه وهو ساجد) ﴿٢٦٧﴾ .

نهو رینگه یه مرؤف زور زوو پی نزیك ده بیته وه له خوا زوری سوجه بردنه .. خوی  
 گهوره ه ده فرمویته: ﴿واسجد واقرب﴾ ﴿٢٦٨﴾ .  
 واته / سوجه بهو نزیك به وه له خوا.

٤- فهرزه کان و سونه ته کان: پیتغه مبهر ﷺ له هه دیسیکی قودسیدا ده فرمویته: (وما  
 تقرب الي عبدي بشيء أحب الي مما افترضته عليه، ولا يزال عبدي يتقرب الي بالنوافل حتى  
 أحبه...) ﴿٢٦٩﴾ .

کهواته گرتنی رینگه ی نزیك بوونه وه بهو رینگه یه ی که خوی گهوره خوی زور نهو رینگه یه ی  
 خوش ده ویت رینگه ی جی به جی کردنی فهرزه کانهو رینگه یه کی تریش هیه نه گهر مرؤف تییدا

٢٦٢ فصت/٣٣

٢٦٣ الاسراء/٥٣

٢٦٤ الاسراء/٥٧

٢٦٥ الاعراف/١٨٠

٢٦٦ منهاج المسلم ص ٥٥

٢٦٧ رواه مسلم وغيره

٢٦٨ العنق ١٩

٢٦٩ متفق عليه

بهردهوام بیت دهگات به خوا، به لام له گهل نهوهدا دهبیتسه خوشهویستی خوا، نهویش رنگه ی  
به جی هینانی سوننه ته کانه (ولا یزال عبدي یتقرب الی بالنوافل حتی اُحبه).

همر بزیهش خوی گهوره ده فرموی: ﴿قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحبکم  
الله...﴾<sup>۲۷۰</sup>

خوایه داواکارین لیت یارمه تیمان بدهی بو گرتنی همموو نهو رنگایانهو رنگامان لی ون  
نه بیت، سوپاس بو نهو خوایه ی رنگای گه یشتن به خوی بو دیارو ناسان کردووین دیاره هم  
رنگه یه کیش جگه له م رنگانه رنگای شهیتانهو بو گو مرایو و سهرلی شیتواندن و چهواشه کردنه.  
\* وجاهدوا فی سبیلہ: جیهادو تیکوشان له پیناوی خوادا چله پوپه ی نیسلامه  
تیکوشهرانی رنگه ی خواش بهر زترین شوتنی به هه شتیان پی ده دریت و لهو دنیا شدا سهر بهرزیو  
گهوره بیان دهست ده که ویت، پیغه مبهری خوا ﷺ له سهروو همموو تیکوشهرانی رنگای  
خواوهیمو همموو جوړو پله کانی جیهادی بریوه به جوانترین و بهر زترین شیوه به دل و به زمان،  
به بانگ کردن، به روون کردنهوه ی رنگای خراپه، هیژو شمشیر، همموو ژیانی تیکوشان بوو بی  
سره وتن، بویه له ناو همموو مرو قایه تی ناوو یادی بهر زتره و لای خوا له همموویان بهر زتره.

کاتیک خوا فرمانی کرد به پیغه مبهر ﷺ به جیهاد: ﴿ولو شئنا لبعثنا فی کل قریة  
نذیراً، فلا تطع الکافرین وجاهدہم به جهاداً کبیراً﴾<sup>۲۷۱</sup>.

نم نایه ته مه ککی بهو فرمانی پی ده کات به جیهاد کردنی کافران به هینانهوه ی به لگه و  
روون کردنهوه ی دین و گه یاندنی قورنان پاشان فرمانی پی کرد جیهادی مونافیقہ کانیش بکات  
که قورستره له جیهادی کافران ﴿یا ایها النبی جاهد الکفار والمنافقین واغلظ علیهم وماواہم  
جهنم وبنس المصیر﴾<sup>۲۷۲</sup>.

باشترین شیوه ی جیهادیش وتنی قسه ی حقه له کاتیکدا دژانی هق هتیزان هه بیت،  
پیغه مبهری خوا ﷺ له همموو کهس زیاتر نم شیوه جیهاده ی کردوو، جگه له م جوړه جیهاده  
دهره کی یانه جیهاد کردنی نفس هیه ده بیت پیش جیهاده کانی تر بکه ویت، چونکه نه گهر

<sup>۲۷۰</sup> آل عمران/۳۱.

<sup>۲۷۱</sup> الفرقان/۵۱-۵۲.

<sup>۲۷۲</sup> التوبة/۷۳.

که سیک نهیتوانی نهفسی خوی رابهیتیت و ژیرباری بخت بو جی بهجی کردنی فرمانهکان و  
وازهیتان له حرامهکان چون دهتوانیت جیهاد لهگهله دهروهی خویدا بکات!!

جیهادکردن لهگهله ناوهوهو دهروهو داوا داوای دهکات له هموو مروفتیک و مروفتی تاقی  
کردوتهوه به دوژمنیک که ههتا بهسهر نهو دوژمنه دا سهر نهکهووت ناتوانیت بهدوو  
جیهادهکهی ترهستیت، نهویش جیهاد کردنی شهیتانه که وهستاوهو ههمیشه ههولی نهوه  
دهدات بهندهکانی خوا سارد کاتهوه له جیهاد (ترس و تمبهلی و هیوا بهژیان.... هتد. دهخاته  
ناو دلپانهوه). خوی گهورهش بو سهرخستنی بهندهکانی یارمهتی و چهکی شهر دهنیریت و  
بهندهکان دلپا دهکات لهوهی خوی پشتیان دهگرتت، فریشتهکانیش دهنیریت بو یارمهتی  
دانیان و نهگهر نهوان راست بکهن و تنها مهبهستیان جیهاد کردن بیت و جی بهجی کردنی  
فرمانهکانی خوا بیت.

کهواته جیهادکردن چوار پلهیه:

[جیهادی نهفس، جیهادی شهیتان، جیهادی بی باهرا و موشریکان، جیهادی مونافیق و  
دهغهلهکان].

جیهادی نهفسیش ههر چوار پلهیه:

یهکهه / ماندووی بکات لهپیناوی فیربوونی دیندا، نهو دینهی که خوشی و رزگاری دنیاو  
قیامهتی پیوه بهنده.

دووه / نهفسی رابهیتیت بو کارکردن بهوانهی فیری بووه، چونکه تنها زانیاری به تنیا  
نهگهر کاری پی نهکری سوودی نییه.

سییهه / خهلکی تریش بانگ بکات و فیرسان بکات، چونکه نهگهر وانهکات له ریزی  
نهوانیه دین و نایهتهکانی خوا دهشارنهوهو نایگهیهنن و کردهوهکانی سوودی پی ناگهیهنن و  
زانیارییه کهیشی رزگاری ناکات.

چوارهه / نهفس نارام بکاتهوه کاتیک تووشی ماندوو بوون و سزا دهبیت لهپیناوی گهیااندنی  
دینهکه دا، نهگهر ههر بهندهیهک نهمانهی جی بهجی کرد پی دهگوتریت مروفتیکی خوی  
(ربانی)یه.

جیهادی شهیتانیش دوو پلهیه:

یه کهم / بهرپرچ دانه‌وی هر گومان و له‌که‌یه‌ک که شه‌یتان ده‌یه‌ویت له نیمانی مرؤفدا  
دروستی بکات که بهم پله‌یه بهنده‌ی خوا یه‌قین په‌یدا ده‌کات.  
دووه‌م / بهرپرچ دانه‌وی حمزو ناره‌زووه‌کان که بهم پله‌یه‌ش بهنده فی‌ری نارام گرتن ده‌بیت،  
خواش ده‌فهرم‌ویت:

﴿وجعلنا منهم أئمة يهدون بأمرنا لما صبروا و كانوا بآياتنا يوقنون﴾<sup>۲۷۳</sup>.

جیهادی بی باوه‌ران و مونا‌فیقانیش چوار پله‌یه:  
(به‌دل، زمان، مال و سامان، نه‌فس).

بۆ هه‌موو شتیه‌کانی جیهادیش باشت‌ترین نمونه‌ی زیندوو‌مان له پیغه‌مبه‌ری خوا صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم  
ده‌ست ده‌که‌ویت:

﴿لقد كان لكم في رسول الله أسوة حسنة لمن كان يرجو الله واليوم الآخر وذكر الله  
كثيراً﴾<sup>۲۷۴</sup>.

خوایه زۆر هه‌ژارین و لاوازین له هیتی خۆت به‌شمان بده تا سه‌رده‌که‌وین به‌سه‌ر نه‌و  
دوژمنانه‌داو به‌سه‌ر به‌رزی بیینه حوزورت له قیامه‌تدا...  
نه‌مانه نه‌و سی چه‌مکه بوون که خوا رزگاری به‌نده‌کانی پیوه به‌ستووه له دنیاو قیامه‌تداو  
نازایه‌تیش بۆ که‌سی‌که پیش له‌ده‌ست چوونی فرسه‌ت خۆی رزگار ده‌کات و ناوی له‌ناو رزگار  
بوواندا تو‌مار ده‌کات..

داواکارم له‌خوای به‌به‌زه‌یی و به‌خشنده نه‌و رینگای رزگاری‌یه‌مان بۆ ناسان بکات...

<sup>۲۷۳</sup> السجدة / ۲۴

<sup>۲۷۴</sup> الاحزاب / ۲۱



## وانه ی چواره م:

﴿يا أيها الذين آمنوا استجبوا لله وللرسول إذا دعاكم لما يحييكم واعلموا أن الله يحول بين المرء وقلبه وأنه اليه  
تحترون﴾<sup>٢٧٥</sup>

واته / نهی نمو که سانهی نیمانتان هیناوه! وه لایمی خواو پیغه مبهری خوا بده نه وه کاتیک پیغه مبهر ﷺ بانگتان ده کات بو نهو شتانهی که ژیانتان بو دروست ده کات، نه وه ش بزانشن خوی گه وره ناگای له دلتانه (پاست ده که ن یان نا) بو لای خوی گه وره ش کو ده کرینه وه بو لی پیچانه وه مو حاسه به .  
پاقهی یه ک دوو وشه:

۱- نیمان: بریتی به له قبول کردنی خواو پیغه مبهری خوا ﷺ و رازی بوون و جی به جی کردنی بریاره کانیا و اته نیمان بریتی به له: (النطق باللسان والعمل بالأركان والتصديق بالجنان) چونکه نیمان پیک دیت له همرسیک جه مسره سه ره کیه کان که بریتین له وتنی (قول) به زوبان و کردن (فعل) به نه ندانه کان و پروا بوون (اعتقاد) به دل.

۲- لما یحییکم: نه وهی ژیان (حیة) ی تیدایه بو تان... ژیان بو (فکر) او (عقل) تان ژیان بو دل و سوژتان، ژیان بو خیزان و مندالتان... ژیان بو گهل و میلله تان، ژیان بو ناخیرهت و دواروژتان: ﴿وان الدار الآخرة هي الحيوان لو كانوا يعلمون﴾<sup>٢٧٦</sup>.

واته / ژیا نی ناخیرهت و دواروژ ژیا نه... نه گهر نیوه بزانشن.

۳- يحول بين المرء وقلبه: ناماژیه بو نه وهی که س ناتوانی شت له خوا بشاریتته وه، ده کری نیقرار بکات و توخمیک کی خیانه تکاریش بیت له ریزی موسلماناندا و موسلمانان پیی نه زانشن به لام خوا پیی ده زانیت و ده زانیت (اعتقاد و تصدیق) له دلیدا نی به .

<sup>٢٧٥</sup> الانفال/ ٢٤.

<sup>٢٧٦</sup> العنکبوت/ ٦٤.

۴- الیه تحشرون: چاکه و خراب... پاک و پیس (نیهت پاک و نیهت پیس) هه مووی زیندوو ده کرینهوهو کۆده کرینهه له لای خوای گهورهش ریز له راست گۆو دهست و دل پاک ده گریت و خیانهتکارانیش ریسوا ده کات... ﴿الحق من ربك فلا تكونن من الممترين﴾<sup>۲۷۷</sup>.  
واته / ههق نهوهیه خوا بیفه رموت... له گوماندا مهژی!

به لام غهیری نهه دووانه (قورشان که قسهی خواجه - سوننهت - که قسهو کارو بریاری پیغه مبهره علیه السلام، تهفسیرو راقسهی نیسلامن و هه لده گری مونا قه شه بگریت و کامیان زیاتر له گیانی شه ریعه تهوه نزیکه کاری پی بگریت..

چوون به دهنگ خواو پیغه مبهره وه چوون علیه السلام ژیان دروست ده کات و به پیچه وانه وه پشت هه لکردن له خواو پیغه مبهری خوا علیه السلام مروّف بی حورمهت ده کات و ژیانی تال ده کات: ﴿ومن أعرض عن ذكری فان له معیشة ضنکاً ونحشره یوم القیامة اعمی...﴾<sup>۲۷۸</sup>.

### ژیان یانی چی؟

ژیان واته (سهلامهتی، حورمهت، سه به رزی)... نیسلام یانی سهلامهتی و دوور له له کهو نه خوشی له هه ر بواری کدا بیته...

۱- پاراستنی (عقل) له هه موو جوړه شتیکی بی به رهه م و خورافهیه ک.

۲- پاراستنی (دین) له هه موو جوړه گومان (شبهه) و ناره زوو (شهوة) یتک.

۳- پاراستنی سهروهت و سامان و مال (مال) له حه رام خوړی و تیدا چوون.

۴- پاراستنی وه چه (نسل) له هه موو زایه بوونیک...

۵- پاراستنی گیان و دهروون (النفس) له کوشتن و برین و تاوانکاری.

له گهل نهوانه دا نیسلام به (حورمهت) ت ده کات له دنیا داو له قیامه تیشدا لای خواو لای

مه لانیکه ی خواو خه لکی خوا.

دوای نه مهش نیسلام سه به رزی و عیززهت له مروّفدا دروست ده کات و ته نیا مل که چی بو

<sup>۲۷۷</sup> البقرة/۱۴۷.

<sup>۲۷۸</sup> طه/۱۲۴.

یهک خوی پی دهکات..

﴿ضرب الله مثلاً رجلاً فیہ شرکاء متشاکسون ورجلاً سلماً لرجل هل یتویان مثلاً﴾

الحمد لله بل اکثرهم لا یعلمون ﴿۲۷۹﴾

واته / خوی گوره یه نمونه یه کتان بو دینیتته وه ، دوو پیاو همن...

-یه کتکیان خوی داو هته دهست چند کسیتک که همریه که ی داوایه کی لی دهکات و نهوی

دیکهش خوی داو هته دهستی ته نیا یه ک کس... نایا حالی دهروونی و عه مهلی نهو دوو پیاو ه

یه کسانن.. (الحمد لله) له لام خو ز ور کس نه مه نازانیت.

## وانه ای پینجه م:

﴿والذین یؤتون ما آتوا وقلوبهم وجلة أنهم الی ربهم﴾

راجعون ﴿المؤمنون / ۶۰﴾

ابن کثیر: ره حسته تی خوی لی بیت - له ته فسیری ثم نایه ته پیروژه ده لی: اثم نایه ته پیروژه ده باره ی نمو نیمانداره له خوا ترسانه یه که کاتیک شتیک دبه خشن له وه ده ترسین که لیان قبول نه کری، چونکه خه می نه وه یانه که که م و کوری یان هه بیت له به جی هینانی مهره کانی به خشین، نم ترسه ش له بابی پاریزگاری میهره بانی به وه یه.

واته / ترسه که له وه یه که کرده وه ی بر او ادا به سوری دا رت بکریته وه خوی گوره لی قبول نه کات جا چون نیماندار نه ترسی له کاتیکدا که بی ناگایه له نه جامی کرده وه کانی؟!

ناشکرایه زانینی ثم نه جامه ش شتیک نادیارو غه بی به له خوی گوره بسترازی که سیک تر زانیاری علمی ده باره ی نیه، خاتوو عاتشه - خوا لی رازی بی - ده لی: له پیغه مبر علیه السلام پرسى: نایا نایه تی ﴿والذین یؤتون ما آتوا وقلوبهم وجلة﴾ ده باره ی نمو که سانه یه که مهی ده خونه وه دزی ده کهن؟ پیغه مبر علیه السلام فرموی: (لا یا بنت الصدیق، ولكنهم الذین یصومون ویصلون ویصدقون وهم یخافون ان لا یقبل منهم اولئک یسارعون فی الخیرات) ۲۸۰.

واته / انه خیر نه مه له باره ی نمو که سانه یه که روژوو ده گرن و نوژ ده کهن و خیرو سه ده قهش ده کهن، به لام ترسی نه وه یان هه یه که لیان قبول نه کری، نه مانه که ده ست پیشخه ری له خیرو چاکه کاری دا ده کهن و زوو به جیان ده گیه نن).

که واته پیوسته له سه ر موسلمانان که تنها له خوی گوره وه پهروه دگار بترسین و جگه له ترسیان له هیچ کهس و له هیچ شتیک تر نه بیت، دیاره شوینگه و جیگه ی ترسیش ده، به لام کاریگه ری به سه ر نه نداناندا رهنگ ده داته وه که به وه ی ترسی خواوه له گوناوه تاوان



ده گهرینهوه دهست به فرمانبرداری خواوه ده گریست و هه موو باوه دارتیکیش بهوه وه زعی چاکه که ترسی له دلدا هه بیت، به لام به نه مانی نهو ترسه تووشی گومرایسی و سه رلی شیواوی ده بیت.

ترسیش له چند شتی کدا رهنگ ده داتهوه ه گرن گترینیان ته مانهن:  
یه کهم / نهو شتانهی که په یوه ندی یان به ناین و به روژی دوا یی بهوه هه یه:  
أ- ترسان له نه مانی دلسوژی (اخلاص) بو خواو له تیکهل بوونی له گهل دلسوژی بو غمیری خوای گهوره.

ب- ترسان له تووش بوونی فیتنه له دیندا، بویهش پیغه مبهه ﷺ زور جارن له دوعا کردیندا ده یفه رموو: (یا مقلب القلوب ثبت قلبي علی دینک) <sup>۲۸۱</sup>.  
واته / انه ی نهو خوایه ی دلان هه لگیرو وه رگیتر ده که ی دل له سه ر دینه که ی خوت جیگیر بکه).

خوای گهوره ه ده فهرموئ: ﷺ (واعلموا ان الله یحول بین المرء وقلبه) <sup>۲۸۲</sup>.  
واته / بزنان که خوای گهوره مروژ له دل که ی جودا ده کاتهوه ده که ویتته نیوان مرویه که وه شتانهی که دلی خوزگیان بو ده خوازی، له ته مهن درتیری و هیوا یهت زوری بهوه ی که له کتوپریدا ده یمرتنی و وای لی ده کات که تواناو ده سه لاتی به سه ر دلیدا نه شکیت بویه پیویسته له سه رتان کارو کرده وه ی چاکه دوا نه خهن چونکه مردن چاره سه رتان ده کات!!  
دووهم / ترسان لهو به لاه نار هه تیانه ی که له دنیادا تووشی مروژ ده بن وه ک هه ژاری و نه خوشی و مردنی مندال و له دهست دانی هه ر نیعمه تیکی تر، ترسیش لیره دا له تووش بوونی نه م جوړه به لایانه نییه به لکو ترس له فیتنه کانی دینه که رهنگه به دوا ی نه م به لاه نار هه تیانه ندا بیت، که واته ترسه که تا قی کردنه وه ی مروژ ده گریته وه لهو به لاه تا قی کردنه وانه له گهل نهو کهم و کورپانه ی که له نیمان و دینی مروژدا روو ده دن له دوا ی نه م به سه ر هاتانه بویهش پیغه مبهه ﷺ له نزا کانی دا ده یفه رموو: (ولا تجعل مصیبتنا فی دیننا) <sup>۲۸۳</sup>.

<sup>۲۸۱</sup> آخر جه الأجرى والحاکم وابن ماجه وصححه الالبانی.

<sup>۲۸۲</sup> الانفال / ۲۴.

<sup>۲۸۳</sup> قطعه من حدیث آخر جه الترمذی وغیره وحسنه الالبانی.

واته / خوايه به لآو فيتنه كانمان مه خوره دينه كه مان.

جا كه سينك بيهوي ترسي خوي گهوره و ده دست بيتي پتويسته تيبيني نه م خالانه بكات:

۱- زهروره تي زانين و ياد كرده هوي سيفه ته كاني خوايه له پايه به رزي و دهسته لاتداری و بالادهستي و مه زينتي و گهوره يي كه ده بيته هوي پر بووني دل و دهروون له ترسان له خوي گهوره كه نه مهش ده بيته هوي و ده دست هيناني ره زامه ندي خواو دوور كه وتنه هوي له خه شه و قيني خوا، چونكه مرؤف تا زياتر خوي گهوره بناسيت زياتر ليتي ده ترسيت ﴿انما يخشى الله من عباده العلماء﴾.

۲- زهروره تي زانين و ياد كرده هوي سيفه ته خودي ازاتي ايه كاني دروست كراوه كان له لاوازي و بي دهسه لاتي و نه زاني و نه شاره زايي به رت كخستني كاروباري ژيان و بي ناگايي له شته ناديارو غه يبي به كان و هه ژاري و پيداويستي.

۳- به ناگايي و شاره زابوون له ناخوشيه كان و چه نديتي و هو كاره كاني، بو نمونه: نه گهر ههر بهنده يه ك نه اندازه ي سزاي گور بزاني ليتي ده ترسيت نه گهر نا ليتي ناترسني چونكه ههر كه سينك نه زان بيت له ناستي شتينا كدا له م شته ناترسني ههروه كو منداليني بچووك كه باكي ني به له ياري كردن به كاره باو ناگر چونكه نه اندازه ي زهروره زيانه كه يان نازاني.

۴- كه يف به خو هاتن (العجب بالنفس) و كه يف هاتن به كرده هوي كان نه مهش ده رديكي زور كوشنده يه و از له بهنده ناهيتني تا به ته و اوي ترسي خوي له دل ده باته دهرو نهو كاته وا ده زانني كه پده و پايمه كي به رزي هه يه لاي خواو به ناسووده يي و بي خه مي ليتي پال ده داته و هه پشتيني لي ده كاته و هه ترسي له دلدا ناميتني.

۵- گرنگي نه داني بهنده به مافه كاني خواو نه ركه كاني خوي له به رامبه ر خوي بالادهستي و همستان به گونا هه تاوان ترسي خوي له دلدا ناهيتني، چونكه په يوه ندي نيتوان ترس و گونا هه كاري پيچه وانه ن به كه م بوونه هوي گونا هه ترس زياد ده كات و به زياد بووني گونا هه ريشه ي ترس كه م ده بيته و هه له دلدا ناميتني.

جوره كاني ترس:

۱- نه گهر ترس ترسي په رستن بي و ترساو به هويه و هه له لي ترساو نزيك بيته و هه نه م جوره ترسه يه كينكه له جوره كاني عيبادهت و ناسي جگه له خوي گهوره به رامبه ر كه سينكي تر

هه بیته چونکه ده بیته هاوبهش بریاردانی گهوره (الشرك الاکبر).

۲- نه گهر ترسه که سورشتی (فطري) بوو وهک نه وهی له دوزمنیتک بترسی یان له گیان له بهریتک یا له ژانیتک... هتد نه م جوړه ترسه له عیبادهت نیسه و له وانیهه تووشی زور له نیماندارانیش بیت و به هاوبهش بریاردان (شرك) ناژمیردریت.

\* تکا - الرجاء - بریتی په له چاوه پری کردنی شتیکی وها که لای دهر وون (نفس) خو شه ویست بی و وده دست هینانی نه م شتهش پتویستی به هندی هۆکار بیت له سنووری تواناو دهست رویشتن، بویه هر شتیکی چاوه پروان کراو ده بی هۆکار تکی هه بی نه گهر نه م هۆکارهش وهدی نه هات نابیته تکا - الرجاء - به لکو ده بیته هیواخوازی (التمني) جیاوازی نیوان هیواخوازی و تکا زور فراوانه چونکه تکا بو که سیکه کرده وهی هه بیت به لام هیواخوازی نی که سیکه کرده وهی نه بیت نه م که سهش تکای بو نیسه و ناشیبت چاوه پرتی هیچ بیت ده بینین فیرخوازی تک (قوتابی) تک به درتیزی سال تی ده کوشی و خوی ماندوو ده کات چاوه پروانی و تکای سهر که وتن و دهر چوونی ههیه به پیچمه وانیه یه کینک که نهی خوتندی و هه ولی نه دابی که تکای دهر چوون و چاوه پروان کردنی له لای نیسه خوی گهوره ده فهر موی: ﴿فمن كان يرجو لقاء ربه فليعمل عملاً صالحاً ولا يشرك بعبادة ربه احداً﴾<sup>۲۸۴</sup>.

واته / اجا نه م که سهی که تکای گهیشتنی ههیه به پهروه ردگاری خوی با کرده وهی چاک بکات و له په رستنی پهروه ردگاریدا کهس نه کاته هاوبهش و شهریکی، گرنگترین شهو شتانهی که په یوه ندی یان به تکاوه ههیه بریتین له عیبادهت و گوناوه به لای موسیبه ته کان جا نه گهر بهنده تا عه تیکی به جی هینا تکای قبول بوونی ده بی نه گهر گونا هینکی کرد تکای لی خوش بوونی ده بی و نه گهر تووشی به لایه کیش هات تکای لاچوونی ده بیت.

### هاوسه نگی ترس و تکا و تهواو کردنیان بو یه کتری:

ترس و تکا دوو ره گهزی تهواو کهری یه کترین بویه پتویسته له دهر وونی بر واداردا هاوسه نگیان هه بیت چونکه هر یه کینکین له شه اندازه دهر چی کیشه کان هه لده گهرینه وهو کاره که لهق ده بی و بهم شیوهیه ترس و تکا نابنه هاندهر بو نه انجام دانی کارو کرده وه چونکه

ترس به بی تکا ده بیته هوی هیوابران و بی ناواتی خاوه نه که یو تکاش به بی ترس خاوه نه که یو تووشی له خو بایی بوون ده کات، هندی باری واش هه یه که برواداری پیدای تیپه ده بی ته نیا ده گونجی ترسی تیدا بی و هندی باری تریش هه ن هه ر تکای بو ده گونجی چونکه بروادار:

ا- کاتی ده پروانیتته تاوانه کانی خوئی ترسی لا دروست ده بی له سزای خوی گهوره.

ب- نه گه ره سیری ره حمهت و به خشنده بی خوی میهره بان بکات تکای له لا دروست

ده بیته.

ج- نه گه تاعهت و نه ر کینکی به جی گه یاند تکای قبول بوون له خوا ده کات و ترسی رهت

کردنه و ه ده بیته.

د- نه گه تاوانیکی کرد تکا له خوی گهوره ده کات که تو به و پشیمانی لی قبول بکات.

ه- نه گه نیعمه تیکی بو هات تکای به رده و امی و زیاد بوونی نیعمه که و توانای سو پاس

گوزاری ده کات و ترسی له دست چوونی نه نیعمه ته ی ده بی.

و- کاتیک تووشی به لایه ک ده بیته تکای لبردنی له خوی گهوره ده کات له گه ل تکای

پاداشت و هر گرتن له سه ر نارام گرتنی له سه ر نه م به لایه و ترسی نه مانای پاداشتیسی ده بیته نه گه ر

و ه کو پیویست نارامی نه گرت بیته و دانی به خودا نه گرت بی.

ز- هرچی گونا هکارو تاوانکاریشه که هر چاوی له هیوا خوازی (تمنی) یه نه وه تکای بو

دروست نی یه و هر ترسی بو ده گونجی.

### له نیوان ترس و تکا:

(عمومری کوری خه طاب) ره زای خوی لی بی فه رموی: نه گه ده نگیتک له ناسمانه وه

بانگی کرد: نه ی خه لکینه نیوه هه مووتان تیکرا ده چنه به هه شتی ته نیا که سییک نه بیته

ده ترسم نه و که سه من بم!!

و ه نه گه ده نگیتک بانگی کرد: نه ی خه لکینه، نیوه هه مووتان ده چنه دوزه خه وه ته نیا

که سییک نه بی تکا ده که م نه و که سه من بم



## وانه ای شه شه م :

﴿ قل هذه سبيلي أدعوا الى الله على بصيرة أنا ومن اتبعني ﴾

وسبحان الله وما أنا من المشركين ﴿ ٢٨٥ ﴾

(ابن جریر الطبری) له تهفسیری ئەم نایه‌ته پیروژه‌دا ده‌لی: خوای په‌روه‌ردگار ده‌فهرموت به پیغه‌مبهره‌که‌ی ((محمد)) ﴿ قل ﴾ بلی ﴿ هذه ﴾ ئەو بانگه‌وازه‌یه‌ی من بانگی بو ده‌که‌م، که بریتی‌یه له بانگ‌کردن بو یه‌کتاپه‌رستی (تەوحید) او یه‌کلابوونه‌وه له به‌ندایه‌تی کردن و گوی پرایه‌لی کردن و لانه‌دان له فرمانه‌کان و وازه‌یتان و دوور که‌وتنه‌وه له هه‌موو په‌رستراویکی تر جگه له‌خوا ﴿ سیلی ﴾ رنگاو بانگه‌که‌ی منه ﴿ ادعوا الى الله ﴾ بانگه‌واز ده‌که‌م بو لای خوای په‌روه‌ردگار ﴿ علی بصیرة ﴾ له‌سه‌ر چاوساگی و یه‌قین و تەوحیدو زانیاریو لیزانیو بینایی ﴿ أنا ومن اتبعني ﴾ خۆشم و ئەوانه‌ش که شوینم ده‌که‌ون و به‌راستم ده‌زانن و نیمانم پی ده‌هیتن بانگه‌وازی ده‌که‌ن بو لای خوا به‌هه‌مان شیوه له‌سه‌ر چاوساگی و یه‌قین و تەوحیدو زانیاریو لیزانیو بینایی ﴿ سبحان الله ﴾ پاکو و به‌رزو و بلندو بی عه‌یبی بو خوای گه‌وره‌یه له‌وه‌ی هاوه‌لیکی له مولک و سامان یان له ده‌سه‌لاتیدا هه‌بی ﴿ وما أنا من المشركين ﴾ وه من به‌ریم له هاوبه‌ش په‌یدا که‌ران و نه من له‌وانم و نه ئەوانیش له من.

له‌م نایه‌ته پیروژه‌دا: چەند ئەرک و فرمانیک هه‌یه پێویسته له‌سه‌ر بانگ‌خواز پێش ئەوه‌ی ده‌ست بکات به‌کاری بانگه‌وازی ده‌بی ده‌سته به‌ریان بکات، ئەو ئەرک و فرمانانه‌ش ئەمانه‌ن: یه‌که‌م: ناسین و شاره‌زابوونی ئەو رینگایه‌ی گرتویه‌تیه به‌ر که ئیسلامه، پێش ئەوه‌ی که‌سانی تری بو بانگ بکات.

له‌سه‌ر بانگ‌خواز پێویسته پێش ئەوه‌ی ده‌ست بکات به‌جی به‌جی کردنی پێویسته‌کانی بانگه‌وازی کردن ده‌بی له رینگای قورئانی پیروژو سوننه‌تی صحیحه‌وه شاره‌زایی ته‌واو له دینی

نیسلام پهیدا بکات و پاشان بهسەر خۆیدا جی به جی بکات و کردهوهی پی بکات، کهوا بوو یه کهم جار زانست دی نه مجار گوفتار پاشان کردهوهو کار پی کردن، چونکه نه گهر کهسیک بیهویت بانگهوازی بکات، له کاتیکدا ریگا راسته کهی خوی نه ناسیبی و شارهزای نه بووبی نهو کاته لهبری نهوهی خه لکی چاک بکات و بیانخاته سه ریگا راسته که زیاتر سه ریان لی دهشیونینی و تووشی سه رگهردانیان ده کات عه ره ب گوتنه نی (کیف یستقیم الظل والعود أعوج) و (فاقد الشيء لا يعطيه) به لکو به هوی نه فامی و نه شاره زابوونی به رامبه ر کاروباری دینه کهی خۆشی سه ر لیشیواوو گومرا ده بی و ده بیته هویه کیش بو گومرا بوونی خه لکه که، له جیاتی ری نیشان دانیان بو سه ریگای راستی نیسلام. له بهر نهوهی ریگا و ری بازو توله ری گه لیک زۆرن و سه ره نجامی هه مووشیان ناگری دۆزه خه جگه له یه ک ریگا نه بیته که نهویش بریتی به له ریگای خوای پهروه ردگار، که هه ره نهوشیان ریگایه کی راسته و سه ره نجامیشی به به هشت کۆتایی دیت، ﴿وان هذا صراطي مستقيماً فاتبعوه ولا تتبعوا السبل فتفرق بكم عن سبيله ذلكم وصاكم به لعلكم تتقون﴾<sup>۲۸۶</sup>.

واته / (بی گومان نهوه ریگا راسته کهی منهو شوینی کهون، نه کهن به دوای ریچکه و توله ریگان بکهون که ده بیته هوی لادانتان لهو ریگا راسته به مه وه سیهت و نامۆژگاریتان ده کهم تاوه کو ناگادارو خۆپاریزبن).

جا پتویسته له سه ر برای بانگخواز دیراسه یه کی وردو قوولی قورنانی پیروزو سونه تی صحیحی پیغه مبه ر ﷺ بکات بو نهوهی بتوانی به باشی سه ر لا نیسلام ده ربکات و لیتی تی بگات و بزانی مانای نیسلام و نیمانی راسته قینه چی به، که سیستم (نظام) یکی گشتی و یاسایه کی هه مه لایه نهی کاروباره کانی ژبانوه بهرنامه و ری بازنیکی ریک و پیکه بو مروقه کان و پیغه مبه ر ﷺ له لایه ن پهروه ردگاره که یه وه هیناویه تی و فه رمانی پی کردوو به خه لکه کهی رابگه یه نی و له گه ل پاداشت و سزای نهو که سانه ی شوین که وتوو ده بن یا خود سه ر پیچی ده کهن، خوای گه و ره ده فه رموی: ﴿ومن یتغ غیر الاسلام دیناً فلن یقبل منه وهو فی الآخرة من الخاسرین﴾<sup>۲۸۷</sup>.

<sup>۲۸۶</sup> الانعام/ ۱۵۳

<sup>۲۸۷</sup> آل عمران/ ۸۵

واته / (هەر کەسێک چ نێستاو چ لە داها توودا جگە لە نێسلام دینێکی تر هەلبژێریو  
 بیکاتە پەیرهوو پرۆگرامی خۆی ئەو ئەو لێی وەرناگیریو لە رۆژی دوایشدا لە دۆراوەکان دەبێ).  
 هەر وەها خوای گەورە قورئانی پیرۆزی بەرۆح ناو بردوووە کەوابوو نینسانی کامل و ژیر نابێ  
 بەبێ ئەم رۆحە کە بریتی یە لە قورئان بە لکو لە جیهانی نینسانییەت دەردەچی و دەچیتە جیهانی  
 ئاژەل و حەیانەووە ﴿والذین کفروا یتمتعون ویأکلون کما تأکل الأنعام والنار مشوی  
 لهم﴾ ٢٨٨.

یان دەفەرموی: ﴿أولئک کالأنعام بل هم أضل﴾ ٢٨٩.

واته / (ئەوانە وەکو ئاژەل وان بە لکو لە ئاژەلیش گومراترن).

هەر وەها ئەم قورئانە نوورتکەو بەهۆیەو نینسان رێگای راستی بۆ رووناک دەبیتەووە  
 بەرچاوی روشن دەبێ، بۆیە پێویستە لەسەر برای بانگخواز دواي ئەو نوره خوایی یە بکەوی  
 تاووەکو بەهۆیەو رێگای راست بدۆزیتەووە و بیناسی و شوێنی بکەوی و پاشان خەلکیشی بۆ بانگ  
 بکات هەر ئەو هەشە رێگای راستی پەروەردگار ﴿و کذک أوحینا الیک روحاً من أمرنا ما کنت  
 تدري ما الکتاب ولا الایمان ولكن جعلناه نوراً نهدی به من نشاء من عبادنا وانک لتهدی  
 الی صراط مستقیم، صراط الله الذی له ما فی السموات وما فی الارض الا الی الله تصیر  
 الامور﴾ ٢٩٠.

دوو هەم / بانگەوازی کردنە کە بۆ خوای تاک و تەنها بێ:

دەبێ بانگەوازی کردن تەنها بۆ لای خوای گەورە بێ و هەر لە پێناوی ئەویشدا بێ چونکە زۆر  
 لەو کەسانە ی بانگەوازی دەکەن بانگەوازی یە کە یان بۆ خۆیانەو بۆ خۆ دەرخستنه یان بۆ زیاد  
 کردنی رێژە ی کۆمە لە کەیانە بەبێ گۆی دانە پابەند بوونیشیان بە شەرعهو بە مە یە کێ لە  
 مەرجەکانی قبول بوونی کردەووە کە دلسۆزیو لەبەر خوا کردن (إخلاص) ه پشت گۆی دەخریت  
 و ئەو کاتە زۆر بەری موسلمانان جوړیک لە جوړەکانی هاوبەش بریاردان (شرک) تیکەلی  
 دلەکانیان دەبێ. کەوا بوو ئیمانی پاک پێویستی بە هۆشیاری و ئاگاداری یە کێ بەردەوام هەیهو

٢٨٨ محمد / ١٢.

٢٨٩ الاعراف / ١٧٩.

٢٩٠ الشوری / ٥٢-٥٣.

دهبی دلہ کان له هموو گومانیکی شہیتانی بیپارترین و ہر وہا دہبی هموو جولہو ہلس و کہوتہ کان له ژیاندا حیسایان بو بکریت، تاکو گشت کارو کردہ وہ کان بہ پاکی و ساغی بو خوی تاک و تہنہا بی جگہ لهو بو کہسیکی تر نہ بن، ہر وہا پیویستہ لہ سہر بانگخواز لہ ہموو جوڑہ ہاوبہش بریاردان (شرک) یک دوورہ پهریز بی، نہوتہ پیغہ مبہر ﷺ نومہتہ کہی لی ناگادار کردوتہ وہ نہو ک تیی بکمون وہ کو نیمامی احمد دہ فرموی: (أخوف ما أخاف عليكم الشرك الأصغر قالوا: وما الشرك الأصغر يا رسول الله؟ قال: الرياء. يقول الله تعالى يوم القيامة اذا جاء الناس بأعمالهم اذهبوا الى الذي كنتم تراؤن في الدنيا هل تجدون عندهم جزاء؟).

واتہ / (لہ ہموو شتیکی زیاتر لیتان بترسم بچوکتین شرکہ گوتیان: بچوکتین شرک و ہاوبہش بریاردان چہیہ نہی پیغہ مبہری خوا؟ فرموی: روپامایی کردن (ریاء) ہ روژی دواپی کاتی خہ لکی بہ خویمان و بہ کردہ وہ کانیان دین، خوی گہورہو بہرز پییان دہ لی: پرؤنہ لای نہو کہسانہی کردہ وہ کانیان بو نہ نجام داون لای نہوان پاداشت و ہر بگر نہوہ).

ہر وہا نہبو ہورہیرہ - خوا لئی رازی بی - دہ لی: پیغہ مبہر ﷺ دہ فرموی: [(يقول الله) أنا اغنى الشركاء من عمل عملاً أشرك معي غيره تركته وشركه] ۲۹۱.

واتہ / (خوی گہورہ دہ فرموی: من زور لهوه دهوله مهندترم لهوهی شہریکم ہہبی جا ہر یہ کی کردہ وہیہ کی کردو تیایدا یہ کیکی تری کردہ شہریک لہ گہل من نہوا وازی لی دہ ہیتم بہ خوی و ہاوبہشہ کہشیہوہ).

ہر وہا نیمامی نہ حمہد ریویاہت دہ کات (نہبو سہ عیدی کوری فہ ضالہ) دہ لی لہ پیغہ مبہر ﷺ بیست دہیفہرموو: (اذا جمع الله الأولين والآخرين ليوم لا ريب فيه، يناد من كان أشرك في عمل عمله لله فليطلب ثوابه من عند غير الله فان الله أغنى الشركاء عن الشرك) ۲۹۲.

واتہ / کاتیکی خوی گہورہ نہوہل و دواینہکانی کو کردہ وہ لہو روژہی کہ ہیچ گومانی تیدا نہیہ بانگ کہریک بانگ دہ کات: ہر کہسی لہ کردہ وہیہ ک لہو کردہ وانہی کردوویہتی

۲۹۱ رواہ مسلم.

۲۹۲ صحیح رواہ احمد.



تیایدا یه کیکی تری کردۆته شه‌ریکی خوای گه‌وره با داوای پاداشت له غه‌یری خوا بکات، چونکه خوای گه‌وره زۆر له‌وه ده‌وله‌مه‌ندتره که شه‌ریکی بۆ بریار بدری).

جا که‌وابوو با ژیانمان و مردنمان بۆ وه‌ده‌ست خستنی په‌زامه‌ندی خوای تاک و ته‌نها بی و جگه له‌و بۆ که‌سی تر نه‌بی، له‌وانه‌ش بانگ کردنه که‌مان بۆ شه‌وه‌ی له‌و که‌سانه نه‌بین که به‌هۆی کرده‌وه‌کانیان خۆیان دۆراندوه.

به‌لکو له‌و که‌سانه بین که خوای کار له‌جی ده‌رباره‌یان ده‌فه‌رموی: ﴿انی لا اضع عمل عامل منکم من ذکر او انثی بعضکم من بعض﴾<sup>۲۹۳</sup>.

واته / (من کرده‌وه‌ی هیچ که‌سیکت له‌ ئیوه به‌زایه ناده‌م چ له‌ پیاوان چ له‌ ئافره‌تان به‌بی جیاوازی کردن پاداشت ده‌دریته‌وه).

### سی‌یه‌م / چاوساغی و روّشنی ((بصیره))

بی گومان (بصیره) یه کیکه له‌ فه‌رزه‌کان تاکو و بابته‌کانی بانگه‌وازی کردن تیکه‌لی بابته‌کانی ترو بیروچکه‌کانی تر نه‌بیت و کۆمه‌لی بانگخوازان بۆ خوا به‌هه‌ر جوړتک بی ده‌بی له‌یه‌کتریان جیا بکه‌نه‌وه و ده‌بی جاری شه‌وه بدن که به‌ته‌نها ئوممه‌تیکن جیاوازن له‌و که‌سانه‌ی هاویرو هاوړتیبازی شه‌وان نین و له‌یه‌ک جودا ده‌بنه‌وه و تیکه‌لیان نابن، هه‌روه‌ها نابی ریگه‌ بدین خاوه‌نانی شه‌م دینه بانگه‌وازی بکه‌ن بۆ دینه‌که‌یان له‌ کاتیکدا خۆیان تواندۆته‌وه له‌ناو کۆمه‌لگای نه‌فامی (المجتمع الجاهلی) به‌ بیانووی به‌ژه‌وه‌ندی بانگه‌وازی کردن (مصلحة الدعوة) که شه‌م جوړه بانگه‌وازی کردنه هیچ به‌ره‌مه‌یکی به‌نرخ‌ی نابی، که‌وا بوو هه‌ر ده‌بی جاری شه‌وه بدن که شه‌وان شتیکن و نه‌فامیش شتیککی تره‌و ده‌بی به‌کۆمه‌ل بوون (تجمع) یکی تایبه‌تی و خاوه‌ن عه‌قیده‌یه‌کی خاوتن و ریک جودا بکرتسه‌وه، نه‌ک وه‌کو هه‌ندی که‌س که نیسلام تیکه‌لی به‌رنامه‌ دروست کراوه‌کان و بیروچکه‌کانی تر ده‌که‌ن شه‌وانه له‌ناو شه‌و بارودۆخه‌دا توانه‌وه له‌ سروشتی شه‌م دینه نه‌گه‌یشتوننه‌و چۆنیه‌تی چۆنه ژووره‌وه‌ی ده‌رگای دل‌ه‌کان نازانن چۆنه!!

ده‌بینین خاوه‌ن بیرو بۆچۆنه کوفرو ئیلحادیه‌کان زۆر به‌گه‌رمی و به‌ جوړته‌وه خۆیان ده‌رده‌خه‌ن و به‌ناشکرا بیرو بۆچوون و به‌رنامه‌ی خۆیان پاده‌گه‌یه‌ن!! له‌ کاتیکدا بیرو

بۆچوونه که بیان به تال و مایه پووجه. نه دی بۆچی خاوهن بانگه وازانی ئیسلام نه گهر چی له سههر بهرنامه یکی حهق و رینگاو ریبازیکی راستن ناوو نیشانی تایبهتی خۆیان ناشکرا ناکهن و شهو رینگاو ریبازهی که جیاوازیه کی تهواوی له گهله رینگاگانی تری نه فامیدا ههیه به ناشکرا ده ری نابرن؟! له کاتیکدا که پیغه مبهه ﷺ نهوپه ری پروون و ناشکرایی له دهعهوه کهیدا هه بوو بۆیه به شانازی یهوه دهیگوت: ﴿لَا أُعْبَدُ مَا تَعْبُدُونَ﴾<sup>۲۹۴</sup>. که ههر لهیه کهم پیتی سههه تاییهوه نه فی هه موو (أنداد و أرباب و آلهة و طواغیت) ی ده کردو دروشمی هه میسه زیندووی نه خیر بوو بۆ نه فامیتی و نه فامان و پاشان اثباتی په رستراوو خوی راسته قینهی ده کرد که له وشه ی (الا لله) دا خوی ده نوینی چونکه نه م رسته پیروزه (لا اله الا الله) له سهه دوو بناغه داده مه زریته:

۱- رووخاندن و ره خنه گرتن و نه خیر کردن بۆ نه فامیتی و جاهیلیهت و باطل و ریبچه و بیروچکه مرۆیی به کان و دروست کراوه ناده میزادیه کان.

۲- بینا کردن و پهخش کردن ههق و راستی و دیاری کردنی راست وترین باوهرو بهرنامهو ریباز.



به لام دیاره پیش نهوهی نه خیره نه فی (الا) بلی به نه فامیتی و جاهیلیهت چاک ره گ و ریشالی ده ناسی نجا دهیسه رموو نه خیر بۆ باطل و جاهیلیهت ههه بۆیه شه عمری کوری خطاب - خوالی رازی بی - دهه رموی: (انما تنتقض عری الاسلام عروة عروة اذا نشأ فی الاسلام من لم يعرف الجاهلية).

واته / (کاتیک ئیسلام کهلو کهلو له بهریه ک هه لده وه شیت (هه لده وه شینریت) کاتیک که له ناو ئیسلامدا پی بگات که سیک به لام نه فامی و جاهیلیهت نه ناسی).

<sup>۲۹۴</sup> الکافرون/۲.

هر بویهش زانایان گوتویانه (تعرف الاشياء بأضدادها).

واته / شته کات به دژی خوینامه ده ناسرین.

جوره کانی چا و روشنی و به صیرهت:

۱- به صیرهت بهو بهرنامهی که خه لکی بو لا بانگ ده کرتت له پرووی حه لال و حه رام و... هتد. چونکه که سیکن خوی حالی و شاره زانیه بیت له نیسلام ناتوانی خه لکی تری لی حالی بکات (فاقد الشيء لا يعطيه). واته: نه وهی شتیکی نه بی ناشی به خشی.

۲- به صیرهت و شاره زایی بوون بهوه که سانهی که بانگ ده کرتت له پرووی دهروونی و سروشت و داب و نه ریت و گیرو گرفت و... هتد. ههروه کو پیغه مبه ر علیه السلام فهرمووی به (معاذ) کاتی که ناردی بو (یمن) ((انک تأتي قوماً من (أهل الكتاب) فادعهم الى شهادة ان لا اله الا الله واني رسول الله، فان هم اطاعوا لذلك فاعلمهم ان الله افترض عليهم خمس صلوات في كل يوم وليلة، فان هم اطاعوا لذلك فاعلمهم ان الله افترض عليهم صدقة تؤخذ من أغنيائهم فترد على فقرائهم، فان هم اطاعوا لذلك فإياك وكرائم أموالهم))<sup>۲۹۵</sup>. واته / بی گومان تو ده چیه ناو گه لیک که له نه هلی کتابن.. واته جوو و فله ن...!! ننجنا بانگیان بکه بو... هتد.

۳- به صیرهت بوون به شتوازو چونه تی بانگه وازی کردن. ههروه کو خوی گهوره ده فهرمووی: ﴿ادع الى سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة وجادلهم بالتي هي احسن...﴾<sup>۲۹۶</sup> واته: نهی پیغه مبه ری خوا بانگه وازی بکه بو لای ریگه ی پهروه ردگارت به کارزانی ولیزانینه وه ناموژگاری جوان...

۴- به صیرهت بوون به نه فامی و ریگای نه فامان و فیله کانی شهیتان و دوژمنان ههروه کو حوزه یفه ده فهرمووی خه لکی پرساریان له پیغه مبه ر علیه السلام ده کرد ده رباره ی چاکه و خیر به لام من له خراپه و شهر پرسیارم ده کرد له ترسی تووش بوونی، هه ر بویه عمری کوری خه تتاب ده فهرمووی: (انما تنتقض عرى الاسلام عروة عروة اذا نشأ في الاسلام من لم يعرف الجاهلية) واته کاتیکن نیسلام که لو که لو له به ریه ک هه لده وه شینری که که سیکن له ناو نیسلامدا پی

<sup>۲۹۵</sup> متفق عليه (فتح الباري ج ۱۳ ص ۳۴۷ وصحيح مسلم بشرح النووي ج ۱ ص ۱۹۶).

<sup>۲۹۶</sup> النحل/ ۲۵.

بگات و نه فامی و جاهلی بهت نه ناسی، وه ههروهها ﴿غیر المغضوب علیهم ولا الضالین﴾ یش  
 ناماژهیه بو لیکۆلینهوه و شاره زایی بوون له جووله کهو گاوره کان و پهیرهوی که رانیان و  
 هۆیه کانی گومر ابوون و کافر بونیان. \*

### چواره م: خۆبهری کردن له نه هلی شرک:

پتویسته له سهه بانگخوازان جاری خۆبهری کردن بدن له نه هلی شرک و موشریکان نه وانهی  
 بهردهوام له جهنگ دان دژی خواو پیغه مبهرو ﷺ شه ریه ته که ی نه گهر چی نزیکترین  
 که سیشیان بی خوای بالادهست ده فهرموی ﴿لا تجد قوماً یؤمنون بالله والیوم الآخر یوادون  
 من حاد الله ورسوله ولو کانوا آباءهم أو ابناءهم أو اخوانهم أو عشیرتهم﴾<sup>۲۹۷</sup>.

واته / (گهلێکت دهست ناکهویت که باوهری به خواو به روژی دوایی هه بیته و شهو  
 که سانهیان خوش بویت و پشتگیریان بکهن که دژایه تی خواو پیغه مبهره که ی ده کهن، با شهو  
 که سانهش باوکیان یان کوریان یان بریایان یان هۆزو عه شیره تیان بن).

پاش خۆبهری (البراءة) کردن له شرک و نه هلی شرک که نه مه سه ره تاو کو تایی نیسلامه  
 پتویسته له سهریان نه م راستی به بو خه لکه که پروون بکه نه وه و ناگادارییان بکه نه وه، چونکه  
 نیسلام له سهه دوو کۆله که بنیات تراوه وه کو باسما ن کرد یه کیان بی نهوی تریان وه رناگیری..  
 یه که میان: بریتی به له نه فی کردنی (خوایه کان - آلهة - و نه دادو نه رباب و تاغوته کان) به  
 مانای کوفر کردن پییان و خۆبهری کردن لییان واته (لا اله).

دوو هه میشیان: بریتی به له سه لماندنی خوایه تی (الوهیة) خوای پهروه ردگار.

واته / دروست که رو روژی دهه هه ره شهوه هه ره شهوه ده مرینی و ده ژینی و له کاتی  
 خوشیداو ناخوشیدا پشتی پی ده به سترو حاکم و ده ستورو یاسادانه ریش هه ره خۆبه تی واته (الاً  
 الله) خوای کار له جی ده فهرموی: ﴿فمن یکفر بالطاغوت ویؤمن بالله فقد استمسک بالعروة  
 الوثقی لا انفصام لها﴾<sup>۲۹۸</sup>.

واته / هه ره که سیکت کوفر به طاغوتان بکات و نیمان به خوایه تی خوای پهروه ردگار بیینی  
 شهوا دهستی گرتوو به په تیکی زۆر به هیتر به جوړیک که هه له شهانه وه به چرانی بو نی به، شهو

<sup>۲۹۷</sup> المجادلة/ ۲۲

<sup>۲۹۸</sup> البقرة/ ۲۵۶.



په تهش بریتیه له (لا اله الا الله).

ههروه ها خوای گهوره دروست کراوه کانی خوئی دابهش کردووه بۆ دوو بهش:

یه که میان: بریتیه له (سفیه) که نییه لهو سه فیهو گه مژه تر له بهر نه وهی خوئی بۆته هوئی

گه مژه کردنی خوئی.

دووه میان: بریتیه له (رشید).

گه مژه (سه فییه) نهو که سه یه له تهو حید لا ده دات بۆ شرک، پیگه یشتوو (رشید) یش نهو

که سه یه خوئی دووره پهریزو بهری ده کات له شرک جا چ به گفتار بیت یان به کردار. واته /

گفتارو کرداره کانی له سه ر تهو حیده.

خوای گهوره ده فهرموئی: ﴿ومن یرغب عن ملة ابراهیم الا من سفه نفسه﴾<sup>۲۹۹</sup>.

واته / (کییه خوئی لا ده دات و پشت هه لده کات له ناینی نیبراهیم مه گهر که سیئک نه بیت

که خوئی سوک و چروک و گه مژه کردووه).

شجا با بیرکردنه وه له نامۆژگاری نهو پیاهوی که پیغه مبه ر ﷺ دوعای بۆ کرد که خوای

گهوره له دین زاناو شاره زای بکات نهو یش (عبداللهی کورپی عباس) -خوا لیتی رازی بی- کاتی

پیاوئیک هاته لای پیی گوت: (من ده مهوئی نه مر به چاکه و نه هی له خراپه بکه م) عبدا لله

گوتی: (ده تهوئی بیگه یتیی؟ پیاهه که گوتی هیواخوازم!!)

عبدا لله گوتی: نه گهر نهو سی نایه تهی خوای گهوره ت له سه ر خوئ جی به جی کردووه

ده توانی نه م کاره جی به جی بکه ی.

پیاهه که گوتی: نهو سی نایه تانه چین؟

گوتی: یه که میان نه وه یه که خوا ده فهرموئی: ﴿اتأمرون الناس بالبر وتنسون

أنفسکم...﴾<sup>۳۰۰</sup>.

نایا نه مه ت جی به جی کردووه؟

گوتی: نه خیر.

عبدا لله گوتی: دووه میان نه وه یه که خوا ده فهرموئی: ﴿لم تقولون ما لا تفعلون کبر مقتاً

<sup>۲۹۹</sup> البقرة/۱۳۰.

<sup>۳۰۰</sup> البقرة/۴۴.

عند الله ان تقولوا ما لا تفعلون ﴿٣٠١﴾

ثايا نه مهت جي به جي ڪردووه؟

گوتی: نه خیر.

عبداللہ گوتی: سی یہ میشیان گفتاری به ندهی چاکه کار (شعیب) پیغه مبره (سهلامی

خوای لی بی) کاتی به گهله کهی گوت: ﴿وما أريد ان اخالفکم الی ما أنهاکم عنه ان اريد الا

الاصلاح ما استطعت﴾ ﴿٣٠٢﴾

ثايا نه مهت جي به جي ڪردووه؟

گوتی: نه خیر.

عبداللہ گوتی: کهواته نه که مجار له خوتموه دست پی بکه.

\* سید قطب (ره حمهتی خوای لی بی) ده لی: (اگر کهسانیک هه بوون و خوایان به

موسلمان ده زانی و راده نواند، به لام دژایه تی سته میان نه ڪردووه و به ره نگاری سته م کاران

نه بوون و هه ولیان نه ده دا له سر چه وساوان بکه نه وه و رازی بوون زیندان و به ندیخانه کان بینه

مؤلگه و لانهی بی نه وایان نه و نه و که سانه یان له ناینی خوا بی ناگان یان دوو و و

مونا فیقن) ﴿٣٠٢﴾

## وانه ی حه وته م :

﴿الم. أحسب الناس ان يتركوا أن يقولوا آمنا وهم لا يفتنون، ولقد فتنا الذين من قبلهم فليعلمن الله الذين صدقوا وليعلمن الكاذبين﴾<sup>٢٠٤</sup>

واته / (ئایا خه لکی وا ده زانن لییان ده گهرتین به زمان بلتین نئمه بروادارین و تاقییان ناکهینه وه به لکو ده بی تاقی بکرینه وه به هه موو جوړه تاقی کردنه وه یه ک بو شه وه ی کهسانی راستگو له کهسانی دروژن جیا بکرینه وه).

بینگومان شه وه ده ستوریکې خوابی یه که برواداران تاقی ده کاته وه، شه وه تا هه موو موسلمانان و شوین که وتوانی پیغه مبه رانی پیش نئمه ی تاقی کردو ته وه بو شه مه به سته ی له سه ره وه ناماژهی بو کرا واته جیا کردنه وه ی راست گو له دروژن، وه دلسوزان له مونافیقان. شه سورته له مه که که دابه زیوه بو پیگه یاندنی نه وانهی پروایان به پیغه مبه ر هینا بوو بو شه وه ی بیان کات به نه وه یه کی نمونسه یی و پیشه نگ بو شه وه کانی ترو نه وانهی پاش خویان چاویان لی بکه ن و شوین پییان هه لگرن، شه مه ش شتیکی پیوسته و له گه ل سروشتی شه رکی شه رشانی شه نه وه یه دا ده گونجی که ده بی به بناغه و بنچینه بو شه وه کانی داهاتوو وه شارستانی نئسه لامی له شه شانی شه وان داده مه زرت بو شه مه به سته ش خوی گه و ره ده فه رموت: ﴿ما كان الله ليدر المؤمنين على ما اتمم عليه حتى يميز الخبيث من الطيب وما كان الله ليطالعكم على الغيب﴾<sup>٢٠٥</sup>

واته / (خوی گه و ره له برواداران ناگهرت تا پاک و پیسیان له یه ک جودا نه کاته وه، شه ویش به جوړه ها تاقی کردنه وه).

بهو شیوه یه قورنان له ماوه ی بیست و سی سالدا کو مه لیکې په و ره ده کرد که شه کاته ی

<sup>٢٠٤</sup> العنکوت/١-٣.

<sup>٢٠٥</sup> آل عمران/١٧٩.

پیغه مبهری خوا ﷺ دونیای به جی هیشت به ته وای بو نیسلام یه کلا بوونه وه، نه گهر وا نه بایه  
هه رگیز نیسلام بلاو نه ده بوه وه وه هه ر زور ده میک بوو نیسلام به سه ر یه کدا تییک درابوو،  
به لام له نه نجامی شه هه موو تا قی کردنه وه وه شه نه وه نمونه یی به پهیدا بوو، نه میش وه کو  
گوتمان شتیکی ناسایی به وه له گه ل سروشتی شه نه ناینه دا ده گونجیت به تایبه تی که نیسلام دوا  
به رنامه ی خوا بی به و پاش پیغه مبهری نازیز ﷺ هیچ پیغه مبهریکی تر نایه ت و شه رکی  
که یاندنی نیسلام ده که ویتته شه ستوی شوین که و توانی.

نه مرۆکه ش که ده مانه وی نیسلام له و غوربه ته ی تیی که و تووه ده ربیتین و خه لکی  
بگیرینه وه بو نیسلام، ده بی به هه مان ریگای یاران ی پیغه مبهردا ﷺ برۆین و ده بی تووشی  
جۆره ها تا قی کردنه وه ببین بو شه وه ی پاک و پیسی نیمه ش له یه ک جودا بکرینه وه شه نه وه یه ی  
ده بیتته بناغه یه ک بو شه شاره ستانی به ته تازه یه ی نیسلام نه وه یه ک بیت زور نریک له نه وه ی  
یه که مه وه که خوا به و شیوه یه وه به جۆره ها تا قی کردنه وه پهروه رده ی کردن.

نیمه زور هه له یین گهر بمانه ویت مه به سه ته کانی نیسلام به ده سه ت بیتین بی شه وه ی دوو چاری  
ناره حه تی و ته نگ و چه له مه و تا قی کردنه وه بین، بو یه پیوسته موسلمانان له سه ر شه وه  
پهروه رده بکرین که خویان ناماده بکه ن بو تا قی کردنه وه و ناره حه تی چونکه شه وه شتیکی  
حه تمی به بو که سانییک که بیان ه ویت نیسلام به رپا بکه نه وه وه کو نیمامی شافعی - ره حمه تی  
خوا ی لی بی - ده فه رمویت: (لن تمکنوا حتی تفتنوا). واته / بالاده ست نابن و سه ر ناخرین تا کو  
تا قی نه کرینه وه.

نابی موسلمانان وا تی بگهن که نه گهر کو مه لییک تووشی ناره حه تی و ته نگ و چه له مه و  
کیشه هاتن شه و مانای وایه حکمه ت و داناییان به کار نه هیتناوه، چونکه که س شه وه نده ی  
پیغه مبه ران داناو کارزان نه بووه وه هه موویان تووشی ناره حه تی بوون و هه ندیکیان به مشار دوو  
له ت کراون و هه ندیکیان نازاری (لا شه یی و ده روونی)، (الجسدي والنفسی) دراون و ده یان ناوو  
ناتۆره یان لی نراوه له ولاتانی خویان ده ربه ده ر کراون و به شیت و دیوانه و گیره شیوتین و  
ناژاوه چی له قه له م دراون!!

جا داواکارین له خوا ی گه وره و به ده سه ته لات که تووشی تا قی کردنه وه ی سه خت و دژوارمان  
نه کات وه نه گهر تا قی کردنه وه و به لای سه خت هات به سه رماندا خوا ی گه وره به به زه یی خوی  
سه رمان بخات و سه رکه و توومان کات به سه ریدا.



## وانهس هه شته م :

﴿... والذین اذا ذکروا آیات ربهم لم یخروا علیها صماً  
وعمیاناً والذین یقولون ربنا هب لنا من ازواجنا وذریاتنا  
قرة أعین واجعلنا للمتقین اماماً، اولئک یجزون الفرسة بما  
صبروا ویلقون فیها تحیة وسلاماً خالدین فیها حسنت مستقراً  
ومقاماً﴾<sup>۲۰۶</sup>

واته / (یه کیکی تر له نیشانه کانی بهنده خوا ناسه کان و بهنده کانی خوای بهزهیی فراوان  
(عباد الرحمن) نه مهیه:

هه کاتیک فهرمایشی خویان بهخریتهوه یادو بدریت به گوئیاندا به که پرو کویری ناکهون  
به پروودا، وه ههروه ها که سانیکیشن که ده لین پهروه ردگاری نیمه پیمان بهه خسه به خاوو خیزان  
و وه چه کانمان که سانیک که بینه مایه ی خوشی و ناسودهیی و شادمانی دل و ده رونمان به  
جوړیک به دیتنیان چاومان روژن بینهوه، وه خویه گیان بمانگیږی لهو که سانه ی که ده بینه  
پیشروهو پیشه وای له خوا ترسان، ننجا نهو خواناس و بروادارو پیانو چاکانه له لایهن  
پهروه ردگاریانهوه پاداشت ده درینهوه به بهه شتی رازاوهو (غرفة) یان پیشککش ده کریت که  
مه بهست پی ی بهه شته یا شوینیکی تایبه تی به له بهه شتدا له پاداشتی نهوه ی که له سه ر نهو  
پهوشته به رزانهو له سه ر به ندایه تی کردنی راسته قینه نارامیان گرت، ننجا لهو شوینه تایبه تیه دا  
که (بهه شته) به سه لام پیشوازی یان لی ده کری، که به هه تای ی لهو بهه شته دا ده میتنهوه، که  
به راستی چاکترین و جوانترین شیوه ی دامه زران و نیشته جی بوون و مانه وهیه تییدا.

دیاره بهنده خواناسه کان نهوهنده خو شه ویستی خاوو ری بازه شیرینه که یان به دلدا چووه،  
نهوهنده شادمانن کهوا رنگای سه رفرازیان گرتووهو - به پشتیوانی خوا - له هه ردوو ژیاندا

رزگارو سه‌بره‌رزن، هه‌ر به‌وه‌وه ناوه‌ستن خه‌ریکی خوا په‌رستی و شه‌نوژی بن و شه‌ه‌موو ناو‌نیشانه گه‌وران‌ه‌یان پیوه‌ بی و له ژیان‌ی خۆیان و کۆمه‌لی نیم‌انداریان رازاند‌بیتته‌وه، به‌لکو ناواته‌خوازن که خوی گه‌وره مندال و وه‌چه‌و به‌ریه‌کی شه‌وتۆیان پی به‌خشی که وه‌ک خۆیان خواناس بن له‌سه‌ر ره‌وتی خۆیان برۆن، هه‌روه‌ها ژن و خه‌زانیک‌ی وه‌هایان پی به‌خشی وه‌ک خۆیان روو له خوا بن و مه‌به‌ستی ژیان‌یان په‌رستی خوا به‌تاک و ته‌نیاو خزمه‌ت کردنی ناینی خوا بیت، تا شه‌مانیش به‌بینینی شه‌و ژن و مندال‌انه‌یان چاوه‌کانیان رو‌شن ببه‌وه‌وه خوشی و ناسووده‌یی و شادمانی به‌دلیان بگات... شه‌مه‌ش بو شه‌وه‌ی:

یه‌که‌م / ژماره‌ی به‌نده خواناسه‌کان زیاتر بیت و ناینی خوا هه‌لگری زۆربی و زیاتر له ناده‌می‌یه‌کان رزگار ببین.

دووه‌م / وه‌ک هه‌زده‌که‌ن خۆیان سه‌رفرازی هه‌ردوو ژیان بن وه‌هاش هه‌ز ده‌که‌ن ژن و منداله‌کانیان سه‌رفراز بن.. وه‌ دیسان له‌خوا ده‌پارینه‌وه تا بیانکاته نمونه‌و پشه‌نگیک‌ی پاک و بی‌گه‌رد بو شه‌وانه‌ی که شهرم و ترسی خوا وا له‌ دلیان‌دایه ﴿واجعلنا للمتقین اماماً﴾ به‌م شیوه‌یه خواناسان شه‌وه‌ی له‌ناو دله‌ پر له‌ نیمانه‌که‌یاندا شاراوته‌وه ده‌ری ده‌خن.. ده‌ری ده‌خن که چ ناواتیک‌ک وا له‌ دلیان‌دایه.

پیش هه‌موو شتی هه‌زیان له‌وه‌یه ناده‌می‌یه‌کان بگه‌رینه‌وه بو لای په‌روه‌ردگارو له‌ سزای سه‌ختی دۆزه‌خ رزگاریان بیت و به‌هه‌شتی به‌رینی نه‌براو‌ه‌یان له‌کیس نه‌چی.

تینجا هه‌ز ده‌که‌ن ژماره‌ی خواناسان له‌سه‌ر زه‌ویدا زۆر بی به‌تایبه‌تی ژن و مندال، که له‌ باره‌ی لی‌ پرسراوی‌یه‌وه نزیکترین که‌سن و یه‌که‌م سپارده‌یه‌کن له‌ گه‌ردنی پیاه‌کاندا.

هه‌روه‌ها پییان خوشه‌ خوا شه‌هنده‌ به‌خشی خۆی برژینی به‌سه‌ریانداو ببه‌ جیتی متمانه‌ی په‌روه‌ردگارو ناینی پیروزی به‌ سپارده‌ پییان خه‌لات بکات ناده‌میزاده‌کان به‌ره‌و خواناسی به‌رن و شوین هه‌نگاوه‌ پیروزه‌کانی شه‌مان هه‌لگرن، بو دۆزینه‌وه‌ی ریبازی نیسلامی پیروز دیاره شه‌مه‌ش هیچ خۆپه‌رستی و به‌رزی و ده‌سه‌لاتیک‌ی تیدا نی‌یه‌ چونکه‌ خواناسه‌ راسته‌قینه‌کان هه‌ر کاتی پشه‌وایه‌تی و مامۆستایه‌تی موسلمانان‌یان کردبی بو شه‌وه‌ نه‌بووه ژیان‌ی دونیایان ده‌ست که‌ویتی یان پله‌و پایه‌ی ده‌سه‌لاتیان بکه‌ویتی ژیر ده‌ست... به‌لکو ته‌نها مه‌به‌ست په‌زامه‌ندی خوا بووه‌وه کۆمه‌لی خواناسانیش هه‌موو به‌جاریک به‌ره‌و خوشه‌ویستی خوا که‌وتوونه‌ته‌ری..

لیره دا نه مه ده خهینه بهرچاوی موسلمانان که ههرکاتی ویستیان خواى گهوره خیزان و مندالی خواناسى گوی رایه لیان بداتی، با بزنان نه مه ناواتی موسلمانو مافی خویانه داواى بکهن و یه کیکه له ناویشانه کانی کومه لی خواناسان، به لام نه وه تا قورنانی پیروز له دوا داواى ناویشانه کانی دا باسی کردووه، وه ک بیخاته بهرچاوی موسلمانان کان و پیمان بهر موی: ههنگاو به ههنگاو به پهروه رده کردنی خوتانه وه خهریک بن تا ده گه نه لای نه م ناوات و پارانه هیه.. په له مه کهن... خوتان چاک کهن نهو کاته خواى گهوره پارانه وه که تان لی وه رده گری و خیزان و کورپه کانتان هیدایهت ده درین و کومه لی خواناسیش به پشتیبانی خوا په رده هستینی.. واته خهریکی بانگه وازی کردن بن.. خوتان وه ها پهروه رده بکهن که شایانی پیشه وایه تی (قیاده یی) بن، تا خواى گهوره ش ناواته کانیان بو جی به جی بکات.

نجا داواى نهو ناویشانه بهرزانه خواى گهوره مه نزل و شوینی بهنده کانی دیاری ده کات و پاداشتیان ده داتوه به به ههشتی بهرین و رازاوه و (غرفة) یان پیشکesh ده کات.. شوینی ک که ریزو پایه یه کی یه کجار زوری تیدا بی بو نهوانی خاوه ن ریزو پایه و پله ن به لای خواوه.. میوان داری یه کی چاک ده کرتن.. پیشوازی ده کرتن چونکه نهوانی خاوه نی نهو رهوشت و ناوو نیشانه بهرزانه شایانی نهوه ن به خیر هاتیان لی بکری.

لهو شوینه تایه تیه دا به سه لام پیشوازی یان لی ده کبری نه مهش له پاداشتی نه وه دا که له سر نهو رهوشته بهرزانه نارامیان گرت.

به لی خورازاننده وه ی کومه لی خواناس بهو کرداره سه بهرزه که رهوانه نارام و خوگری دهوی.. به رده وامی له سر رهوشتی نیسلامی دان به خودا گرتنی دهوی..

نارام و دان به خودا گرتن له سر ناره زوواتی دهروون و راکیشان و دل فریودانی ژیان.. پاله په ستوکان و پال پینونه ره کانی نزم بوونه وه...

به رهو ژیان و نامانجی ژیانی ناژه لی، ههروه ها راست وهستان و له ری لانه دان و ناوه دانسه وه بو نه لاو نهولا، وه نه ترسان و نه خه له تان به هه ره شهو به لینی نه فامی، ههول و کوششیکی یه کجار گهوره یه و به نارام و بهرگه گرتن نه بی کهس ناتوانی وه دهستی بینسی.. نهو نارامی که نه وه نه ده به لای خوا گرنگ بیت و به پیوستی بزانی موسلمانان خویان پی تی برازیننه وه له قورنانی پیروزدا ناوی بیتیت..

جا له بهرامبهر شهو دۆزه خه دا که خواناسان له کاتی شهونوژی یه که یاندا له خوا ده پارانه وه تا لایان بدات لیتی و له سزای سهختی بیانپاریزی - چونکه خراپترین شوین و مه نزل و نیشته جی بوونه - خوای پهره دگار به لیتیان نه داتی پاداشتیان به بههشته که ی بداته وه، ئیدی که چونه نهو بههشته پازاویه بهویستی خوا نه بی تیدا نایه نه ده ره وه، وه له چاکترین شیوه و دامه زران و نیشته جی بووندا ژیان ده به نه سهر.

\* سهرنجیک:

بۆمان ده رکهوت که داواکردنی پیشه وایه تی (الامامة) یه کیکه له نیشانه کانی خواناسان و (عباد الرحمن) بۆیه خوای گه وره ده فهرموئ: خواناسان که سانیکن که ده لیتن: ﴿... واجعلنا للمتقين اماماً﴾ خواجه بمانکه یته پیشه ننگ و پیشه وای له خواترسان، دیاره خواناسانی راسته قینه به که م رازی نابن بۆیه که داوای پیشه وایه تی ده که ن نالین: خواجه بمانکه یه پیشه وای موسلمانان و برواداران به لکو ده لیتن خواجه بمانکه یه پیشه وای ئیمامی خواناسان و له خواترسان.

به لام با شهو شمان له بیر نه چیت که دوعا پیویسته به کرده وه به هیژ بکریت و هۆکاره سهره کی به کانی وه ده ست کهوتنی پیشه وایه تی به کار بهیترین، چونکه ره وای نی به تو له کړنوش (سجدة) بردندا بلتی ﴿واجعلنا للمتقين اماماً﴾ به لام به کرده وه ش هه ولی بو نه ده ی یان که موسلمانان پیوستیان به تو بوو بلتی: به خوا کاکه من به که لکی هیچ نایه م و من توانای به پرتوه بردن و سهره رشتی کردنی هیچ کاریکم نی به !!

وه ههروه ها نه م نایه ته ناماژیه بو شه وه ی که پیویسته موسلمانان وه خواناسان هه ول بدهن بو پیشه وایه تی کردنی خواناسان نه ک وه کو هه ندی موسلمانان وا تی گه یشتوون که داواکردنی پیشه وایه تی کاریکی ره وای نی به به به لگه ی فهرمووده ی پیغمبهر ﷺ که ده فهرموئ: (انا لا نولي هذا الامر من طلب).

واته / ئیمه کاری پیشه وایه تی و فهرمانه وایه تی نادهینه دهستی که سانیک که خوایان داوای ده که ن.

به لام با شهو مان له بیر نه چیت که نه م فهرمووده باس له پیشه وایه تی دونیایی ده کات نه ک دینی نه گینا خوای گه وره وه کو نیعمه تیکی خوئی به سهر گه لی موسادا ده فهرموئ: ﴿واجعلنا



منهم أئمة يهدون بأمرنا لما صبروا وكانوا بآياتنا يوقنون ﴿٣٠٧﴾

واته / چند پیشه‌وایان لهو گه‌له‌دا دروست کرد که خه‌لکیان شاره‌زا ده‌کرد له‌سمر فخرمانی  
نیسه، له‌بهر نه‌وه‌ی که نارام و خوگر بوون له‌بهر باری نازاری دوزمنانداو خوگر بوون به‌رام‌بهر  
به‌نه‌زان و سه‌سه‌ختانی به‌نی نیسرائیل توانیان ته‌ورات بگه‌یه‌ننه میشکی وشکی نه‌و کومه‌له  
ناده‌میزاده وه نه‌و پیشه‌وایانه له‌گیانی خویندا باوه‌رو متمانه‌ی ته‌واویان به‌ نایه‌ته‌کانی نیسه  
هه‌بوو.

هه‌ر بویه‌ش (سوفیان) ده‌فهرموی: (بالصبر والیقین تنال الامامة فی الدین).

واته / به‌نارام و خوگری یه‌قین و متمانه‌ی ته‌واوه‌وه مروث ده‌گاته پله‌ی پیشه‌وایه‌تی له  
دیندا.

که‌واته موسلمانان و به‌نده چاکه‌کان پیویسته هه‌ول بده‌ن بینه پیشه‌واو نیمام بو خواناس و  
له‌خواترسان نجا پیشه‌وایه‌تی کردنی کاروانی خواناسیش به‌وه وه‌دی دیت، که نه‌و سیفاتانه‌ی  
خوای گه‌وره باسی کردوون له‌ سووره‌تی (الفرقان) داو کردوونیه مهرجی سه‌ره‌کی بو به‌نده راسته  
خواناسه‌کان و سه‌ره‌تاکمی ده‌ست پی ده‌کات به ﴿وعباد الرحمن الذین یمشون علی الارض  
هوناً واذا خاطبهم الجاهلون قالوا سلاماً...﴾ وه کوتایشی دیت به ﴿والذین یقولون ربنا  
هب لنا... واجعلنا للمتقین اماماً...﴾. چونکه کاتیک ده‌بیه پیشه‌واو نیمام که خاوه‌نی نه‌و  
سیفاتانه بیو کاتیکیش بوته هیه داوای پیشه‌وایه‌تی بکه‌ی که نه‌و سیفاتانه‌ت تیدا ناماده‌بن.

# وانه‌ی نوپه‌م:

## ﴿ولا تهنوا ولا تحزنوا وانتم الاطون ان كنتم مؤمنين﴾

آل عمران / ۱۴۹

واته / مه‌ترسن و بی‌تاقه‌ت مه‌بن و نارِه‌حه‌ت مه‌بن له جیه‌ادو لاوازیتان پتوه دیار نه‌بی، غم و په‌ژاره داتان نه‌گری.. همر ئیوه به‌رزو پایه بلندو سه‌رکه‌وتوون نه‌گه‌ر ئیوه برواداری راسته‌قینه‌بن.

نه‌گه‌ر بمانه‌وی له باوه‌شی تاقی کردنه‌وه‌کانی ئەم ئایه‌ته وه‌که گه‌ری لێ ده‌باری ئاسه‌ی دووری دل بشکینین و له سه‌نگه‌ره‌که‌یه‌وه بۆنی ته‌پ و توژی شه‌و مه‌یدانه بکه‌مین که ئەم به‌سه‌ریاندا ده‌روانیت شه‌و له‌وانه‌یه هه‌ندیک له ته‌م و مژی رینگای سه‌رکه‌وتنی هه‌ردوو ژیانمان بۆ روون بکاته‌وه... شه‌و که‌سانه‌ش که له‌ناو دلی ئەم ئایه‌ته گه‌وره ده‌بن و تاجی ولاتی ئایه‌ته‌که له‌سه‌ر ده‌نیتن.. گه‌ر به‌خۆشه‌ویستی شه‌و نه‌سووتین پیروژی خۆیان ون ده‌که‌ن و په‌پوله‌ی گیانه شیرینه‌که‌یان ده‌مریت.. جا بۆ خه‌لکی ئەم ولاته... بۆ نه‌وانه‌ی له‌ خۆشه‌ویستی ئەم ئایه‌ته‌دا به‌ختیاریمان دیاری ده‌که‌ن.. ئەم تیشکانه‌ی که همر له‌ویوه هاتوون و له‌نیو دلمدا گه‌لاله‌ بوون پیشکه‌ش ده‌که‌م...

۱- وه‌ک ده‌زانین ئەم ئایه‌ته جه‌نگی (احد) هیتنایه‌ خواره‌وه بۆ سه‌ر زه‌وی له‌و کاته‌دا بوو کۆشکی کۆماری ئەم ولاته سه‌ر به‌خۆیه دامه‌زرا... تاوه‌کو له‌نیو ده‌شت و قه‌دپالی شاخ و گردو ته‌په‌کانیدا نازارو نیشی موسلمانانی تیک شکاوی (احد) بکه‌ن به‌ گولاله‌ سوره‌و دلی شکاویانی پی‌ ناشت بکاته‌وه...

۲- همر ئەم ئایه‌ته بوو بانگی شه‌و کیشه راستیه‌ی‌دا که سه‌رکه‌وتن و شکاندن دوو قوناغن کۆمه‌لی موسلمانان ده‌بیته بۆ گه‌یشته‌ن چله‌پۆیه‌ی ده‌سته‌لات بیهرن.

۳- له‌م ئایه‌ته‌دا هه‌روه‌کو له‌و سه‌رده‌مه‌دا باوه شینی دلی نه‌وانه‌ی کرد، نیشتاش ده‌بیته زه‌ریایه‌کی نارام کلپه‌و بلنسه‌ی شه‌و ده‌رووانه‌ خامۆش ده‌کات، که بۆ خوا سوتاون و چاوه‌پرتی هیتانه‌وه‌ی نیشتمانی گه‌وره‌ی نیسلامن.

۴- ئەم ئايەتە پىيمان دەلىت: مۇسلمان ھەرگىز نابىت دەست بەردارى تەمەنى كورتى چىرۆ  
بىت بۆيە ئەم كەسەى وزەو تواناى خۆى زىندە بەچال دەكات خىرا دەدۆرىت و مروقى بى ھىواش  
لە مردوو بى گيان ترە..

۵- ھەر كاتىك كۆمەلى مۇسلمانان لەھەر پارچە خاكىكى ئەم گىانى زەوى يەدا  
جىھادىان كىردو سەرنە كەوتن ئەمە بزىنن ئايەتە كە سەلماندوويەتى كە ھەلە لە دانانى  
ھەنگاۋە كانىدا بەرەو ئەم ئاۋاتە مەزنىە دروست بوۋە، بۆيە دەبىت خىرا گەشتىك بەكەنەۋە بە  
خۆيانداۋ ھەلە كانىان چارەسەر بەكەن.

۶- باۋەرى لە پۇلا بەھىزترى مۇسلمانان ۋە كۇچىا دامەزاروۋە خۆى راگرتوۋە.. دەسا با  
ئەوانەى بە خەيالى ھەرەسى ئەم چىايەۋە رۆژگار دەكەن بە قوربانى شەوگار ناگاردارىن كە  
پىنج دوو رۆژە كەى دونىيان لە دەست دەچىت و بەئاۋاتى خۆيان ناگەن چونكە ئىمە ﴿ولا تهنوا  
ولا تحزنوا وأنتم الأعلون﴾ مان ھەيەم ئەۋانىش: تاپول و پروخاۋو پەشىۋىكن نەخۆيان  
دەدۆزنىۋەو نەئەم ئامانجەى كە بۆى دەژىن كەۋاتە قور بەسەر كى؟؟؟

## وانه‌ی ده‌یه‌م:

﴿يا أيها الذين آمنوا إن تنصروا الله ينصركم ويثبت

أقدامكم﴾ محمد / ۷

واته / انه‌ی کۆمه‌لی باوه‌رداران گهر خوا سر بخمن خوا پشت گیری و کۆمه‌کیتان لی ده‌کات، پیتان جیگیرو دامه‌زراو ده‌کات).

خوای گه‌وره موسلمانان بیدار ده‌کاته‌وه له هۆو مه‌رجه‌کانی سرکه‌وتن، مافه‌کانی سر شانی به‌نده‌کانی دیاری ده‌کات و سه‌ره‌نجامی نه‌م کاروانه‌ش ده‌ست نیشان ده‌کات گهر به‌نده‌کانی هه‌ستن به‌ ئه‌رکی سر شانی خۆیان.

\* مافی خوای گه‌وره‌یه داوا له به‌نده‌کانی بکات دل و ده‌روونیان پاک و خاوتین بکه‌ن له هه‌موو تاوان و خراپه‌یه‌ک، بیرو هۆشیان به‌دوور بیت له هه‌موو جوړه‌کانی هاوبه‌ش په‌یداکردن (شرک) ای نه‌ینی و ناشکرا، نه‌مه‌ش سه‌رخستنی خواجه له ده‌روون و فیکردا.

\* مافی خوای گه‌وره‌یه داوا له به‌نده‌کانی بکات ته‌نها نیسلام بکه‌نه رینبازو یاسای ژبان وه جگه له قورنان به‌هیچ ده‌ستوورو رینسایه‌ک رازی نه‌بن، وه هه‌ول بدن له هه‌موو بواره‌کانی ژباندا نیسلام بچه‌سپینن، نه‌مه‌ش سه‌رخستنی خواجه له عه‌قیده‌وه واقیعدا.

\* مافی خوای گه‌وره‌یه داوا له باوه‌رداران بکات که هه‌ول و تینکۆشانیان هه‌بیت بو سه‌رخستنی دینی خواو ته‌نها مه‌به‌ستیشیان په‌زامه‌ندی په‌روه‌ردگاریان بیت که نه‌مه‌ش سه‌رخستنی خواجه له چه‌سپاندنی بانگی خواو گه‌یاندنی به‌ مرۆفایه‌تی... له‌گه‌ل نه‌مانه‌شدا زۆر جار موسلمانان هه‌موو مافه‌کانی خوا جی به‌جی ده‌که‌ن و مه‌رجه‌کانی سرکه‌وتن به‌دی ده‌هینن به‌لام سه‌رکه‌وتن دوا ده‌که‌وتن و نامانه‌کانیان لی به‌دوور ده‌بیت و سه‌رفراز نابن له کاروانه‌که‌یاندا. نه‌مه‌ش زۆر جار له میژووی نیسلامدا دووباره بوته‌وه به‌لام نه‌وه‌ی جینگه‌ی گومان نه‌یه هه‌ر کاریک په‌روه‌ردگار بریاری له‌سه‌ر بدات و نه‌خشه‌ی بو کینشا بیت بی حکمه‌ت و مه‌به‌ست نه‌یه.



\* هندی جار یارمەتی خوا دوا دەکەوێت بۆ موسڵمانان ئەمەش لەبەر ئەوەیە کە گەورەیی و دەسەلاتی خوا ناشکرا دەبێت پاش ئەوەی کۆمەڵی برۆاداران هەموو وزەو توانایان دەخەنە کار بۆیان دەسەلمیێت کە یارمەتی خوا ئەبێت ناتوانن سەر بکەون و توانای روو بەروو بوونەویان نابێت.

\* هندی جار سەرکەوتنی خوایی بۆ موسڵمانان دوا دەکەوێت چونکە موسڵمانان بەتەواوی بەیە کجاری خۆیان یە ک لایی نەکردۆتەووە بەتەواوی بۆ خوا کاریان نەکردووە، چونکە یە کیتک لەهۆیە سەرەکی یە کانی سەرکەوتن دلسۆزی یە (اخلاص) ه بۆ رینگە ی خوا.

\* یان هندی جار یارمەتی خوا بۆ موسڵمانان دوا دەکەوێت ئەمەش بۆ ئەوەیە موسڵمانان زیاتر خۆیان نزیک بکەنەو لە پەروردارگار و زۆرتەر بەندایەتی و خۆشەویستی بنوێنن چونکە هەمیشە لەکاتی نەبوونیدا زۆرتەر پەروردارگارمان لەیاد دەبێت و زۆرتەر لەگەڵی دەژین.

\* زۆر جار سەرکەوتن دوا دەکەوێت چونکە زالمان و خراپەکاران بەتەواوی نەناسراون لە لایەن چینه جیاوازه کانی کۆمەڵەووە.

\* هندی جار کۆمەکی و پشت گیری خوا دوا دەکەوێت ئەمەش بۆ ئەوەیە موسڵمانان بەگران و نارەحەتی بگەنە نامانجەکانیان تا بە ناسانی و سادەیی لە دەستی نەدەن، ئەوەی بە خۆین کرابێت بە خۆینیش دەفرۆشیتەووە.

\* هندی جار یارمەتی خوا دانابەزیتە سەر موسڵمانان چونکە لەناو ریزی برۆاداراندا دووروو (منافق) و دل نەخۆش هەن کە لە پاشەپۆژدا دەبنە بەر بەست لە ریزی چەسپاندنی ئیسلامدا و تاقی کردنەووەش بۆتە ی باوەرەو هەموو کەسینکیش لەژێر تاقی کردنەووەدایە.

\* یاخود زۆر جار یارمەتی خوا ون دەبێت چونکە کۆمەڵی موسڵمانان کەم و کورتی و ناتەواویان هەیهو نامادە نین فەرماندەیی و مامۆستایی کۆمەڵی بێت بەرپۆه بەرن.

\* یان زۆر جار یارمەتی خوا دوا دەکەوێت لەبەر یە کلانەبوونەووە ی موسڵمانان و خۆپاک نەکردنەویان لە تیرە پەرستی و رەگەزپەرستی و نەتەووە پەرستی و خۆپەرستی... چونکە خوای گەورە کۆمەڵیکی نەخۆش ناکاتە فەرماندەو چاوساگی جەماوەرێک.

\* لەهەمان کاتدا خوای گەورە لەم نایەتەدا سروشتی ئەم ژیاڵمان بۆ دەست نیشان دەکات کە هیچ شتیکی بەی ماندوو بوون نایەتە دیو هەموو نامانجیکی شەونخونی و

چهرمه سهری دهوئیت و گشت ههنگاوئیک نامادهیی و قوربانی دانی دهوئیت: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا  
الانسان في كبد﴾<sup>۳۰۸</sup>.

\* ههروهها لهه نایهتهدا سهرنج دههین خوای گهوره پاش سهرکهوتن پهیمانی جیگیربوون  
و دامهزراندنی داوه: ﴿ینصرکم ویثبت اقدامکم﴾ نه مهش تاقی کردنه وهیه کی دیکه ی  
خواییمان بو روون ده کاتهوه، زور هه ن به نارامن له کاتی کیشه و ناخوشیدا، خوگرن به رامبهه  
هه موو شالاوئیک، به لام له کاتی سهرکهوتن و سهرفرازیدا له کاتی گهیشتنه نامانجیان هه موو  
سنووو په ایمانیکیان له یاد ده چیت، مه بهست و کاری سه ره کیان له بیر ده چیت به مهش پاداشتی  
سهرکهوتنیان له دهست ده چیت.

### \* یاساکانی سهرکهوتن ( نصر ) له قورنانی پیروژدا:

بی گومان سهرکهوتن چه ند یاساو ریسایه کی هیه که خوای گهوره له قورنانی پیروژدا  
تۆماری کردوون تا بهنده برواداره کان ناشنا بن پییان و له سهه چاوساگی و چاوپروشنی (بصیره)  
هه لس و کهوتیان له گه لدا بکه ن که به کورتی بریتین له م یاسایانه ی خواره وه:

\* یاسای یه که م: سهرکهوتن (نصر) له لایه ن خوای گهوره وهیه ننجا هه که سینک خوا  
سهه ری خست به هیچ جوور کهس به سهه ریدا زال نابیت، ههه چه نده هه موو دهووبهه ری دژی  
پاوهستن وه ههه که سینکیش خوا زه لیل و ریسواو تیکشکاوی کرد نه وه بی گومان کهس  
ناتوانی سهه ری بخات ههه چه نده ریژه یه کی زور گهوره ش سهه ربازو عتاد (العدد والعدة) ی  
له گه لدا بیت.

نه م یاسایه ش زور به روونی خوای گهوره بریویه تیه وه له قورنانی پیروژدا به بی دوو دلی  
ههروه ک دهه فرموی: ﴿ان ینصرکم الله فلا غالب لکم وان یخذلکم فمن ذا الذی ینصرکم  
من بعده وعلی الله فلیتوکل المؤمنون﴾<sup>۳۰۹</sup>.

بی گومان زور جارن خوای گهوره کۆمه لیکه که م سهه ده خات به سهه کۆمه لیکه ریژه

<sup>۳۰۸</sup> انس/۴

<sup>۳۰۹</sup> آل عمران/۱۶۰

زوردا همروه کو طالوت و هاوړئ په کانی بهو که میه یانه وه سهر خست به سهر جالوت و پیړه که هی له گه ل نهو هموو سوپا زوره ی که هی بسو له گه ل نهو هاشدا هر له ناو هاوړئ یانی طالوتدا که سانی وا هه بوون که کاتیک چاویان بهو هموو هیزو سوپا زوره ی جالوت کهوت وتیان: ﴿لا طاقة لنا اليوم بجالوت وجنوده، قال الذين يظنون انهم ملاقوا الله کم من فئة قليلة غلبت فئة كثيرة بأذن الله والله مع الصابرين﴾<sup>۳۱۰</sup>.

وه زور جاران خوا ی گه وړه سهر کهوتنی خو ی د هدا به که سیک که نه سوپا و سهر بازی هه یه و نه چک و جبهه خانه شی هه یه به هیچ شیوه یه ک، هه وړه کو پیغه مبه ر ﷺ سهر خست به سهر موشریکه کانی قوره یش له کاتیکدا که خو ی به ته نیا له گه ل نه بو به کردا - خوا لیتی رازی بی - له نه شکوه ته که دابوون و قوره یشیه کانیش گه یشتبوونه سهریان ﴿إلا تنصروه فقد نصره الله اذ أخرجه الذين كفروا ثاني اثنين اذ هما في الغار اذ يقول لصاحله لا تحزن ان الله معنا...﴾<sup>۳۱۱</sup>.

\* یاسای دووه م: بی گومان خوا ی گه وړه سهر کهوتن نابه خشیت بهو که مه نه بیت که خوا سهر بخا، نجا که سیک خوا سهر بخات خواش سهری ده خات چونکه نه مه یاسایه که که خوا له قورناندا به صیغه ی مهرج و پاداشت (الشرط والجزاء) هینا ویه تی: ﴿یا ایها الذین آمنوا إن تنصروا الله ينصرکم ویثبت أقدامکم﴾<sup>۳۱۲</sup>.

وه هه وړه ها له سهر شیوه ی (الخير الثابت المؤكد بلام القسم ونون التوكيد) یش هاتووه: ﴿ولینصرن الله من ینصره ان الله لقوی عزیز﴾<sup>۳۱۳</sup>.

نجا سهر خستنی خواش وه دی دیت به سهر خستنی دینه که یو به رز کردنه وه ی دروشمی نیسلام و نالا که یو چه سپاندنی یاسا و شهر عه تی خوا له ناو خه ل کیدا هر بویه خوا ی گه وړه دوا به دوا ی باس کردنی لهو که سانه خوا سهر ده خه ن ده فهر موی: ﴿الذین؟ ان مکناهم فی الارض أقاموا الصلاة وآتوا الزکاة وأمروا بالمعروف ونهوا عن المنکر والله عاقبة الأمور﴾<sup>۳۱۴</sup>.

<sup>۳۱۰</sup> الفرة/ ۲۴۹.

<sup>۳۱۱</sup> التوبة/ ۴۰.

<sup>۳۱۲</sup> محمد/ ۷.

<sup>۳۱۳</sup> الحج/ ۴۰.

<sup>۳۱۴</sup> الحج/ ۴۱.

وه زۆر جار ان قورئانی پیروز سەرخستنی خوا دەبەستیتەوه بە بیرو باوەرو ئیمانەوه یان بە سەربازی (الجندیة) ه بوونەوه بو خوا، ئنجا هەر کەسێک بە چاکترین شیوه بزوا بیتنی بەخوا ئەمە بئی گومان سەری دەخات و دەبیتە سەربازێک لە سوپا و جەیشی خوای گەوره، هەر وه کو خوا دەفەرمویت: ﴿وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرَ الْمُؤْمِنِينَ﴾<sup>۳۱۵</sup>.

\* یاسای سئی یەم: بئی گومان هەر وه کو سەرکەوتن نابیت تەنها بو بروادارانێ راستەقینە نەبیت هەر وه ناشبیت بەبئی بروادار، چونکە سەرکەوتنە که بو ئەوانەو بەئەوانە، ئەوان توتشوو مەبەستی سەرکەوتن هەر وه کو خوای گەوره دەفەرمویت: ﴿هُوَ الَّذِي أَيْدِكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ وَالْفِ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ﴾<sup>۳۱۶</sup>.

\* زۆر جار ان خوای گەوره دابەزاندنی فریشتەکانی لە ئاسمانەوه بو سەر زهوی دەکاتە هۆیک بو سەرخستنی کەسێک که بیهوی هەر وه کو له جەنگی (بدر-خندق-حنین-رووی دا وه کو دەفەرموئ: ﴿إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنِي مَعَكُمْ فَتَبَوَّأُوا الَّذِينَ آمَنُوا﴾<sup>۳۱۷</sup>.

\* وه زۆر جار ان خوای گەوره دیار دەسروشتی یەکان (الظواهر الطبيعية) ژێربار دەخات و دەیانکاتە هۆیک کی سەرکەوتن بو کەسێک که بیهوی سەری بخات یان دیار دەسروشتی یەکان زال دەکات بەسەر ئەو کەسە کی دهیهوی تیکی بشکینێ، هەر وه کو خوای گەوره با (ریح) زال کردو کردی بەهۆیک بو تیکشکانی موشریکەکان له جەنگی (خندق) دا: ﴿فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِم رِيحًا﴾<sup>۳۱۸</sup>.

وه هەر وه ها بارانی رهحمەتیشی باران دەسەر موسلمانان له (بدر) دا: ﴿وَيَنْزِلُ عَلَيْكُمْ مَاءٌ لِيَطْهَرَكُمْ بِهِ وَيَذْهَبَ عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ﴾<sup>۳۱۹</sup>.

\* وه زۆر جار ان خوای گەوره کەبیهوئ کەسێک سەر بخات، سەری دەخات بەدەستی خۆی و دوژمنانی خوا -واتە بو خۆیان دەبنە هۆی تیکشکانیان- بەوهی خوای گەوره ترس و بیمیکی زۆر دەخاتە ناو دلپانەوه که ئەم ترسە مەعنەویاتیان ناھێلێ له کاتیکدا که بنەمای

<sup>۳۱۵</sup> الروم/۷

<sup>۳۱۶</sup> الاعمال/۶۲-۶۳

<sup>۳۱۷</sup> الاعمال/۱۲

<sup>۳۱۸</sup> الاحزاب/۹

<sup>۳۱۹</sup> الاعمال/۱۱



سهره کی بهرگری کردن و هیرش بردن، معنهویات بهرزی یه!!

وه ههروه ها که سایه تیه دیاره کانشیان ده کوژرین: ههروه کو شم کاره رووی دا له  
جوله که کانی (بنو نضیر):

﴿هو الذي أخرج الذين كفروا من أهل الكتاب من ديارهم لأول الحشر ما ظننتم أن  
يخرجوا، وظنوا أنهم مانعتهم حصونهم من الله فأتاهم الله من حيث لم يحتسبوا وقذف في  
قلوبهم الرعب يخربون بيوتهم بأيديهم وأيدي المؤمنين فاعتبروا يا أولي الأبصار﴾<sup>٣٢٠</sup>.

به لام با نهوه شمان له بیر نه چیت که هه موو هوکارو که رهسته کانی سه رکه وتن و زال بوون  
پابهندن و وه ستاون له سه ر بوونی گه وره ترین هوکارو نامیر که بریتی یه له بوونی پرواداران.  
پرواداران+ کو مه ل بوون و یه کریزی+ سه ر خستنی بهرنامه ی خوا= به سه رکه وتن و زال بوون.

## \* بنه ما سه ره کیه کانی سه رکه وتن ( عوامل النصر

### ( الحقیقة ) :

- ١- سه قامگیری و نهروو خان له کاتی روو به روو بوونه وه له گه ل دوژمندا.
- ٢- په یوه ندی هه می شهیی به خوای گه وره وه به پارانه وه و یاد کردنی و خو پاراستن له فیل و  
ته له که ی شهیتان.
- ٣- گوئی رایه لی کردنی خوا و پیغه مبه ر له هه موو کارو باره کانی ژیاندا.
- ٤- خو دوور خستنه وه له کیشه (نزاع) و دوو سه ره کی و په رته وازه یی و دابردا بری و  
هه له شهیی.
- ٥- خو پارگری و نارامگرتن له سه ر هه موو سه رکه کانی روو به روو بوونه وه و مل ملانی نیوان  
حق و باطلدا.
- ٦- دلسوزی و یه کلابوونه وه بو خوای گه وره: ههروه کو خوای گه وره ده فه رموی: ﴿یا ایها  
الذین آمنوا اذا لقیتم فئة فاثبتوا واذکروا الله کثیراً لعلکم تفلحون، واطیعوا الله ورسوله

ولا تنازعوا فتفشلوا وتذهب ريحكم واصبروا ان الله مع الصابرين ﴿٣٢١﴾ ﴿ولا تكونوا كالذين خرجوا من ديارهم بطراً ورئاء الناس ويصدون عن سبيل الله والله بما يعملون محيط﴾ ﴿٣٢٢﴾

*[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. Some words like "اصبروا" and "الصابرين" are visible.]*

\*\*\* الانفال / ٤٦-٤٥

\*\*\* الانفال / ٤٧

من كتاب طريق الدعوة في ظلال القرآن ص ٣٥٢-٣٥٣

پروون کردنه وهی فله رمووده

پروون کردنه وهی فله رمووده

(تولید) پروون کردنه وهی فله رمووده

### به شی (۷)

# پروون کردنه وهی فله رمووده

# وانه ی به که م :

عن ابن عباس (رض) عن النبي ﷺ قال :

(... ومن استمع الى حديث قوم وهم له كارهون صب في

اذنيه الآنك يوم القيامة) <sup>٣٢٣</sup>.

واته / عبدوللای کوری عباس (رهزای خوی لی بیت) له پیغه مبهروه ﷺ ده گیتته وه که فمرموویه تی (...هروه ها هر که سیک گوی شل بکات بو قسه ی کومه لیک و نهوان پییان ناخوش بیت و رازی نه بن، نه وه له قیامه تدا قورقوشمی تواوه ده کریت به هر دوو گوتیدا.

**بواره کانی هه وال دزین :** جینگه ی باسه نه م کاری هه وال دزینه (سیخوری -

تجسس) دوو بواری هه یه :

١- هه وال دزین له دوژمنانی دین.

٢- هه وال دزین له نه هلی دین.

بو یه که میان نه ک هر دروسته وه فمرمووده که ی باس له مه ناکات، به لکو واجبیشه مو سلمان به هه موو شیوه یه ک ده زگای گوی گرتن (أجهزة الانصات) له سر دوژمنان دابنیت و له ناویاندا بلند گوی خوی دروست بکات پیغه مبهری خوا ﷺ له شه ری (نه جزاب) دا فمرمووی : ((الا رجل يأتيك بخبر القوم جعله الله معي يوم القيامة)) <sup>٣٢٤</sup>.

واته / هر که م هه والی دوژمنه بو بهیتی ده یکه مه هاویری خوم له به هشتدا!

له هه ندی ریوایه تدا هاتوه پیغه مبهره ﷺ عمباسی مامی خوی (باوکی عبدوللای) له مه که دانابوو، بو نه وه ی هه موو هه والیک قوره یشی بو بیتیت. چاودیری کردنی دوژمنان به چاودیری کردنی ژماره یان، چه ک و جبه خانه یان... تابوره کانیان... نوسلوب و شیوازی

٣٢٣ - صحیح بخاری، ج ٤، ص ٤٠٠

٣٢٤ - صحیح مسلم، ج ٤، ص ١٠٠ - قال عبد الله بن عباس: سمعت رسول الله ﷺ يقول: لا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم.

فمن استمع الى حديث قوم وهم له كارهون صب في اذنيه الآنك يوم القيامة. (فقہ نسائی، ج ٤، ص ٢٤٤)



کارکردنیان.. توانای دارایی یان ده بیت... هتد.

بو دووه میان... دیاره نهک همر دروست نییه، به لکو گهوره ترین تاوانه ده ره مق نه هلی دین بکریت، چونکه ناوهندی موسلمانان پر له کینه و دلپسی ده کات، له یه کیان به دین و به دگومان ده کات.

﴿ان الذين يحبون ان تشيع الفاحشة في الذين آمنوا لهم عذاب اليم في الدنيا والآخرة. والله يعلم وانتم لا تعلمون﴾<sup>۳۲۵</sup>.

نایهت و فهرمووده زوره کانش ده باره ی حرام کردنی (سیخوری کردن) مه به مستیان نه لایه نیه.

هوی نه فهرمووده یه: پیغه مبهری خوا ﷺ له بهر نه وهی خوا ناگاداری ده کاته وه، ده زانیت نهو جووره رهوشانه چ زهره ریک له کومه لگه به شهریه کان ده دات بویه خیرا ناگادارمان ده کاته وه عاقیبه تی سنووز شکاننده که مان ده داته ده ست...

به پشت گوی خستنی نه فهرمووده یه دوو زهره روو ده دات زهره ریک له دونیادا، که ده بیته هوی دروست کردنی دل پیسی و ده مه قاله و لیکدا بران و زور جاریش شهرو ههراو کوشت و کوشتاره وه. زهره ریک له قیامه تدا که فهرمووده که باسی ده کات...

با پیغه مبهری ﷺ بکهینه ماموستای به ههقی خو مان و نه کهین رینگه به نه فسمان بدهین (نزولی) بکات و، سواری نه سپی شهیتان بیت و له که ناریکدا هه لمان بداته خواره وه... ﴿یا ایها الذين آمنوا اجتنبوا كثيراً من الظن ان بعض الظن اثم ولا تجسسوا ولا يغتب بعضكم بعضاً...﴾<sup>۳۲۶</sup>. جا حمز ده کهین له سه ر یه ک دوو برگی فهرمووده که هه لویتسه بکهین:

قسهی خه لک ((حدیث قوم)): دیاره هه موو که سیک خاوه نی هه له وه که م و کوری یه و شتی ناقولاش دیت به ده میداو شهیتان غافل گیری ده کات و په ندی زوری پیدا ده دات.. جا مادام وایه.. خه لک قسهی زوری هه یه که به رژه وه ندی له وه دایه که س گویی لی نه بیت و نه بیت.

گویی گرتن: نه گویی گرتنهش دوو جووره، یان شه وه تا کوریکه و که میان روویان نی یه به و

<sup>۳۲۵</sup> نوره ۱۹

<sup>۳۲۶</sup> حمز ۱۲

شەخسە بلین: کاکە بەیارمەتی خۆت ئیتمە هەندی قسە تاییبەتی خۆمان هەیه، بۆیە مەجبور دەبن دەست بە قسان بکەن و زۆر پیشیان ناخۆشە فلانە کەس گۆتی لی بیت، یان ئەو هیه، ئەو فلانە کەسە بە دزیهوه بەبی ناگای ئەمان سیخوری دەکات و هەواییان لی دەدزیت! یان ئەو هیه سوود لە شتوازی تر وەر دەگرت وەک (دواندنی مندالی مال یان کەسانی تر) بۆ دەر هینانی قسە لییان! کە فەر موودە کە پشتگیری جووری دوو میان زیاتر دەکا، هەلوێستی ئەو موسلمانەم هەرگیز لەیاد ناچیت کە لە ماله کەیدا میوان بووین و پاش نوێژی بەیانی خواوەن ماله کە خۆی بە ژێر جیگە کەیدا کردو لی پال کەوت، من و برادەرە کەمی خۆشم دەستمان کردە قسە ی خۆمان، کە خواوەن ماله کە دەزانیت ئیتمە سەر بەستی خۆمان وەرگرتووە لە قسە کردندا چونکە ئیمانمان وایە کە ئەو خەوتووە، ئیجراجی رووی تی دەکات و نازانیت چی بکات، مەجبورە هەر لە ژێر لیفە کەیدا هەردوو دەستی دەکات بە گۆنچکەیدا خۆی لی مت دەکات، بی ئەو هی تاکە قسە یە کیش چیه نە بیسیت لیمان! بەیانی کاتی خوا حافیزی بە برادەرە کەمی گۆتبوو: گەردنی نازاد بکەین لەبەر ئیجراجی نەیتوانی بوو ماله وه بە جی بهیلت.

بە هەر حال موسلمان پیویستە زۆر بەهۆش بیت و خۆی لەم تاوانە گەورە یە پیاریزیت و لە هەردوو حالە تە کە دا خۆی بە فاکتەری ئیمان پاشەکشە لەو گۆی قولاغ بوونە بکات و تۆیە بکات.

# وانهس دووهه م :

قال الرسول ﷺ :

( كل معروف صدقة ومن المعروف ان تلقى أخاك بوجه طلق ،

وان تفرغ من دلوك في أنائه )<sup>٣٢٧</sup> .

واته / هه موو جوان و دان پیدانراویتن خیرو چاکیه ، له کاره جوانه کانی ده ژمیردریت ، نه گهر بهروویه کی خوشهوه بگهیه براکانت و ههروهها ناوی دوله کهت له ده فره کهیدا خالی بکهیتهوه .

موسلمانی بهرپرز نه گهر به وردی سه رنجی نه م فهرمووده یه بدهین نه م خالانهی خوارهوه دیت بهیادماندا :

١- خوی گهوره بهبهزه ییه فراوانه کهی بواری چاکه و خیری زور فراوان کردووه بهشینویهکن هه کسینک بیهویت توانای توشوو پرکردنی هه بیت و کهس بیتوهی و دل شکاو نه بیت .  
٢- مروقی موسلمان نابی هیچ کاریکی جوان به کهم بزانییت ، چونکه به خیرو چاکه دهنوسریت و له روژیکدا فریای ده کهویت نه مال و نه سامان و نه کهس و کار فریای ناکه مون پیغه مبه ریش ﷺ له فهرمووده یه کی تردا ده فهرمویت : (( لا تحقرون من المعروف شيئاً ولو ان تلقى أخاك بوجه طلق ))<sup>٣٢٨</sup> .

٣- هه رکاری بچوک بچوکه بهردهوام بوون له سه ری زورو گهوره ی ده کات .

لا تحقرون صغيرة ان الجبال من الحصى

واته / هیچ شتیکی بچووک به کهم مهزانه ، چونکه شاخ و کتوه کان پیتک هاتووه له ورده بهرد .

٤- رووی خوش شوینهواری زور گهوره جی ده هیلیت بویه نه وهنده گرنگ باس کراوه ، لهو

<sup>٣٢٧</sup> رواه احمد والزمدي وصححه .

<sup>٣٢٨</sup> رواه مسلم .

۱- رینگه‌برین له شه‌یتان بۆ دروست کردنی گومانی خراب و کینه‌و لیتک دابرا‌نی و بۆیه‌ک نه‌سوتان.

ب- دروست کردنی دل پاک‌ی و بۆیه‌ک بوون. پیره‌میترد ده‌لیت:

نابیی دوژمنی خۆت به‌که‌م بگری

ده‌رزی خوینی له‌ش به‌ردا پئی ده‌مری.

ج- به‌جی هینانی سوننه‌تیکه‌و شوئنه‌واری پر خیر و زۆر به‌جی دێلی:

به‌ پیچه‌وانه‌ی نه‌وه‌وه، شوئنه‌واری شومی زۆر دروست ده‌بیست، نه‌گه‌ر ته‌رکی سونه‌تیکي

پیغه‌مبهر ﷺ بکریت، (نه‌وره‌سی) به‌ره‌حه‌ت بیست ده‌لیت: ته‌رکی سوننه‌یه‌کی نه‌به‌وی

خه‌له‌لیکی که‌ونی به‌دوادا دیت.

۵- له‌ فه‌رمووده‌که‌دا دوو نمونه‌ هینراوه‌ته‌وه له‌ کاره‌ جوانه‌کان که‌ رووگه‌شی و یارمه‌تی

دانی یه‌کتره‌ له‌ کاردا، با نه‌و کاره‌ که‌مه‌ش خالی کردنه‌وه‌ی دۆلچه‌که‌ت بیست له‌ ده‌فریکی

هاوه‌له‌که‌تدا، نه‌مه‌ سه‌رنج‌مان راده‌کیشیت که‌ بۆ یه‌ک بوون به‌ یارمه‌تی دان دروست ده‌بیست و

هه‌میشه‌ له‌گه‌ل یه‌کتردا له‌سه‌ر خیر و چاکه‌ بژین، بۆ نه‌وه‌ی رینگه‌ی دوژمن بېرین له‌هت و په‌ت

کردنی موسلمانان. ﴿قُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ بَيْنَهُمْ إِنْ الشَّيْطَانَ

كَانَ لِلإِنْسَانِ عَدُوًّا مُّبِينًا﴾ ۳۲۹.

واته / بلی به‌ عمده‌کانم با زۆر باش بلین چونکه‌ شه‌یتان وه‌سه‌سه‌و له‌ خیرترانیا‌ن بۆ

دروست ده‌کات، به‌راستی شه‌یتان دوژمنیکي ناشکرای تاده‌میزاده.

۶- نه‌م فه‌رمووده‌ شیرینه‌ و له‌ مرۆف ده‌کات هه‌میشه‌ ناگادار بیست و هه‌ر کاریکي کرد

ده‌بیست نیازی خیر و چاکه‌ی لی بینی، چونکه‌ نیه‌تی چاک و هه‌لس و که‌وت و قسه‌یه‌ک

ده‌گۆریت بۆ چاکه‌ وه‌کن قاعیده‌یه‌کی شه‌رعی ده‌فه‌رمووت: ((النِّيَّةُ الصَّالِحَةُ تَقْلِبُ الْعَادَةَ

عِبَادَةً)).

۷- له‌ هه‌موو نه‌و فه‌رموودانه‌ی تریشدا که‌ باسی په‌یه‌ه‌ندی نیوان تاکه‌کانی کۆمه‌لگه‌ی

نیسلامی ده‌کات داوا له‌ موسلمانان ده‌کات هه‌میشه‌ نه‌رمی و سۆزو بال راختنیا‌ن هه‌بیست بۆ



یه کترو له خزمهتی یه کدابن و له شیوهی پارچهیه کی یه ک لاشه بن، به لام له گهل بی باوه ران و  
دوژمناندا به پیچه وانوهه بن، هه رگیز سه رشوژی و که می نه نوینن.

ده توش نهی موسلمانانی به ریز وه ک نه دما یکن له ناو کو مه لگهی نیسلامیدا خوت به  
موسلمانانوهه به مسته وهه و به به پالپشتیان بو بلاو کردنه وهی خیر و چاکه و زیندوو کردنه وهی  
ره وشته جوانه کان.

له هه موو کاریکی جوانندا نیازی خیرت هه بیته، تا وه کو خوی گه وره به ره حمی خوی له ناو  
به نده چاکه کاره کاندای تو مارت ده کات و نه و کاته سه رفرازی و رزگاری به ده دست ده هینیت.

بسم الله الرحمن الرحیم (بسم الله الرحمن الرحیم)

*[Faint, mostly illegible handwritten text in Persian script, likely bleed-through from the reverse side of the page.]*

# وانه ن سس يه م :

عن ثوبان (رضي الله عنه) عن النبي ﷺ انه قال :

**يوشك أن تداعى عليكم الأمر من كل أفق ، كما تداعى الأكلة على قصعتها قلنا يا رسول الله أمن قلة منا يومئذ ؟ قال أنتم يومئذ كثير ، ولكنكم غثاء كغثاء السيل ، تنزع المهابة من قلوب عدوكم ويجعل في قلوبكم الوهن ، قالوا ، وما الوهن ؟ قال ( حب الدنيا وكراهة الموت )<sup>٣٣٠</sup> .**

واته / روژانتيك بهر پتويه كه ميلله تاني دنيا له هه موو لايه كه وه به سهر تاندا داگيرتان بكمه ههروهك چون كوومه ليكي زورخور په لاماري سفره يه كي خواردن ده دن! وتيان: نهى پينغه مبهري خواججه ﷺ له بهر نهويه لهو روژانه دا كه مين و چاريان ناكه مين؟ فهرمووي: نهو روژانه زورن! به لام وهك كه في سهر لافاون، هه رچي سام و هه بيه تان هه يه له دلي دوژمنه كاتاندا نامينيت و ديتته دهره وه (هه ر نه مه نا به لكو) ترس و بي هيزي يه كيش ده كه ويته دلتان... گوتيان ترس و بي هيزي چي يه؟ فهرمووي: ((خوشه ويستي ژيان و رق بوون و حمزنه كردن له مردن)).

شيخي نيسلام نيبن ته يميه ي خوراني ده ليت:

((پتويسته كاتيكت له (لفظ) يكت له قورنانيا يان (حديث) دا ده بينين، به قسمي خواو پينغه مبهري ﷺ خويان راقهي بكمين تا بزائين مه بهستي خواو پينغه مبهري ﷺ بهو (لفظ) انه چي يه نهو كاته زماني قورنان و حديث شاره زا بين و... له لاداني (لفظ) هكهش له مه بهسته كه ي پاريزراو ده بين))<sup>٣٣١</sup> .

كهواته بو راقهي نه م فهرمووده يه پتويسته بچينه وه خزمهت (قرآن وسنة) تا

<sup>٣٣٠</sup> رواه احمد و ابو داود و صححه الشيخ ناصر الدين الألباني.

<sup>٣٣١</sup> الايمان شيخ الاسلام ابن تيمية ص ١١٠ بتحقيق ناصر الدين الألباني.

مه بهسته که مان بو روشن بکه نه وه ..

پیتغه مبر ﷺ له فەر مووده یه کی تر دا ده فەر مویت:

(( اذا تبایعتم بالعینة، وأخذتم أذناب البقر، ورضیتم بالزرع وترکتتم الجهاد، سلط الله

علیکم ذلاً لا ینزعه حتی ترجعوا الی دینکم ))<sup>۳۳۲</sup>.

واته / هەر کاتیک دهستان دایه کرین و فروشتن و به (سود) کاری و دهستان گرت به کلکی مانگاوه و دلخوش و رازی بوون به کشتکاری و ازتان هینا له (جهاد)! خوای گهوره زه لیلیه ک ده دات به سهر تاندا لیتان نابیتسه وه تا نه گه پینه وه بو لای دینه که تان واته بو لای جهاد.

نهم فەر موودانه سی شتیان له خویمان گرتوه:

یه که م: نهو هویانه ی که میله ته نیسلام زه لیل و ژیردهسته ده که ن.

دوو ه م: جوړه کانی زه لیلی، سزا خوایی به کان.

سی به م: چاره سهری نهو دهردانه و ریگای رزگار بوون لیتی.

- هوکاره کانی زه لیلی له ههر دوو فەر مووده که دا ((خوشه ویستی دونیا و ژیا نی غه مر

کو تایی نهم دونیا به، حمز نه کردن له مردن و حرام و دوزینه وه ی دهیه ها فیل و ته له که اخیله ی شهرعی) له کاسبی کردند)).

جوړه کانی زه لیلی له ههر دوو فەر مووده که دا (سوک بوون لای دوژمن و هه بیته نه مان،

زه نده ق چوون له دوژمن، بهرگه نه گرتن له بهرده م هیرشی دوژمناندا، چاوشکینی بوون و کزول بوون، سهر کزبوون له ژیا نندا!!!).

ریگه چاره که ش یه ک شته ((لا ینزعه حتی ترجعوا الی دینکم)) واته ((الی جهاد کم))

نه مهش نه نجامینکی سروشتی و از هینانه له جهاد، خوا ده فەر مویت: ﴿الا تنفروا یعذبکم

عذاباً الیماً﴾<sup>۳۳۳</sup>.

نهو عه زابهش نهو بوو که باس مان کرد... به لام نایا چوون بتوانین نهم کاره به نه نجام

بگه یه نین و له کاتیکدا حالی موسلمانان به گشتی به نه نجامینک گه شتووه که هه موو

<sup>۳۳۲</sup> رواه ابو داود عن ابن عمر باسناد حسن وصححه الألبانی.

<sup>۳۳۳</sup> التوبة/۳۹.

حه کیمینک لینی سه رسامه. چاره سه ره که ی بهم قسه ی نین ته یمییه ده دینه وه که ده لیت:

((یجب الاستعداد للجهاد باعداد القوة ورباط الخيل في وقت سقوطه للعجز، فان ما لا

یتم الواجب الا به وهو واجب))<sup>۳۳۴</sup>.

واته / پیوسته خوناماده کردن بۆ جهاد به ناماده کردنی هیزو بازوو و کهل و پهل و پنداویستییه کانی جهنگ، له کاتی نه مانی جهاددا نه وهش له کاتیکدا که نه توانی به جهاد کردن ههل بستن، چونکه بی گومان ههر شتیک که واجب به بی نه وه او نه بیت نه وه شتهش ده بیته واجب واته: بۆ وه دی هینانی جهاد خوناماده کردن ((الاعداد)) واجبه و پیوسته.

مه معلومیشه نیعداد بۆ جهاد دوو جوره:

۱- نیعدادی نیمانی به عیلمی شرعی و تهزکیه.. خوی گهوره ده فهرموت: ﴿یتلوا علیهم

آياته ویزکیهم و یعلمهم الکتابه والحکمة﴾<sup>۳۳۵</sup>.

۲- نیعدادی ماددی که سی شته (أسلحة، مال، رجال) خوی گهوره ده فهرموت:

﴿واعدوا لهم ما استطعتم من قوة ورباط الخيل ترهبون به عدو الله وعدوكم و آخرین من

دونهم لا تعلمونهم الله یعلمهم. وما تنفقوا من شيء في سبيل الله یوف الیکم وانتم لا

تظلمون﴾<sup>۳۳۶</sup>.

ههروه ها ده فهرموت: ﴿فقاتل في سبيل الله لا تکلف الا نفسك وحرص المؤمن عسی

الله ان یکف بأس الذین کفروا﴾<sup>۳۳۷</sup>.

ههر فیلهت و گه لیکیش له خوی نه بوریت و ریگه ی رزگاری نه گریته بهر، به ژیر دهسته یی

ده مینیتته وه، خواش بریاری تر ده دات.

﴿الا تنفروا یعذبکم عذاباً الیماً، ویستبدل قوماً غیرکم ولا تضروه شیئاً﴾<sup>۳۳۸</sup>.

\*\*\* مجموع الفتاوی ۲۵۹/۲۸۱.

\*\*\* اجعة ۲/

\*\*\* الاعمال ۶۰۰

\*\*\* النساء ۱۶

\*\*\* التوبة ۳۹



## وانه ی چوارهم:

عن ابن عمر رضي الله عنهما قال: قال رسول الله ﷺ:

**من حالت شفاعته دون حد من حدود الله فقد حاد الله في أمره، ومن مات وعليه دين فليس بالدينار والدرهم، ولكن بالحسنات والسيئات، ومن خاصر في باطل وهو يعلمه، لم يزل في سخط الله حتى ينزع، ومن قال في مؤمن ما ليس فيه أسكنه الله ردة الخبال حتى يخرج مما قال وليس بخارج<sup>٣٣٩</sup>.**

واته / ههركهس تكا بكات بو شهوهی سنورینکی خوا ههلبگیریت نهوه دژایهتی بریاری خوا دهکات، ههركهسیش مردوو قهرزینکی بهسهروهه سوو له قیامهتدا بهدینارو درههم نایداتهوه بهلكو دهبیت یان چاکهی خوئی بداتی یان گوناھی نهو كهسه ههلبگیریت!، ههركهسیش موناقهشه لهسه شتیك بكات كه خوشی بزانیئت كه ههق نییه خوا لیتی عاذزه تا واز دههینیت و كۆل دهوات، ههركهسیش شتیك بلیئت دهبرارهی ئیماندارینك و لهو ئیماندارهه دا نهبیت خوی گهوره دهیخاته ناو پیساییی و چلكی خهلكی دۆزهخهوه تا لهو بوختانه دیتته دهرو ناشتوانیت!!

نهم فه موودهیه چوار گوناھی زۆر ترسناك باس دهکات:

١- تكا كردن و ههول دان بو ههلبگرتنی سنورینك له سنورهکانی خوا، سزاكهی: دهبیت بهدژی خوا.

٢- نه دانهوهی قهرزو دواخستنی تا کاتی مردن، سزاكهی: ئیفلای قیامهت دهبیت.

٣- موناقهشه كردن لهسه شتی ناحهق، سزاكهی خوا له خوئی عاذز دهکات.

<sup>٣٣٩</sup> رواه احمد (٣٠٠٢) و ابو داود (١١٧-٢) و الخاكة (٢٧-٢) وقال صحيح الاسناد ووافقه الذهبي السلسلة الصحيحة رقم (٤٣٧) ورواه العنيل (٢٣١٨).

۴- بوختان کردن به دهم نیمانداریکه وه، سزاکه ی: چه قین له ناو چلکی جه هه ننه مدا.

نه گهر سهیری هه ریه ک لهو گونا هانه بکهین بومان دهرده که ویت هوی کردنی ده گهر یتته وه بو  
یه ک شت (یه قین زه عیفیمان به ناخیرهت) نهو که سانهش دوورن له م دینه و هه ول دده ن که  
نه ک هه ر سنوریکه خوا هه لبگرن به لکو هه موو سنوره کانی خوا هه لبگرن و بازاری دین  
بشکیننی له دهستی خوا دهرناچی.

نهو که سانه ی که سهروهت و مالی موسلمانان لوش دده ن و حسابیتک بو قیامت ناکه ن  
براهه نین، نهو که سانه ی له سه ر باتلی خو یان شه ری خو یناوی ده که ن و ده یانه ویت دهنگی  
(هه ق) کپ بکه ن و نه هلی هه ق بهر که نار بکه ن بو یان ناچیتته سهرو خوی گهوره ناوچاوی پر  
خه تایان ده داته دهستی (زه بانیه).

نهو که سانهش که نه وه ی نه شی و نه ک ریت بو موسلمانانی هه لده بهستن و جو ره ها تو مه تی  
ناشیرینی ده دهنه پال و نیعلامی لی پر ده که ن، خوی گهوره له دنیا و قیامتدا ریسوایان  
ده کات و زه والی خو یان بو دهنیریت.

کافران و دوور له دین هه رچی ده که ن بی که ن... به لام با موسلمانان هه وشیار بن و نه گهر  
تکایان کرد با بو هه لگرتنی سنوری خوا نه بیت، چونکه خیری هه موو لایه ک له جی به جی  
کردنی سنوری خوا دایه ﴿ولکم فی القصاص حیاة یا اولی الألباب﴾<sup>۳۴۰</sup>.

واته / بو ئیوه هه یه له توله سه ندنه وه (القصاص) دا ژیان نه ی نه وانه ی که خاوه ن ژیری

هوشن ﴿ولا تأخذکم بهما رافة فی دین الله﴾<sup>۳۴۱</sup>.

واته / بهزه بیتان پتیا ن دا (ژن و پیای زیناکار) نه یه ته وه له سنوره کانی خوادا.

- ههروه ها نه گهر قهرزی یه کیکتان که وته سه ر با خیرا هه ولی دانه وه ی بده ن نه ک نومید  
بکه ن کابرای خاوه ن قهرز هه ر باسی نه کات تا ده مریت چونکه دانه وه ی له ناخیرهتدا زور  
سه خته.

با نیمانداران مونا قه شه له سه ر (باتل) نه که ن و شتیک که زانیا ن هه ق به بهرام به ره که یانه  
خیرا دانی پتدا بنین و با گرژ بیت که باس هاته سه ر موسلمانیتک، نه گهر زور دلنیا نه بووین

<sup>۳۴۰</sup> البقرة/ ۱۷۹.

<sup>۳۴۱</sup> النور/ ۲.

له شتیکن که تئیدایمو فیعلهن ناشه رعیه هه باسی نه کهین و نه کهوینه غه بیته کردن.  
نیمامی (ذههه بی) دهفه مرویت: (( ما اغتبت أحداً منذ ان علمت ان الغيبة تضر  
أهلها))<sup>۳۴۲</sup>.

واته / لهو کاتهوهی بۆم دهه کهوتوه (غهبته کردن) زهره ره له غهبته کهر ده دات،  
غهبته تی کهسم نه کردووه.

# وانه ی پینجه م :

قال رسول الله ﷺ:

**والذي نفسي بيده لا تدخلوا الجنة حتى تؤمنوا ولا تؤمنوا  
حتى تحابوا، أو لا أدلكم على شيء إذا فعلتموه تحاببتم؟  
أفشوا السلام بينكم<sup>٣٤٣</sup>.**

ئەم فەرموودە یە بەلگە یە کێ زەق و ناشکرایە لەسەر ئەوێ تەنھا ئیماندارەکان دەچنە  
بەهەشت ئەو ئیماندارانە هەم لەدل و هەم لە گوفتارو هەم لە کردەو کانیاندا ئیمانی خۆیان  
دەسەلمینن.

هەر وەها پێغەمبەر ﷺ ها نمان دەدات یە کدیمان خۆش بویت چونکە یە کتر خۆش و بستنی  
ئیمانداران بەشیکە لە ئیمان، وە پێگە یە کیشمان نیشان دەدات بۆ ئەوێ موسلمانان یە کترین  
خۆش بویت ئەویش بریتی یە لە سەلام کردن، لێرەدا بەلگە ی ئەوێش دەدا کە ئیمان کردەوێش  
دەگریتەوێ وە هیچ موسلمانێک نابیتتە ئیماندارێ تەواو تا کردەوێ چاکە کانی نەنجام نەدات.  
ئەوێندە بەس نێ یە مرۆف تەنھا بزانی ئیمان چی یەوێ چۆنە، چونکە زانیین بەتەنیا کایرایی  
پێ نابیتتە ئیماندار وە ک خوا دەفە مرۆیت: ﴿الذین آتیناهم الکتاب یعرفونه کما یعرفون  
أبناءهم﴾<sup>٣٤٤</sup>.

واتە / (ئەوانە ی کتیبمان بۆ ناردوون (گاوارو جوولە کە) چاک (محمد) دەناسن و دەزانن  
پێغەمبەرە وە ک چۆن کورە کانی خۆیان دەناسن.

کەواتە هەر یە کێ زانی خواو پێغەمبەر و ئیسلام هەقن و مل کە چی و پە برەو ی فەرمان و  
ئە حکام و شەرعیەتی ئیسلامی نە دە کرد، بەلکو رەتی دە کردەوێ، ئەوا ئەو کەسە بە ئیماندار  
حسب نێ یەو نابیتتە ئیماندار، ئە گەر عیلمێک هەر ئەوێندە بیتت خواو پێغەمبەر ی پێ بناسی و

<sup>٣٤٣</sup> رواه مسلم / ٧٤ / ١ و غيره.

<sup>٣٤٤</sup> الأنعام / ٢٠.



نه بیته پالنهریک بۆ پیره وو رازی بوونی به نه حکامی نیسلام نهوا ههروه کو نهو عیلمه ی لی دیت که کتیبی به کان (اهل الکتاب) هه یانبوهو خوی گهوره نایه تی (انعام / ۲۰) ی ده رهق ناردوه.

مرۆف بهوه دیته ناو نیسلام که له سه ره تاوه دان به عه قیده ی نیسلامی دابنی و شایه تی به (( لا اله الا الله و محمد رسول الله )) بدات.

ههروه ها ته سلیمی هه موو شه ریهت و نه حکامی نیسلامیش بهو گویره یه ی پی گه یشتوو، نینجا به ره به ره نیمانه که ی زیاد ده بیته، نه گهر به فه رمانی قورثان و سوننهت بیته و نیماندارانی خوش بویت و دژایه تی شوین که وتوانی شه یتان بکات، له سه رمانه ساتی - نه گهر که میش بی - له ژیر سیبه ری نه م به شه فه رمووده یه بوه ستین که ده فه رمویت: (( ولا تؤمنوا حتی تحابوا )) یان ناوریکن به لای خو مان بدهینه وه و بزاینن نایا نیماندارانی نه ورۆ که به م جو ره نیمانی به یه کتریان خوش ده وی؟

که دیراسه ی واقع و حالی موسلمانانی نه م رۆژگاره ده که یین ده بیینین که میان گرنگی به کی عه مه لی به بابه تی (الحب في الله) ده ده ن، هه ره یه که ی چاوی بریوه ته که مه له ها بوچوونه که ی خووی بیرو نه ندیشه ی هه ره له بازنه ی که مه ل و حیزبه که ی خووی ده خولیته وه، دوژمنه سه سه خته کانی نیسلامی له یاد چۆته وه له بهر نه وه ی نه وهنده خه ریکه به گه رفته ناوه کیه کان - له گه ل که مه له نیسلامیه کانی دیکه بواری نه وه ی نه ماوه دژایه تی کوفری جیهانی و جوله که په رست و دنیا په رست و دوورو و مورته ده کات بکات!!

خۆشه وستی نیمانداران ده بیته عه مه لی بیته، نابی خووی ته نیا له قالبی نه زه ریدا هه شار بدات، پیغه مبه ر ﷺ له م فه رمووده یه دا چۆن موسلمانان به ره وه هه نگاوی عه مه لی یانه ده بات ((أول أدلكم علی شیء إذا فعلتموه تحاببتم)) واته نایا شتیکتان پی بلیم که کردتان به کترتان خوش بویت؟ موسلمانانی وا هه یه ته نانهت که مه لی وا هه یه هه ره به قسه ی رووتی بی کرده وه یه که ده لی نیمه براین نه دی کوا عه مه لیه تی نهو برایه تی به؟ کوا تطبیقی نهو قسه یه؟ نیمه که ده لیتین براین ده بی بهو جو ره ش برابین که خواو پیغه مبه ر داوامان لی ده که ن، نه ک بهو جو ره ی کاریگه ری و فشاری جاهیلیمان له سه ر بی!... نه ک برایه تی به کی سیاسیانه ی فیلاوی! به لکو برایه تی به ک وه کو هاوه له به رتزه کان، وه کو زانا به رتزه کان، وه کو نیمامه کان،

وهكو موسلمانه راسته قينه كان بي، له كوٽايي دا چهند خالينكي گرننگ ده خينه پروو كه له م  
فهرموود هيه وه ده فامرینه وه:

۱- نيمان به ته نيا قسه نيه، به لكو قسه و کرده وه هيه، کرده وه ي نيو دلي و کرده وه ي  
جسته يي.

۲- گهر موسلمانينك رقي له كوفر نه بيته وه و موسلماناني خوش نه وي شهوا نيمانه كه ي  
ناته واوه و گهر واش پروا تووشي شرك ده بي.

۳- نيسلام نيمان هينانه به خواو كوفر كرده به طاغوت، بويه هر يه كينك رقه به رايه تي  
طاغوتان و دژايه تي يان نه كات نيماندار نيه.

۴- هر يه كي رقي له نيسلام بيته وه و دژايه تي نه دماماني كومه لي نيسلامي بكات  
نيماندار نيه.

۵- نه وه ي ته نيدي كافران بكات و ياريد هيان بدات و قسه و قسه لوكيان له پيناودا  
هه لبه ستي نيماندار نيه.

# وانه‌ی شه شه م:

عن ابي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ:

**بدأ الإسلام غريباً وسيعود غريباً كما بدأ فطوبى للغرباء**<sup>٣٤٥</sup>.

وفي بعض الروايات فطوبى

## للفرباء الذين يصلحون ما افسد الناس من سنتي.

واته / (ئیسلام لهسه ره تادا به غه ریبی دهستی پی کردوو غه ریبیش ده بیته وه و خوشحالی بو نه و کهسانه‌ی به بونه‌ی ئیسلامه وه غه ریب دیارن) ... نه وانه‌ی که خه ریکی چاک کردنه وه‌ی ره وشتی من ده بن که خه لکی تئیکیان داوه.

سه رنج دانمان لهم فه رمووده‌یه دا کومه لیک راستیمان بو ده رده خات:

١- هاتنی نه م دینه بو پامالین و له ناو بردنی واقیعیکی ناسازه که خه لک ئولفه تیان پیوه گرتوه، به کومه لیک قسه و بریار له لای خه لک تازهن و باب و باپیرانیان شتی وایان نه کردوو، نه وه خوی گه وره له سه ر زمانی کافرانوه ده فه رمویت: ﴿ما سمعنا بهذا في الملة الآخرة... ان هذا الا اختلاق﴾<sup>٣٤٦</sup>.

واته / ئیمه له میلله تانی پیشوه وه نه مانه مان نه بیستوه نه وه شتیکی دروست کراوو دینیکی تازه‌یه، یان ده یان گوت: ﴿ان هذا لشيء يراد﴾<sup>٣٤٧</sup>.

واته / نه مه مه به ست پی شتیکی تره نه ک دین!! یان جاری و ابو ده یان گوت نه مه ده یه ویت دین تیک بدات و بیگوریت و خه لکی روو له بی دینی بکه ن ﴿...أخاف ان یبدل دینکم او ان یظهر فی الارض الفساد﴾<sup>٣٤٨</sup>.

به لام هه لگرانی بی باکانه و بی نه وه‌ی گوی بده نی به وپه ری متمانه وه خه ریکی

<sup>٣٤٥</sup> رواه مسلم.

<sup>٣٤٦</sup> ص/٧.

<sup>٣٤٧</sup> ص/٦.

<sup>٣٤٨</sup> غافر/٢٦.

بلاوکردنه‌وی ئەم دینه بوون و دەیان زانی که داهاات هەر بۆ ئەم قسەو بریارانەیه چونکه خوا راست گۆیەو ناگاداره که پاشەرۆژی ئەم دینه بەکوی دەگات.

۲- بە تێپەربوونی چەرخێ روژگار ئەم دینه وردە وردە بەهۆی که مەترخەمی موسلمانان و کزبوونی روحی جیهادو هەزکردن لە نەیسراحت لە لایەکەو و فرۆفیل و هەولی بێ وچانی دوژمن لە لایەکی ترەو بەرەو غەیبی بردەو و ئەنجامی گەیشتە ئەوێ که تەنیا لە چەند دروشمیکێ تەسکی نوێژو روژوو کەشیرە ی حاجی بەکاندا دەبەینرا... مزگەوتانیکێ ساردو سەر، بێ ناگایی یەکی بەربلاو لە ماناکانی دین... زۆربوونی پالەپەستۆی تەوژمی نەفامی... زۆربوونی لادان لەناو موسلماناندا.

ئیدی فەرمووده و رەوشتە جوانەکانی پێغەمبەری خوا ﷺ وای لێ هات هەرکەس باسی بکردبا لای خەلکی بە جۆریک سەیر دەکراو تا نەیتەش هەندیک کەس ناتوانن باسی نەیسلامەتی خۆی بکات، مەگەر کەسانیک نەبیت که لە لۆمە نەترسن و خیرا بریاری نەیسلامەتی خۆیان بدەن.

۳- بەراستی ئەم دینه هەر هەمان غەریبایەتی رووی تێ کردوو... گوتراوەو تا نەیتەش هەر دەگوتریت: ﴿ما سمعنا بهذا في الملة الآخرة﴾

..... ﴿ان هذا الاختلاق﴾

..... ﴿ان هذا لشيء يراد﴾

..... ﴿أخاف عليكم ان يبدل دينكم او يظهر في الارض الفساد﴾

۴- هینانەوێ بوونی ئەم دینەو دراندنی پەردە ی غەریبی لەسەری بەو دەبیت که پێغەمبەر و هاوێ لانی کردیان.. چونکه ((لن يصلح آخر هذه الأمة الا بما صلح به اولها)). لەو شتانەش:

- عاشق بوون بەم دینەو خواو پێغەمبەر ﷺ، کەس لەئێتو وە بزانم چیرۆکی نافەرەتەکی (بەنی دینار) ی لا فەرامۆش نەبێه که پاش شەهید بوونی باوک و براو مێردی دەبگوت ((کل مصيبة بعد رسول الله - جلل)).

واتە / هەموو لێقەو مانیک دوای سەلامەتی پێغەمبەری خوا ناسانە.

- متمانه بەخواو فەرمووده‌کانی پێغەمبەر ﷺ لەهەموو بواریکدا.



- گوی نه دان به لۆمه‌ی لۆمه‌که‌ران و نه ترسان لیتی به لکو شانازی کردن به ئیسلامه‌تی و به‌رگی موسلمانانه‌وه.

تۆ شوین هه‌ق که نووی به لām خه‌لکی شوین خه‌لکی وه‌ک خویان که وتوون که سه‌رخوش ده‌بن هه‌زار قسه‌ی له‌ق و لۆق ده‌که‌ن.

- پاشان تۆ شه‌هید ده‌بی، نه‌گه‌ر خه‌لک ته‌مه‌نی ته‌واو ده‌بیته، خو تۆ به‌مردنت له‌ ریگه‌ی خوادا ته‌مه‌نت ده‌ست پی ده‌کا، نه‌گه‌ر خه‌لکی ناوی ون ده‌بیته و دوایی ده‌بریته‌وه، خو تۆ له‌ریگه‌ی خوادا ده‌میری و ناوت به‌رز ده‌بیته‌وه و ده‌بیته‌وه‌ بو زیندوو کردنه‌وه‌ی جیهانیک.

۵- وه‌ک له‌ فەرمووده‌که‌دا ده‌رده‌که‌ویت، زه‌مانیک دیت خه‌لکی ره‌وشتی پیغه‌مبه‌ریان له‌ لا به‌ په‌سندی نامینیت و تیک‌ی ده‌ده‌ن و قسه‌و بریاری خه‌لکی تریان لا په‌سه‌ند ده‌بیته و به‌رگری لی ده‌که‌ن.. کاتیکیش که پی‌ی ده‌لیتت خواو پیغه‌مبه‌ر وا ده‌فهرموون ده‌لیتت خو فلانه‌که‌س وا نالیت... نازانیت نه‌مه‌ روویه‌کی تری غه‌ریبی ئیسلامه.

که‌واته‌ گه‌وره‌ترین کاری شه‌مرۆمان زیندوو کردنه‌وه‌ی سوننه‌ته‌کانی پیغه‌مبه‌ره صلی الله علیه و آله خوا بمانکاته‌ نه‌و که‌سانه‌ی که له‌به‌ر ئیسلام غه‌ریبن و چاکی مه‌ردایه‌تی لی ده‌نیتن به‌لاوه‌و روو ده‌که‌نه‌ زیندوو کردنه‌وه‌ی سوننه‌تی پیغه‌مبه‌ر صلی الله علیه و آله یاسا‌کانی نه‌م دینه.

## وانه من حبه ونه من:

عن ابي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ:

**سبعة يظلهم الله في ظله يوم لا ظل الا ظله: الامام العادل،  
وشاب نشأ في عبادة ربه، ورجل قلبه معلق في المساجد،  
ورجلان تحاببا في الله اجتمعا عليه وتفرقا عليه، ورجل  
طلبته امرأة ذات منصب وجمال فقال اني اخاف الله، ورجل  
تصدق أخفى حتى لا تعلم شماله ما تنفق يمينه، ورجل ذكر  
الله خالياً ففاضت عيناه<sup>٢٤٩</sup>.**

واته / پیغمبر ﷺ ده فرموت: خوا حموت کومهل ده خاته ژیر سیبهری خوئی، له  
روژیکدا که هیچ سیبهریک نی به بئجگه له سیبهری خوا: پیشه‌وای دادگهر، گه نجیک به  
عیباده‌تی خوا په‌روه‌رده بوو بیت، وه پیاوئیک دلئی په‌یوه‌ست بوو بی به مزگه‌وته‌کانه‌وه، دوو  
کهس له‌بهر ره‌زامه‌ندی خوا یه‌کترین خو‌شبوئیت، ههر له‌بهر خوا کو بینه‌وه وه ههر له‌بهر شه‌ویش  
جیا بینه‌وه، وه پیاوئیک ژنیکی خاوه‌ن مال و جوان و خانه‌دان بانگی بکات بو زینا‌کردن شه‌ویش  
بلی من له‌خوا ده‌ترسم، وه پیاوئیک خیریک بکات به‌نه‌ینی به‌جوریکسی وا که ده‌ستی چه‌پی  
نه‌زانی که به‌ده‌ستی راستی خیری کردووه، وه پیاوئیک به‌ته‌نیا دانیشتی و یادی خوا بکاته‌وه و  
فرمیسک برژوئیت.

له‌روژی ژیان‌ه‌وه‌دا، له‌و روژه‌ی که ته‌نھا نه‌وانه‌ی نیماندارو چاکه‌کارن له‌به‌هره‌مه‌ندی و  
سه‌رفرازی دان، ته‌نھا نه‌وانه‌ی به‌دلی ساغ و خواپه‌رست و شرک نه‌ویست ژیاونه‌وه، ته‌نھا نه‌وانه

<sup>٢٤٩</sup> البخاری رقم ٢٧٤ کتاب حساعة و الامامة / ومسنه / رقم ١٠٢٦ کتاب الزکاة.

قازانج و سوودمهندن... ﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾ ۳۰.

لهو رۆژهی که خه لکان له ناو ناره قه کانیان دا نقوم بوون... لهو رۆژه گهرم و قرچینه ره ی که هیج سیبه رو نسا ریکی لی نی یه... لهو رۆژه دا وا ده بیینی چه ندان جو ره موسلمان له ژیر سیبه ری خوا دانو به کامه رانی و ناسووده یی یه وه ستاون که له م فه رمووده یه دا حموت جو ریان لی باس کراوه که نه مانه ن:

- الامام العادل: واته خه لیفه ی داد په روهر، ههروه ها نه وانه ش ده گرته وه که کاروباری موسلمانانیا ن به دهسته وه یه و به داد گه رانه ره فتاری تییدا ده کهن، ((عادل) یش نه وه ده گرته وه که له هه موو کاره کانیدا فه رمانی خوا جی به جی ده کات بی که م و زیاد.

ده بی بزانی ن که نه م جو ره نی مامانه لهو وه خته وه وجودیان هه یه که ده وله ت حوکمی نیسلامی بی - واته نی مامه کان کار به قورشان و سوننه ت بکه ن، ئنجا له جی به جی کردنی حوکمه که دا داد گه رانه بجولینه وه و بو خزم و کهس و کارو نه ملانو نه ولا شل نه کات. به لام له ولاتانیککی وه کو نه مرۆی به ناو نیسلامی که حوکم به قورشان و سوننه ت ناکریت نه م جو ره نی مامانه وجودیان نی یه، چونکه نه وانه به هیج جو ریک به گویره ی فه رمانی خوا ره فتار ناکهن.

- وشاب نشأ في عبادة ربه: گه نجیک له سه ر عیباده تی خوا په روه رده بووی، بویه گه نج نه م پله به رزو به ریزه ی دراوه تی چونکه زیاتر مهیل و نار ه زووی هه وهس ده کات، نه فسی کلپه دارتره، شه هوه ت زیاتر کاری تی ده کات، جا نه و که سه ی نه فس و شه هوه تی خو ی دامر کینیتته وه و به دوای نار ه زووی حه رام نه که ویت و به لکو دیته سه ر پتی خوا و به رگی ته قوا ده پوشیت، بی فه رمانی خوا ناکات، نه وا خوا ی گه وره له ژیر سیبه ری خو ی پای ده گریت.

- ورجل قلبه معلق في المساجد: پیاویک دلی به مزگه وته وه به ند بی، واته مزگه وتی زور خوش بوی و تامه زرۆی چوونی بی، هامووشۆی بکات، لیره دا پیغه مبه ر عليه السلام ده فه رموت: ((قلبه)) بویه نه وانه ده گرته وه که نه گه ر چی جارو بار ناتوانن بیتنه مزگه وت وه کو له به ر نه خوشی و سه فه رکردن و نیش و کاردا به لام دلپان هه ر به لای مزگه وته وه یه و به ناواتی نه وه ن بۆی بگه رینه وه. نه و جو ره موسلمانانه که دینه مزگه وت له ویدا نارام و شاد ده بن له ویدا

ده حهسینهوه وه کو گوتراوه ((المؤمن في المسجد كالسمك في الماء والمنافق في المسجد كالطير في القفص)). موسلمان تا له مزگهوتی نزیك بیتهوه نهونده به نیمان و تهقوادارتر ده بیت، له بهر نهوهی نویژه کانی به جه ماعت ده کات برا موسلمانه کانی ده بینیت فیری نیسلام و علیه ده بن فیری رهوشت و نادابی جوان ده بن، فیری زیگری خوا ده بن، عیباده تیان زورتتر ده بیت بویه له سهرمان پیوسته هه رگیز له مزگهوت دانه برین.

- ورجلان تحابا في الله اجتمعا عليه وتفرقا عليه: دوو پیانو له پیناو خوا یسه کتریان خوشویستیو له گهل یه کتردا کوبوبنهوهو هه ر لهو پیناوهش له یه کتری جیا بینهوه. مه بهست لهو خوشهویستی یه نهویه که تنها له پیناو خواا بیو بس، هیچ بهرژه وهندی یه کی دنیایی و خو خویی تی نه که ویت.

حافظ ابن حجر - ره حمه تی خوی لی بی - ده لی: مه بهست نهویه که نهو دوانه له سهر خوشهویستی یه دینی یه که یان بهر دهوام بن و بهرژه وهندی ته گه ره یه کی دنیایی نه یان پچرتنی، نه گه ر چی به حهقیقه تیش له گهل یه کدا کوبوبنهوه، جا تا لیک جیا ده بینهوهو ده مرن هه ر حالیان وا بیو یه کتریان له بهر خوا خوش بیو، نه م فهرمووده یه هانمان ده دات، له سهر نهو کاره گرنگه که یه کترمان خوش بویت، چونکه یه کتر خوش ویستن له پیناو خوا یه کیکه له به شه کانی نیمان.

دهی برای موسلمان توش هه ول بده برایی چاکه کارو دلسوز بدوزه وه که سوپاس بو خوا نیستا زورن، نیهتت پاک بکه وه، تنها له بهر خوا خوشت بوین، نابی له بهر هیچ شتیکی دیکهت بیت.

- ورجل طلبته امرأة ذات منصب وجمال فقال اني اخاف الله: پیاونیک ژنیکی پایه دارو جوان داوای زینای لی بکات نهویش له گه لی نه کات و بللی من له خوا ده ترسم. بو نهوهی سرؤف بتوانی له م جوړه تاقی کردنهوانه رزگاری بیی ده بی نیمانی خوی زور به هیتز بکات، ترسی خوی بچیته دل، بیر له ناکامی گونا هه که بکاته وه، سزای خوی بیته بهرچاو، ههروه ها خویشی له نه زهرو گونا هی نزیك خهروهه پاراستی، نه گه ر موسلمانیک به م جوړه بی خو پاراستن له نافرتهی داوین پیس گه لیک ناسانه، به لام یه کیک هه ردهم بیر لهو جوړه کاره حه رام و گونا هانه بکاته وهو خوی له نه زه ر نه پاراستی نهوا ده بی له نیمانی خوی بترسی که زه حمه ته



لهم تاقى كردنهويه رزگارى بکات.

- ورجل تصدق أخفى حتى لا تعلم شماله ما تنفق يمينه: پياویټک سدهدهقهیهک ببهخشی و بیشاریتتهوه که بدهدهستی راسته دهیبهخشی دهستی چهپهه پئی نهزانی. لیټرهده سدهدهقه ههموو بهخششیټک دهگرتتهوه زهکاتیش، ههروهها شاردنهوهو دهرنهخستنی سدهدهقه باشترو خیرتره، وهک ناشکرا کردنی چونکه نیخلاس و دووره ریایی لی دیتته جی.

- ورجل ذکر الله كثيراً ففاضت عيناه: پياویټک که بهتهنیا دوور له خه لکی یادی خوا دهکاتهوه جا له بهر خوشهویستی خوی یان له ترسی عهزابهکانی فرمیتسکان هه لبرپژی و بگریټت. \* سهرنج: که لهم فرمووده یهدها تهنها ناوی (پیاو) هاتووه مانای وا نییه که نافره تانیش بهشدار نین نه خیر به لکو تهنها له کومه لی یه کهم (الامام العادل) و (ورجل قلبه معلق في المساجد) دا نه بی نهوا لهوانی دیکه نافره تانیش دهگرتتهوه، چونکه بسو نافره تان وا خیرتره له مالوه نویژه کانیان بکهن نهک له مزگهوت.

# وانهس هه شته م :

عن سهل رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ:

**لا يؤمن احدكم حتى يحب لأخيه ما يحب لنفسه** <sup>٢٥١</sup>.

واته / ((كهستان ئيماننان تهواو نابى تا شهوى بو خوتان پيتان خوشه بو برا  
ئيمانداره كانيشتان پيتان خوش دهبى)).

- له زور فهرموودهى صحيح دا شه عيبارته بهرپزهى پينغه مبهر ﷺ دووباره بوتهوه، كه  
فهرموويهتى ((لا يؤمن احدكم)) مبهست لهم وتهيه شهويه كه نه گهر ههر يه كينك  
فهرمانه كهى كه كراوه جى به جى نه كات شهوا ئيمانه كهى تهواو نابى و بهناته واوى ده ميئيتتهوه،  
مبهستى شهوه نيره به يه كجارى له ئيمان دابرى و بيته كافر.

يه كينك له به شه كانى ئيمان برىته يه له خوشه ويستى برايه تى ئيمانى ههر يه كى ئيمانى  
هيتنا پينسته له گهل برا كانيدا هاو ده م و هاوشاد بيت كه شه مش ده بيته مايه ي بهر زبون شهوه  
ئيمانه كهى ..

شه فهرمووده يه فهرمانه بو موسلمانان كه ههر گيز رقيان له برا كانيان نه بيته شهوه و نيره ي يان  
پى نه بن، زيانيان پى نه گه يه نن پشتيان تى نه كهن، به لكو به پينچه وان شهوه خوشيان بوين،  
خوزگه يان بو بخوازن، قازانجيان بو فهراهم بيتن، هانيان بدهن، پشتيان بگرن.

چون حمز ده كات خوى سهر كه ويته و له ژينيكى به ختيارانه دا بى، واش حمز بكات بو  
برا كانى، هينده رشت بيت له سهر برايه تى و پاراستنى بهر ژه و ندى برايه كانى كه به هيچ شي شهويه ك  
واى لى نه يهت حسابى موسلمانان به وه تينيت، نه خوازه لالا بو حيسابى جاهيلانيش بيت.

ئيماندار لاي خوا ترخى له ناسمان و زهوى گه وره تره، كافريش به قه د سهنگى پيشكه  
(ميشووله) يه ك به هاى نيره، شاخر چون ده بى ئيماندار ببوغز ترىت و كافرانيش خوش  
بوسترين؟!، دژايه تى ئيمانداران بكرى و، دؤستايه تى كافرانيش بكرى؟! يان ئيمانداران وه كو

<sup>٢٥١</sup> البخاري/رقم/١٣ الايمان و مسنه/رقم/٤٥/الايمن. متفق عليه.

کافران رهفتاریان له گهډل بکړت، که خواش ده فرموت: ﴿أَفَجَعَلَ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ﴾؟! ۳۵۲ ﴿أَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا لَا يَسْتَوُونَ﴾ ۳۵۳ .

۱) واته / نایا چوډ ده بی موسلمانان و تاوانباران وهک یهک ته ماشا بکهین، چیتانه چوډ حوکم ده رده کهن؟!

۲) واته / نایا شو کهسی نیمانداره وهک کهسیکی فاسق وایه؟ نه خیر یه کسان نین.   
نم فرموده یه یه کیکه له بنه پرت و بناغه هره گرنه گانه دینی نیسلام لیته دا پیغه مبهتر ﷺ یاوه ران و گشت پرواداران فیتر ده کات خو پهرست نه بن، چونکه نه وه له گهډل نیمان ناگونجی، نه وانهی نیماندارن چاک هست به وه ده کهن که هر کاتی نیمان دلان داگری، هر ده ست به جی روهی خو پهرستی ده مرئو له جی بیدا روهی به خشین و فیداکاری و خونه ویستی و یه کترگری ده پوت.

نیماندار ده بی واهست بکات له گهډل براکانی یهک جهسته یه نازاری وان نازاریه تی، شادمانیان شادیه تی، قازانجی نه وان قازانجیه تی بگاته نه وم راده یه چوډ بهرگری له خوی ده کات ناواش بهرگری له برا نیمانداره کانی بکات، به تایبه تی له م روژگار هدا که خه لکی نه فام تیکرا چاویان برپوه ته نیمانداران و بیانینن بیدورینن، زه میان ده کهن دژایه تی و پروپاگنده یان بو هله ده بهستن، گهر وانه بی نه و نیمانه که ی زور بی هیرو نزم و ناته و او ه.

کوومه لگه ی نیسلامی تاکه کوومه لگه یه کی بی وینه یه که شو جوړه یه کتر خوشویسته شو و برایه تی یه تییدا بیت، نم کوومه لگه یه که سانیکی تییدا په روه رده ده بی که له سه ره مهرگدا بیت خه ریکی مردن بیت له تینوان، نینجا ناوی بو بینن و بیخه نه سه رده می، نه یخواته وه و بلای بیبهن بو برا برینداره که ی ته نیشتم، وای دياره شو له من تینوتره؟! شاده ی کوا شو فیداکاری یه له کام کوومل خوی ده نوینی بیجگه له کوومه لگه ی نیسلامی؟! کوومه لگه ی نیسلامی که سانی وای تییدا گوش ده بی که له زیندانی تاغوته کان به پیسترین شیواز ته عزیز بدرین ته نها داوای نیعتیرافی لی بکهن، له سه ر براکانی!

شویش بلای به خوا گه مرهن! من چوډ براکانی خو م تووشی شو نه شکه نه جیه ده که م که خو م

۳۵۱ القلم/۳۵-۳۶.

۳۵۲ السجدة/۱۸.

تییدام؟! له نه جامدا شهید بکری به لام تنها تاکه پیتیکی له دهه نهیهته ده رهوه.

کومه لگه نیسلامی پیای و دینیتته نار که هه دهه خه می براکانی بی نه گهرچی بو سی  
روژیش بی پارویه ک نانی نه چووبی به گه رویدا، به لام که ده نکیتک خورما بدوزیتته وه بیکات به  
دوو لهت و بو خزی و براکه ی به شی بکات!!

تنها له کومه لگه نیسلامی ده وه شیتته وه که نان ده به خشی و پیوستی خه لک دابین  
ده کات له ناخی دلیه وه پر به دل بیبه خشی و پی خوش بی بی شه وه ی هیچ فشارو یاساشی  
له سه ره بی!

﴿و یطعمون الطعام علی حبه مسکیناً و یتیماً و أسیراً﴾ ۳۵۴.

واته / به خوشی و ناره زووی دلی خویان خواردن ده به خشن به فه قیرو هه تیوو شه سیره کان.  
شه مهش له بهر شه وه ی به قورنان و فه رمووده په روه رده بوون له کانیاوی فه رمووده کانی  
پیغه مبه ره علیه السلام هه ناویان فینک کردوته وه و تینویه تی یان شکاندوه.

یا وه رانی یاریده ده رانیان له ده می خویان گرتوته وه به یا وه رانی کوچکه ریان داوه،  
﴿و یؤثرون علی أنفسهم ولو کان بهم خصاصة﴾ الحشر / ۹.

واته / (براکانیان) به سه ره خویاندا هه لده بژیرن هه ر چهنده بو خوشیان پیوست و موحاج  
بن. کاتیتک کوچکه ره کان نزیکه ی دوو سه د که سیان لی بی جی و ری مانه وه هه موویان له ژیر  
که پریتیکی ژیر مزگه وته که ی مه دینه وه هه وانه وه، یاریده ده ران به تاریکی شه وی خواردنیا ن بو  
ده هیتان، نه وه کو خه لک بزانی و بیته ریاکاری، پاشان نه وه کو بیته منه تیک به سه ره  
کوچکه ره کانه وه.

(سبحان الله) کوا شه مرۆ؟! به لکو له کام سه رده م شتی واپرووی داوه، له شه مرۆی روژناوا  
که لافی مافی مرۆف لی ده دات، به هه زاران که س بی سه رو شوین ده چنه ژیر خاکی  
مردن له تاوی برسیه تی و نه بوونی! که چی به سه دان ده وله مه ندی زگ تیریش له قاقای پیکه نینه و  
هه ر ناگای نیه له فرمیسکی دایک و خوینی چاوی مندالانی زگ به تال!

وه خوایه شه جار هه شه کومه لگه مان بو بگیره وه که خوت له وه سفندا فه رموته:



﴿کنتم خیر امة اخرجت للناس تأمرون بالمعروف وتنهون عن المنکر وتؤمنون بالله﴾ ۳۵۵

واته / نیتوه باشتترین کۆمهل و نه تهوهن بۆ ناده میزاد ره واته کراون: فرمان به چاکه ده کهمن و ری له خراپه ده گرن و باوهرتان به خوا همیه.

*[Faint, mostly illegible text in the background, likely bleed-through from the reverse side of the page.]*

## وانه ای نوّیه م:

عن ابي رقية عمير بن اوس الداري رضي الله عنه ان النبي ﷺ قال:

**الدين النصيحة قلنا لمن؟ قال: لله، ولكتابه، ولرسوله،  
ولأئمة المسلمين وعامتهم** (٣٥٦).

واته / نایین دلسۆزی و نامۆژگاری یه، گوتمان بۆ کئی شهی پیغه مبهری خوا؟ فهرمووی:  
(بۆ خواو قورئان و پیغه مبهرو پیشه‌وای موسلمانان و هموو خه‌لکی به‌گشتی).

- تیشکی یه کهم: که پیغه مبهرو ﷺ ده فهرمویت: (الدين النصيحة) مانای شهوه نادات  
که دین بریتی نیه له‌شتی دیکه‌ی غهیری نه‌وانه‌ی باس کراون، به‌لکو مه‌بهستی شهوه‌یه که  
یه‌کینک له‌به‌شه ههره دیارو گرنه‌گه‌کانی نیسلام دلسۆزی و نامۆژگاری یه، شهوه وه‌کو شهوه  
فهرمووده‌یه وایه که ده فهرمویت: (الحج عرفة): حج عه‌ره‌فه‌یه. خو ئاشکرایه حج کردن ته‌نھا  
بریتی نیه له‌عه‌ره‌فه، به‌لکو زۆر به‌ش و روکنی دیکه‌شی هه‌یه، به‌لام لی‌ره‌دا مه‌بهستی  
ده‌رخستنی گرنه‌گی عه‌ره‌فه‌یه له‌حه‌جدا.

- تیشکی دووه‌م:

(١) دلسۆزی بۆ خوا: بریتی‌یه له‌پرواهیتان به‌خواو شرک په‌یدا نه‌کردن و نه‌ترازان له‌ناوو  
سیفه‌ته‌کانی خواو پاک‌کردنی خوا له‌هموو کهم و ناته‌واوی یه‌ک و جی به‌جی کردن  
فهرمانه‌کانی و خوشویستن و رق لی بوونه‌وه له‌پیناو خواو جیهاد کردن و ئیخلاص و دو‌عا کردن و  
هموو نه‌مرو نه‌هی یه‌ک که خوا به‌ئیمه‌ی فهرمووه.

(٢) دلسۆزی بۆ قورئان: مانای شهوه‌یه برپا بێنی که قورئان له‌لایهن خواوه هاتوووه  
بریتی‌یه له‌قه‌سه‌ی خواو، له‌قه‌سه‌ی به‌نده‌ ناچیت، وه‌ بیخوینیته‌وه‌وه له‌به‌ری بکات و  
فهرمانه‌کانی راپه‌رینن.

(٣) دلسۆزی بۆ پیغه مبهرو ﷺ: مانای وایه پرواهیتان به‌پیغه مبه‌رایه‌تی و به‌رگری کردن و

٣٥٦ رواه مسلم.

دژایه تی کردنی هه موو دژانی پیغه ممبر ﷺ بلاو کردنه وهی سوننه ت و زیندوو کردنه وهی ږیو شوینی پیغه ممبر ﷺ ده گرتته وه.

۴) دلسۆزی بۆ پیشه وایانی موسلمانان: مانای گوی گرتن و گوی ږایه ل بوون و فه رمان بهری کردن و یارمه تی دان و ناگادار کردنه وه یان له که م و کورپی و که مته رخه می به کانیا ن ده گرتته وه.

۵) دلسۆزی بۆ خه لکی موسلمانان: مانای ږی نیشان دانی خه لک ده گرتته وه بۆ هه ر کاروباریک که سوودو قازانجی ناخیره تیانی تیدا بی.

- تیشکی سی یه م: برای موسلمان وه کو له م فه رمووده یه بۆت ده رکه وت که دین هه ر بریتی نی به له ږا په راندن و جی به جی کردنی چه ند وته و کرداریکی دیاری کراو، به لکو بریتی به له عه قیده یه کی پاک و بی گه رد بی گومانی نیودل و ږه فتار کردن به پیداو یستی به کانی نه م دینه.

دین هه ر نه وه نی به که ته نیا ژیا نی تاکه کان بگرتته وه و واز له ژیا نی کۆمه لایه تی و سیاسی و نابوری به یینی، به لکو نه وه مه فه ومانه هه مووی ژه هری رژی نی کوفرن، بۆ نه وانیه ی نه مرۆ بانگه شه ی ((جیا کردنه وهی دین له ده ولت)) ده که ن به ره و به وه عه قیده باطله یان ده ده ن بۆ نه وهی موسلمانان له مه یدانی ژیا ندا فه رما مۆش به ییلنه وه و به ئاره زووی خۆیا ن ده ست بئینه کاروباری دنیا و به هه وه ستی خۆیا ن هه رام و حه لال دا به مزینن!

ئیسلام بۆ نه وه نه هاتو وه ببیته قالبیکی رووت و له نا و می شکدا گرد ببیته وه، به لکو بۆ نه وه هاتو وه ژیا نی خه لک ږاست کاته وه و خه لک فی ری ژینی ږاسته قینه بکات، بۆ نه وه هاتو وه ږرۆگرامی ژیا ن بۆ گشت ئاده می زاد دا ږرژیت.

عه قیده ی موسلمانان نه وه یه که ئیسلام دین و ده ولته وه جیا بوونه وه یان بۆ نی به وه هه ر به کیکیش عه قیده ی پیچه وانیه ی نه وه بی و ده ولت بۆ دین نه سه لمی نی، نه وا بی گومان له عه قیده ی ئیسلامی ږه سه ن لای دا وه.

نه وانیه ی به ره و به عه قیده ی ((جیا کردنه وه دین له ده ولت)) ده ده ن با لیا ن ږوون بیت که نه وانه بونه ته نه لقه له گو تی جوله که کان چونکه نه وان بوون بۆ یه که م جار نه م بی ره یان به رجه سته کردو دیا ن هی ناو هه ولی هی نا نه وه ی نه م بی ره یان ده دا، نه وه تا له سالی (۱۹۰۴) له گو قاری

(نه كاسيا) ماسونيه كان ده لئين: (اهولدان و خهبات له دژي دينه كان نهو كاته كوٽايي پي دي  
كه دين له ده ولت جيا ده كرتهوه).

كهواته هم بيره شتيكي بيگانهو نامويه له عه قيدهي نيسلامي دا به هيچ شيويه كيش  
جينگهي هم بيره نابيتهوه، هموو زاناياني نيسلامي له سر نهوه يه كدهنگن كه خيلافهت بو  
نهويه كاروباري دين و دنيا هه لسورينيت.

نهو كهسانهش كه برهو به بلاكردهوهي هم بيره ده دن هه هه مان كوفري پيشينانان به با  
ده كه نهوه، نهوه تا خه لكي (مه ديهن) بانگهوازي (شوعهيب) پيغه مبهريان له لا سهيره! چون  
توخني كاروباريك ده كهويت و قسهي له سر ده كات كه بوي نويه!. با هه نوٽو بكات و چونسي  
دهيهويت با بهناره زووي خوي خوا بهرستيت، به لام نابيت باس له كاري سياسته بكات، نه خير  
دهبيت باسي نه كات!! و خوي لي بي دهنگ بكات.

چون دهبيت دين و سياسته تيكه ل بكات: ﴿قالوا يا شعيب اصلواتك تأمرك ان نترك ما  
يعبد آباؤنا او ان نفعل في اموالنا ما نشاء انك لانت الحليم الرشيد﴾<sup>٣٥٧</sup>.

واته / ده يانگوت: نهي شوعهيب نهري نهوه نوٽه كهت فرمانت پي ده كات كه واز لهوه  
بينين كه باب و باپيرانمان ده يان په رست يان شتيك بكهين له مال و سامانماندا كه خومان  
حه زمان لي بهتي؟

نه مه ريبازي كوفره يه ك هه لوٽست و يه ك كوٽشه له بهرامبهر نيسلامدا، لهو سه رده مه ي  
نيمه شدا كه ساني وا هه ن و ده لئين: كاكه نيمه ش موسلمانين نهوه تا له ده ستوردا نازادي  
عه قيده بهندي بو كراوه تهوهو شتيكي رهوايه، ههروه ها بايه خ به دروست كردني مزگهوت  
ده ديهن و سه ره شتيان ده كهين، خو كه شيمان له نوٽو روژوو و هج و زه كات مهنع  
نه كردهوه، به لام هه رگيز ريگه نادهين پياوه نايينه كان نزيكي سياسته و كاروباري حوكم  
گيران بكهونهوه.

براياني بهريز، ده نيهوش ههول بدن نهو جوړه بيرو باوه رانه له باربهرن و، هم تي كوٽشانهي  
كه ده كرٽ لهو پيناوه شدا بيپوكتنهوهو خوي گوره ش پشتيواني باوه ردارانه.



## وانهى دهيهم:

عن ابي العباس سهل بن سعد الساعدي (رضي الله عنه) قال:

مرّ رجل على النبي ﷺ فقال لرجل عنده جالس: ما رأيك في هذا؟ فقال: رجل من أشراف الناس، هذا والله حري ان خطب ان ينكح وان شفح ان يشفع، فسكت رسول الله ﷺ. ثم مرّ رجل آخر فقال رسول الله ﷺ: ما رأيك في هذا؟ فقال: يا رسول الله هذا رجل من فقراء المسلمين، هذا حري ان خطب لا ينكح وشفح لا يشفع، وان قال ان لا يسمع لقوله، فقال رسول الله ﷺ: هذا خير من ملء الارض مثل هذا...<sup>٢٥٨</sup>.

واته / سهل - خوا لیتی رازی بیټ - فہرمووی پیاوټکی دہولہ مہند لہ لای پیغہ مہرہ وہ ﷺ رت بوو، فہرمووی بہ پیاوټکی تر: نهم پیاوہ چوټہ بہ لاتانہوہ؟ گوتی: نھوہ پیاوټکی خانہ دانہ بہ خوا نھوہ شایستہی نھوہیہ نہ گہر داوای ژن بکات ژنی بدریتی، نہ گہر تکایہ ک بکات، تکای بگیری، نہ گہر قسہیہ ک بکات گوی بو قسہ کھی شل بکرت، پیغہ مہریش ﷺ بی دہنگ بوو تاوہ کو پیاوټکی ہہ ژار لہ موسلمانان لہوټوہ رت بوو، فہرمووی: نھدی نھوہ پیاوہ چوټہ بہ لاتانہوہ؟ گوتی: نھی پیغہ مہری خوا! نھوہ پیاوټک لہ ہہ ژارانی موسلمانان، نھوہ ہہ قی وایہ کہ ژنی ہی نہ درئ، تکای نہ گیری، گوی لہ قسہی نہ گیری. پیغہ مہر ﷺ فہرمووی: دہسا نھوہیان باشترہ لہ پر زہوی لہوټنہی نھوی دیکہیان.

راقہی فہرموودہ کہ:

۱- راست گویی هاوہ لانی پیغہ مہر ﷺ کہ دہبینین زور راستگو بوون لہ بہر دہم ہہ موو

واقعیئکدا، چونکه له پراستیدا شهو هیان زور لا پروون و ناشکرا بووه که شه گهر بیت و شهوان به زمان پراستیش نه لیتن، شهوا خوی گهوره به زوویی پیغه مبهری ناگادار ده کرده به نیه تی دلیان شه مه له لایه ک وه له لایه کی دیکه شه وه شه ههسته هیان تیدا دروست ببوو که خوی گهوره ناگادارو چاودیره به سهر هه موو نیه ت و کرداریکیاندا، جا بویه پراست گو بوون به وه ی که ده وله مه ند به چ چاوتیک سهیری ده کری هه ژاریش به چ چاوتیک سهیری ده کریت.

۲- چاره سه رکردنی هه موو ته نگ و چه له مه یه کن که کومه لگا تووشی بوو بیت، به جوړیک زور لیزانانه، له بهر شه وه ی هه کاتیک پیغه مبهر ﷺ و یستبیتی چاره سهری هه له و نارپکی یه کی موسلمانان بکات به شیوه یه کی زور چه کیمانه چاره سهری کردووه نموننه ی شه وه ش فهرمووده که ی سه ره وه یه، که پیغه مبهر ﷺ زانیویه تی گیروده ی شه ون که جیاوازی ده خه نه نیوان هه ژارو ده وله مه نده وه، جا بو چاره سهری شه وه ش هاتووه به شیوه ی پرسیار لی کردن چونه پیشه وه لییان، تاوه کو بزانیته نایا بوچوونی شه وان چونه بو شه مه سه له یه؟

۳- دل نهوایی کردنی هه ژاران و جیاوازی نه خسته نیوان هه ژارو ده وله مه نده وه به وه ی که له فهرمووده که دا باسی لیوه ده کات، که هه ژاریک به قه ده ری پری زهوی باشتره له نموننه ی ده وله مه ندیک، کهواته قه درو ریزو چالاکی لای خوی گهوره به دلی پاک و تاعت و خیرو چاکه یه نه کن به گه ده و گیپال: ((انه لیأتي الرجل السمين العظیم يوم القيامة لا یزن عند الله جناح بعوضة))<sup>۳۵۹</sup>.

واته / پیای گهوره و قه له وی وا هیه له روژی قیامت ده هینری که چی کیتی باله میتشوله یه کی نی به لای خوی گهوره.

۴- پیغه مبهر ﷺ هه میشه حمزی به هاوه لایه تی و دانیشن له گه ل هه ژاراندا کردووه، هه موو کات ریزی هه ژارانی زیاتر گرتووه که شه مه ش به لگه یه له سه ر شه وه ی که گوپرایه لی زیاتری خوی گهوره بوو، که خوی گهوره داوای لی کردووه هه میشه هاوړی یه تی هه ژاره خواناسه کان بکات و خو ی به ند بکات به هاوړی یه تی شه وانمه، شه وانمه که به یانیا و نیواران عیباده تی خوا ده کهن، ته نها بو رازی بوونی خوا نه کن بو سوودی دنیایی، وه داوای لی ده کات که چاونه برپته هاوړی یه تی که سانی دیکه.

﴿واصبر نفسك مع الذين يدعون ربهم بالغداة والعشي يريدون وجهه ولا تعد عيناك

عنهم﴾ ٣٦٠ .

واته / به نارام به له گهل نهوانسهی له خوا ده پارتنهوه به بهیانیان و ئیواران و مه بهستیان  
ره زامه ندی خواجه، وه چاوت لییان مه بره .

٥- پیویسته هه ژار به نه بوونی خوی دلخوش بیت و رازی بیت که خوی گهوره له ریزی  
هه ژار اندا دیناوه، وه هیچ کاتی بئ تاقه تی روهی تی نه کات به هوی نه بوونی خوی، چونکه  
نه گه کاتی نیمه سهیری ژانی پیغه مبه ران و خواناسان بکهین، ده بینین به زوری له ریزی  
هه ژار اندا بوون و به هه ژاریش دینی خویان ده برد به پتوه .

٦- نابیت موسلمانان راسته قینه بهو جوړه بیت که گوئ بو که سیکی هه ژارو بئ نهوا  
نه گری، یان داوای قبول نه کات، یان بو مه سه لهی ژن و ژن خوازی گوئی پی نه درئ، به لام به  
پیچه وانوه که سیکی دهوله مهند هه موو قسه و داوایه کی قبول بکریت، وه به ریزه وه بوئ  
پروانریت، چونکه قه درو ریزو چالاکی لای خوی گهوره به مالی زور نی به، که واته ده بی نیمه ش  
وه کو پیغه مبه ر علیه السلام و ابین که چون به چاوی ریزه وه پروانویه تی به هه ژارن و به چاوی سووک  
ته ماشای نه کردوون .

٧- پیویسته موسلمانان هه ژار قه ناعه تی به هه موو شتی که هه بیت، نه گه نهو شته ش زور  
کهم بیت، وه مل که چ نه کات بو دهوله مهند له پیناوی دهوله مندی دا، وه هیچ کاتی که  
به دانیشن نه کات له گه لیاندا .

وقال علیه السلام لعائشة - رضي الله عنها - : ((إياك ومجالسة الأغنياء)) ٣٦١ .

واته / پیغه مبه ر علیه السلام به عائشه ی فهرموو: خوت بپاریزه له هاونشینان دهوله مهندان .

٨- هه ژاریک که موسلمان بیت پیویسته نه بوونی له تاعهت و عیباده تی کهم نه کاته وه،  
به لکو ده بیت زیاتر سوپاسی خوی گهوره بکات وه داوای سه بر له خوا بکات له سه ر نه بوونی،  
چونکه پیغه مبه ر علیه السلام نه م مژده خوشه به هه ژاران ده دات که هه ژار پینج سه د سال پیش  
دهوله مهند ده چیت به هه شته وه ((یدخل الفقراء المؤمنون الجنة قبل أغنيائهم بخمس مائة

٣٦٠ الكهف/٢٨ .

٣٦١ رواه الترمذي .

۹- دهیئت هزار همیشه کؤل نهدات له ههول و کوششی خوی وه ساردی پرووی تی نهکات بهوهی ههول بدات رزق و رۆزی پهیدا بکات وه پشت به خوا بهستی و داوای رزقی حال له خوای خوی بکات وه سکالای دلی خوی بهس تهنها لای خوای گهوره بکات نهک له لای خه لک.